Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Floretus sancti Bernardi in se continens sacre theologie et canonum flores ad gaudia paradisi finaliter eos (qui se in illis exercitauerint) perducentes.

https://hdl.handle.net/1874/461619

…ORA
…L
…70

12.-13. X. 1938

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

ter ꝯdoptantē ⁊ adoptatū. ⁊ inter filios carnales ⁊ adoptiuos Quītū ē
impedimētū criminis. vñ nota ꝙ aliq̄ crimina ſūt impediētia matrimoniū
ꝯtrahēdū. ſꝫ nō dirimētia ꝯtractū vt inceſtus vxoricidiū raptus aliene vx
oꝛis. ſolēnis penitētia. ⁊ ſi q̄s inſidiādo matrimonio ꝓpriū filiū de fonte ſuſ
ceperit. vt poſſit ꝓuare ſ vxoꝛē debito carnali Item homicidiū preſbiteri ⁊
multa alia Tria aūt ſunt crimina q̄ impediūt ⁊ dirimūt. Primū ē cū aliq̄s
adulterat̄ cū aliq̄ ꝯiugata. ⁊ ip̄e vel alia machinat̄ cū effectu in moꝛtē ma
riti Scd̄m ē ſi adulter preſtet fidē adultere ꝙ ducet eā poſt moꝛtē mariti
legittimi Tertiū ē q̄n ducit ꝓncipalr̄ eā ſic dicēdo. capio te nūc in vxoꝛē. ⁊
poſt moꝛtē mariti tui celebrabimus ſolēnia. q̄ꝛ ait celeſtinus papa plus ē
ducere q̄ꝫ fidē facere vt d̄ꝛ in ti. de eo q̄ ducit in matrimoniū quā polluit ꝑ
adulteriū. c. cū habere. Sextū ē impedimētū diſparitatis cultus. ſ. q̄n vnꝰ
eſt fidelis ⁊ altera infidelis matrimoniū nullū ē inter eos. niſi alter ꝯuerte
ret̄ ad finē alterius Septimū ē impedimētū violētie. violētia enī de ſua na
tura excludit ꝯſenſum liberꝝ q̄ ſolus facit matrimoniū vt ſi alter ꝯiugū co
actus violēter ꝯtrahit inuitus matrimoniū Octauū eſt impedimētū oꝛ
dinis. ⁊ intelligēdū ē de ſacro. q̄m minoꝛes oꝛdines nō impediūt Nonū ē
impedimētū ligaminis. ſ. cū q̄s ē ligatus alteri vxoꝛi ꝑ ſacramētum matri
monij Decimū ē impedimētū publice honeſtatis iuſticie introductū ab
eccl̄ia ꝓpter eius honeſtatē. vt cū q̄s diſpōſauit puellā ſeptennē licꝫ eā non
cognoſcat. nullus tñ ꝯſanguineus viri poterit eā ducere in vxoꝛē. vt in. c.
iuuenis. de ſpon. Undecimū impedimētū ē affinitas. Eſt aūt affinitas ꝑ
ſonaꝝ ꝓpinq̄tas ex carnali copula ꝓueniēs omī carēs parentela. ⁊ nō ꝓten
dit̄ vltra ꝓmū gradū. vt in. c. tue fraternitati. de ꝯſanguinitate ⁊ affinita
te Duodecimū impedimētū ē impotētia coeūdi. ⁊ iſtud ē maximū: q̄ꝛ cō
trariat̄ directe matrimonio. qd̄ oꝛdinat̄ ad ꝓlē ſuſcipiēdā. ⁊ ꝓuenit tale im
pedimētū aliq̄n a natura. vt frigiditas in viro ⁊ artatio in muliere. aliq̄n
ꝓuenit ex accidēte. vt caſtratio maleficiū qd̄ fit ꝑ q̄dā maleficia q̄ dicūtur
foꝛe vel fracture Aliud ē impedimētū t̄pis feriaꝝ. vt ab aduētu dn̄i vſq̄ꝫ
ad octauas epiphanie. ⁊ a ſeptuageſima vſq̄ꝫ ad octauas paſche. ⁊ a tribꝫ
diebꝫ ante aſcenſionē dn̄i incluſiue vſq̄ꝫ ad octauas penthecoſtes ꝓhibet̄
ꝯtrahi matrimoniū. vt de ferijs. c. capellanus. Aliud eſt impedimētū qd̄
vocat̄ interdictū eccleſie. ſ. q̄n aliq̄s ꝓhibet̄ ꝯtrahere cū aliqua. q̄ꝛ foꝛte d̄ꝛ
eius ꝯſanguinea. vel affinis. vel ſponſa alterius. ⁊ generaliter quādocūq̄ꝫ
ꝓhibet̄ matrimoniū a canone expreſſo iure. ſed iſtud impedimētū nō ſem
per dirimit matrimonium iam ꝯtractū Impedimenta autem perpetua
ponit dominus Innocentius in. c. iuuenis. de ſponſalibus

¶ Cōſtrue (quoq̄ꝫ). i. certe (ꝯiugiū). i. matrimoniū (fit ꝯſēſu) ſc̄ mutuo
(ſꝫ decet ip̄m ꝯſenſum oſtēdi ſignis) ſc̄ exterioꝛibꝫ (ſiue) ꝓ vel (loq̄lis). i.
ſermonibꝫ (q̄n ꝯiugiū tractat̄ videat̄ bñ anteq̄ꝫ fit factū). i. ꝯpletū (ſi impe
dimētū patꝫ. nā) ꝓ q̄ꝛ. ſc̄ illi (q̄ ſociarēt). ſ. virꝝ ⁊ feminā (ꝯtra ius peccarēt
male) ſc̄ iſta ſunt impedimēta (erroꝛ) ſcꝫ ꝑſone (ꝯditio). i. ſeruitutis (co
gnatio). ſ. ꝯſanguinitas ꝑſonaꝝ (crimē. diſꝑitas cultꝰ) ſcꝫ religionis (vis)
id ē volētia (oꝛdo) ſcꝫ ſacer (ligamen). i. vinculū matrimonij (honeſtas)
ſc̄ publica (affinis) id eſt affinitas perſonarum (ſi neq̄bis) id ē nō poteris
(foꝛte coire. hec) ſc̄ ꝑdicta (vetāt). i. pꝛohibent (connubia). i. matrimonia

faciendā. ⁊ retractāt). i. diſſoluūt (facta) ſcꝫ matrimonia

¶ De tempoꝛe pꝛohibente coniugium

Sex ferie fetitum pꝛohibent. ſed non ea ſoluunt.
Aduentus differt ſponſos. felix quoq̄ꝫ confert
Septuagena negat. paſche lux nona relaxat
Letania vetat. ſed trinum numen adunat

¶ Hec eſt viceſima nona ⁊ vltima ꝑs huius cap̄li. in qua docet tempoꝛa
pꝛohibentia matrimonium fieri dicens. ꝙ he ſex ferie que ſequuntur in
textu pꝛohibent matrimoniū tribꝫ tempoꝛibꝫ celebrari: verūtamen contra
ctum non dirimunt Tres pꝛioꝛes ferie pꝛohibent fieri eo tempoꝛe matri
moniū de pꝛeſenti cū ſolēnitate. ⁊ tres ſequētes ferie relaxant tēpus matri
monij Et ꝓmo aduētꝰ ꝓhibet ꝯtrahi matrimoniū. ſꝫ feſtū felicis ꝯfert po
teſtatē celebrādi matrimoniū. Itē ſeptuageſima negat matrimoniū vſq̄ꝫ
ad nonā diē poſt paſcha. nona vero dies dat poteſtatē Itē dies rogatōnū
ꝓhibēt matrimoniū vſq̄ꝫ ad feſtū ſancte trinitatis De hac materia vide
in canone optet. xxxiij. q. iiij. vbi d̄r textus Nō opoꝛtꝫ a ſeptuageſima vſq̄ꝫ
in octauā paſche. ⁊ tribꝫ hebdomadibꝫ ante feſtiuitatē ſancti Iohānis ba
ptiſte. ⁊ ab aduētu dn̄i vſq̄ꝫ ad epiphaniā nuptias celebrare ¶ Cōſtrue
(ſex ferie ꝓhibēt fetitū). i. actū ꝯiugalē (ſed nō ſoluūt). i. diſſoluūt (ea) ma
trimonia (aduentus). i. illud t̄ps (differt). i. diſtare facit (ſponſos. q̄q̄ꝫ) ꝓ
et (felix). i. feſtū felicis ꝯfeſſoꝛis (confert). i. tribuit facultatē celebrādi ma
trimonia (ſeptuagena). i. ſeptuageſima (negat). ſ. matrimoniū (nona lux
paſche). i. dies nona a feſto paſche (relaxat) matrimoniū (letania). i. t̄ps
rogationū (vetat). i. ꝓhibet matrimoniū (ſed numen trinū). i. feſtū trini
tatis (adunat) ſupple matrimonium

¶ Capitulum quintum de virtutibꝫ

C Riminibus lotis de mente tuaq̄ꝫ remotis
Inſere virtutum ſemen que ſunt tibi ſcutum.
Neq̄ꝫ quantum viues in peccatum recidiues
Sintq̄ꝫ tibi lumen. quo poſſis cernere numen

¶ Iſtud ē quintū huius operis capitulū. in quo tractat autoꝛ de ꝟtutibꝫ
et ꝓmo in generali Scd̄o in ſpeciali dicēs. purgatis criminibꝫ noſtris per
penitētiā. ⁊ eiſdē ab intētōe noſtra ſeparatis. ſeminare debemus ꝟtutes in
mente noſtra. q̄m ꝟtutes ſunt velut ſcutū ⁊ defenſio aduerſus peccata. ⁊
ſunt ip̄e ꝟtutes lumen aīe quo cernimus peccatū. ⁊ quo nos cauemus ne
ad peccatū redeamus. inanis eſt aūt penitētia quā ſequens culpa coinquī
nat. q̄ꝛ iteratū vulnus ſanat̄ tardius Et frequēter peccans vix veniā mere
bitur Et q̄d ꝓſunt lamenta ſi replicant̄ peccata. Nihil valet veniam a ma
lis poſcere ⁊ mala denuo iterare Si ergo vitam bonā accepiſti noli deſiſte
re. ⁊ ꝓpoſitum noue vite ꝯſerua iugiter. vt de pe. diſ. i. c. inanis
¶ Cōſtrue (inſere ſemē ꝟtutū. q̄) ſc̄ ꝟtutes (ſit tibi ſcutū). i. defenſio pctō
rū ⁊ h̄ dico (criminibꝫ lotis ⁊ remotis de mēte tua. nec) ꝓ ⁊ nō (recidiues)

RARIOR
oct.
570

Cm

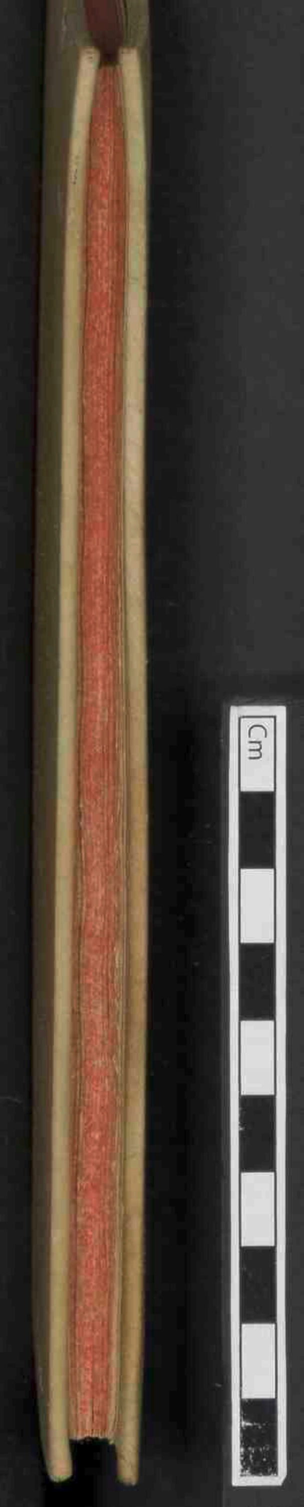
Cm

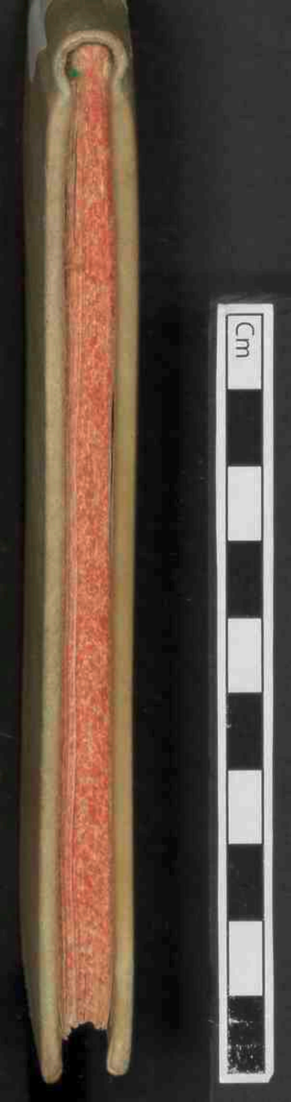
Cm

RAR
5
Cm

Inkn Nr 510

IDL, Nr. 771

VK, 235

Von Herrn Universitäts-Bibliothekar
Dr. Berenbeck – Heidelberg

Zu meinem 70ten Geburtstag
am 13. Oktober 1933 geschenkt
erhalten.

[illegible]

Rariora od 570

Ptinet ad Regulares in Traiecto

Floretus ſancti Bernardi in ſe continens ſacre

theologie et canonum flores ad gaudia paradiſi finaliter eos (qui ſe in illis exercitauerint) perducentes

53481

Liber Floretus

Go flos cāpi Cant̄. ij Flores (vt dr̄ yſidorus li. xvij. c. vij
dicitur q̄ſi fluores ꝑ ethimologiā. eo ꝙ cito defluūt ⁊ ſol
uunt In his multiplex eſt drīa. ſ. odoris. ſaporis. coloris
e lenitatis ⁊ virtutis Nā odore recreant ⁊ delectāt ſpiritū
ſapore immutāt guſtū. colore alliciūt viſum. lenitate de-
mulcēt tactū. virtute vero ſua morbos ſanāt multiplices
zephyro generant̄. auſtro diſſoluūtur. arbores ⁊ herbas campos ortos ⁊
ſiluas pulcritudine ſua decorant ⁊ ornāt. dulcedine quā ꝯcipiūt ex celeſti
rore. mel adminiſtrant. Et ſicut dr̄ Plinius libro. xx. ca. v. Intempeſtiuꝰ
ortus floris ſignū eſt defectus ⁊ carentie fructus ⁊ vlterius ꝯſequētis Vñ
inter flores ſunt duo generales. ſcꝫ flos domeſticus ⁊ flos ſilueſtris ſiue
flos campi. Flos domeſticus ē qui ꝑ ſe nō creſcit ſed mediāte hoīs indu-
ſtria ⁊ labore Flos campi ē ſpēalis flos ſic dictus. qꝛ ꝑ ſe creſcit in locis in-
cultis nec ſulcatis vomere. nec ſtercore impinguatis. vt dr̄ idē. Unde oīa
q̄ dicta ſunt de floribꝫ ⁊ eoꝝ ꝓprietatibꝫ ob id dicta ſunt vt aduertant au-
ditores libri q̄ floretus denoīatur ꝙ q̄ꝫtū flos delectat pre ceteris q̄ ſenſui
placēt. tantū ip̄e floretus cunctos ceteros autores antecellit Et ſicut flos
quodāmō eſt quoddā mediū inter ip̄am arborē ⁊ fructus ita pariformi-
ter hic liber p̄t dici q̄ddā mediū inter nos arbori ꝯpatos ⁊ ipſas ꝟtutes
fructui ꝯpatas Ad cuius q̄dē libri dei auxilio fulti aliqualē lꝫ dūtaxat lit
teralē declaratōem ꝓcedere intendimus Floretus igit̄ a flore ꝑ quādā cō
paratōem vt ꝓus patuit nomē accepit. nō tn̄ abſurde. cū eadē videat̄ au-
toribꝫ poteſtas tributa ſm̄ Oratiū in de arte dicētē Pictoribꝫ atqꝫ poetꝭ
cuilibet audēdi ſꝑ fuit equa poteſtas Inſuꝑ floretus vere dr̄. eo ꝙ flores ſa
cre theologie atqꝫ ſacroꝝ canonū nō minus vtiliter q̄ꝫ breuiter ꝯtinere vi
det̄ In ꝑncipio cuius (vt in alijs libris) ſex querūtur. ſ. cā efficiēs. finalis
formalis. ⁊ materialis. q̄s titulus. ⁊ cui pti phie ſupponat̄ Cā igit̄ effici-
ens vt cōiter dr̄ fuit ſctūs Bernardus abbas monaſterij clareuallis. qui
poſtq̄ꝫ quēdā fratrē ſuū conatus ē trahere a ſeculo ꝑ mediū cuiuſdā libri
ad eū miſſi. quē q̄dē librū ꝯtemptū mūdi noīauit. hūc librū ꝯpoſuit tā ipi
ſuo fratri q̄ꝫ alijs vtilē ꝓpter deū ⁊ charitatē volēdo h̄ medio oīni ſtatui ꝓ
deſſe. nemini ꝟo obeſſe. vt ſic cuiuſcūqꝫ ſtatus eius frater fuerit doctrinā
ab eo haberet ad bn̄ beateqꝫ viuēdū. ⁊ hac de cā ſctūs Bernardus hūc li-
brū ꝯpoſuit. quē ꝓpter cās ꝓus dictas floretū noīauit Cā ꝟo finalis ē. vt
hoc libro lecto ⁊ memorie ꝯmēdato pctā vitare. bona opa agere. fidē re-
ctā tenere. neminē ledere. ⁊ tandē gaudia paradiſi habere valeamus Cā
formalis large loquēdo de cauſis ē modus ꝓcedendi metricus q̄ ē ex ver
ſibus exametris Nam talis modus procedēdi eſt hic noſtro tempore in-
ter poetas ⁊ autores metricos valde ⁊ permaxime vſitatus. ⁊ hoc in om
ni genere dicendi. Sed cauſa materialis ſiue materia huius libri quod
idem eſt ſunt articuli fidei. decem precepta legis. ſeptem peccata morta-
lia virtutes illis oppoſite ⁊ ſimilia de quibus in hoc libro tractatur. Titu
lus vero huius libri eſt iſte Incipit floretus Bernardi clareuallis Suppo
nitur autē iſte liber partim ethice ⁊ partim metaphyſice ſciētie ⁊ theologi
ce Nam ſm̄ ꝙ in preſenti libro tractatur de deo. de celis. ⁊ de alijs corpo-
ribꝫ celeſtibꝫ. vt patet in fine huius libri. ſupponitur metaphyſice ſcie Sꝫ

ſm ꝙ in p̄ſenti tractaꝛ de mō viuēdi ⁊ de moꝛibꝫ hoīm ſupponiꝛ ethice ſciē Ex quibꝫ oībꝫ p̄t colligi definitio ſiue deſcriptio huius libꝛi q̄ floꝛetus dꝛ. et ē talis Floꝛetus eſt q̄dam liber metricus a ſancto Bernardo clareuallis editꝰ. tractans de ꝟtutibꝫ ⁊ vicijs ſm p̄cepta dei ⁊ ecclīe. ad fugād̄a pctā et electōem illoꝝ opeꝝ q̄ hoiem ꝑducūt ad deū finaliter adiuuctus Et dꝛ floꝛetus ab h̄ noīe flos floꝛis. nā iſte liber floꝛē p̄ceptoꝝ dei ⁊ ecclīe ⁊ ꝟtutū ꝯtinere dꝛ Quibꝫ viſis ad litterā accedamus

Omine floꝛetus liber incipit ad bona ceptus
Semper erit tutus eius documenta ſequutus
Hic liber extractus de pluribꝫ eſt vocitatus
Recte floꝛetus. quia flos eſt inde receptus
Et breuiter textus fragrat virtute repletus.
Collegi floꝛes non omnes ſed melioꝛes
Quos in virgultis domini vidi bene cultis.
Qui nō marceſcunt ſeruando. dandoqꝫ creſcunt

¶ Iſtud ē ꝓhemiū huius libꝛi. qđ diuidiꝛ in tres partes In p̄ma autoꝛ oſtendit de quo agere intendit in toto ꝓceſſu ſui libꝛi ⁊ hoc ꝑ denominatione ipſius libꝛi. ⁊ ꝑ cauſas ⁊ rōnes illiꝰ denoīatōis. oſtēdēdo q̄re hic liber floretus dꝛ Cuius q̄dē p̄me ꝑtis huius ꝓhemij ſnīa litteralis talis ē Iſte liber vocatus hoc noīe floꝛetus. inchoatus ad vicia fugiēda. ⁊ ad bona faciēda incipit. q̄ recte dꝛ floꝛetꝰ ab effectu. qꝛ flos. ſ. bonoꝝ opeꝝ ē receptꝰ ab eo. Et iſte liber nō ꝓlixus ſed bꝛeuis ⁊ ſentēcioſus fragrat ⁊ odoꝛē bonū atqꝫ ſuauē emittit. qꝛ ē totus repletus ꝟtute Ego autoꝛ ipſius libꝛi cōſiderādo multiplicitatē ⁊ ꝓlixitatē libꝛoꝝ ⁊ ſentēciaꝝ. ꝯgregaui potioꝛa ⁊ laudabilioꝛa documēta. ⁊ dicta ſanctoꝝ. nō q̄dē oīa. ſed tm̄ illa q̄ ſunt magis vtilioꝛa. q̄ potui reperire in ꝟgultis dn̄i. h̄ eſt in ſacra ſcriptura. in ſacro canone. ac etiā in oībꝫ ſanctis ⁊ electis libꝛis. qui libꝛi merito poſſunt dici ꝟgulta ꝑ ꝯꝑatōem. qꝛ ſicut in virgultis nutriūtur ⁊ ſeruanꝛ ea q̄ ſpēaliter inferūt delectatōem noſtris ſenſibꝫ exterioꝛibꝫ. ita ſilr̄ in ſacris libꝛis ecclīe augmentanꝛ ⁊ ſeruanꝛ ea q̄ ipi aīe multā ⁊ incoꝛpoꝛabilē afferūt delectationē. ſ. documēta ⁊ ſentētie ipſoꝝ libꝛoꝝ q̄bꝫ mediātibꝫ augmētaꝛ ⁊ nutriꝛ fides catholica Et dicūtur talia ꝟgulta dn̄i bene culta ꝓpter labores ſanctoꝝ ecclīe q̄ in vinea dn̄i nō ſolum iuuentutē veꝝ etiā omnes ſeptē etates aut potioꝛem partē expoſuerūt circa ampliatōem. tranſlatōem. ⁊ expoſitionem ipoꝝ ſacroꝝ libꝛoꝝ ecclīe. vt patꝫ de beato Hieronymo qui tantis tēpoꝛibꝫ māſit in partibꝫ vltra marinis ꝓpter traſlatōnem tam veteris q̄ꝫ noui teſtamēti ⁊ alioꝝ plurimoꝝ libꝛoꝝ Patꝫ etiā de ſancto Auguſtino q̄ vero tot volumina libꝛoꝝ ſcripſit poſt eius ꝯuerſionē ad fidē ꝙ hoīs etas nō ſufficiat ad ipoꝝ ꝯpꝛehenſionē Silr̄ p̄t dici de ſancto doctoꝛe Thoma de acq̄no. q̄ ſuꝑ q̄ttuoꝛ ſentētiarū libꝛos plura in vnū collegit ⁊ ſcripſit ac libꝛis ꝯponēdis vſqꝫ in articulū moꝛtꝭ inſudauit. officiū inſuꝑ coꝛꝑis xp̄i ſcꝫ de ſacramēto altaris. q̄ nihil ſuauius. nihil auditu dulcius ſuo laboꝛe ꝯfecit. ⁊ ſic de alijs ſanctis. q̊ꝝ doctrina repleꝛ ſacroſancta ecclīa adeo vt

iam nullus habeat ignorātie cām circa ea que ꝑ ſalute noſtra inquirenda ſunt ꝛ operāda. igiť virgulta dñi dicūtur bñ occulta. Deinde autoꝛ huius libri q̄ inter alios q̄ laboꝛauerūt in virgultis dñi nō imerito ē numerādus. ōt qꝫ eſt vna dñā inter floꝛes terrenos ꝛ celeſtes. de q̄bꝫ tractať in hoc libꝛo. Nā floꝛes terreni marceſcūt. ꝛ ſic fiūt aridi. aut ipis exiſtētibꝫ in viriditate donanť amicis vel vendūtur. ꝛ ſic vtroqꝫ mō depdiť in paruo tpe delectatio que in eis p̄t haberi. Sꝫ ſic nō ē de floꝛibꝫ iſti⁹ libꝛi. nō veniunt eñi ad ariditatē. ſꝫ q̄ꝫtoplus tractātur tātomagis eoꝝ augeť virtus. ꝛ ſi alijs largianť nō ꝑpter hoc eoꝝ minuiť numer⁹ ꝛ ꝟtus apud largioꝛē. nec eoꝝ ꝑpter largitōem apud alios dep̄hendiť poſſeſſio. ſed potius augmētať numerus ꝛ maioꝛ fit cumulus. Et ē hec litteralis expoſitio huius textus.

¶ Cōſtrue (Un⁹ liber cept⁹). i. incept⁹ (ad bona) s. opa. q̄ ē dictus (floretus) noīe (incipit. ſecutus). i. ille q̄ ſeq̄tur (eius documenta). ſꝫ floreti (erit ſp̄). i. oī tp̄e (tutus). i. ſecur⁹. qꝛ nūq̄ꝫ ignoꝛabit q̄d debeat facere ꝛ a q̄ cauere (hic liber extract⁹ de pluribꝫ ē vocitat⁹). i. noiat⁹ (recte). i. debite (floret⁹ qꝛ flos) iſti⁹ libꝛi (ē recept⁹ inde). i. ex alioꝝ libꝛoꝝ floribꝫ (ꝛ) s. libell⁹ (text⁹). i. ꝯſtruct⁹ (bꝛeuiť). i. ꝯpēdioſis ꝟbis (fragrat). i. redolet (ꝟtute). i. documētꝫ ꝟtuoſis qꝛ īter alios libꝛos dat dilectōis ardoꝛē. Et ſubdit cāmqꝫ (collegi). i. ꝯgregaui ī h̄ libꝛo (floꝛes) s. oīm alioꝝ libꝛoꝝ. ꝛ (nō oēs floꝛes. ſꝫ melioꝛes) s. collegi (q̄s). ſ. floꝛes (vidi. in ꝟgultis dñi cultis). i. cultiuatis (bñ). i. debite (q̄). ſ. floꝛes (nō marceſcūt). i. nō venūt ad deſtructōem (ſeruādo). i. dū ſeruanť (qꝫ), pꝛ ipi floꝛes (creſcūt dando). i. qñ danť.

Admonitio ad iſtum libꝛum audiendum.

Ergo dilecte valeas ſic viuere recte
Multis pꝛoficere domino ſemperqꝫ placere.
Suſcipe coꝛde bono floꝛes hos quos tibi dono
Tollent languoꝛes. tribuent tibi ſemper honoꝛes
Si bene dulcoꝛes floꝛum retines et odoꝛes
Summo cultoꝛe floꝛem clemente datoꝛe

¶ Hec ē ſcd̄a pars huius ꝓhemij. in qua autoꝛ moꝛe boni doctoꝛis reddit ſuos auditoꝛes circa hūc libꝛū dociles attētos ꝛ beniuolos. dicēs ſic. O tu dilecte auditoꝛ huius libꝛi ſcias me h̄ opus ꝯfeciſſe nō ob aliā cām niſi dūtaxat vt tu poſſis in h̄ ſeculo viuere bñ ꝛ debite ſm̄ eq̄tatē ꝛ iuſticiā vt ſic dño ſp̄ placeas. ad honoꝛē cui⁹ tenemur cūcta q̄ facim⁹ debite facere ꝛ vt ꝓximo tuo nō deſpliceas. ſ. faciēdo ſibi qđ nollis tibi fieri. Nā vt poſtea videbiť in his duobꝫ ꝯſtat ꝯplemētū decē p̄ceptoꝝ legis. iō ſuſcipe coꝛde bonos floꝛes. h̄ ē iſta documēta ꝛ p̄cepta ſpēalia q̄ ego tibi dono. nā multū tibi ꝓderūt tā ex pꝛte aīe q̄ꝫ ex pꝛte coꝛpoꝛis. qꝛ tollēt tibi languoꝛes hoc ē ignoꝛātias. ꝛ tribuēt tibi honoꝛes. h̄ eſt ſciam ꝛ cognitōnem eoꝝ q̄ tu debes opari ꝛ q̄ tu debes fugere. dū tu retineas coꝛde bono ꝛ volūtate pura de illa q̄ diceť in h̄ libꝛo. ita qꝫ tu ꝑus ſepe hūc libꝝ legas, deinde memoꝛie ꝯmēdes. ꝛ poſtremo ope adīpleas illa q̄ tibi dicā. Et ſi q̄ras a q̄ tales receptur⁹ eris honoꝛes faciēdo q̄ dicta ſūt ꝛ q̄ poſtea etiā diceť. Rñdeo qꝫ a nullo alio p̄terqꝫ ab ipo dño deo. q̄ nullū malū mittit impunitū. ꝛ ſibi

nullū bonū irremuneratū Nā ipe ē oim bonoꝝ retributor ꝛ dator.iuxta dictū ſancti Jacobi in ſua ep̄la.Om̄e datū optimū ꝛ om̄e donū ꝑfectuꝫ de ſurſum ē deſcendēs a patre luminū ¶ Cōſtrue.O(dilecte).i.o lector hui⁹ libri.quē diligo(ſuſcipe bono corde)nō coacto vl̄ malo(hos flores q̄s dono tibi.ſ)i.ꝑpt hāc cām(valeas).i.poſſes(viuere recte).i.debite(ſic).i.tali mō.vt tu poſſis(ſp̄).i.omi tp̄e(placere dn̄o)ꝛ cū h̄ tu poſſis (pficere multis).ſ.bonis opib⁊ Nā iſti flores faciūt tibi multa bona.q2 p̄mo tollēt tibi).i.remouebūt a te(lāguores).i.dolores Sc̄do(tribuent tibi ſp̄ honores ſi retines bn̄ odores ꝛ dulcores floꝝ) ꝛ h̄ dico (ſummo cultore).ſ.deo s^e exn̄te(clemente).i.pio(datore floꝝ).i.ſcientiaꝝ

¶ Diſtinctio huius libri ꝑ ſex capitula.

Dogma ſacre fidei ponit prius ordo libelli
Poſtea precepta ponuntur parte ſecunda
Tercia pars vere monſtrat peccata cauere
Inde docet quarta pars eccleſie ſacramenta
Virtutes quinta.mores notat et documenta
Concludit ſexta de morte ſuaqꝫ ſequela.

Hec ē tercia ꝛ vltima hui⁹ ꝓemij ꝑticula.in q̄ autor totū p̄ns op⁹ diuidit in ſex ꝑtiales ꝑtes.docēs q̄d in q̄libet ꝯtineat. Dicit igit̄ ꝙ in p̄ma ꝑte hui⁹ libri ponit̄ dogma.i.doctrina fidei.ſicut ſunt articuli fidei. In ſecunda ꝑte ponunt̄ p̄cepta legis nature,ſcripture ꝛ gr̄e.ſil'r etiā p̄cepta iuris ſcripti. In tercia ꝟo ꝑte docet̄ quō debeam⁹ pctā vitare In q̄rta docet̄ q̄ ꝛ quot ſunt ſacramēta eccleſiaſtica. In q̄nta tractat de ꝟtutib⁊ ꝛ vicijs ponendo aliqua documēta ad acq̄rendas ꝟtutes ꝛ fugienda vicia. In ſexta aūt ꝛ finali ꝑte tractat de morte ꝛ de his q̄ eā ſequunt̄.ſcꝫ de paradyſo ꝛ inferno ¶ Cōſtrue(ordo libelli).i.huius parui libri (ponit p̄us dogma).i.doctrinā(ſacre fidei Poſtea).i.poſt hoc(p̄cepta ponunt̄ ſc̄da ꝑte Tercia ps monſtrat).i.oſtēdit(cauere ꝟe pctā.q̄rta ps docet inde) id ē poſtea(ſacramēta eccl'ie.q̄nta)s^e ps(notat ꝟtutes.mores ꝛ documēta.ſexta)s^e ps(ꝯcludit de morte.qꝫ),p et(de ſua ſequela)

¶ Primū capitulū de fide catholica.

Credere debemus qui chriſti nomen habemus
Doctrinam chriſti.quia nemo ſecus placet iſti
Nec poterit fieri ſaluus.nec ſanctus haberi
Dixit enim chriſtus ad celum mox rediturus
Qui baptizatus fuerit valet eſſe beatus
Si bene crediderit.aliter ſine fine peribit
Ergo conſtanter credas ac indubitanter
Que docet eccleſia romana petra ſolidata

Hoc ē p̄mū caplm hui⁹ libri.qđ diuidit̄ in duas ꝑticulas In q̄ꝝ p̄ma

tractat de fide catholica. In ſc̄da āt de articul' fidei. Et hec ſc̄da ps ite⁊
cōtinet duas ꝑticulas. q̄⁊ ꝑma diſtinguit articulos fidei ſꝫm nūe⁊ aplo⁊
q̄ articulos fidei ꝯpoſuerūt. Sc̄da ṽo diſtinguit eos ſm materiā quā cō
tinēt. Quare ꝑmo ponunt duodecim articuli. poſtea ṽo ponunt q̄ttuor/
decim. In ꝑma igit ꝑte dr autor ꝙ nos chriſtiani (q̄ ſum⁹ a xp̄o ſic voca/
ti) debem⁹ credere doctrinā ei⁹ q̄ principal'r in nouo ꝯtinet teſtamēto Rō
eſt. q̄m aliter deo placere nō poſſum⁹. ⁊ ſine fide īpoſſibile ē deo placere.
ad Heb. xi. Itē null⁹ p̄t ſaluari nec ſanctificari ſine fide. q⁊ qđ nō ē ex fi/
de pctm̄ ē. ad Rho. xiiij. Chriſt⁹ ṽo in die aſcēſionis volēs ſcādere celu⁊
dixit. Qui crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit ſalu⁹ erit. q̄ ṽo nō crediderit cō/
demnabit. Mar. vltimo. ⁊ ſic ꝑibit ſine fine q̄ nō credit. Igit firmit cre/
dam⁹ ea q̄ ſunt fidei catholice. vt dr i. c. Firmiter credam⁹ ⁊ ſil'r ꝯfiteamur
de ſumma tri. ⁊ fi. ca. In antiq̄s. Quia niſi vnuſq̄ſq; fidelit ⁊ firmiter cre
dat nō p̄t ſaluus eē. vt in ſymbalo Athanaſij dr. Ea aūt oīa ſup̄dicta a
nobis hoc mō declarāda ſunt. ſicut docet eccl'ia romana. q⁊ mater eſt oīm
alia⁊. ⁊ fundata ſup̄ firmā petrā. vt dr Math. xvi. Tu es petr⁹ ⁊ ſuper
hāc petrā edificabo eccl'iam meā. Hui⁹ aūt fundamētū ē xp̄s. vt dr in. c.
fundamēto. de electiōe in. vi. Itē dr ad Chorin. iij. Igit nūq̄ꝫ peribit fides
eccl'ie. ſicut ſcribit Luc. xxij. Ego ꝓ te rogaui petre vt non deficiat fides
tua. Quid āt ſit fides docet apl's ad Heb. xi. Fides ē ſuba re⁊ ſperāda⁊
argumentū nō apparentiū ¶ Cōſtrue. ſc nos chriſtiani q̄ habem⁹ no
men chriſti (debem⁹ credere doctrinā xp̄i. q⁊ nemo placet ſec⁹). i. alit (iſti)
ſcꝫ xp̄o (nec) ſc aliq̄s (poterit fieri ſaluus) ſc in aīa ⁊ corꝑe. nec ſc poterit
haberi ſcūs (em̄) ꝑ q⁊ (xp̄s reditur⁹). i. reuerſur⁹ (mox). i. ſtatim (ad celū
dixit). ſ. ea q̄ ſequunt. ſc ille (q̄ fuerit baptizat⁹. valet). i. p̄t (eē btūs) id ē
ſcūs (ſi crediderit bn̄). i. debite. ſi crediderit (alr) ſc q̄ꝫ bn̄. ipe (peribit ſi/
ne fine). i. eternal'r (Ergo). i. ꝓpterea (credamus ꝯſtāter). i. firmiter (ac in
dubitāter). i. ſine dubio. ſ. ea (q̄ eccleſia romana ſolidata) id eſt firmata (pe
tra) id eſt in petra. ſ. in beato petro (docet) id eſt inſtruit

¶ Duodecim articuli fidei ſm duodecim apoſtolos.

Articuli fidei ſunt bis ſex corde tenendi
Quos chriſti ſocij docuerunt pneumate pleni
Credo deum patrem. petrus inquit cuncta creantem
Andreas dixit. ego credo deum fore chriſtum.
Conceptum natum iacobus. paſſumq; ioannes
Inferos philippus fregit. thomaſq; reuixit
Scandit bartholomeus. veniet cenſere matheus
Pneuma minor iacobus. ſymon peccata remittit
Reſtituit iudas carnem. vitamq; mathias.

Hec ē ſc̄da ps hui⁹ ꝑmi capl'i. in q̄ autor tractat de articul' fidei ſm nu
me⁊ duodecim aplo⁊. attribuendo cuilibet aplo illū articulū quē cōpo/
ſuit dicens. ꝙ ſunt bis ſex. i. duodecim articuli fidei nr̄e chriſtiane q̄s ſci/
re ⁊ in memoria diligēter tenere debem⁹. Hos eīm articulos apl'i (q̄ fue/

runt ſocij chriſti in terra ꝯuerſantes repleti grã ſpũſſancti)docuerũt ſuis p̃dicationibꝫ inſtruendo ꝓplm̃. Quoꝝ primus eſt beati Petri.ſ. Credo in deũ patrẽ oĩpotentẽ creatorẽ celi ⁊ terre. Scd̃s ẽ beati Andree.ſcꝫ Et in ieſum chriſtũ filiũ eiꝰ vnicum dñm noſtꝝ. Tercius ẽ Jacobi maioris.ſcꝫ Qui ꝯceptꝰ ẽ de ſpũ ſcõ.natus ex maria ꝟgine. Quartus articulꝰ ẽ beati Johis euãgeliſte. videlicꝫ Paſſus ſub pontio pylato. crucifixꝰ mortuus ⁊ ſepultꝰ. Quintꝰ ẽ beati Philippi.ſcꝫ Deſcẽdit ad inferna. Sextꝰ ẽ beati Thome.ſcꝫ Tercia die reſurrexit a mortuis Septimꝰ ẽ beati Bartholomei.ſcꝫ Aſcẽdit ad celos ſedet ad dextrã dei patris omnipotẽtis. Octauus ẽ beati Mathei.ſcꝫ Inde venturus ẽ iudicare viuos ⁊ mortuos. Nonꝰ ẽ beati Jacobi minoris.ſcꝫ Credo in ſpiritũ ſanctũ.ſanctã ecclesiã catholicã.ſanctoꝝ cõmunionẽ. Decimꝰ articulꝰ ẽ beati Symonis ſcꝫ Remiſſionẽ peccatoꝝ. Undecimꝰ ẽ beati Jude. ſcꝫ Carnis reſurrectionẽ. Duodecimꝰ articulꝰ ⁊ vltimus ẽ beati Mathei.ſcꝫ Vitã eternã amen. ¶ Cõſtrue (bis ſex).i.duodecim (ſunt articuli fidei tenẽdi corde).i.mẽte (q̃s) sᶜ articulos (ſocij xp̃i).ſ.apl̃i (pleni pneumate).i.ſpũſſancto (docuerũt) tradiderũt (Petrꝰ inquit).i.d̃t (Credo deũ creantẽ cũcta Andreas d̃t Ego credo deũ fore).i.eẽ chriſtũ (Jacobꝫ) sᶜ maior d̃t.ego credo deũ (ꝯceptũ) ſcꝫ ex ſpũ ſancto a maria ꝟgine.⁊ (natũ) ex ea (qꝫ) ꝑ et (Joãnes) d̃t.credo (chriſtũ paſſum).i.ꝙ paſſus ẽ ꝓ noſtra ſalute (Philippus) d̃t.credo ꝙ xp̃s (fregit inferos).i.inferna (qꝫ) ꝑ et (Thomas reuixit).i.d̃t.credo ꝙ xp̃s reſurrexit (Bartholomeus ſcandit) .i.d̃t.credo ꝙ chriſtus aſcẽdit ad celos (Matheus) d̃t.sᶜ chriſtus (veniet cenſere) id eſt iudicare (Jacobꝫ minor) d̃t.credo (pneuma).i.in ſpm̃ ſanctum (Symon) d̃t.credo ꝙ xp̃s (remittit pctã. Judas) d̃t.credo ꝙ xp̃s (reſtituit) id eſt reſtituet ſeu reſurgere faciet (carnem) ſcꝫ humanã (qꝫ) ꝑ et (Mathias) d̃t.credo (vitam) ſupple eternam.

¶ Qualiter diſtinguuntur articuli ſm̃ illa obiecta que reſpiciunt articuli

Sed tamen hos aliqui ſic diſtinxere magiſtri
Spectantes hominem ſeptem. totidem deitatem
Sed nil augetur fidei. ſic nec remouetur
Unum crede deum. perſonis hunc fore trinum
Sunt pater.⁊ natus.⁊ pneuma ſacrum deus vnus
Cuncta creans. peccata lauans. ac premia donans
Conceptus. natus. cruce mortuus et infera fregit
Surrexit. ſcandit. cunctos cenſere redibit
Hec eſt catholica ſincera et fides vnica
A chriſto lata. per diſcipulos publicata
Signis firmata. diuina lege probata
Solus adorandus deus eſt. ſanctuſqꝫ rogandus

Latria debetur domino. qui ſummus habetur
Nullus adorare ſic debet ſiue rogare
Effigiem fictam. ſed ſignificata per ipſam
Vltra fides ſaluat quam vita decens bene format
Nanq; fides ficta ſine factis mortua dicta
Non prodeſt ſed obeſt. ſi quis ſit agens bona prodeſt
Omne malum vita. bona fac. ſic eſt bona vita
Sic bene credendo ſaluaberis et faciendo
Cur videas iſta. que ſunt infra tibi ſcripta

Hec ē tercia ps hui⁹ capli. in q̄ diſtinguunt̄ articuli ſm materiā in eis ꝯtentā. ſm quā q̄ttuordecim ſunt articuli. Dicit igit̄ q̄ aliq̄ theologi po-nunt ſeptē articulos loquētes de humanitate xp̄i. ⁊ ſeptem de diuinitate ei⁹. ⁊ ſic ſunt q̄ttuordecim articuli. ꝓpter h̄ tn̄ nihil addit̄ vel remouet̄ fi-dei. Articuli āt reſpiciētes diuinitatē xp̄i ſunt iſti. Prim⁹ ē credere in vnū deū. Scd̄s. credere vnitatē ecclie. Terci⁹. credere trinitatē ꝑſonaꝝ. q̄ꝝ ꝑma ē pat̄. ſcd̄a fili⁹. tercia ſpūſſanct⁹. Quart⁹. q̄ he tres ꝑſone ſunt vn⁹ de⁹. Quintus ē. q̄ de⁹ oīa creauit. Sext⁹ ē. q̄ pctā remittit. Septimus articul⁹ ē. q̄ deus donat vitā eternā beatis. ⁊ ſupplicīū eternū reprobis. Iſti āt ſeptē articuli q̄ ſequunt̄ reſpiciūt humanitatē ei⁹. Quoꝝ ꝑmus ē q̄ xp̄s fuit ꝯcept⁹ ꝟtute ſpūſſancti. Scd̄s ē. q̄ fuit nat⁹ ex ꝟgine maria. Terci⁹ ē. q̄ fuit crucifix⁹ ⁊ in cruce mortu⁹. Quart⁹ ē. q̄ deſcēdit ad infe-ros ⁊ fregit eos. Quint⁹ ē. q̄ reſurrexit tercia die. Sext⁹ ē. q̄ aſcendit ad celos. Septim⁹ ē. q̄ veniet iudicare viuos ⁊ mortuos. ⁊ in his articul̄ ꝯtinet̄ ꝟa atq; clara fides catholica quā xp̄us docuit ⁊ tradidit ⁊ ꝑ ſuos apl̄os ⁊ diſcipulos p̄dicari voluit ⁊ eam approbauit ꝑ ſigna ⁊ miracula ꝑ eū ⁊ ꝑ apl̄os ſuos in ꝟtute ipſius ⁊ teſtimonio veritatis facta. Quare fi-des noſtra ſufficienter ē approbata. ſ. lege diuina Dicūt em̄ theologi. q̄ cū de⁹ nō ſit autor falſitatis ⁊ deceptōis. ſi xp̄s ieſus nō fuiſſet ver⁹ vnicus fili⁹ dei velut aſſerebat. nūq̄ꝫ de⁹ pater aſtitiſſet eidē p̄ſtādo ꝟtutē ſignoꝝ et miraculoꝝ. ⁊ maxime ſub inuocatōe nōis ei⁹. Quare ꝯſtat legē nr̄am fuiſſe ꝯſummatā ꝟtute diuina tāq̄ꝫ verā. Inſuꝑ ad verā fidē ꝑtinent iſta q̄ ſequunt̄. ſ. q̄ ſolus de⁹ adorādus ē adoratōe latrie. q̄ eſt ſumma reuerē-tia deo tanq̄ꝫ creatori ſummo exhibēda. Alij ꝟo ſancti ſunt depcandi. ſꝫ nullus adorādus Itē nec rogare nec adorare debem⁹ imaginē ſeu figurā dei vel alicui⁹ ſancti quā exteri⁹ videmus. ſꝫ ſolū id qd̄ ꝑcat̄ ꝑ ipām Fi-des ḡ ꝟa ⁊ nō ficta. hoc ē fides bonis opib; informata potēs eſt ſaluare vnūquēq; hoīem fidelē. hoc ē qd̄ dr̄ Jacobi. ij. Fides ſi nō habeat opera mortua ē in ſemetipā. Quoniā hec fides ē ſpirituū malignoꝝ. de q̄b; dr̄. Demones credūt ⁊ ꝯtremiſcūt. Et ſicut corp⁹ ſine ſpiritu mortuū ē. ita fides ſine operib;. Quare ad ſalutē neceſſaria ſunt bona opa fide informa-ta cū oīm maloꝝ fuga. Ad quorum omniū doctrinā habenda vtilia ſunt valde que in hoc libro traduntur. igitur ea cum diligentia videamus

Conſtrue (tamen) pro ſed (aliqui magiſtri diſtinxerunt ſic vt ſequit̄ hos articulos. Septem) ꝯc ſunt articuli fidei (ſpectantes) id eſt pertinē-

tes(hoiem).i.ad humanitatē chriſti. Et(totidē).i.etiā ſeptē ſc ſunt(ſpe ctantes)(deitatē).i.diuinitatē xp̄i(Sȝ nil).i.nulla res(fidei augeť.nec) remouetur ſic fidei).i.a fide diſtinguendo(ſic).i.hoc mō. O chriſtiane (Crede vnū deū)ſc in eſſentia.ꝛ crede(hunc)deū(fore).i.eē(trinuȝ).i. triplicē(in ꝑſonis)ſcȝ pater(ꝛ natus).i.filiꝰ(ꝛ pneuma ſacrū).i.ſpūſſanctus (ſunt vnus deus creans cūcta ꝛ lauās).i.ablués(pctā.ac),ꝑ et(donans p̄mia)xp̄s filiꝰ dei fuit(ꝯceptꝰ ꝛ natus ꝛ mortuꝰ in cruce et fregit infera).i.inferna.xp̄s(ſurrexit.ſcandit).i.aſcēdit ad celū.chriſtꝰ(redibit) id ē veniet(cenſere).i.iudicare(cūctos).i.oēs hoies(ꝛ hec ē fides catholica).i.vl̄is(ſincera).i.clara(ꝛ vnica).i.ſola(lata).i.tradita(a chriſto)ꝛ (publicata ꝑ diſcipulos).i.apoſtolos(firmata).i.ꝯfirmata(ſignis)id ē miraculis(ꝓbata).i.approbata(lege diuina) Et(ſolus deus eſt adorandus)ꝛ(ſanctus eſt rogandus)ꝛ(latria).i.ſumma reuerētia(debeť dño.) id eſt deo(q̄ habetur ſummus)ꝛ(nullus hō debet adorare ſiue rogare effigiem fictā)id eſt imaginē factā(ſȝ debet adorare ſiue rogare ťcata).i.res ťcatas ꝑ ipſam effigiē(Vera fides ſaluat.quā)fidem(vita decens).i.honeſta(format bene)id eſt informat(namqȝ),ꝑ quia)(fides ficta dicta) id eſt appellata(mortua ſine factis).i.ſine operibꝫ(nō ꝓdeſt).i. nō valet ad ſalutē(ſed obeſt).i.nocet(Si q̄s ſit agens)ſc in fide(bona)opera(ꝓdeſt) Et(vita).i.fuge(omne malū.fac bona.ſic vita ē bona).i. honeſta Et ſupple tu(ſaluaberis credendo ſic bene.ꝛ faciendo) bene(Cur videas iſta que ſcripta ſunt tibi infra)

¶ Capitulū ſcdm de p̄ceptis legis. Et p̄mo de duobꝫ preceptis legis nature.et conſequenter de aliis.

O mala vitandum.nec non bona continuandum
Sunt data precepta que commoda ſunt et honeſta
Primo nature lex vult ſic viuere pure
Hec facias aliis.que vis tibi.ſi bene poſſis
Non facias aliis que non tibi effici velis
Poſtea lex moyſi data vult ſubſcripta teneri
Sperne deos plures.non per dominum male iures
Sabbata ſanctifices.venerare tuoſqȝ parentes
Non interficias.non mechus corpore fias
Non facias furtum.non teſteris quoqȝ falſum
Non cupias ſponſam.nec rem quam ſcis alienam

Hoc eſt ſcdm caplm huius libri.in quo tractat autor de p̄ceptis q̄ obſeruare tenenť chriſtifideles. Et p̄mo ponit duo p̄cepta nature. ſcdo ponit decem p̄cepta decalogi.q̄ ſunt p̄cepta legis ſcripte. Dicit igiť p̄mo q̄ p̄cepta danť ad bn̄ ꝛ honeſte viuendū ſꝑ.ſilr.dantur ad fugiendū malum. Precepta eīn legis nature ſunt duo.videlicȝ facere ꝓximo ea q̄ quis ſibi vellet fieri in ſili caſu.ꝛ ecōtrario nō facere ꝓximo ea q̄ ſibi q̄s non vellet

fieri ab alio Precepta ꝟo legis moyſi(q̄ dicunt̄ decalogus ſeu p̄cepta moralia)ſunt decem Primū eſt credere ⁊ adorare vnū ſolū deū Scd̄m ē nō iurare ꝑ deū aut ꝑ aliquā aliā creaturā ſine veritate ⁊ ſine neceſſitate Tercium eſt ſanctificare feſta. ⁊ nihil mali aut ꝓhibiti facere in eis Quartū ē honorare parentes Quintū eſt neminē occidere voluntate verbo vel facto Sextū eſt. nō fornicari ſeu luxuriari quocūq̈ mō extra vinculū matrimonij Septimū eſt nō furari Octauū eſt nō falſum dicere teſtimoniū in iuditio vel extra iuditiū in damnū ꝓximi Nonū eſt nō deſiderare ꝓ carnali ꝯcupiſcentia vxorē alterius Decimū eſt non deſiderare rem ſeu ſubam ꝓximi Et ex iſtis duob̄ vltimis p̄ceptis apparet ꝙ q̄s ſola voluntate pt cadere in pctm̄ mortale. lȝ etiā volūtas nō ꝓcedat ad actū. Et huic videt̄ ꝯſentire apl̄s. cū dt̄ Abſtinete vos ab omi ſpē mali Quod etiā ponit̄ in capl̄o Cū ab omi ſpē. de vita ⁊ honeſtate clericoꝝ in antiq̄s Itē ſacri canones ⁊ etiā leges puniunt voluntatē. de qua ꝯſtat. lȝ nō exierit in actū. ſȝ ſteterit in ſuis limitib̄. ⁊ hoc maxime in atrociorib̄ delictis. vt in autentica Si q̄s nō dicā rapere. ſȝ attemptate rapere. C. de epiſcopali audiētia Et ſic punit̄ affectus. licȝ nō ſequat̄ effectus. Conſtrue (Precepta ſt̄ data ad vitādū). i. fugiēdū (mala) oꝑa (nec nō). i. etiā (ad ꝯtinuandū bona) opera (q̄ p̄cepta ſunt cōmoda) id ē vtilia (⁊ honeſta). i. decētia (Lex nature vult. i. p̄cipit (p̄mo te viuere ſic pure). i. ꝑfecte. vt. ſ. facias alijs). i. ꝓximis. ea (q̄ vis tibi fieri. ſi bn̄ poſſis). i. valeas. ⁊ (nō facias alijs) ea (q̄ nō velis tibi effici). i. fieri (Lex moyſi poſtea data. vult). i. p̄cipit (ſubſcripta). i. ea q̄ poſtea dicent̄ (teneri). i. ſeruari. sᵉ tu (ſperne). i. ꝯtemne (plures deos) id ē ydola (Nō iures male ꝑ dn̄m) id ē deū (Sanctifices ſabbata). i. feſta (q̈) ꝓ ⁊ (venerare). i. honora (tuos parētes) Et (nō interficias) id ē nō occidas. sᵉ quēq̈ (Nō ſis mechꝰ) id ē fornicator (corꝑe) id ē in corꝑe tuo (Nō facias furtū) id ē nō furaberis (quoq̈) ꝓ et (nō teſteris) id ē nō ꝑhibeas teſtimoniū (falſum). i. ꝑuerſum (Non cupias). i. nō ꝯcupiſcas (ſpōſam). i. vxorē (alienā). i. alteriꝰ hois (nec cupias) id ē nō deſideres (rē quā ſcis alienā) id ē ad te nō ꝑtinentem

¶ De preceptis iuris ſcripti

Sic quoq̈ ius ſcriptū prohibet mala. mandat honeſtum
Jus mandat cuiq̈ ꝙ viuat ſemper honeſte
Et nullum ledat. cunctis ſua iuraq̈ reddat

Hec ē ſcd̄a ꝑs huius capl̄i. in q̄ tractat de p̄ceptis iuris ſcripti dicēs Jus ſcriptū ꝓhibet facere malū. ⁊ p̄cipit qd̄ eſt honeſtū. videlicȝ ꝙ vnuſquiſq̈ viuat honeſte in ſe quo ad ea q̄ ꝯcernunt ꝑſonā ꝓuatā eiꝰ Et ꝙ alterū nō ledat nec ei noceat. ⁊ vnicuiq̈ ius ſuū tribuat. ſm̄ ꝙ meruit premiū vel ſupplicium. vt dr̄ in Inſtitutis de iuſticia ⁊ iure. paragrapho Juris p̄cepta ſunt hec. ſcȝ honeſte viuere. alteꝝ nō ledere. ius ſuū cuiq̈ tribuere ¶ Coſtrue (quoq̈). i. certe (ius ſcriptū ꝓhibet ſic mala. ⁊ mandat) id eſt p̄cipit (honeſtū) id eſt rem honeſtam Et (ius mandat cuiq̈) id eſt cuicunq̈ (ꝙ ſemper viuat honeſte. ⁊ ꝙ nullum) ſupple hominem (ledat. q̈) pro et. ⁊ ꝙ (reddat ſua iura) id eſt illud quod meruerūt iuſte

(cunctis) id eſt omnibus hominibus

¶ Duo precepta ad que omnia reducuntur.

Inde ieſus cuncta precepta reducit ad iſta
Dilige corde deum toto ſuper omnia verum
Dilige quemcunq3. ſicut te diligis ipſe
Iſtis complete pendent lex atq3 prophete
Sic non offendas dominū. fratrem neq3 ledas
Semper gaudebit domini qui iuſſa tenebit
Sed male peccabit qui iuſſa dei violabit
Non fit peccatum niſi per iuſſum violatum

Hec eſt tercia z vltima ps huius capłi. in qua autor docet quō xp̄s in euangelio. ſcz Mathei. xxij. dt q̄ oīa p̄cepta moralia reducuntur ad duo p̄ncipalia. q̄ ſunt diligere deum. z diligere ꝓximū In his cm̄ duobꝫ mandatis vniuerſa lex pendet z ꝓphete Quicunq3 ergo vult ſp̄ gaudere in eterna beatitudine debet hmōi p̄cepta obſeruare Quonīā q̄ ea trāſgredit̄ eterne damnatōni obligat̄ Et merito. qz p̄ peccatū ꝯtemnit deuz et eius p̄ceptū ¶ Conſtrue (Jeſus reducit inde) id eſt poſtea (cūcta p̄cepta ad iſta) ſcz que ſequunt̄. tu (dilige deū verū toto corde ſp̄) id eſt an̄ oia (Dilige quēcunq3) sc hoiem (ſicut ip̄e. i. tuip̄e diligis te Lex atq3 ꝓphete pendent). i. dependent (cōplete) id eſt p̄fecte (iſtis) duobꝫ mandatis p̄dictis (Nō offendas ſic dn̄m. neq3 ledas) id eſt offendas (fratrē) id eſt ꝓximū tuū. z sc ille (q̄ tenebit iuſſa) id eſt precepta (domini) id eſt dei (gaudebit ſemp̄) id eſt omī tp̄e Sed ille (q̄ violabit iuſſa) id eſt p̄cepta dei (peccabit male) id eſt inique. qz (peccatū nō fit niſi p̄ iuſſum) id ē preceptum dei (violatum) id eſt tranſgreſſum.

¶ Capitulū terciū de omnibꝫ peccatis tam originalibꝫ q̄3 mortalibꝫ et venialibꝫ. Et primo de veniali et eiꝰ ſpeciebꝫ

Omnia delicta triplici ſunt nomine dicta
Eſt quoq3 delictum nobis ab origine natum
Eſt graue mortale. leuius fertur veniale
Cum baptizamur ab origine purificamur
Nec non peccato quodcunq3 ſit ante patrato.
Sed cum peccamus grauiter poſt nos maculamus.
Cum peccantis in his fertur cuiuſq3 voluntas
Cum tenet in ſe quis aliqualiter immoderatum.
Sic q̄ nec domini fratris nec repugnet amori
Tale ſuo genere peccatum fit veniale
Ut ſermo vacuus. vel riſus non moderatus

Si tamen oꝛdinet vt ad hoc moꝛtale ſequatur
Hoc moꝛtale facit intentio ꝓaua volentis
Ut cum quis ridet adulterium faciendo
Aut in contemptum domini conſentit in iſtis
Diſcernens ratio moꝛtale fit inde patenter
Sed quando velle peccantis fertur in iſtud
Quod de ſe domini vel fratris repugnat amoꝛi
Peccatum graue moꝛtaleqꝫ dicitur eſſe
Sicut homicidium. blaſphemia. ſciſmaqꝫ. furtum
Si tamen hoc ſiſtat ſine conſenſu rationis
Que meditans dominū coꝛdis repꝛimit cito motū
Cum non ſit plenus actus tunc fit veniale

¶ Hoc eſt terciū caplm̄. qđ diuidit̃ in q̇nqꝫ partes. in q̇bus determi-
natur de peccato. In ꝓ̇ma igitur pte diuidit autoꝛ pctm̄ in tria ꝑ̇ncipalia mēbꝛa. q̄ ſunt pctm̄ oꝛiginale. veniale ⁊ moꝛtale. Et đr ꝙ pctm̄ oꝛiginale eſt illud qđ nobis ineſt a natiuitate ſeu ab inſtanti ꝯceptōis Et definitur ſic a magiſtro Petro Lōbardo in ſcđo ſniaꝝ. Pctm̄ oꝛiginale eſt q̄dam ꝓauitas ſeu inclinatio ad peccandū. q̄ traducit̃ a ꝓ̇mis parentibꝫ in poſteros. Btūs aūt Aug⁹. đr ꝙ pctm̄ oꝛiginale poſt baptiſmū trāſit reatu. ſꝫ remanet actu. ſ. quo ad fomitē Omēs aūt fere alij doctoꝛes dicūt ꝙ pctm̄ oꝛiginale eſt q̄dā macula aīe annexa fomiti. q̄ macula in baptiſmo delet̃. Hanc materiā pulcre tractat dn̄s Innocētius in. c. maioꝛes de baptiſmo Moꝛtale ꝟo pctm̄ qđ ⁊ actuale đr ſm̄ beatū Tho. eſt ſpꝛeto bono incōmutabili adherere bono ꝯmutabili. Alij aūt dicunt vt Aug⁹. ꝙ eſt dictū factū. vel ꝯcupitū ꝯtra legem dei. Pctm̄ veniale đr a venia quā facile meret̃. vt cū q̇s eſt aliq̄tenus immoderat⁹ in ſuis actibꝫ. dūmō tn̄ illa immoderatio nō ꝯtrariet̃ diuino amoꝛi. nec dilectōi ꝓximi. veluti ſermo vanus. riſus imoderat⁹ ⁊ multa alia. de q̇bꝫ in paragꝑho criminis. xxv. di.

Notandū tn̄ ē ꝙ venialia pctā efficiunt̃ moꝛtalia qn̄ oꝛdinant̃ ad moꝛtale. ſicut eſt riſus tendēs in adulteriū ⁊c̄. Itē ex multis venialibꝫ fit ſepe vnum moꝛtale. vt vult gloſa de pe. diſt. i. paragrapho Tres ſunt. Quot modis aūt dele[...]t venialia notat̃ in ca. oīs. de pe. ⁊ remiſ. Et Joānes andꝛee notat in ꝓemio ſexti. Moꝛtalia ꝟo pctā q̄ ſunt de ſe notā. veluti blaſphemia. ſciſma. furtū ⁊c̄. dicunt̃ tunc moꝛtalia qn̄ ꝓcedūt a deliberata rōe Actus q̇dē ſolius cogitatōis q̇ reꝑmit̃ a cogitatōe nō ē pctm̄ moꝛtale. ſꝫ veniale tm̄. imo aliquando ꝯuertit̃ in meritum. ſ. ſi repellitur immediate a rōne ⁊ voluntate cū diſplicentia Conſtrue (oīa delicta ſunt dicta triplici noīe. q̇ꝙ). i. certe (ē) ſ[e] aliqđ (delictū). i. pctm̄ natū nob ab origīe). i. a ꝯceptōne (moꝛtale) ſ[c] pctm̄ (eſt graue. veniale) pctm̄ (fert̃). i. đr (leui⁹) ſ[c] nos (purificamur). i. purgamur (ab oꝛigine). i. ab oꝛiginali pctō (cū) id eſt qn̄ (baptizamur. nec nō) id eſt etiam. cū (purificamur ꝑ baptiſmū a peccato patrato) id eſt cōmiſſo (ante) ſcꝫ baptiſmum (quodcunqꝫ ſit) ſ[c] tale peccatū (Sꝫ maculamus nos grauiter. cū peccam⁹ poſt) ſcꝫ bapti-

niſi (cū volūtas cuiuſq₃ peccātis fert).i.ducit (in his) s^e pctis (Cū q̇s tenet in ſe imoderatū).i.rem imoderatā (aliq̄liter).i.aliq̄ mō (ſic ꝙ nec repugnet).i.ꝯtrariet (amori dn̄i) ſ.dei (nec fratris).i.ꝓximi (tale pctm̄ fit veniale ſuo genere. vt ſermo vacu⁹).i.vanus (vel riſus nō moderat⁹).i.intēperat⁹ (Tn̄ ſi) s^e peccator (ordinet h̄).ſ.veniale (vt mortale ſequat ad h̄) s^e veniale (praua intētio).i.mala volūtas (volētis facit h̄ mortale) vt cū q̇s ridet faciēdo adulteriū. aut cū q̇s (ꝯſentit in iſtis) s^e actibꝫ (in ꝯtēptū dn̄i).i.in ſpretū dei (Nō diſcernēs).i.diſtinguēs in iſtis actibꝫ (fit inde patēter).i.manifeſte (mortale) s^e pctm̄ Uel ſic. (Nō diſcernēs patēter) id ē euidēter nō dubitādo an ſit pctm̄ (fit).i.facit. ponēdo paſſiuū pro actiuo (inde).i.a veniali (mortale) s^e pctm̄. (Sed pctm̄ dr̄ eſſe graue q₃) pro ꝛ (mortale. qn̄ velle).i.volūtas peccātis (fert).i.ducit (in iſtd̄. qd̄ repugnet de ſe amori dn̄i).i. qd̄ ꝯtrariat dilectōni dei. Uel qd̄ repugnet amori fratris. ſicut ē homicidiū. blaſphemia q₃) ꝑ ꝛ (ſciſma. furtū Tn̄ ſi h̄) s^e pctm̄ (ſiſtat).i.maneat (ſine ꝯſenſu rōnis. q̄).ſ. rō (meditās).i.cogitās (dn̄m) ſc₃ deū (repmit).i.repellit ſeu remouet (cito).i.feſtinanter (motū cordis) ſc₃ cogitatōem ſeu delectatōem ad peccādū.ſ. hoc pctm̄ (fit tūc veniale. cū actus nō ſit plenus).i.cū volūtas peccādi nō ſit ꝑfecta

¶De peccatis mortalibꝫ

Ne careas vita ſemper mortalia vita
Maxima peccata que ſunt ſic iure vocata
Nam moriens vicio mortali perditur vno
Quoduis mortale vicium ſit perniciale
Nam mentem maculat. ꝛ ſacro flamine priuat
Offendit dominum. ſpernendo vulnerat ipſum
Aufert ſplendorem domini. nec non ꝛ amorem
Debilitat mentem cecam faciens ꝛ egentem
Annihilatq₃ bona que ſunt in crimine nata
Mortificat merita que contulerat bona vita.
Interimens animam. damnat finaliter ipſam
Efficit ingratam. vitam tollitq₃ beatam
Eternam penam dat perpetuamq₃ cathenam.

¶ Hec ē ſecūda pars huius capli.in qua agitur de pctō mortali Et p̄mo docet quare appellat mortale Scd̄o enumerat multa mala que ꝓueniunt ex eo ſic dicens. ꝙ vitare debemus mortalia peccata ſi nō volumus carere vita ſempiterna Huiuſmodi aūt mortalia ſunt maxima. ꝛ merito appellata mortalia. qꝛ quicūq₃ in aliquo eoꝝ morit ꝑpetuo dānatur Itē quodlibet eoꝝ eſt valde ꝑniciale ꝛ nociuū faciēti. qm̄ maculat animā. tollit gratiā ſpūſſcti. offendit deū. ꝛ ſpernit ꝛ vulnerat ip̄m. remouet charitatē ꝛ amorē dei. debilitat aīam ꝛ facit ip̄am cecā ꝛ ad faciēdū bona ꝛ egentē omni grā ꝛ virtute. mortificat bona p̄terita ꝛ p̄ſentia. ꝛ tollit vitā beatā ꝛ finaliter dānat aīam cū corpore. quia reddit eam deo ingratam ꝛ penā eternam

¶ Conſtrue.s^c o hõ(vita).i.fuge(ſp mortalia pctã maxima.)ne.i.non (careas)).i.pueris(vita).ſ.eterna(q pctã ſunt ſic vocata iure).i.iuris rõ ne(nã)p q2(moriẽs vno vicio).i.pctõ(mortali pdit).i.dãnat(Quiuis) id ẽ qlibet(mortale viciũ).i.pctm(ſit pniciale).i.nociuũ(nã maculat mẽ tẽ).i.aiam(et puat eã flamine ſacro).i.ſpũſancto.s^c pctm(offendit dñm z vulnerat ipm ſpernẽdo.aufert).i.remouet(ſplendorẽ dñi.nec nõ).i.etiã aufert(amorẽ)dñi.s^c pctm(debilitat mentẽ).i.aiam(faciẽs)s^c eã(cecã z egentẽ)s^c v̄tutib9(q3)p z(annihilat bona q ſunt nata).i.facta(in crimi ne).i.in pctõ(Mortificat merita q bona vita ↄtulerat).i.dederat.s^c pec catũ ẽ(interimẽs).i.occidẽs(aiam dãnificat finaliter ipam)s^c pctm(effi cit).i.facit aiam(ingratã deo.z tollit vitã beatã)Pctm(dat eternã penã z dat cathenam perpetuam)

¶ De numero peccatorũ mortaliũ

Sunt. tumor.accidia.gula.luxuria.ira
Liuor auaricia.ſeptem mortalia dira
Nunc videas horum plures ſpecies viciorum
Ut melius vere poſſes peccata cauere

¶ Hec ẽ tertia ps.in qua enũerat plures ſpẽs pctoꝝ mortaliũ dicẽs q in ter pctã mortalia ſeptẽ ſtz pncipalia.ſ.ſupbia.accidia.gula.luxuria.ira.in uidia.z auaricia Et oĩa alia mortalia depẽdẽt ex iſtis ¶ Cõſtrue(tumor) id ẽ ſupbia(accidia).i.pigricia(gula.luxuria.ira liuor).i.inuidia(auari cia.ſunt ſeptẽ pctã mortalia dira).i.crudelia(videas nũc plures ſpẽs hoꝝ vicioꝝ vt poſſes melius cauere pctã).ſ.mortalia

¶ De peccato ſuperbie z modis quib9 habet fieri.

Nunq3 ſis tumidus verbis.nec corde ſuperb9.
Non ſis elatus factis ſi vis fore gratus
Ut non deficias.nec damnoſus tibi fias
Cum bona quis credit ex ſe meritis vel habere
Vel falſo tribuit ſibi quo ſe credit egre
Aut alios ſpernit plus credens ſepe valere
Quattuor his reb9 quis dicitur eſſe ſuperb9
Spernit obedire.tumidus vult obuius ire.
Vult apparere melior mala cepta tenere.
Cunctis preferre ſe vult.ſua magna referre.
Nunq3 rancores dimittit.et ambit honores
Nulla moleſta pati vult.ſic geſta variari.
Quãtumcunq3 bonus fueris eſſendo ſuperb9
Totum deprauat.te ſola ſuperbia damnat.
Sis ſimplex humilis.ne damneris quaſi vilis
Nam deus exaltat humiles.tumidos pede calcat

¶ Hec ē q̄rta ꝑs huiꝰ capl̄i. in q̄ poſtq̄ȝ autoꝛ enūerauit ſeptē pct̄a moꝛtalia. ꝯn̄r determinat de vnoq̄q̄ȝ ipoꝝ. Et p̄mo de ſuꝑbia dicēs. q̄ verba nr̄a. coꝛ nr̄m. intētio. volūtas. ⁊ oīa facta nr̄a debēt eē cū hūilitate ⁊ ſine ſuꝑbia ſi volumꝰ deo placere ⁊ oīb; nobiſcū ꝯuerſantib;: qm̄ q̄ ſuꝑb; ē deficit a bona ꝯuerſatōe ⁊ ē ſibi damnoſus. Cōſequēter ponit q̄ttuoꝛ modos generales ſuꝑbie. Primꝰ ē cū q̄s credit hr̄e bona ſua ſuis ex meritis. Secūdus ē cū falſo attribuit ſibi ea q̄ nō hȝ. Tertiꝰ ē qn̄ ſpernit alios a ſe. Quartus. qn̄ p̄ſumit plus valere ceteris. ⁊ ḡ ſpernit obedire. ⁊ ſp̄ vult ꝯtradicere. Cupit videri melioꝛ ceteris. q̄re efficit̄ incoꝛrigibilis. ⁊ ſp̄ ſequit̄ mala ⁊ vicioſa q̄ a iuuentute incepit. p̄ponit ſe alijs ſibi ſilib; ⁊ etiā maioꝛib;. magnificat ſua dicta ⁊ facta. vult honerari ⁊ nūq̄ȝ parcere alteri cui iraſcit̄. talis ē eiꝰ ꝯuerſatio q̄ȝ nō vult pati aliq̄ ſibi nociua ſeu ꝯtraria. Et ideo lȝ q̄s ſit in certis actib; moderatꝰ ⁊ videat̄ iuſtꝰ ⁊ bonꝰ. veꝝ tn̄ totū deſtruit̄ ꝑ ſuꝑbiā. q̄ hoīem ꝑpetuo dānat. Igit̄ humiles eē debēmꝰ ne in eternū cū demone cruciemur. q2 deꝰ ſuꝑbos humiliat. ⁊ humiles exaltat. vt dr̄ Luce. xv. Qui ſe exaltat humiliabit̄. ⁊ q̄ ſe humiliat exaltabit̄. ¶ Cōſtrue (ſis nūq̄ȝ tumidus). i. ſuꝑb; (v̄bis. nec) ſc̄ ſis ſuꝑb; coꝛde. nō ſis (elatus). i. eleuatus (factis). i. opeꝛib; (ſi vis foꝛe). i. eſſe (gratꝰ). ſ. deo ⁊ ꝑplo (vt nō deficias) ſc̄ in bonis (nec fias dānoſus tibi. Cū q̄s credit ſe habere ex meritis) ſc̄ ſuis (vel tribuit falſo ſibi) illud (q̄ credit ſe). i. ſcit ſe (egere). i. carere (aut ſpernit alios) ſc̄ a ſe (credēs ſe ſe valere plus alijs. q̄s). i. aliq̄s (dr̄ eſſe ſuꝑb; his q̄ttuoꝛ reb;) ſc̄ dictis (Tumidus). i. ſuꝑb; (ſpernit obedire ſed vult ire obuius). i. ꝯtrariꝰ (vult apparere melioꝛ) alijs ⁊ vult (tenere mala cepta). i. incepta (⁊ vult p̄ferre ſe cūctis) ſc̄ hoīb; (⁊ vult ſua) ſc̄ facta (referre). i. dicere (magna. ⁊ nūq̄ȝ dimittit rancoꝛes). i. iras (⁊ ambit) id ē cupit (honoꝛes). i. reuerētias. ⁊ (nulla moleſta). i. mala (vult pati). i. ſuſtinere. ⁊ vult ſic geſtos ſuos (variari). i. mutari. ⁊ (q̄ȝtuncunq̄ȝ bonꝰ fueris. tn̄ (eſſendo ſuꝑb;). i. elatus (depꝛauat totū. ⁊ ſola ſuꝑbia dānat te). Ergo (ſis ſimplex ⁊ humilis. ne dāneris). i. culpaberis quaſi vilis. (Nam deus exaltat humiles ⁊ calcat pede). i. rep̄mit (tumidos). i. ſuꝑbos

¶ De peccato accidie ⁊ eius ſpēb;.

Accidiam linque. que dat mala tedia vite
Segniciem fugias. nunq̄ȝ piger ad bona fias
Si bona triſtis odis diuina vel ipſe relinquis
Tedens ⁊ negligens que conſummare teneris.
Uel cum triſteris. cum nolens hec opereris
Aut nimium triſtis propter queuis mala ſiſtis
Quattuoꝛ his dictis quis dicitur accidioſus
Ocia deuita. ſi vis bona ſit tibi vita
Ocia qui ſequitur ſine crimine vix reperitur
Sepe libens oꝛa. faciendo ſancta laboꝛa
Pigris dum poſſunt operari tempoꝛa deſunt.

¶ Hec ē q̄nta ꝑs huius capituli. in qua autoꝛ tractat de pigricia ⁊ eius

Liber Floretus

ſpēb Primo em̄ hortat̄ nos fugere pigriciã. qm̄ oīs piger hꝫ tediū vite ſue
Prouerb. xxi Deſideria occidūt pigrū. nolūt em̄ quicq̄ꝫ man⁹ ei⁹ operari
tota die ꝯcupiſcit ⁊ deſiderat Diligētes igit̄ ad bonū. tardi vero ad malū
eſſe debemus Quattuor aūt modis aliq̄s dr̄ eſſe piger Primo cū odio hꝫ
bona diuina ⁊ ex eis triſtat̄. vt ore cãtare in eccl̄ia. legere ſalutifera. exercere
opa miſericordie ⁊ ſil̄ia. Sc̄do cū omittit bona q̄ tenet̄ facere q̄ tn̄ negligit
ꝓpter tediū vite ſue. Tertio qñ bona ꝑ eū inchoata nō vult ꝑficere Quar-
to qñ triſtat̄ operãdo qd̄ bonū ē. Talis igit̄ ocioſus nūq̄ꝫ letat̄. q2 ſꝑ ē ſcele-
rib⁹ plenus. eo ꝙ cadit de vicio in viciū Orare ḡ ⁊ laborare in reb⁹ ſanctis
cū bona intētōe debem⁹. vt dr̄ ſctūs Hieroni. Semꝑ aliq̄d boni facito. ne
inueniat te dyabol⁹ ocioſum. de ꝯſecra. diſ. v. c. Nūq̄ꝫ Et poeta Ocia dãt
vicia fugias ḡ ꝓcul illa In q̊ ca° ponūt̄ ea q̇b⁹ vacare dūt eccl̄iaſtici poſt di-
uinū ꝯpletū officiū ne remaneãt ocioſi. qm̄ ociū ⁊ voluptas ſunt arma ho-
ſtis ꝑfidei. i. dyaboli ad miſeras aīas captiuandas :in. c. niſi cū ꝓdē. de re.
iu. Itē xp̄s increpauit agricolas ocioſos q̊s reperit dicēs Ut q̄d ſtatis h̄
tota die ocioſi Math. xx. ¶ Cōſtrue. tu xp̄iane (linque). i. poſtpone (acci
diã). i. pigriciã (q̄ dat̄ mala tedia vite) ꝑſētis (Fugies ſegniciē). i. accidiã
(nūq̄ꝫ fias). i. efficiaris (piger ad bona) sᶜ ꝓſequēda. ⁊ ſi tu exiſtēs (triſtis
odis). i. odio hales (bona diuina. vel) ſi exiſtēs (tedēs ⁊ negligēs relinq̄s
iꝑa) bona diuina (q̄ teneris ꝯſummare). i. ꝑficere (vel cū) ꝑ qñ (triſteris.
cū nolens). i. nō volēs (opereris hec) bona (Aut ſiſtis). i. exiſtis (nimium
triſtis ꝓpter queuis mala). i. q̄libet mala (q̄s). i. aliq̄s (dr̄ accidioſus). i. pi-
ger (his q̄ttuor dictis). ſ. modis (deuita). i. fuge (ocia. ſi vis ꝙ bona vita
ſit tibi. q̇ ſeq̄tur ocia reperit̄ vix). i. raro (ſine crimine). i. ſine pc̄tō. sᶜ tu (ora
ſepe libens) id ē libēter (⁊ labora faciendo ſancta) sᶜ opera (Dū pigri pñt
oꝑari) sᶜ bona (tꝑa deſunt). i. deficiūt eis Uel melius ꝯſtrue (tꝑa deſunt
pigris. dum) ꝑ quãdo (poſſunt operari

¶ De peccato gule ⁊ de modis quib⁹ babet fieri. ⁊ de malis ſequētib⁹ ebrietatem

Pone gule frenum tibi vel dabit ipſa venenum.
Eſt ſibi damnoſus in multis quiſq̄ꝫ guloſus
Nam nimis expendit citius mala q̄ꝫ bona prendit.
Qui nimium comedit. bibit ardenter. ſtudioſe
Pre. propere laute. fertur peccare guloſe.
Crapula vitetur. ne corpus menſq̄ꝫ grauetur
Nauſea non detur. vt morbus non dominetur
Mens non damnetur. nec vita tibi breuietur
Ut tempeſtatem fuge vel magis ebrietatem
Mens alienatur vino corpus viciatur.
Senſus turbatur. ſecretum notificatur
Lingua nimis fatur. vino verbum variatur
Uultus fedatur. ⁊ rixa frequens generatur.

Uis eneruatur. vino ſapiens hebetatur
Et diffamatur. necnon ⁊ luxuriatur
Stulte letatur. ⁊ ni pigeat reprobatur.
Prodiga frenetur gula· ſobrietas dominetur
Ni compeſcat gula. corpus menſq; grauatur

¶ Hec ē ſexta ps hui⁹ capli. in qua tractat autor de gula ⁊ ei⁹ ſpēb⁹ dicēs φ gula ē refrenāda. alias facit multa mala guloſitas: qm̄ guloſus ſibi dāno ſus ē exponēdo multa ſupflue ⁊ ſine cā nimiū comedēdo, pter qd̄ cogit̄ etiam plurimū bibere Peccat inſup. q: nimis cito. ſ. an̄ horā comedit ⁊ bibit q̄re lentus ⁊ tardus efficit̄ ad oē bonū opus. vn̄ d̄t q̄dā Ebrioſus ē ſeru⁹ oīm pctōꝝ nullū pctm̄ vincere p̄t q̄ captus ē iſto. Crapula igitur dз vtari q: aggrauat corp⁹ ⁊ aīam. cū ſit vnū de pctis mortalib⁹ Supflua ꝓo cibaria, puocāt ſtomachū ad vomitū. ex q̄ ſeq̄tur morb⁹. ⁊ plerūq; mors. ⁊ ꝯn̄r aīe dānatio Fugiam⁹ igit̄ ebrietatē velut tēpeſtatē. q: mentē alienat a ꝓpa rōne. q: d̄t Sene. Ebrietas nihil aliud ē q̄ʒ volūtaria iſania. corpus etiā debilitat. ſenſum turbat. ⁊ ſecreta reuelare facit, q: ebri⁹ ſicut ſtult⁹ oīa loq̄t̄ et eius lingua corrūpit̄. ꝓpterea vacillat. nec p̄t debite ꝓferre ſua ꝟba Itē os eius efficit̄ fetidū. ⁊ inde rixa generat̄. Nulla igit̄ ē ꝟtus corpis. nec etiā mētis in viro ebrio. imo ſi p̄us erat ſapiēs. p ebrietatē efficit̄ inſipiēs ſtult⁹ ⁊ hebes Vita etiā ei⁹ diffamat̄. q: lubric⁹ ⁊ luxurioſus efficit̄. ⁊ ob oīb⁹ re ꝓbat̄ eo φ in bonis ⁊ malis ſtultus letat̄ Propter hec oīa. gula tā q̄ʒ plurimoꝝ bonoꝝ ꝯſumptiua a nob̄ merito ē refrenāda. ⁊ in nobis dn̄ari dз honeſta ſobrietas Tales eñ guloſi ſt̄ Sardanapalo ſil̄es ⁊ Epicuro ventrē deū ſibi ꝯſtituētes. ⁊ in hoc vitā pecudū eligētes. vt d̄r p⁰ ethicoꝝ Quos rep̄hēdit apl̄s ad Tytū. ij. dicēs. Abnegātes ſecularia deſideria ſobrie ⁊ pie ⁊ iuſte viuam⁹ in h̄ ſeculo Nā (vt ibidē d̄r) xp̄s erudiuit nos ſic viuere Itē canones p̄cipiūt maxime clericos a crapula abſtinere. vt d̄r in. c. A crapula. de. vi. ⁊ ho. cle. in antiq̄s ⁊ Eccl̄aſtici. xxxvij. Noli auidus eē in omī epulatōe. ⁊ nō te effundas ſup oēm eſcā. q: in multis eſcis erit infirmitas et ꝓpter crapulā multi perierūt. q̄ aūt abſtinēs ē adijciet vitā. ¶ Cōſtrue (Pone frenū). i. tēperamētū (gule) tali vicio (vel ip̄a dabit tibi venenū q̄ſq; guloſus ē dānoſus ſibi in multis) reb⁹ (Nam expēdit). i. exponit (nimis). i. nimiū (⁊ prendit). i. accipit (citi⁹ mala q̄ʒ bona) s. ille (fert̄ peccare guloſe. q̄ nimiū comedit) vel (bibit ardēter). i. feruēter (ſtudioſe). i. aſtute (pre). i. ante tp̄s (ꝓpere). i. feſtināter (laute). i. delicate (Crapula). i. gula (vitet̄. ne corpus grauet̄. q; p ⁊ (mens). i. aīa grauetur. ⁊ vt (Nauſea). i. vomēdi appetit⁹ (nō det̄. vt morb⁹ nō dominet̄). i. gn̄et̄ (mens). i. aīa (non dāmet̄. nec vita breuiet̄ tibi) Ergo (fuge ebrietatē vt tēpeſtatē vel magis) q̄ʒ tēpeſtatē. q: (mens). i. mētis rō (alienat̄). i. offuſcat̄ (corp⁹ vicat̄. vino) id ē p vinū. q: d̄t Ouidi⁹ Vina parāt aīm veneri ſi plurima ſumas ſenſus turbat̄ (ſecretū notificat̄). i. manifeſtat̄. q: (lingua fat̄). i. loquit̄ (nimis) ⁊ (ꝟbū variat̄ vino. vultus fedat̄). i. turpis ⁊ ſordidus efficit̄ (⁊ rixa frequēs generat̄. vis). i. ꝟtus hoīs (neruat̄). i. debilitat̄ (ſapiēs hebetat̄ vino) id eſt ſtultus efficiet̄ (Et diffamat̄). i. fama eius denigrat̄ (necnō). i. etiā (luxuriatur) ⁊ (letat̄ ſtulte. ⁊ ni). i. niſi (pigeat). i. diſpliceat tn̄ (reprobat̄ (Ergo

(prodiga gula frenet̃). i. ꝯpeſcat̃ ⁊ (ſobrietas dominetur Corpus ⁊ mens grauatur ni). i. niſi (gula ꝯpeſcatur)

De peccato luxurie quō habet fieri ⁊ de eius ſpeciebꝰ ⁊ de malis ſequentibꝰ luxuriam.

Luxuriam fugias. caſtus ſine crimine fias
Nil domino gratū fit luxuria maculatum.
Luxuria peccat quiſquis conſentit in actum
Vel cum delectat. conſentit agendoqꝫ factum
Actus carnalis ſemper eſt pernicialis
Demptis coniugibꝰ. quibꝰ eſt conſenſus honeſtus
Luxurie ſpecies dicūtur ſcilicet hec ſex.
Inter non nuptos proprie fornix fore fertur
Stuprum cauſatur. cū virgo nolens violatur.
Coniugis alterius violator fertur adulter
Fit cum cognatis inceſtus vel moniali.
Raptus cū rapitur. ac opprimitur violenter
Contra naturam peccat zodomita nefandus
Effuge luxuriam. quia tollit nempe ſophiam.
Mortificat animam. ledit cum corpore famam
Excecat mentem. turbat valde rationem
Subuertit ſenſum. conſumit tempora cenſum
Offendit dominū. fert hoſtes. tollit amicum
Vires debilitat. corpus maculat. bona vitat
Vocem peiorat et vitam ſepe minorat
Lites adducit. et plurima ſcandala ducit.
Dona dei tollit. et fortia corda remollit
Obtenebrat viſum. tandem tollit paradyſum.
Demonibꝰ ſubdit. inferno deniqꝫ tradit.
Sis ſemper caſtus fugiendo verbula tactus
Ocia vina dapes loca ſicqꝫ cauens quaſi labes

¶ Hec ē ſeptima ꝑs huius capl̃i. in qua tractat autor de luxuria dicēs ꝙ tribꝰ modis aliqs. dr̃ luxurioſus Primo ꝯſentiēdo actui carnali Scd̃o delectādo ⁊ ꝯſentiēdo ſimul Tertio faciēdo actū Et hec tria fugere debem̃ꝰ ſi caſte ⁊ inmaculate viuere volum̃ꝰ. ⁊ final̃r deo grati eſſe Oīs eñ actus carnalis extra matrimoniū factꝰ eſt peccatū mortale Sex igitur ſunt ſpēs quaꝝ. ꝑ̇ma eſt fornicatio. q̃ fit inter duos nō vxoratos Scd̃a eſt ſtuprum qđ fit cū virgine nolēte. Tertia ē adulteriū. ⁊ fit cū muliere vxorata Quarta eſt inceſtus. ⁊ fit cū cognata vel moniali Quinta ē raptus. ⁊ fit qñ mulier ꝑ vim rapit̃ Sexta ē pctm̄ ꝯtra naturā ⁊ dr̃ zodomiticū. ⁊ nō dꝫ noiari

ꝓpter eius magnitudinē ⁊ turpitudinē Sequunt̄ finalr̄ iſta mala q̄ ꝓcedūt ex luxuria. nam p̄mo tollit ſapiētiā acq̄ſitam ⁊ impedit acq̄rendā. occidit aīam cū corꝑe. qꝛ ē mortale pctm̄ Item tollit bonā famam. excecat aīam. ⁊ mirabilr̄ turbat rōnē Subuertit ſenſum de bono in malū. ꝯſumit tp̄us ⁊ bona. diſplicꝫ valde deo. multiplicat inimicos. tollit amicos. debilitat vires totius corꝑis. ſ. vocē ⁊ plerumqꝫ vitā abbreuiat. Silr̄ valde nocet viſui. generat lites ⁊ ſcandala. corda hoīm mollificat. ⁊ tandē oīa bona tollit ⁊ p̄ncipalr̄ paradyſum. aſſociat viꝝ demonib⁹ mittēs eū in infernū Ergo caſtitatē teneamus. ꝟba lubrica fugiamus. tactus ocia. vina dapes ⁊ loca ad hoc oportuna etiā fugiamus. iuxta ꝟba Salomonis. Ecci. ix. Auerte faciē tuā a muliere corrupta. ⁊ ne circūſpiceas ſpēm alienā. ꝓpter ſpēm eīm mulieris multi perierūt ¶ Cōſtrue (Fugias luxuriā. fias caſtus ſine crimine) qꝛ (nil maculatū fit gratum dn̄o Quiſq̄s ꝯſentit in actū) ſc luxurie (peccat luxuria). i. ꝑ luxuriā (vel cū) q̄s (delectat) ſc in actu luxurie (⁊ cōſentit agēdo factū) qꝛ (actus carnalis ē ſemꝑ ꝑnicialis). i. mal⁹ (ꝯiugib⁹) id ē vxoratis (demptis. q̄b⁹) ſc ꝯiugib⁹ (ꝯſenſus carnis. ē honeſtus). i. licitus (Hec ſex) que ſequunt̄ (dicūtur ſpēs luxurie ſ. fornix). i. fornicatio (fertur). i. dr̄ (fore ꝓprie inter nō nuptos). i. nō vxoratos (Stuprū). i. violatio ꝟginū (cauſat̄ cū virgo violatur nolens) id ē nō volens (Violator coniugis alterius fertur). i. dr̄ (adulter) ⁊ (inceſtus) illa ſpēs luxurie (fit cum cognatis vel cū moniali). i. cū religioſa (raptus) illa ſpēs luxurie (fit cū mulier rapit̄ ac opprimitur violenter) id ē ꝑ vim (Sodomita nefandus) id ē nō dicēdus (peccat ꝯtra naturā). i. indebito mō (Effuge luxuriā nempe) id ē certe. qꝛ tollit (ſophiā) id ē ſapiētiā (mortificat aīam. ledit famaꝫ cum corpore. excecat mentē turbat valde rōnem. ſubuertit ſenſum. ꝯſumit tempora ⁊ cenſum) id ē pecuniam (offendit deū. fert). i. facit (hoſtes). i. inimicos (tollit amicū debilitat vires corporis. maculat corpus. vitat bona. peiorat vocem. ⁊ minorat ſepe vitam. adducit lites. ⁊ inducit plurima ſcandula. tollit dona dei. ⁊ remollit) id eſt mollificat (corda fortia. Obtenebrat tandem viſum. tollit) id eſt remouet (paradyſum) Et (ſubdit) id ē ſubijcit. ſupple luxurioſum (demonibus. deniqꝫ) id eſt finaliter (tradit inferno) ſupple luxurioſum Ergo (ſis ſemꝑ caſtus fugiendo verbula) inhoneſta (tactus) inhoneſtos (cauēs) id eſt fugiēs (ocia vina dapes loca quaſi lates) id eſt quaſi morbū Iuxta illud Alani. Si venerem fugare velis loca tꝑa vita Nam locus ⁊ tp̄s pabula donat ei.

¶ De peccato ire

Ira cor aſcendit. et protinus ad mala tendit
Cur bene frenetur. rationi ne dominetur
Ira furens animo de verbis exit in actum.
Sic triplici numero magnum facit ira reatum
Ira cecatur mens. ſenſus precipitatur
Cor conturbatur. et corpus domnificatur
Verum fuſcatur. iuſtus quandoqꝫ grauatur

Pax eneruatur diſcordia progeneratur
Lingua venenatur. necnon mors anticipatur
Non odias aliquem. ſed eum potius tibi placa
Quiſquis odit fratrem. cenſetur ab hoc homicida
Multa facit dira. ſi non compeſcitur ira.
Cur quaſi deliram patientia temperat iram

¶ Hec ē octaua pars huius capl'i. in qua tractat autor de pctō ire dicēs ꝙ ira inflāmat p̄mo cor hoīs. ⁊ ſubito tendit ad aliqđ malū. quare debet refrenari ne p̄ualeat rōni Ira eñ cū p̄occupauerit rōnem viri facit eū quaſi furibundū ꝓferentē verba mala. ⁊ deinde facta ꝑuerſa ſequūtur Juxta illud Grego. per irā ſapiētia ꝑdit' vt q̄ ordine turbat agēdū ſit oīno neſciatur Multis aūt rōnib' ira dr̄ mortale pctm̄. Primo q̄ excecat mentē viri ⁊ oēs ſenſus eius. turbat mirabil'r cor. ⁊ dānum plurimum infert corpori Offuſcat veritatē ⁊ inde guſtus ſepe grauat' Tollit pacē. ⁊ generat diſcordiā. reddit linguā venenoſam atq̈ maledicentē. ⁊ feſtinat ad mortē Quare nullū debemus odio habere ſ; etiā nos habeat odio. q̄ debemus eū nobis pacificare ⁊ recōſiliare ſi poſſumus Jlle eñ q̄ odit fratrem ſuū homicida eſt Et vt dr̄ Johis. iij. Qui nō diligit me manet in morte Jtē ex ira multa ꝓueniūt mala valde crudelia. ideo merito ē refrenāda. ⁊ ꝑ patiētiā temperāda. cū ira multipl'r ſit deuians ⁊ deficiēs a via ſalutis. vt Jacobi p̄mo dr̄ Jra eñ viri iuſticiā dei nō operat'. ¶ Cōſtrue. (Jra). i. illud pctm̄ (accēdit). i. inflāmat (cor. ⁊ tendit ꝓtinus). i. ꝓcedit ſtatim (ad mala) dicēda ⁊ faciēda (cur). i. quare (ira frenet'). i. refrenet' (bene). i. ꝑfecte (ne dominet' rōni) Et (ira furens aīo). i. furere faciēs (exit). i. ꝓcedit (de verbis in actū Sic ira fecit magnū reatū. triplici numero). i. trib' modis. nā (mēs cecat' ira). i. ꝑ iram (ſenſus p̄cipitat'. cor ꝯturbat'. ⁊ corpus damnificat'). i. debilitat' (veꝝ). i. veritas (fuſcat'). i. offuſcat' (iuſt⁹ q̄nq̈ grauat'. pax eneruat'. diſcordia ꝓgenerat'. lingue venenat'). i. obiurgioſa efficit' (necnō). i. etiā (mors anticipat'). i. citius ꝓcurat' Quare (nō odias aliquē) hoīem (ſ; placa potius eū tibi) q̄ (quiſq̄s odit fratrē) ſuū (cenſet' homicida ab hoc). i. ꝓpter hoc Et (ſi ira nō ꝯpeſcit'). i. refrenat' (facit dira). i. crudelia (Cur). i. quare (patiētia tēperet delirā irā). i. amētem iram.

¶ De inuidia ⁊ malis que procedūt ex ea

Jnuidiam fugito. bona fratris amare velito
Nam liuor ſiccum corpus facit ⁊ cor iniquū
Jnuidus eſt triſtis alioꝝ cum bona cernit
Gaudet de damnis. bona nō noceant ſibi q̄ſuis.
Emulus impugnat veꝝ. de fratre ſuſurrat
Detrahit. accuſat. alios iuuare recuſat
Propter liuorem fraternum frangit amorem
Lumine cecatur. de re mūda maculatur

Languet marceſcit homo inuidus atq̄ ſeneſcit
Corpore marceſcit cernens ꝙ res mea creſcit
Effuge liuorem peramando fratris honorem
Qui bona fratris amat ſemet virtutibus ornat

Hec eſt nona ps huiꝰ capli. in q̄ tractat autor de inuidia dicēs. Fugiamus inuidiā ⁊ diligamꝰ fratrē cū bonis eiꝰ. q̄m inuidia exſiccat corpꝰ inuidi. ⁊ deprauat cor illius Inuidꝰ em̄ triſtat̄ de bono alteriꝰ q̄uis ſibi nō noceant. ⁊ gaudet de malis. ⁊ ſp̄ ꝯtradicit vnitati. murmurat ꝯtra fratrē. diminuit famā illius. accuſat ⁊ nūq̄ iuuat ꝓximū. q2 nō hȝ charitatē fraternā Itē cecus ē in ꝓ lumine. ſordidus ē in reb mūdis. lāguidus et aridꝰ fit. iō ſtatim efficit̄ ſiue apparet ſenex Cū em̄ viderit alioꝝ res ꝓſperas eſſe. tunc macer efficit̄ pre dolore. Vn̄ poeta ſic iuidiā deſcribit Pallor in ore ſedet. macies in corꝑe toto Nuſq̄ ē recta acies liuent rubigine dentes Pectora felle virēt lingua ē ſuffuſa veneno Riſus abeſt niſi quem fecere dolores. iō fugiamꝰ inuidiā. ⁊ amemꝰ honorē ſeu bonū ꝓximi. naȝ q̄cunq̄ hoc fecerit ornabit ſe virtutib multis Cōſtrue(Fugito inuidiā. velito amare bona fratris). i. ꝓximi(nā liuor). i. odiū (facit corpus ſicū). i. aridū(⁊ facit cor iniquū). i. prauū(Inuidus ē triſtis cū cernit). i. videt(bona alioꝝ. ⁊ gaudet de damnis q̄uis bona)ſc ꝓximi(ſibi nō noceant Emulus). i. inuidus(īpugnat veꝝ. ſuſurrat). i. murmurat (de fratre) ⁊ (detrahit). i. famā diminuit. ⁊ (accuſat)ſc ꝓximū. ⁊(recuſat). i. renuit(iuuare alios)⁊(frangit amorē fraternū ꝓpter liuorē). i. ꝓpter inuidiaȝ et inuidus(cecat̄). i. ꝓuat̄(lumine). i. diſcretōe. ⁊ (maculat̄ de re munda) id eſt de bono alteriꝰ ſcandaliſat̄. ⁊(hō inuidus languet) ⁊ (marceſcit). i. macer efficit̄ (atq̄ ſeneſcit)q2 inuidus(cernēs ꝙ res mea)ſcȝ ꝓximi (creſcit marceſcit corꝑe) Ergo(effuge liuorē). i. inuidiā(ꝑamando). i. ꝑfecte amando(honorē fratris). i. ꝓximi. q2 ille(q̄ amat bona fratris)ſui(ornat ſemet). i. ſeipm̄(multis virtutib). i. multis operib virtuoſis

¶ De auaricia ⁊ eius ſpeciebus

Vt ſis preclarus non ſis cupidus nec auarus
Vix vlli carus cupidus. cunctis fit auarus
Qui capit aut retinet iniuſte res alienas
Aut peramans gazas domini proponit amori
Qui ſatis eſt diues cupit et nunq̄ ſaciatur
Et qui pauperibus donare ſuperflua non vult
Omnes prefati merito cenſentur auari
Furtum. rapinam. fenus. et fraudem. ſymoniam
Cauſat auaricia. ludum. pericula. bella
Omnes thezauri nunq̄ ſaciant cor auari
Quanto plus creſcit cenſus plus inde fameſcit
Et plus ardeſcit ambitio quando ſeneſcit

Gazas querendo labor eſt. timor eſt retinendo
Nunq̄ ſtat clarus nec tutus diues auarus
Raptorem plenum furem fore credit egenum
Semper egenus eris. ſi ſemper plus tibi queris
Cum contentus eris. diues tunc efficieris
Gazas lucrando non ſis cupidus nec amando
Nec male ſeruando. ſed ſis largus bene dando

Hec ē decima huius cap'li ꝑs. in q̄ tractat autor de auaricia ⁊ ei⁹ ſpēb₉. et ꝓmo oſtendit q̄t modis aliq̄s dicat̄ auarus dicens Nō ſis auarus ni- miū retinendo ꝓpria. nec cupidus deſiderādo aliena ſi vis haberi clar⁹ vir tutib₉ Cupidus em̄ a nemine diligit̄. aut ſaltē a paucis ⁊ hoc raro. multꝫ aūt auarus ē odibilis Itē auarus eſt q̄ nimiū amat diuitias p̄ponendo eas amori diuino Itē q₂ plura bona hꝫ. ⁊ nihilominus vlteriora deſide- rat. Silr̄ ille dr̄ auarus q̄ nō tribuit libēter pauperib₉ elemoſynā ſi pt. et ſi hꝫ ſuꝑflua Auariciā vero ſequunt̄ mala hic enumerata. videlicꝫ furtum rapina. fraus. ſymonia. vſura. ludus. ꝑiuriū ⁊ bellū Et qđ peius ē auar⁹ nunq̄ replet̄ nec ſatiat̄. ſꝫ quāto plus lucrat̄ tāto plus cupit habere Iuxta illud Iuuenal'. Creſcit amor nūmi q̄tū pecunia creſcit Et cū tēdit ad ſe- niū plus ardet in habēdo. ⁊ inde illi multa mala ꝯueniūt. ſ. labor in acq̄rē- do. ⁊ timor in retinendo ⁊ ꝯſeruando. ⁊ nunq̄ letus vel tutus ē Itē cre- dit raptorē furē ⁊ pauperē plenos eē diuitijs Et ſic pauꝑ ſp̄ ē volūtate ſpi ritu ⁊ mente q̄ nunq̄ ſatiat̄ Sꝫ ille dr̄ diues q̄ ꝯtentus eſt reb₉ ſuis. Ne igit̄ ſimus cupidi ſeu auari volētes nimiū lucrari. vel nimiū amādo bona lucrata. ⁊ ea cupide ꝯſeruando Sꝫ ſimus largi dando vbi oportꝫ q̄tum oꝑtet. ⁊ qn̄ oꝑtet Cōſtrue (Nō ſis cupidus) in appetendo bona (nec ſis auarus) in retinēdo ea (vt ſis p̄clarus). i. v̄tuoſus (Cupid⁹ fit vix). i. raro (charus). i. dilectus (vlli). i. alicui. ⁊ sᶜ ille (ſit auarus cūctis. q̄ capit aut retinet iniuſte res alienas. aut ꝑamans). i. valde amans (gazas) id ē diuitias (p̄ponit) eas (amori dn̄i). i. dei. sᶜ ille (q̄ ē ſatis diues. ⁊ cupit). i. deſiderat (nunq̄ ſatiat̄). i. nunq̄ ſatis hꝫ (⁊ q̄ nō vult donare ſuꝑflua pau- perib₉. oēs p̄fati cenſent̄). i. dicunt̄ (merito auari) ⁊ (auaricia cauſat furtū rapinā ⁊ fenus). i. vſurā (fraudē ſymoniā) etiā cauſat (ludū ꝑiuria bella) id ē ſeditōes (oēs thezauri nunq̄ ſatiāt cor auari) q₂ auar⁹ (fameſcit in- de plus). i. magis (q̄to census). i. pecunia (creſcit plus Et ambitio). i. cu piditas habēdi (plus ardeſcit qn̄ ſeneſcit). i. ad ſeniū vſq̄ ꝑducit̄ Et (la- bor ē q̄rendo). i. in q̄rendo (gazas). i. pecunias. ⁊ (timor). i. anxietas (eſt retinēdo). i. ꝯſeruando eas. ⁊ (diues auarus). i. diues q̄ de ſuis nō ſatiat̄ (nunq̄ ſtat). i. exiſtit (clarus. nec ſtat tutus). i. ſecur⁹ (auar⁹ credit rapto- rem fore). i. eē (plenū) bonis. ⁊ (furē eē egenū). i. pauperē (eris ſꝑ egen⁹) id ē pauꝑ vel indigēs (ſi q̄ris ſꝑ plus tibi. efficieris tunc diues cū eris ꝯtē tus. nō ſis cupidus lucrando gazas). i. diuitias (nec amando eas) sᶜ in debite (nec ſeruando male. ſꝫ ſis largus dando bene) sᶜ eas.

¶ De peccato contra ſpiritumſanctū.

Qui peccat nimium preſumens de pietate
Vel qui deſperat de diuina pietate
Aut induratus non ceſſat ab impietate
Et qui fratris odit virtutes improbitate.
Impugnans verum certus ſine commoditate
Qui non fine piget de culparum grauitate
Contra pneuma ſacrum peccat ſpreta deitate
Que prime quinqꝫ culpe vix ſunt releuate
Sexta caret venia. quia corruit immediate.

Hec eſt vndecima ps huius capli. in qua autor tractat de pctō in ſpiritūſanctū. aſſignans ſex modos qbus cōmittit̄ Dicens pmo q ille qui nimiū pſumit de pietate ſeu miſericordia dei. ⁊ ppterea ſub ſpe venie faciliter obtinende facit multa pctā. ille peccat in ſpiritūſāctū Itē q deſperat de venia. credens deū nolle aut nō poſſe eidē pcere Silr obſtinatus q nō vult ceſſare a peccato. nec terret̄ flagellis. nec allicit̄ pmijs. ſꝫ ſp velut obduratus pſeuerat Pariter q inuidet bonitati ⁊ charitati fraterne. qꝛ vellet oēs eē peccatores ſicut ipe ē. ⁊ ideo triſtat̄ de virtute alioꝝ Et q impugnat veritatē ab eo cognitam maxime in bono. lꝫ nō habeat inde vtilitatem. ſed hoc facit ex certa malicia Et q finaliter moritur impenitens. i. ſine ꝯtritōne. ꝯfeſſione ⁊ ſatiſfactōne. talis eñ ſpernit deum ⁊ nō vult credere. ideo peccat ꝯtra ſpiritūſanctū. i. ꝯtra bonitatē clemētiā ⁊ miſericordiam dei Quare illa peccata tanqꝫ grauiſſima atqꝫ immenſa reputantur idcirco plerūqꝫ irremiſſibilia dicunt̄. quod debet intelligi quantum ad facilitatem venie ſatiſfactōnis ⁊ penitentie. quia talis culpa nō meretur veniam de facili ⁊ ad eam delendum reqrit̄ maior penitentia qꝫ in alijs peccatis Qꝫ aūt peccatū dr̄ irremiſſibile dꝫ intelligi ratōne facilitatis venie nō impetrande. qm̄ oīe peccatū pter vltimū hoꝝ ſex ſpecieꝝ ē remiſſibile. qm̄ de nullo deſperandū eſt qꝫdiu viuit in mortali corpore. vt dr̄ in canone Nemo deſperandū eſt. de pe. diſt. vij. Sexta vo ⁊ vltima ſpēs horum peccatoꝝ in ſpiritūſanctū merito dr̄ irremiſſibilis. qꝛ peccator morit̄ impenitens. ⁊ hoc mō intelligit̄ verbum euangelij Luce. xij. Qui peccauerit in patrem remittet̄ ei ⁊c. Qui vero blaſphemauerit in ſpm̄ſanctum nō habebit remiſſionē in eternum Ad idem Bartholus in. l. qui ca mente. ff. de furtis De quo dicitur pꝛuerbioꝝ. xxij. Qui ſeminat iniquitatē metet mala. ⁊ virga ire ſue conſummabitur pietate Vltima igitur deſperatio que eſt nunqꝫ dolere de peccato veraciter eſt irremiſſibilis. qm̄ illi deeſt ſtatus remiſſionis q eſt pſentis vite. nā in futura vita nulla remittitur culpa ¶ Conſtrue. ſc. ille (qui peccat preſumens) i. ꝯfidens (nimiū de diuina bonitate. vel q deſperat de diuina bonitate. aut) p vel (induratus) i. obſtinatus (nō ceſſat ab impietate) i. a peccato impio. ⁊ ſc. ille (qui odit virtutes fratris) id eſt pximi (improbitate) id ē malicia ſua et ſupple homo (certus impugnans) id eſt reprobans (veram) id eſt veritatem (ſine cōmoditate) id eſt vtilitate. ⁊ ille (qui non piget) id eſt dolet.

(fine).i.i articulo mortis (de gͥuitate culpaꝝ peccat ꝯtra pneuma).i.ſpm̄ ſanctū (deitate ſpreta).i.ꝯtēpta (q̄ culpe p̄me q̄nqꝫ ſtꝫ releuate).i. idulte (vix) difficulꝛ a deo (ſexta culpa carꝫ venia.qꝛ corruit) deficit (imediate)

¶ De peccato lingue ꝛ modo refrenandi eam

Stringe linguam. ne mentem tibi reddat iniquam
Lingua cito ledit. ꝛ leſio raro recedit
Qui mala non loquitur magna virtute potitur
Linguam frenare plus eſt q̄ꝫ caſtra domare
Non ſis verboſus iactator litigioſus
Nunq̄ꝫ ſis cenſor temerarius aut reprehenſor
Non ſis defenſor peccati ſiue recenſor
Non ſis detractor nec rumorum nouus autor
Blandus adulator non ſis nec conuiciator
Nec diſcordator fratrum. nec improperator
Nec blaſphemator irriſor ſiue minator
Nec accuſabis falſum. nec murmur amabis
Non diffamabis alios. nec vituperabis
Si diffamari non vis vel vituperari
Non ſis ſcurrilis rebellis ſiue bilinguis
Noli iurare ni ſit res debita quare
Debet et hoc eſſe verum licitumqꝫ neceſſe
Nunq̄ꝫ promittas niſi promiſſum dare credas
Non alijs dicas ſecretum. nec male dicas
Nunq̄ꝫ ſis mendax nec vane loquens neqꝫ fallax
Ergo ſic frena linguam rationis habena
Ne te confundat. ſi verba ſuperflua fundat.

¶ Hec ē duodecima ꝑs huꝯ capl̄i. in q̄ determinat autor de pcō lingue et quō poſſumus refrenare linguā docet dicēs Reſtringēda ē lingua nr̄a ne faciat aīam noſtrā peccatricē Per eā em̄ cito ꝓfert verbū iniquū q̄ virtus tollit Quare iſte q̄ nō loquit male de ꝓximo ſuo ē ꝟtuoſus. Prouerbioꝝ.xvij. Qui moderat ſermones ſuos doctꝯ ꝛ prudēs ē. ꝛ p̄cioſi ſpūs vir eruditꝯ ē Maius em̄ ē apud deū linguā tenere ne loquat malū q̄ꝫ ſubiugare inimicos. Igitur abundare verbis non debemus. nec noſipſos laudare. vl̄ litigioſas rixas ſuſcitare Qm̄ dr̄ ꝓuerbioꝝ.xxiiij. Abhomiatio hoīm detractor Itē iudicare ſtulte ſuꝑ alioꝝ ꝯſcietiā ꝛ alios rephendere vituꝑabile ē Silr ꝓpriū pctm̄ defendere. aliena pctā recitare. fame derogare. noua ꝟba in facto alteriꝯ iuenire. ſuauia ꝛ adulatoria ꝟba ꝓferre. iniuriā ꝟbalē ſeu ꝯuiciū alteri dicere Caueamꝯ igit ſemiare fratꝝ diſcordiā. iproperare alicui pctm̄ vl̄ eū blaſphemare irridere ꝛ minas iferre. Accuſare aliū falſe. ꝛ murmur amare. diffamare vl̄ vituꝑare ſcurriles aut

vaniloquos eſſe leccatores ⁊ verbis repelles duplices ſeu bilingues Om̄ ſcribit Prouerb.xxij. Teſtis mendax peribit Itē iurare nō debem⁹ niſi tribus reb⁹ interueniētib⁹ ſ.veritate.neceſſitate.⁊ vtilitate.de qb⁹ in caplo. Et ſi xp̄s in antiq̄s Inſup nihil ꝑmittere debem⁹ p̄ter id qđ poſſum⁹ dare.nulli debem⁹ ſecretū noſtrū reuelare vel alteri male dicere.nunq̄ mētiri debemus aut aliū decipe.nec vaniloqui.ſ; refrenare linguā ne mala v̄ba ꝓferat.q2 dr̄ Prouer.xxi. Qui cuſtodit os ſuū ⁊ linguā ſuā.cuſtodit ab anguſtijs aiam ſuā Et chato dt Qui ſcit frenare linguā ſenſumq; domare. Fortior ē ille q̄ vincens virib⁹ vrbes. ¶ Cōſtrue (Stringe).i.refrena (linguā tuā.ne) ꝓ vt nō (reddet mentē).i.aiam (iniquā).i.malā (lingua ledit cito.⁊ leſio eius raro recedit) sc ab hoib⁹ (q̄ nō loq̄tur male potiť).i. vtiť (magna v̄tute Frenare).i.ꝯpeſcere (linguā ē plus q̄ domare).i.ſubiugare (caſtra.nō ſis v̄boſus).i.plenus v̄bis (nō ſis iactator).i.laudator fame tue (nō ſis litigioſus).i.plenus litib⁹ (nō ſis cenſor).i.iudex (temerarius).i.ſtultus (aut) ꝓ vel (reprehēſor).i.detractor (nō ſis defenſor peccati.ſiue recenſor).i.recitator (nō ſis detractor).i.diuinator laudis alterius (nec ſis autor nouus rumoꝝ).i.v̄boꝝ incertoꝝ (nō ſis blandus).i.leuis v̄bis (nō ſis adulator.nec ſis ꝯuiciator).i.iniuriator (nec ſis diſcordator fratrū.nec improperator).i.deriſor (nec blaſphemator fratrū nec irriſor.ſiue minator (nō accuſabis falſum.nec) ꝓ nō (amabis murmur. non diffamabis alios.nec vituperabis.ſi nō vis diffamari vel vituperari. non ſis ſcurrilis).i.vaniloquus (nec rebellis.ſiue bilinguis).i.duplex in verbis (Noli iurare ni).i nisi (ſit res debita) id eſt iuſta (quare) sc debeas iurare (Et hoc) sc quod iuras (deb[illegible] eſſe veꝝ.q;) ꝓ ⁊ (licitū).i.honeſtū (⁊ neceſſe).i.neceſſariū Nō ꝑmittas vnq̄ niſi credas dare ꝑmiſſum Nō dicas alijs ſecretū tuū.nec dicas male.nō ſis vnq̄ mendax nec vaniloquus. neq;) ꝓ ⁊ nō (ſis fallax):i.deceptor (Ergo frena).i.refrena (ſic linguā tuam habena) id eſt doma freno rōnis (ne confundat te ſi fundat) id ē ſi emittit verba ſuperflua. Contra em̄ viciū hmōi ſcribitur pſal.cxxxix. Vir linguoſus non dirigetur in terra

De peccato veniali ⁊ modis quib⁹ habet fieri et que ſint venialia ⁊ que non

Dicitur a venia veniale cito ſibi danda
Multis nanq; modis dominus veniale remittit
Si tibi mortale non eſt dicas veniale.
Infra contenta deuote facta recepta
Confiteor.tundo.reſpergor.conteror.oro
Vngor.ieiuno.patior.conuertor remitto.
Signor.edo.dono.mala ſic venialia pono
Quamuis expediat hominem veniale fateri
Vt tamen hoc faciat non dico quemq; teneri.
Ni quando dubitat illud graue forſam haberi
Vel ſi non habeat grauius decet iſta referri.

Ut ius perficiat mandans quecunqꝫ fateri.

¶ Hec ē .xiij. ꝑs huiꝰ capl'i. in qua tractat autor de pctō veniali. oſtendēs
primo quare dr̄ pctm̄ veniale Poſtremo vero oſtendit an debeat quis cō
fiteri de peccato veniali. Dicit igitur ſic. ꝙ peccatum appellatur venia-
le a venia ſeu indulgentia quā de facili meretur. qꝛ exiſtēs in pctō veniali tm̄
nō ē ſeparatus a gratia dei. quare remittitur faciliter. Quibꝫ aūt modis re-
mittatur. notatur .xxv. di. para. criminis appellatō Et plenius per iohā-
nem andree in ſalutatōe libro. vi. in gloſa. ij. Modi aūt remittēdi venia-
le enumerantur in textu. quoꝝ prior eſt per ꝯfeſſionē generalem in principio
miſſe factā vel alibi corā ſacerdote Secūdus modus remittēdi veniale ē
per percuſſionē pectoris ſui rōne ꝯtritōnis Tertius ē per aſperſionē aque
benedicte Quartus eſt per ꝯtritionem doloroſam Quintus ꝑ ē orōnē do
minicā. ſcꝫ Pater noſter deuote ⁊ humiliter lectā Item per ieiuniū. per ex-
tremam vnctionē. per patientiā in tribulatōnibꝫ. ꝑ ſignū crucis Itē remit
tendo iniurias. docendo indoctos. ⁊ breuiter implendo opera miſericor-
die tam ſpūalia qꝫ corporalia. ⁊ per alia ſacramenta. De hac materia vide
in capitulo criminis. ⁊ capl'o qualis .xxv. di. Et de pe. di. j. capl'o Si pctm̄
⁊. c. ſerpens Plures alios modos vide in prohemio ſexti in gloſa Et ponit
dn̄s Hoſtienſis in capl'o Omnis. de penitētijs ⁊ remiſſionibꝫ Scd̄o docet
autor qn̄ quis debeat de veniali ꝯfiteri dicens. ꝙ p̄mo ſi dubitet de aliq̄
peccato. ſcꝫ an ſit veniale ⁊ mortale. Scd̄o vt ſatiſfaciat iuri dicenti quili-
bet chriſtianū cum ad annos diſcretōis ꝑuenerit omnia peccata ſua debe
re ꝯfiteri ꝓprio ſacerdoti preſertim ſemel in anno. vt pꝫ in. c. predicto oīs
de penitētijs ⁊ remiſſionibꝫ ¶ Aduertendū tamen ē ꝙ doctores ſacre the
ologie ⁊ etiam iuris canonici aſſignant hanc differentiā inter mortale ⁊ ve
niale. qꝛ mortale opponitur charitati diuine. veniale vero feruori charita-
tis opponitur tm̄ Que vero ſunt venialia vide ſupra. in tertio capitulo. in
p̄ma parte Uide etiam .xxv. di. in. c. qualis. vbi ꝯcluditur ꝙ pro ſolis venia-
libꝫ nō damnabitur aliquis. ſed purgabitur in igne purgatorij ſi nō purga
uerit ſe ante mortem ¶ Cōſtrue. sᶜ peccatū (veniale dr̄) id ē appellatur (a
venia) id ē indulgētia ſeu remiſſione (danda cito ſibi) sᶜ peccanti (nam qꝫ)
pro qꝛ (dominus remittit veniale) sᶜ peccatū (multis modis. dicas facta
ꝯtenta infra recepta) id eſt accepta (deuote) sᶜ delere (veniale) ſcꝫ peccatū
(ſi tibi nō eſt mortale) primo ſcꝫ (Confiteor) id eſt per ꝯfeſſionem genera
lem (tundo) id eſt per percuſſionem deuotam pectoris (reſpergor) id eſt
per aſperſionem aque benedicte (conteror) per veram ꝯtritionem de om-
nibus peccatis (oro) per oratōnem dominicam (vngor) per vltimā vncti
onem (ieiuno) per ieiuniū (patior) per penitentiā libere factam (ꝯuerſor)
per ꝯuerſionem de ſtatu peccati ad ſtatū virtutis (remitto) per remiſſio-
nem illate iniurie (ſignor) per benedictōnem epiſcopalem ſeu per ſignū cru
cis (edo) ꝑ euchariſtie ſumptōnem (dono) ꝑ elemoſinā (ego pono) id ē de
pono (ſic) id ē hoc mō (mala venialia) id ē pctā (qꝫuis expediat). i. ꝯueni
ens ſit (hoīem fateri) id ē ꝯfiteri (veniale) pctm̄ (tn̄ nō dico quēqꝫ) id eſt
quēcūqꝫ hoīem (teneri). i. obligari (vt hᵒ faciat. ni). i. niſi (qn̄ dubitat) illō
sᶜ veniale (haberi forſan graue). i. mortale (vel decet iſta) ſcꝫ venialia (re-
ferri). i. ꝯfiteri (ſi q̄s nō habeat grauius). i. mortale (vt ꝑficiat). i. adim-

pleat(ius mandans)id eſt precipiēs(fateri).i. ꝯfiteri(quecūq̄)sᶜ pctā

¶De ſentētia excommunicationis

Tanq̄ peccata ſemper caueas anathema
Nam grauis eſt pena.q̄uis ſit pro medicina
Hec patitur damna qui maius fert anathema
Hic non eligitur.non eligit.et prohibetur.
Eccleſie porta.communio.ꝛ ſacramenta
Traditus eſt ſathane.precibꝫ caret eccleſieq̄
Ac ſibi legittimus prohibetur quilibet actus.
Nunq̄ participes his quos anathema coercet
Qualicūq̄ modo niſi caſu iure remiſſo
Nam ſecus eſt iure reſtrictus claue minore.
Que ſolum repellit a ſacris percipiendis
Caſus excepti ſuper hoc ſunt iure reperti
Coniunx ꝛ nati famuli qui debita querunt
Ignorans ſuper his.ꝛ dicens vtile verbum
Et qui vitare nequit hos vrgente neceſſe.
Participant iure ſtrictus anathemate tute
Sunt interdicta ſuſpenſio nempe cauenda
Quamuis ſint pene leuiores ſunt metuende.

¶Hec ē decima quarta ps huius capituli.in qua tractat autor de ſententia excōmunicatōis.ꝛ de malis que ad eam ſequūtur Item dicit de caſibꝫ in quibꝫ poteſt participari cum excōmunicatis dicens.q̄ excōmunicatio cauenda eſt ꝛ fugienda tanq̄ pctm̄.cū etiam non inferatur niſi ꝓpter peccatū mortale.que tn̄ cenſeł medicinalis.q2 ſanat ꝯtumacē ꝛ rebellē ꝛ facit eū obedientē.vt habetur in capitulo medicinalis.de ſen.ex.in ſexto Eſt etiam grauior pena quā poſſit eccleſia infligere.qm̄ ꝯparatur morti ciuili.vt notat Innocētius in.c.ꝯtingat de.offi.dele. Item excōicatꝰ ab actu legittimo ꝓhibetur.vt in.c.decreuimus.de ſen.excō.libro ſexto. Ideo nō eligit nec eligitur ad dignitatem Eſt em̄ extra eccleſiam ꝛ nō habet ſacramētoꝝ ꝯmunionē. ſed eſt in poteſtate dyaboli.ꝛ eccl'ie orōnes non participat.immo caret participatione fidelium.cum nullus debeat ſecum participare niſi in caſibꝫ iure expreſſis.vt patꝫ in.c.cum volūtate.ꝛ in.c.cū illorum de ſenten..ex.in antiquis Caſus autem ſunt iſti.ſcꝫ ratione ꝯiugij vxor participat.ratōne vite ꝛ doctrine filij ꝛ filie.ratōne obſequij famuli.ꝛ vtilia docens pro ſalute ꝛ liberatione a vinculo excōmunicationis.ꝛ qui cogił occaſione neceſſitatis conuerſari cum excommunicatis .ſicut in naui ꝛ in mari Itē qui ignorat aliquem excōmunicatum etiam excuſatur Ultra autem hanc excōmunicatōis penam ſunt alie due que ꝯueniūt cū excōicatione ꝛ ei in aliquibꝫ parificantur.ſ. ſentētia interdicti.ꝛ ſentētia ſuſpēſionis Procedūt em̄ oēs a poteſtate clauiū.ſꝫ differēter.q2 ſentētia excōicatōnis nun-

ꝙ fertur in locū ⁊ vniuerſitatē. ſed bñ interdictū. vt in.c.ſi ciuitas. de ſen.
ex.li.vi. Nota q̇d ē excōicatio ſm ius canonicū.in.c.nihil xi q.iij. Eſt ex-
tra cōionē eccl'ie ſeꝑatio. vel ē cēſura eccl'iaſtica excludēs a cōione fidelium.
Alibi dr̄ ꝙ ē eterne mortis dānatio Itē q̄ ſunt eius ſpēs vide in.c. engel-
trudū.i.q.iiij. gloſa optima ē ꝓ his in.c.penultimo. de ſen. excōica. ⁊c.
¶ Conſtrue (caueas ſuꝑ anathema).i. excōicatōem (tāꝗ̃).p ſicut (pctā-
nā).p q̄ (pena) s^c eius (ē grauis. ꝗbuis) ipa excōicatio (ſit ꝓmedicina) ſcʒ
cā emēde s^c ille (q̇ fert).i. ſuſtinet (anathema maius).i. excōicatōem ma-
iorē (patit̄ hec dāna) ſcʒ q̄ ſequūtur (h̄ nō eligit̄) s^c ad dignitatē ſeu actū le-
gittimū exercēdū (nec).p nō (eligit).i. admittit̄ ad eligēdū (⁊ porta eccl'ie
ꝓhibet̄) ſibi (⁊ ꝯmunio) s^c cū hoibꝫ (⁊ ſacramāta).i. ꝑceptio ſacramētoꝝ
(ꝓhibet̄ excōicato) s^c excōicatus (ē tradit⁹ ſathane. ⁊ caret ꝑcibꝫ eccl'ie) ac
ꝑ ⁊ (q̇libet actus legittimus ꝓhibet̄) ſcʒ excōicato (nūꝗ̃) s^c erim⁹ ꝑticipes
(his) ſcʒ hoibꝫ (q̊s anathema).i. excōicatio maior (coercet).i. ꝯſtringit (q̄-
licūꝗ̃ mō) ſcʒ ob quācūꝗ̃ cām ſit excōicatus (niſi caſu).i. in caſu (iure re-
miſſo).i. ꝑmiſſo (Nā ē ſecus).i. aliter (iure).i. in iure s^c in eo q̇ eſt (reſtri-
ctus).i. ligatus (claue minore).i. excōicatōe minore (que) s^c minor excōi-
catio (repellit).i. retrahit (ſolū a ſacris).i. ſacramētis (ꝑcipiēdis).i. accipi-
endis (caſus excepti ſuꝑ hoc ſunt reꝑti iure).i. in iure ſcʒ (ꝯiūx).i. vxor (⁊
nati).i. filij (famili) id ē ſeruitores. ⁊ s^c illi (q̇ debita querūt) etiā excuſant̄
(ignorās ſuꝑ his) ſcʒ factis (⁊ dicēs ꝟbū vtile. ⁊ q̇ vitare nequit hos) ſcʒ
excōicatos. ⁊ hoc dico (vrgente neceſſe).i. neceſſitate (ꝑticipāt tute).i. co-
habitāt ſecure (ſtrictis).i. ligatis (anathemate. iure).i. iuridice (interdi-
cta ⁊ ſuſpenſio ſunt nempe).i. certe (cauēda).i. vitāda (ꝗbuis ſint pene le-
niores) s^c anthemate (ſunt tñ metuende) id ē timende

¶ De modo euitandi peccatum.

Triplex eſt hoſtis hominis. demon caro. mundus.
Non faueas iſtis. vt ſis a crimine mundus.
Demon agit timidum. mūdus crapulum. caro fedum
Ut non tempteris caueas ne decipieris
Mundū ſpernendo vinces carnem reprimendo.
Proſternes ſathanam ſeruando fidem bene ſanam
Temptant aſtute. ne cures viuere iuſte
Ut male delinquas. ⁊ ne peccata relinquas
Cur te prudenter ſerua meditando frequenter.
Qꝫ damnatus eris ſi peccato morieris
Ut mala deuites aliquid fac. ocia vites
Nunc age. nunc ora. lege nunc. vaga nulla ſit hora
Obſta principijs. quia tunc cito vincitur hoſtis.
Quando nimis creſcit temptatio raro quieſcit.
Cerne deum qui te ſemper ſpeculatur vbiꝗ̃

Qui mala vix celat. ſed ponit et ipſa reuelat
Nil eſt tam tectum quin ſit quandoqꝫ repertum
Poſtea confeſſus reus eſt. ⁊ ipſe retruſus
Inſpice quanta bona dominus tribuit tibi dona
Precipue mortem chriſti bene reſpice fortem
Ne ſis ingratus ſibi cõmittendo reatus.
Cum male delinquis iterum chriſtum crucifigis
Inſpice ſanctorum. necnon exempla reorum
Gaudia pro meritis iuſtis. mala dãtur iniquis
Inſpicias animã ſic chriſti morte redemptam
Ac tibi cõmiſſam. cur crimine deſtruis ipſam
Proſpice fetorem culpe. penamqꝫ. pudorem
Longa datur pena. ſed delectatio curta
Cerne quot ⁊ quanta peccatum dat tibi damna
Quot quanti ſubito moriuntur ſepe memento
Scis ꝙ obibis homo. neſcis vbi. quomodo. quando
Penſa iudicium. quo nil remanebit inultum
Cerne graues penas baratri forteſqꝫ cathenas
Cur. donum celi ne perdas turbine teli
Lauda tu dominũ ne perdas eius amorem
Sacre ſcripture ſtudium quoqꝫ ſit tibi cure
Sic mala vitabis. mentemqꝫ tuam refrenabis
Sanctos ſectare. prauos noli ſociare
Senſus frenare ſatagas. carnemqꝫ domare
Vinum ſumendo ſis ſobrius et comedendo
Et loca prompta malis fugias ne ſis partialis
Nam locus errare promptus facit et fatuare
Hec bene ſeruando chriſtum cum matre rogando
Crimina vitabis. hoſteſqꝫ tuos ſuperabis
Nemo tamen credat ꝙ eum temptatio ledat
Si non conſentit animo. quia tunc bene ſentit
Debilis eſt hoſtis. quia nullum (ni velit) vincit
Non eſt peccatum niſi ſit per velle patratum
Velle nequit cogi. q̃uis queat ad mala pungi
Non excuſatur ratio cum quis ſuperatur
Ergo tuum velle compeſcens crimina pelle
Ut careas pena leteris in ede ſuperna

Liber Floretus

Te bene conante. domino ſimul auxiliante

¶ Hec eſt quindecima ꝑs huiꝰ capl'i. in qua docet autor modū euitādi
pctm̄. dicens ꝑmo ꝙ nos habemꝰ in hoc mūdo tres aduerſarios quotti/
die bellātes aduerſum nos. vt poſſint nos trahere ad pctm̄. q̄b; nō obedi/
re debemꝰ ſi velimꝰ pctm̄ euitare Primꝰ aduerſariꝰ ē dyabolꝰ q̄ tēptat
de ſupbia. qm̄ ipe ē rex ſup oēs filios ſupbie. vt dr̄ Job. xli. Scd̄s aduer/
ſarius eſt mūdus q̄ tēptat de auaricia quā nemo ſapiens ꝯcupiuit vnq̄.
ſciens ꝙ nihil tulimus in hunc mundū ⁊c. vt dr̄ ad Thimoteū. vi. Et q̄
volūt diuites fieri incidūt in tētatōes multas. melius ē ergo credere xp̄o
dicēti Lu. xij. Facite vobis theſaurꝰ in celis q̄ fur nō appropiat neq; tinea
corrūpit. Tercius aduerſarius ē caro noſtra ꝓpria q̄ nobis eſt ſicut ini/
micus familiaris. qm̄ ſp ꝯcupiſcit aduerſus ſpm̄. de q̄ apl's ad ephe. v. vt
ſupra. Iſti aūt tres aduerſarij pn̄t vinci hoc mō. ſc; ꝯtēnendo mundū ve
lut fallacē ⁊ variabilē. Scd̄o repmendo carnē ⁊ affligendo. ſicut faciebat
beatus paulꝰ. vt ſcribit ꝑma ad corinthios. xi. Caſtigo corpus meū ⁊ in
ſeruitutē redigo Tercio ꝓſternēdo dyabolū ꝑ verā fidē ⁊ meditando ꝙ
dānati erimus ſi in pctō morimur. Qui aūt vult veraciter pctm̄ vitare
dz ꝯtinuo aliq̄d boni facere ⁊ nūq̄ ocioſus eſſe. q2 dr̄ Hieronymꝰ. ociū ē
ꝑncipiū tēptatōis. ⁊ ponit de ꝯſecra. di. v. in. c. Nunq̄. Itē ꝓ euitanda
tēptatōe debemꝰ ꝯſiderare ꝙ deus ē vbiq; ⁊ oia videt. ſp pctā puniens
q̄uis etiā ſint occulta. q2 nihil ē tam occultū qd̄ nō reuelet. Lu. viij. ⁊ xij
Inſup ꝯſideremus bona a deo nobis data ⁊ ꝑncipalr̄ paſſionē eiꝰ quā ꝓ
nobis ſuſtinuit. ⁊ q̄ chriſtū offendit iterū eū crucifigit. Reſpiciamus etiā
opera ſanctorꝫ nobis data in exemplū attēdētes gaudia eorꝫ q̄ data ſunt
eis ſm̄ meritū. ⁊ multa q̄ ſuſtinēt peccatores poſt mortē Cōſideremꝰ etiā
redēptōem anime noſtre factā in chriſti ſanguine ⁊ caueamus fetorē cul/
pe mortalis. penā ⁊ verecundiā ⁊ quomō ꝓ parua delectatōne dat pena
eterna. Infinita em̄ mala ꝓueniūt ex pctō. qm̄ nulla noceret aduerſitas
niſi dominaret iniq̄tas. nihil ē ergo qd̄ tam noceat homini ſicut peccatū
Penſemꝰ ergo q̄ neceſſe ē mori ⁊ multi moriunt ſubito ⁊ ſine ꝯfeſſione.
et ſic neſcimus qn̄ ⁊ quō moriemur Poſt mortē xp̄o expectamus iudiciū
dei in quo oia delicta punient. in inferno em̄ ſunt mirabiles ⁊ infinite pe/
ne corꝑales ⁊ ſpūales. ſilr̄ ſunt vincula fortiſſima q̄ nullus poterit diſ/
ſoluere. Prouideamꝰ ergo ne paradiſum ꝑdamus ꝓpter bonū tranſito/
riū. laudemꝰ etiā deū ne ꝑdamus eius amorē Studeamꝰ ſacrā ſcripturā
ſequamur ſanctos viros. ⁊ fugiamus malos. Cōtineamꝰ oēs ſenſus no
ſtros. ⁊ domemꝰ carnē noſtrā comedēdo ⁊ bibēdo ſobrie fugiēdo occaſio
nem mali. ⁊ loca vbi fiūt mala. ⁊ rogemus dn̄m deū ⁊ virginē mariā ma
trē eius vt ꝯcedat nobis grām abſtinēdi a peccato. ¶ Aduertēdū tn̄ ē
ꝙ tēptatio nō eſt peccatū niſi interueniat ꝯſenſus volūtatꝭ. q2 hoſtꝭ dya
bolicus eſt debilis q̄ nō vincit niſi volentē. volūtas em̄ rōnalis cogi non
pt̄. ⁊ ſic om̄e peccatū eſt volūtariū aliter nō puniret deus peccatū. vt ha
betur in capl'o vaſis. xiij. q. iiij. Excitari pt̄ volūtas a tēptatōe. ſ; nō vinci
quare peccator eſt inexcuſabilis Cōpeſcere igitur debemus voluntatem
malam ne mereamur penā eternam pro peccato. ſed obtineamus vitam

eternā.in qua ē leticia ſempiterna Si conamur vincere tēptatōnem sta-
tim adeſt nobis adiutor deus.qꝛ fidelis eſt nec ꝑmittit nos tēptari vltra
id qđ poſſumus. ¶ Coſtrue(hoſtis).i.inimicus(hoīs eſt triplex) ſcꝫ
(demon).i.dyabolus(caro.⁊ mūdus.nō faueas).i.obedias(iſtis)ſcꝫ ho
ſtibꝫ(vt ſis mūdus a crimine.demon agit).i.facit.sᶜ virū(tumidū)id eſt
ſuperbū(mūdus facit cupidū)id eſt auarum(caro facit hoīem feduꝫ).i.
fetidū(caueas vt nō tēpteris)⁊ vt nō(decipiaris.vinces mundū ſpernē-
do)eum.sᶜ vinces(carnē reprimēdo)eam(proſternes).i.ꝓijcies(ſatha-
nā.ſeruando bene fidem ſanam).i.integram.sᶜ hoſtes(temptant aſtute)
id ē ſubtiliter(ne)id eſt vt non(cures viuere iuſte.⁊ vt delinquas male ⁊
non relinquas peccata.cur)id eſt quare(ſerua te prudenter meditando
frequenter)id eſt ſepe(ꝙ)tu(eris damnatus ſi moriaris in peccato.fac
aliquid vt deuites)id eſt fugias(mala)id eſt peccata(vt vites ocia age)
id eſt fac(nunc)sᶜ aliquid(ora nunc)id eſt aliquando(lege nunc.nulla
hora ſit vaga)id eſt vacua(obſta)id eſt reſiſte(principijs)malis(qꝛ ho-
ſtis vincitur tunc cito.tēptatio quieſcit raro quādo creſcit nimis. Cerne
deum qui ſpeculatur)id eſt videt(te ſemꝑ eſſe vbiqꝫ)id eſt in omni loco
(qui)ſcꝫ deus(celat vix)id eſt raro(mala).i.peccata(ſed ipſe punit ea q̄
reuelat.nil)id eſt nihil(eſt tam tectum)id eſt abſconditum(quin ſit rep-
tum quandoqꝫ)id eſt aliquando(reus)id eſt peccator(eſt confuſus po-
ſtea eſt retruſus).i.incarceratus(ſepe poſtea inſpice)id eſt reſpice(quāta
bona tribuit dn̄s tibi.reſpice bene maxime)id eſt p̄cipue(mortem chriſti
fortem.ne)ꝓ vt non(ſis ingratus cōmittendo).i.ꝑpetrando(ſibi reatꝰ)
id eſt peccata(crucifigis iterum ip̄m cum delinquis)id eſt peccas(male.
inſpice exempla ſanctoꝝ.inſpice necnon).i.etiam(exempla reoꝝ)id eſt
peccatoꝝ(gaudia dantur iuſtis promeritis.mala dantur iniquis)id eſt
peccatoribꝫ(inſpicias animam)tuam sᶜ redemptā vt dictum eſt(morte
chriſti ac)ꝓ et(cōmiſſaꝫ tibi).i.traditā(cuſtodiēdā.cur).i.q̄re(deſtruis
ip̄am crimine.ꝓſpice fetorem culpe.qꝫ)ꝓ et(penam ⁊ pudorē).i.verecū-
diam(pena datur longa.ſed delectatio datur curta).i.breuis(cerne).i.
reſpice)quot damna ⁊ quāta peccatū dat tibi.nulla).i.nulle res(queūt)
id eſt poſſunt(tm̄ ledere te q̄ꝫtū crimina.cerne diem mortis q̄ pulſat fortꝫ
ad hoſtia Memēto ſepe quot ⁊ quāti viri moriunť ſubito.tu)hō sᶜ ſcis
(ꝙ obibis).i.morieris(neſcis vbi quō quādo. Penſa iudiciū q̄).i.in q̄.
(nil)ꝓ nō ⁊ aliq̄d(nō remanebit inultū).i.impunitum(cerne).i.reſpice
(penas graues baratri).i.inferni(qꝫ)ꝓ et(cathenas fortes.cur)id eſt q̄-
re(ne)pro non(perdas donum celi turbine)id eſt volubilitate(celi)id eſt
iaculi(Tu lauda dominū.ne)ꝓ vt ⁊ non.vt non(perdas amorem eius.
quoqꝫ)id eſt certe(ſtudiū ſacre ſcripture ſit cure).i.ſollicitudini(tibi vi-
tabis ſic mala.qꝫ)ꝓ et(ſociabis mentem tuam.ſectare).i.ſequere ſemper
ſanctos(Noli ſociare prauos.ſatagas)id eſt coneris(frenare ſenſus)tu-
os sᶜ(qꝫ)ꝓ et(domare carnem. Sis ſobrius ſumendo vinū ⁊ comedē-
do.⁊ fuge loca prompta malis.ne)pro vt ⁊ non. vt non ſis(partialis).i.
malus(nam)ꝓ quia(locus promptus).i.aptus(malos facit fatuare)id
eſt fatue agere ſeu peccare(vitabis crimina)id eſt peccata(qꝫ)pro et(ſu-
perabis tuos hoſtes ſeruando bene hec).i.p̄dicta(⁊ rogando chriſtū cū

mitte tū nemo).i.nullus hō(credat ꝙ temptatio ledat eū ſi non ꝯſentit animo. ⁊ qꝛ tunc ſentit bñ ꝙ hoſtis eſt debilis.qꝛ nullū),p nō ⁊ vllū.quia (nō vincit vllū).i.aliquē(ni).i.niſi(velit.peccatū nō eſt niſi patratū) id eſt factū(p velle).i.p voluntatē(velle).i.voluntas(nequit).i.nō pt(cogi q̄uis queat).i.poſſit(pungi).i.incitari (ad mala ratio nō excuſat cū q̄s ſuperat.ergo tu cōpeſcens).i.refrenans(tuū velle.pelle).i.repelle(crimina.vt careas pena eterna.⁊ vt leteris in ede).i.in domo(ſuperna).i.celeſti.⁊ hoc te cauente bene ⁊ dño auxiliante ſimul)

¶ Capitulū quartū de ſeptē ſacramentis.

Ontra peccata deus inſtituit ſacramenta
Per que delentur cōmiſſa.futura cauentur
Gratia confertur.⁊ ſic vita bona refertur
Percipe mente pia ſeptem fidei ſacramenta
Nam male delinquit qui non digne ſacra ſumit

¶ Hoc eſt quartū capitulū huius libri. in quo tractat autoꝛ de ſacramētis.⁊ pmo in generali.ſcdo in ſpāli. Primo em̄ docet q̄re fuerunt inſtituta.ſcdo aūt docet quot ſunt ⁊ q̄ ſunt eoꝝ noīa Et vltimo de vnoquoqꝫ in ſpāli. In pma igit pte dt ꝙ ꝯtra pctā dñs oꝛdinauit ſacramēta.nā ſacramēta delēt culpā p̄teriti peccati ⁊ ꝟtutē tribuūt p̄ſentibꝫ p̄teritis ⁊ futuris reſiſtēdi.nā in eis ſacramētis daꝛ gr̄a ſacramētalis p quā q̄s ē aptioꝛ ⁊ foꝛtioꝛ ad reſiſtendū tēptationibꝫ Quare q̄libet chꝛiſtianus debet bona ⁊ deuota volūtate ſuſcipe ſeptē ſacramēta.qm̄ q̄ recipit indigne ſacramēta grauiter delinquit Eſt aūt ſacramentū ſm magiſtrū in quarto ſentētiaꝝ et etiā ſm doctoꝛes in eodē. inuiſibilis gr̄e viſibilis foꝛma cuiꝰ ſilitudinē gerit ⁊ cauſa exiſtit Et p hoc differt ſacramentū noue legis a ſacramēto veteris legis.ꝙ nō eſt cā illius cuiꝰ ſilitudinē gerit. Aduertendū ꝙ ſicut ſunt ſeptē capitalia pctā.ita ſacramēta a xp̄o in noua lege euāgelica inſtituta ꝯtra hmōi pctā. De inſtitutōne aūt vniuſcuiuſqꝫ ſacramenti vide in manipulo curatoꝝ ⁊ ibi ad longū reperies. ¶ Cōſtrue(Deꝰ inſtituit) id ē oꝛdinauit(ſacramēta ꝯtra peccata.p q̄) ſacramēta (cōmiſſa) peccata in p̄terito(delenꝛ.⁊ futura cauenꝛ).i.vitanꝛ(Gratia) ſpūſſancti(ꝯferꝛ).i.datur p ſacramēta(⁊ bona vita referꝛ).i.repoꝛtaꝛ(ſic) O chꝛiſtiane (pcipe).i.accipe(ſeptē ſacramēta fidei.pia).i.deuota (nam),p qꝛ ille(qui nō ſumit digne ſacra)id eſt ſacramenta(delinquit male)id eſt peccat Et nota licet omnia ſacramenta non ſunt de neceſſitat ſalutis. verūtamen cum quis ea contemneret moꝛtaliter peccaret ex contemptu.vt patet de ſacramento confirmationis ⁊c̄.

Baptiſoꝛ firmoꝛ et peniteo ciboꝛ vngoꝛ
Oꝛdine pꝛomoueoꝛ gratis.cum coniuge iungoꝛ
Oꝛdo thoꝛus velle ſumuntur quinqꝫ neceſſe
Oꝛdinat et firmat pꝛeſul dat quinqꝫ ſacerdos

Ordo baptiſmus firmatio non iteratur
Cetera ſumpta ſemel ſacramenta valent iterari

Hec ē ſcđa ps hui⁹ capl'i· in q̄ enumerat autoꝛ ſacramēta ꝛ docet q̇s ſit eoꝝ debitus miniſter Finalr̄ docet q̄ ſacramēta pn̄t iterari ꝛ q̄ nō Dicit igit̄ ſic· ꝙ baptiſm⁹ ꝯfirmatio pnīa ſeu ꝯfeſſio. euchariſtia. extrema vnctio. oꝛdo. ꝛ matrimoniū. ſunt ſeptē eccl'ie ſacramēta. De quoꝝ numero duo ſunt voluntaria. ſ. oꝛdo ꝛ matrimoniū· alia ꝟo q̇nq; ſuſcipiunt̄ de neceſſitate Inſup ſolus ep̄s cū ſupioꝛib⁹ p̄latis ꝯfert ſacramentū oꝛdinis ꝛ ꝯfirmatōis. alia ꝟo ſacramēta rite ꝯferūt ſacerdotes. ſacramentū āt oꝛdinis baptiſmi ꝛ ꝯfirmatōis tm̄ ſemel debēt ꝯferri. qꝛ nō ſunt reiterabilia. cetera ꝟo pn̄t pluries ꝯferri eidē ſm̄ eccl'ie oꝛdinatōnem Quare aūt aliq̄ iterant̄ ꝛ aliq̄ nō. hoc iō ē. qꝛ aliq̄ impͥmunt caracterē. ꝛ iō reiterabilia nō ſunt. alia ꝟo nō· ꝛ iō irreiterabilia ſunt ¶ Cōſtrue Ego s^c (baptiſoꝛ firmoꝛ). i. ꝯfirmoꝛ (ꝛ peniteo). i. ꝯfiteoꝛ (ciboꝛ) ſcꝫ ſummo cibo euchariſtie (vngoꝛ). i. ſuſcipio extremā vnctōeꝫ (ꝓmoueoꝛ oꝛdine) ſacro (gratꝭ) ꝛ (iuugo) ſcꝫ (cū ꝯiuge). i. vxoꝛe (oꝛdo). i. ſacramētū oꝛdinis. ꝛ (thoꝛ⁹) id ē ſacramentū matrimonij (ſumunt̄ velle)· i· volūtate. Alia s^c (q̇nq;) ſacramenta (ſumunt̄ neceſſe). i. neceſſitate (p̄ſul). i. ep̄s (oꝛdinat). i. ꝯfert ſacramentū oꝛdinis (ꝛ firmat)· i. ꝯfert ſacramētū ꝯfirmatōis (Sacerdos dat). i. miniſtrat (q̇nq;) s^c alia ſacramēta (Oꝛdo baptiſmus ꝛ firmatio) id ē ꝯfirmatio (nō iterant̄). i. nō ſuſcipiuntur pluries (Cetera ſacramenta ſumpta ſemel valent). i. poſſunt (iterari) id eſt iteꝝ ſuſcipi.

¶ De foꝛma baptiſmi. et de eius materia et conſequentibus ad ipſum

Eſt aqua materia baptiſmi· verbaq; foꝛma
Ac baptizantis intentio debet adeſſe
Baptiſmi fructus eſt plena remiſſio culpe
Gratia confertur. ꝛ pena remittitur omnis.

Hec ē tercia ps hui⁹ capl'i. in q̄ tractat autoꝛ de foꝛma ꝛ materia baptiſmi ꝛ de q̇buſdā ꝯſequētib⁹ ad ip̄m dicēs. ꝙ materia baptiſmi ē aqua et ꝟba ſunt foꝛma ei⁹ Debet inſup baptizātis intentio eē vt intēdat baptizare Effect⁹ ꝟo ip̄ius baptiſmi ē remiſſio oīm pctōꝝ ꝛ collatio gr̄e· ꝛ remiſſio totius pene debite ꝓ pctō ¶ Cōſtrue (aqua ē materia baptiſmi. q;) ꝑ et (ꝟba) s^c ſunt (foꝛma. ac) ꝑ et (intētio)· i. volūtas (baptizātꝭ dꝫ adeſſe). i. pn̄s eē (plena remiſſio culpe)· i· peccati (eſt fructus baptiſmi Gratia ꝯfert̄). i. datur in baptiſmo (ꝛ oīs pena remittit̄)· i. dimittit̄

¶ De ſacramento confirmationis

Preſul fons criſma firmat intentio verba
Gratia donatur conſtans ad bella paratur
Qui tenet in fonte. vel vnctum criſmate fronte
Efficitur talis pater eius ſpiritualis

Hec ē quarta ps huius capl'i. in q̄ tractat autoꝛ de ſacramēto ꝯfirmationis dicens. ꝙ hoc ſacramentū ſolus eṗs ꝯfert cū ſupioꝛibꝫ p̄latis ⁊ nō inferioꝛibꝫ In p̄meua tn̄ eccl'ia ſimplices ſacerdotes ſolebant ꝯferre ſacramentū ꝯfirmatōis. vt dꝛ in. c. quarto. de ꝯſuetudine in antiq̄s Huius aūt ſacramēti materia ē criſma ſacrū ⁊ ꝟba ſunt foꝛma. ⁊ vltra req̄rit intētio epiſcopi ꝯfirmātis In hoc etiā ſacramēto ꝯfert gr̄a. ⁊ dat ꝯſtantia et robur fidei ad reſiſtendū tēptationibꝫ dyabolicis Et ille q̇ tenet aliquē in ſacramēto ꝯfirmatōis efficit eius pater ſpūalis ſicut in baptiſmo. vt in. c. ꝑ cathecumini. de baptiſmate li. vi. Et nota ꝙ ꝯfirmatio ē ꝯſignatio facta cū criſmate in fronte baptizati ab eṗo cū certa verboꝝ foꝛma ad audacter ꝯfitendū nomē xp̄i ¶ Cōſtrue (Preſul) i. eṗs (firmat) i. ꝯfirmat (fons criſma intētio ⁊ ꝟba) s[e] foꝛmāt ſacramentū ꝯfirmatōis (gr̄a conſtans) i. firma (donat) ⁊ s[e] ꝯfirmatꝰ (parat ad bella) ſcꝫ ꝯtra dyabolum s[e] ille (q̇ tenet) aliū (in fonte) ſcꝫ baptiſmatis (vel) ille (q̇ tenet vnctum criſmate fronte) i. in (fronte. talis efficit pater eius ſpūalis

¶ De penitentia et eius ſpeciebus

Contra peccatum graue poſt baptiſma patratum
Extitit inuentum ſacre pene ſacramentum
Conteroꝛ in coꝛde mala confiteoꝛ ſimul oꝛe
Emendans opere. deus indulget mihi vere
Penitet atq; dolet ⁊ crimina dicere ſpondet
Vultq; ſatiſfacere contritus iniqua cauere
Crimina commemoꝛa cuncta tua flebilis oꝛa

Hec eſt q̄nta ps huius capl'i. in q̄ tractat autoꝛ de penitentia ⁊ eiꝰ ſpeciebus Dicens ꝙ ſacramentū penitentie fuit inſtitutū ad delendū pctm̄ cōmiſſum poſt baptiſmū Ad verā aūt pn̄iam req̄runt iſta. ſcꝫ coꝛdis cōtritio. oꝛis ꝯfeſſio. ⁊ operis emendatio. ⁊ tunc deus dimittit pctm̄ qn̄ penitens dolet cōmiſiſſe ⁊ ꝓmittit ꝯfiteri. ſatiſfacere. ⁊ amplius cauere a peccato. ⁊ ꝯtriſtari dꝫ cōmemoꝛando ea cuncta ſimul ⁊ ſingula. ⁊ deū oꝛare vt ſibi indulgeat Vn̄ penitentia eſt q̄dā dolentis vindicta puniens in ſe q̇d cōmiſiſſe dolet De hm̄ōi ſacramēto vide ad plenū i de pn̄ia ad totū

¶ Cōſtrue (ſacramentū ſacre pene) i. pn̄ie (extitit) i. fuit (inuentum ꝯtra pctm̄ graue) i. moꝛtale (patratū) i. factū (poſt baptiſma) ego (emēdans oꝑe ꝯteroꝛ) i. ſum ꝯtritus (in coꝛde. ꝯfiteoꝛ ſil' mala oꝛe. ⁊ deꝰ indulget vere mihi) ſcꝫ peccatoꝛi. s[e] hō (ꝯtritus penitet. atq;) ꝓ et (dolet et ſpondet) i. ꝓmittit (dicere crimina. q;) ꝓ et (vult ſatiſfacere ⁊ cauere iniqua crimina) ⁊ tu (flebilis cōmemoꝛa) id eſt recoꝛdare (cuncta tua crimina. ⁊ oꝛa) id eſt roga deum

¶ De cōfeſſore eligendo et de cōditionibꝫ cōfeſſionis

Elige prudentem te ſoluere iure potentem
Crimina diminuit confeſſio cuncta reuelet
Vni preſbitero. nullum graue ſponte tacendo

Integra.feſtina.ſimplex.humilis. rubicunda
Vera. libens.clara.diſcreta.frequens.ſit amara
Accuſans propria.parens confeſſio fida.

Hec ē ſexta ps hui⁹ capli.in q̄ autor tractat de ꝯfeſſore eligendo.⁊ de ꝯditionib⁹ ꝯfeſſionis dicens.ꝙ eligere debemus ꝯfeſſorē prudētem qui poſſit diſcernere inter leprā ⁊ leprā.⁊ q̄ habeat poteſtatē abſoluendi. ſicut eſt ille q̄ hꝫ plebem ſibi cōmiſſam.in quā hꝫ iuriſdictōem ſoluēdi ⁊ ligandi.⁊ q̄ nullo iuris vinculo arceᷓ ne talem poſſit exercere iuriſdictōem De hac materia vide plenius de pe.⁊ re.in antiquis ꝑ totum Cōfeſſio etiam diminuit penā peccatoꝝ q̄ dꝫ fieri ſoli ſacerdoti de oībus peccatis ſimul. nihil omittendo.qꝛ vera ꝯfeſſio debet eſſe integra.nō diuiſa ꝑ ptes. dꝫ eē feſtina ⁊ nō nimis tarda. dꝫ eſſe ſimplex.hoc eſt ſine ꝑlica ſeu ſine fallacia duplicitatis.debet eſſe humilis ⁊ nō ſuperba.debet eſſe verecunda ⁊ vera voluntaria.clara.manifeſta.diſcreta.diſtincta.frequens ⁊ cum amaritudine ⁊ diſplicentia.debet etiam eſſe accuſatrix ſolius ꝯfitentis non excuſatrix.debet etiam fieri de ꝓprijs peccatis ipſius ꝯfitentis . debet eſſe obediens.vt ſcꝫ penitens paratus ſit obedire ꝯfeſſori in penitentia facienda . et etiam debet eſſe fidelis.vt ſcꝫ ꝯfitens credat poteſtatē eccleſie a deo datā fuiſſe miniſtris eccleſie. De hmōi ꝯditionib⁹ tractatur de pe.diſt.i.ij.et iij.etiam ⁊ maxime patent in.c.quem penitet diſt.i. ¶ Cōſtrue. sᶜ tu (elige) ꝯfeſſorem (prudētem potentem te ſoluere) id eſt abſoluere (iure) id eſt a iuriſdictōne ſibi ꝯceſſā (ꝯfeſſio diminuit crimina.⁊ reuelet cuncta crimina vni preſbitero.nullum graue) id eſt peccatum mortale (tacendo ſponte) id eſt voluntarie.sᶜ ꝯfeſſio erit (integra.feſtina.ſimplex.humilis. rubicunda) id eſt verecunda (vera.libens) id eſt voluntaria (clara.diſcreta.frequens) ⁊ ſit (amara) id eſt doloroſa (accuſans propria) sᶜ peccata. (parens) id eſt obediens . ⁊ (fida) id eſt fidelis

¶ De mō cōfitendi et circūſtātijs aggrauātib⁹ peccatū

Vt reminiſcaris hoc ordine confitearis.
Dic de peccatis mortalibus et ſpeciebus
Dic de mandatis domini per te violatis
De male receptis dicas etiam ſacramentis
Dic ſi tempſiſti virtutes ſi vel eis caruiſti
De ſeptem factis pietatis dic male factis
Dic ſenſus quinqꝫ. non cetera membra relinque
Dic bene quecunqꝫ mala feceris ac vbicunqꝫ
In factis.dictis.conſenſu ſiue relictis
Que non dixiſti dudum dic ſi recidiſti
Dic graue peccatum per te dudum recitatum
Res circumſtantes dicas peccata grauantes

Saltem mutantes. crimenqꝫ nouum generantes
Iſta grauant vicium. dignus. ſtatus. et recidiuum.
Conditio. numerus. locus. ordo. ſcientia. tempus.
Copia. cauſa. mora. modus. etas. lucta. puſilla.

Hec ē ſeptima ꝑs huius capli. in q̄ tractat autor de mō ꝯfitendi. ⁊ de
circūſtantijs aggrauantibꝫ pctm̄ dicens. ꝙ ſi q̄s velit bn̄ ꝯfiteri ⁊ pctōꝝ
ſuoꝝ oīm habere memoriā dꝫ ꝯfitendo ſeruare hunc ordinē. vt p̄mo dicat
ſeptē pctā mortalia ⁊ eoꝝ ſpēs ⁊ modos. deinde dicat de p̄ceptis dei ſi ea
nō bn̄ cōpleuerit. poſtea ꝟo de ſacramētis indebite vel irreuerenter ſuſce
ptis Itē dicat ſi ꝯtēpſit virtutes vel ſi eas nō habuit quas merito habe/
re debuit. dicat etiā de ſeptē operibꝫ miſericordie ſi ea nō bn̄ cōpleuit. ⁊ de
inde dicat oīa ſua malefacta. ⁊ de q̄nqꝫ ſēſibꝫ ⁊ de alijs mēbris. ⁊ loca vbi
peccauit. faciendo. dicendo. ꝯſentiendo ⁊ omittendo. Itē dicat ſi pluries
cecidit in aliqđ peccatū a tpe ꝯfeſſionis Et generalr̄ tenet̄ q̄s dicere cir/
cūſtantias q̄ aggrauant pctm̄ vel mutant ipm̄ in aliā nouā ſpēm peccati
forte grauiorē priore Ea aūt q̄ aggrauant pctm̄ ſunt. dignitas peccātis
numerus cōmiſſionis. an ſcꝫ pluries peccauit in vno peccato. locus in q̊
ſic peccauit. an ſit locus ſacratus ⁊ ordo. an ſit in aliquo ordine ꝯſtitutꝰ
et ſcia an ſit ſcia p̄ditus vel nō. tp̄s. an peccauit in die ſolēni vel feriali. di
cat copiā peccatoꝝ. quotiēs ſcꝫ peccauit. ob quā cām peccauit. an ſine oc/
caſione vel tēptatōne. dicat modū peccādi an naturalr̄ vel ꝯtra naturam
cōſideret etatē qn̄ ſcꝫ q̄s hꝫ etatē diſcretōis ſeu plenū animi iudicium. lu
cta. qn̄ q̄s nō reſiſtit tēptatōni. ſꝫ ſtatim ꝯſentit delectatōi. ꝯſidera puſil/
lanimitatē. qn̄ q̄s eſt debilis ad reſiſtendū forte ex culpa peccātis. veluti
ꝓpter longā peccandi ꝯſuetudinē ⁊ carnis fragilitatē. Cōſtrue. sᶜ tu
(ꝯfitearis hoc ordine) ſcꝫ q̄ ſequit̄ (vt reminiſcaris) pctōꝝ (dic de mor/
talibꝫ) peccatis (⁊ ſpēbꝫ) eoꝝ (dic de mādatis). i. p̄ceptis (dn̄i violatis)
id ē ꝯtaminatis (ꝑte. dicas etiā de ſacramentis) sᶜ eccl'ie (receptis male)
id ē īhoneſte (dic ſi tēpſiſti). i. ꝯtēpſiſti (ꝟtutes). i. opa bona (vl' ſi caruiſti
eis) sᶜ ꝟtutibꝫ. dic (de ſeptem factis). i. operibꝫ (pietatis). i. miſericordie
(factis male) ſcꝫ ꝑ te (dic q̄nqꝫ ſenſus) ſcꝫ exteriores (nō relinque cetera
mēbra. dic bn̄ q̄cūqꝫ mala feceris. ac), p er (vbicūqꝫ). i. in q̊ loco (in factis.
dictis. ꝯſenſu. ſiue), p vel (relictis). i. omiſſis ſcꝫ rebus q̄s debuiſti facere
(dic ea) sᶜ pctā (q̄ nō dixiſti dudū). i. diu (ſi recidiſti). i. iteꝝ cecidiſti (dic
pctm̄ graue recitatū). i. ꝯfeſſum (ꝑ te dudū). i. p̄us. ⁊ (dicas res circūſtā
tes). i. circūſtantias (grauantes). i. grauiora facientes (pctā) ſcꝫ cōmiſſa.
sᶜ dicas circūſtantias (mutantes ſaltē crimē) quo ad ſpēm eius (qꝫ), p ⁊
(generantes nouū crimen). i. peccatū (Iſta) ſcꝫ q̄ ꝯſequunt̄ (grauant). i.
aggrauant (viciū). i. pctm̄. ſcꝫ (dignꝰ). i. dignitas (ſtatus). i. ꝯditio. ⁊ (re
cidiuū). i. caſus frequens (ꝯditio). i. nobilitatis vel plebeitatis (nume/
rus) ſcꝫ q̊ q̄s pluries peccat (locus) ſacer vel ꝓphanus (ordo) an q̄s ſit
in ſacris ſeu nō (ſcia) an q̄s ſit ſciens vel ignorans (tp̄s) ſolēnitatis vel
feriaꝝ (copia). i. multitudo pluriū peccatoꝝ (cauſa) ꝓpter quā cōmittit̄
pctm̄ (mora) ſcꝫ tp̄is qua q̄s manet in pctō (modus) ſcꝫ cōmittēdi pctm̄
(etas. lucta). i. pugna ad reſiſtēdū vl' nō (puſilla). i. debilitas fragilitatꝫ

¶De conditionibus boni confeſſoris

Confeſſor blandus. prudens. verax. pius equus
Hortatur. querit. terret. punit mala ſoluit.
Poſtea ſit tacitus. vt celet crimen alius

¶ Hec ē octaua pars huius capl'i. in qua tractat autor de ꝯditōnib⁹ boni ꝯfeſſoris dicēs. ꝙ ꝯfeſſor dꝫ eſſe blādus. prudēs. verus miſericors. et equus. hoc eſt plenus iuſticia ⁊ eq̄tate. ⁊ dꝫ interrogare ꝯfitentē de pctīs ſuis. poſtea debet inferre timorē de pctīs ꝯmiſſis. dꝫ etiā punire ꝑ penitētiā ſalutarē ⁊ ab oīb⁹ pctīs abſoluere ſi habeat poteſtatē. Inſuꝑ dꝫ maxime ſecretus eē ⁊ nūq̄ꝫ reuelare pctā ſibi ꝯfeſſā. qd ſi fecerit. deponet. ⁊ perpetuo peregrinus ꝑget. vt in. c. oīs. de penitētia ⁊ remiſſione. De hac materia vide btm̄ Thomā in. iiij. di. xxi. q. iij. argumēto. ij. ⁊. queſtiūcula. j. de ꝯditōnib⁹ boni ꝯfeſſoris ⁊ de interrogatōnib⁹ ꝑ eū faciēdis cū autoritatibus ſacre ſcripture Vide etiā plene in manipulo curatoꝝ. ¶ Cōſtrue (cōfeſſor) s. ſit (blandus). i. ſuauis (prudens verax pius ⁊ equus). i. iuſtus. s. ꝯfeſſor (hortat). i. ammonet ꝯfitentem (q̄rit). i. inueſtigat pctā ꝯmiſſa a ꝯfitēte (terret). ſ. ponēdo penā gehēnalē (punit mala). i. imponit penitentiā vel ſaltē eā inſinuat ꝓ malefactis (ſoluit). i. abſoluit peccatorē (ſit poſtea tacitus. vt celet) ſcꝫ ꝯfeſſor (crimē alius). i. alterius.

¶De modo iniungendi penitentiam

Contra peccata detur contraria pena
Supplicet elatus. maceretur luxurioſus
Propria det cupidus. ieiunet ſepe guloſus
Inuidus os tundat. iratus corde remittat
Audiat officia peregrinans accidioſus
Cuius reſtituat ſi poſſit pernicioſus
Reddere ſi nequeat. ſaltem ſit prompta voluntas

¶ Hec ē nona ꝑs hui⁹ capl'i. in q̄ tractat autor de modo iniungendi penitentiā dicens. ꝙ penitētia peccato ꝯtraria debet iniungi penitēti. qꝛ omne viciū hꝫ virtutē ſibi ꝯtrariam. ſuperbo debet iniungi ꝙ ſit humilis. luxurioſo ꝙ ſit caſtus ⁊ carne marceratus. cupido ꝙ det elemoſynam de proprio. guloſo ꝙ ieiunet. inuido ꝙ letet de bono proximi. iracundo ꝙ habeat patientiā parcendo ꝓximo ſi eū offendit. pigro ꝙ audiat diuinū officiū diligēter ⁊ ꝑegrinet. furi ſeu latroni ꝙ reſtituat ſi pt. ⁊ ſi nō pt ſaltem voluntatē reſtituendi habeat Nota tamē ꝙ oīs penitentia hodie eſt arbitraria. vt dr. xxvi. q. viij. c. Tꝑa. ⁊ de pe. di. i. c. Mēſurā. ⁊ de pe. ⁊ re. c. Significauit ⁊. c. Deus q̄. ¶ Cōſtrue (pena ꝯtraria det ꝯtra peccata qꝛ. elatus) id ē ſuperb⁹ (ſupplicet). i. humiliet ſe (luxurioſus marceretur) id ē macer fiat afflictōne carnis (cupidus) id ē auarus (det ꝓpria) s. bona (guloſus ieiunet ſepe. inuid⁹ tūdat). i. ꝑcutiat (os) ſuū (iratus remittat) s. offenſam (corde). i. ex corde (accidioſus audiat officia diuina) ⁊ ſit (ꝑegrinās pernicioſus) ſcꝫ latro vſurarius raptor vel ſymoniacus (reſtituat cuius). i. cuicunq̄ꝫ tenet. uel (ſaltē volūtas ſit ꝓmpta). i. parata ad reſtituendū

¶De illis qui tenentur ad reſtitutionem

Fur.vſurator.vrens.ſymon.quoq;.raptor
In re deceptor.alienorumq; repertor.
Rector dilapidans.quoduis damnum male donans
Reddere ſi quid habent.vel amore dei dare debent.
Iuxta conſilium confeſſorum ſapientum
Mandans.conſilians.ſocians.adiutor.adulans
Celans.participans.defendens.atq; receptans
Quilibet ꝛ fautor reddat.niſi redderet actor

¶Hec eſt decima pars huius capl'i.in qua tractat autor de his qui tenē
tur ad reſtitutōem dicens.ꝙ latro.vſurarius.ꝛ q̄ comburit eccleſiam vel
alium locum.ſymoniacus.ꝛ raptor aliorum bonorum.ꝛ quicūq; mallicio
ſe alium decipit in rerum ꝑmutatōne.qui aliq̄d inuenit.ꝛ prelatus eccleſie
qui dilapidat eius bona.vel qui expendit vbi nō debet.tales debēt eccleſi
am reddere indemnem.ſi aliquid de ꝓprio habeant.vel dare debēt paupe
rib; iuxta conſilium ſapientis ꝯfeſſoris.ꝛ potius ſm eorum conſcientiam
rectam Et generaliter quicūq; mandat aliquid alienum capi.vel qui ꝯſili
um dat vel q̄ ſociat.ꝛ q̄ auxilium dat.ꝛ q̄ adulatur ꝓbendo fauorem q̄ ce
lat malefactores.vel qui cum eis in malo participat.q̄ eos defendit.ꝛ in
domum recipit.omnes iſti tenentur reſtituere ſm arbitrium conſcientie ꝛ
iudicium ꝯfeſſoris ꝛ eccleſie.ꝛ ſm iuris autoritatem.de quib; habet̄ in ſin
gulis titulis.qui in hoc textu ꝯtinent̄.vt in titulo de ferreis in antiquis.
Inſtitu.ꝛ ff.de vſuris.ꝛc̄ vide ſuper hoc iura loquentia.ad plenum

¶Cōſtrue(Fur.vſurator.vrens).i.ꝯburēs(ſymon).i.ſymoniac⁹(q̊q;)
p ꝛ(raptor)q̄ rapit aliena(deceptor in re.q;)p ꝛ(repertor alienoꝝ rector)
s. eccleſie(dilapidās)id ē diſtrahēs bona eccleſiaſtica.quoꝝ habet admi
niſtratōem.ꝛ(donans male quoduis)id ē quodlibet(damnū)Iſti(debēt
reddere ſi q̊d).i.aliq̄d(habēt)de ꝓprijs(vl' debēt dare)s. pauperib;(amo
re dei.iuxta ꝯſiliū ſapientū ꝯfeſſoꝝ)Et aliq̄s(mādans)aliquod malum
fieri(conſilians).i.dans ꝯſilium(ſocians)id eſt dans ſocietatē(adiutor)
id eſt dans auxilium(adulans)id eſt laudans aliquem in.malefacto(ce
lans)q̄ occultat furtum(participans)q̄ ꝑtē capit(defendēs)q̄ defendit
malefactorē(atq;)p ꝛ(receptās).i.recipiēs furem vel rē furtiuā(ꝛ quili
bet fautor).i.q̊cunq; fauet malefico(reddat)reſtituat(niſi actor).i.ſcele
ris ꝑpetrator(redderet)id ē reſtitueret Et q᷑ multiplex ē mod⁹ ſatiſfaci
endi ſm modū delinquendi.ideo difficili⁹ ē materia reſtitutōnis.ē tn̄ de
neceſſitate ſalutis.eo ꝙ eſt actus iuſticie ꝯmutatiue.q̄ eſt alteri reddere
quod ſuū eſt.vt Inſti.ꝛ ff.de iuſticia ꝛ iure

¶De caſib; remittendis ad ſuperiorem.

Hij quib; eſt pena ſolennis precipienda
Crimine pro magno toti ville publicato
Quilibet artatus anathemate ſiue ligatus
Et qui ſunt auſi miſſas celebrare ligati.

Clericus ex culpa confeſſus anormala facta
Ignem ſuccendens. ad dandum damna perurens
Debent pontifici communi, iure remitti
Ut dictos ſoluat. ad maiorem ve remittat

¶ Hec ē vndecima ps huius capli. in qua tractat autor de caſib⁹ remittē dis ad ſuperiorē dicens. q ille remittēdus eſt ad ſuperiorē q̄ tale crimen ꝯmiſitq ei imponēda eſſet ſolēnis penitētia ꝓpter grauitatē ſceleris totuꝫ orbē ꝯmouētis. vt in. c. accedētib⁹ de exceſſib⁹ p̄latoꝝ. xvi. q. vi. c. i. ꝛ de pe. ꝛ re. c. ꝯſiliū Itē cū vult clericus ſiue laicus excōmunicatus a iure vel epo ſibi reſeruare abſolutōem Itē clericus q̄ celebrat excōicatus. ꝛ q̄cūqꝫ gra‑ue ſeu enorme ꝯmiſit pctm̄. ꝯponit ignē ad ſuccēdendū loca aliqua inferē‑do damna. ꝛ tales remittunt adhuc ad ſuperiorē ſm̄ caſus circūſtātiā. ca‑ſus aūt epiſcopales coiter enumerati ſunt ſedecim in his v̄ſib⁹ ꝯtēti Quē facit inceſtū, deflorās aut homicida Trāſgreſſor voti. piurus ſortileguſqꝫ Sacrilegus. patrū ꝑcuſſor. ꝛ ſodomita Et mētita fides. faciēs incēdia. ꝑ lis Oppreſſor. blaſphem⁹. hereticus: ois adulter; Percutiēs clericū. hi p‑ſulē adeūt ¶ Cōſtrue (hi, s͗ ſtꝫ (q̄b⁹ ſolēnis pena). i. pnia (ē p̄cipiēda). i. in‑iūgēda (ꝓ magno crimine publicato). i. manifeſtato (toti ville) id ē toti ci‑uitati (Et q̄libet artatus). i. excōicatus (anathemate). i. maiori excōicatō‑ne (ſiue ligat⁹). i. excōicatus (Et) s͗ ſacerdotes (q̄ ſtꝫ auſi celebrare miſ‑ſas ligati). i. excōicati Et (cleric⁹ ꝯfeſſus anormala facta) id ē grauia pctā (ex culpa) ſua Et (ſuccendēs) id ē accendens (ignē. perurēs) id ē ꝯburēs (ad dandū dāna) oēs iſti (debēt remitti pōtifici) id ē ad epm̄ (iure cōi. vt ſoluat) id ē abluat (dictos) id ē ſupradictos (ve) ꝓ vel (remittat) eos (ad maiorem) id eſt ſuperiorem

¶ Quando confeſſio eſt iteranda

Si ſit ignorans confeſſor. vel ſine poſſe
Siue fatens tacuit aliquod mortale ſcienter
Aut anathema celans. ſic ſolui iure nequibit.
Oblitus pene non facte iam ſibi iuſſe
Et dudum facta confeſſio ſit iteranda

¶ Hec ē. xij. ps huius capli. in q̄ docet autor qn̄ ꝯfeſſio ē iterāda. dicēs q qn̄ ꝯfeſſor ē ignorās ꝛ neſcit diſcernere caſus reſeruatos ꝛ nō reſeruatos. Silr̄ qn̄ nō hꝫ poteſtatē abſoluēdi ꝛ qn̄ ꝯfitēs nō dr̄ omnia pctā. ſed aliqd̄ pctm̄ ſcienter retinet. ſ. qn̄ eſt excōicatus. ꝛ nō reuelat excōicatōem ꝯfeſſo‑ri. tūc nō abſoluit ab eo Silr̄ ſi ꝯfitens aliqd̄ pctm̄ mortale ſcienter ſubti‑cuerit. aut penitētiā ſibi iniūctā nō impleuerit Sunt etiā alij caſus q̄ ponū‑tur in manipulo curatoꝝ. vide ibidē ¶ Cōſtrue (Si ꝯfeſſor ſit ignorās) id ē imperit⁹ (vel ſine poſſe). i. nō habēs autoritatē (Siue) ꝓ vel (fatēs) id ē ꝯfitēs (tacuit ſciēter aliqd̄ mortale) pctm̄ (Aut) s͗ ꝯfitēs (celās). i. tacens (anathema). i. maiorē excōicationē. s͗ talis (neq̄bit) id eſt nō pote‑rit (ſic ſolui). i. abſolui (iure). i. de iure Et ꝯfitens (oblitus pene). i. peni‑tentie (nō facte iam) ꝛ (ſibi iuſſe) id eſt iniuncte (Et ꝯfeſſio dudū facta ſit iteranda) ſcꝫ in iſtis caſibus

¶ Qũo penitẽtia iniũcta nõ eſt dimittenda

Poſtea fac digne penam faciendo benigne.
Nam male delinquit. qui penam ſponte relinquit
Nemo ſatiſfacere poterit de crimine vere
Stans in mortali peccato dum aliquali
Juſſa tamen pena q̃uis non ſit tibi plena
Non eſt linquenda pro crimine ſed facienda
Nam faciens iuſſum referes per hoc tibi fructum
Omne malum punit deus. omne bonum quoq; reddit

¶ Hec eſt decimatertia ps huius capl'i. in qua autor docet nos qũo penitẽtia iniũcta nõ dz aliq̃ mõ obmitti. q2 ille grauiter peccat q̇ eã nõ pficit. ⁊ nemo ſtans in pctõ mortali p̄t ſatiſfacere p peccatis. g̃ debemus facere penitentiã in ſtatu gratie. Tamẽ penitentia iniũcta p peccatis (q̃uis non ſit ſufficiens) ẽ pficiẽda ⁊ nõ delinquẽda. q2 ipa multũ ẽ vtilis ⁊ fructuoſa. cũ ſit de genere bonoꝝ. ⁊ nullũ remanet bonũ irremuneratũ. ſicut nec maluȝ impunitũ. Penitẽtia ſm Bonauenturã p̄t tripl'r a volũtate acceptari. Primo a volũtate. ſicut ẽ penitẽtia ſacramẽtalis libere facta. Scd'o a volũtate acceptãte. vt ẽ penitẽtia martirij. Tertio a volũtate tolerãte. vt ẽ penitẽtia exiſtentiũ in purgatorio. ¶ Cõſtrue. s^c tu (fac poſtea digne penã) id ẽ penitentiã (patiẽdo) id ẽ ſuſtinẽdo (benigne) id ẽ libẽter (nã) p q2 (delinquit male) id ẽ peccat grauiter (q̇ relinquit) id ẽ omittit (ſpõte) id ẽ volũtarie (penã) id ẽ penitẽtiã (Nemo ſtans in aliq̃li pctõ mortali poterit vere ſatiſfacere de crimine) .i. pctõ ꝯmiſſo (tñ pena) id ẽ penitẽtia (iuſſa) .i. iniuncta (q̃uis nõ ſit tibi plena) .i. ſufficiẽs p crimine (nõ ẽ linquẽda) .i. omittẽda (ſed ẽ faciẽda) .i. pficiẽda (nã) p q2 tu (faciens iuſſum) id ẽ pceptũ confeſſoris (referes) id ẽ reportabis (tibi fructũ) id ẽ pmiũ (per hoc) q2 (deus punit omne malũ. quoq;) p⁊ (reddit) id ẽ premiat (omne bonũ)

¶ Ad quid valent opera facta in peccato mortali

Omnia (que fiunt cum mortali) bona proſunt.
Nam mundi bona dant. ⁊ demonis arma refrenant
Mentes illuſtrant citius tormenta minorant
Ad maiora bona prouocant vſum facienda
Non tamen eternam poſſunt acquirere vitam
Nec ſic purgantur homines. nec viuificantur.
Sed bona que fiunt poſt mortificata reuiuunt.

¶ Hec eſt. xiiij. ps huius capl'i. in qua docet autor ad q̇d valeãt opera facta in pctõ mortali dicens: q bona opa (que fiunt in peccato mortali) valent ad agnitõnem bonoꝝ temporaliũ. ⁊ diminuũt temptatões dyabolicas. illuminãt mentẽ peccatoris vt cognoſcat ſtatum ſue miſerie ⁊ penitẽtiam agat. diminuunt etiam penam inferni quantum ad aſperitatem. ⁊ faciunt eam tolerabiliorem. Inſuper prouocant ad maiora bona faciendo nõ tamẽ valẽt ad vitam eternam acquirendã. Per illa eñ opera homines

nō purganꝛ a vicijs nec viuificanꝛ ad grām. qꝛ ſunt bona mortua. ſꝫ bo-na q̄ ſunt poſtea deſtructa hmōi culpa ꝓoꝛe cum alijs bonis ꝓſunt. ꝓoꝛa em̄ q̄ fuerūt mortificata ꝑ culpā iā viuificanꝛ. vt dꝛ in. c. dicēs opa mortua de pe. di. iiij. cuius ꝟba ſunt hec. dicēs opa mortua ꝓoꝛa bona ſignat apo ſtolus q̄ ꝑ ſequēs pctm̄ erāt mortua. qꝛ hij peccando ꝓoꝛa bona irrita fe-cerunt. hec ſicut peccādo fiūt irrita ꝑ penitentiā reuiuiſcunt. ꝛ ad meritū eterne vite ꝛ btitudinis ſingula ꝓdeſſe incipiūt ¶ Cōſtrue (oīa bona q̄ fiūt cū mortali) s. peccato (ꝓſunt. nā) ꝑ qꝛ (dāt bona mūdi) vt diuiti-as ꝛc̄ (ꝛ refrenant). i. coartāt (arma). i. tēptatōes (demonis. illuſtrāt citi us mentes. minorant tormēta) inferni (ꝓuocant vſum ad maioꝛa bona facienda. nō tn̄ pſſit acq̄rere eternā vitā. nec hoīes purganꝛ ſic) s. q̄ ad pec cata (nec viuificanꝛ) q̄ ad grām (ſꝫ bona q̄ fiūt mortificata reuiuunt poſt) ſcꝫ adueniente grā ꝛ mediante penitentia De hac materia ptꝫ in. c. finali de pe. di. iiij. in ca. ſi refugientes.

¶ De ſacramento altaris ꝛ eius inſtitutione

In cena ſummū chꝛiſtus ſtatuit ſacramentum
Sub panis ſpecie cum diſcipulis tribuit ſe
Ac ſpecie vini dicens hoc ſumite cuncti
Miſſa celebꝛatur vt moꝛs chꝛiſti recolatur
Ut deus oꝛetur ſpecialius ꝛ veneretur
Ut confoꝛtemur ſacro pane ꝛ ſaturemur.

Hec ē decimaq̄nta ps hu⁹ capl'i. in q̄ tractat autoꝛ de ſacramēto alta ris ꝛ eius inſtitutōne dicēs. ꝙ xp̄s oꝛdinauit ſummū ꝛ excellētiſſimū eu-chariſtie ſacramentū. qn̄ ſcꝫ fecit cenā in iheruſalē cū diſcipulis ſuis. ꝛ tra didit ſeipm̄ ſub ſpē panis ꝛ vini ab illis oībꝫ ſumēdū. vt dꝛ Luce. xxij. Et miſſa celebꝛaꝛ in memoriā moꝛtis xp̄i. in q̄ ꝯficiꝛ veꝝ coꝛp⁹ chꝛiſti. vt in c. ſic deus oꝛeꝛ ꝛ etiā venereꝛ. in q̄ etiā nos chꝛiſtiani roboꝛamur q̄ ad ꝟtu tes ꝛ fidē maxime ſuſcipiendo. ſcꝫ euchariſtie ſacramentū De oībꝫ aūt ꝑ oꝛdinē hoc digniſſimū ſacramentū ꝯtingētibꝫ. vide pleniſſime de ꝯſe. di. ij et de cele. miſſa. in antiq̄s. c. cū marthe. De excellētia huius ſacramēti ꝛ vnitate ei⁹ vide in. c. reuera mirabile. de ꝯſe. di. ij. ¶ Cōſtrue (chꝛiſt⁹ ſtatuit). i. inſtituit (ſummū ſacramentū) ſcꝫ euchariſtie (in cena. cū) ꝑ qn̄ (tribuit). i. dedit (ſe diſcipulis) ſuis (ſub ſpē panis ac ſpē vini dicēs) O (cuncti) vos apl'i (ſumite h̄) ſacramētū (Miſſa celebꝛaꝛ vt moꝛs xp̄i re-colaꝛ). i. memoꝛeꝛ. ꝛ (vt de⁹ oꝛeꝛ ꝛ venereꝛ). i. honoꝛeꝛ (ſpeciali⁹). i. deuo-tius. ꝛ vt nos (ꝯfoꝛtemur ꝛ ſaturemur) s. ſpūalit (pane ſacro) ſcꝫ celeſti.

¶ Quid ſignificant oꝛnamenta ſacerdotis

Dant oꝛnamenta tibi pꝛeſbiter hec documenta
Signat ſubtunica ꝙ mens debet foꝛe munda
Deſuper aſtrictus ſpem de ſuperis dat amictus
Uult candoꝛ iuſte poderis te viuere caſte

Signat cinctura tibi ꝙ non ſit vaga cura
Per manipulum leue contemnuntur mala vite
Stola notat ſemper cum chriſti viuere decens
Stringens cuncta foris notat infula fedus amoris

Hec ē.xvi.huius capli ps.in q̄ autor docet q̇d ẛcant ornamēta preſbi-
teri in miſſa dicēs.ꝙ alba.i.tunica linea ẛcat mentis puritatē Amict⁹ ꝓo
q̇ deſup albā aſtrictus ponit̄ ẛcat vite iuſticiā ⁊ caſtitatē Cingulum aūt
ẛcant ꝙ mens noſtra nō dꝫ vagari p diuerſa ſecularia deſideria. ſꝫ dꝫ fixa
manere in ſpe futuroꝝ bonoꝝ, Manipulus q̇ in leua ponit̄ ẛcat ꝯtēptuꝫ
huius vite.in qua ſunt plura mala Stola quoqꝫ q̄ a ſcapulis vſqꝫ ad de-
orſum pendet ẛcat quō debemus honeſte ſp deo ſeruire Et finaliter infu-
la deſup poſita tegens oīa extrinſecus ẛcat charitatē feruentē.quā habe-
re debemus ad deū.p quā debemus facere oīa bona opera ⁊ ſuſtinere ad-
uerſa.penitentiā agere in abſcondito Aduertendū tn̄ ꝙ in miſſa ſumū-
tur ſeptē ſacramenta corpus ſacerdotis ornantia cōputato ſuppellicio
qd̓ tn̄ nō eſt de neceſſitate in ſimplici ſacerdote.ſecus eſt in canonico regu-
lari Et iſta ſeptē ẛcant ſeptē dona ſpūſſancti.q̇bus dꝫ ſacerdos eſſe pfu-
ſus.vn̄ Luce.xxiiij.ca.dr Induant̄ virtute ſpūſſancti ex alto Et ꝙ dꝫ eē
armatus ꝯtra ſeptē pctā mortalia Vn̄ apl's ad Epheſeos ſexto Induite
vos armatura dei vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias dyaboli Vel etiam
ẛcant ſeptē virtutes.ſcꝫ tres theologicales ⁊ q̄ttuor cardinales q̇bꝫ dꝫ eē
armatus ſacerdos Vn̄ apl's ad Rho.xiij. Induamur lucis gloria. arma
virtutū.qꝛ nō eſt licitū indui ſacco.i.pctō aulā regis chriſti intrare volē-
tem De ẛcatōne hoꝝ oīm vide amplius cū autoritatibꝫ allegatis in ma-
nipulo curatoꝝ ¶ Cōſtrue O (preſbiter ornamēta) miſſe (dant tibi
hec documēta) ſcꝫ q̄ ſequunt̄ (ſubtunica) ſcꝫ alba q̄ ponit̄ ſub aliis indu-
mentis (ſignat ꝙ mens dꝫ fore).i.eſſe (munda Amictus aſtrictus deſup
dat ſpem de ſuperis).i.de celeſtibꝫ (candor) ſeu lux (poderis).i. albe que
tangit pedes (vult te viuere iuſte ⁊ caſte Cinctura).i.cingulū (ſignat ꝙ
cura vaga nō dꝫ eſſe tibi) Et (mala vite) pn̄tis (ꝯtēnunt̄ p manipulū le-
ue).i.manus ſiniſtre (ſtola notat).i.ẛcat (ſeruire ſp.decēs).i.decent̄ (xp̄o)
Et (infula ſtringēs cūcta foris notat fed⁹ amoris) ſcꝫ inter te ⁊ chriſtū.

¶ Quid ſignificat altare ⁊ ea que ſupponuntur

Deſignat ſignum crucis ara. calixqꝫ ſepulchrum
Sed panis carnem chriſti. vinumqꝫ cruorem
Sudorem dat aqua.ſudaria linea palla
Verba liber ſcriptus que chriſtus protulit cruce

Hec ē.xvij.ps huius capli.in q̄ autor tractat q̇d ẛcat altare ⁊ ea q̄ ſup-
ponunt̄ dicēs.ꝙ altare ẛcat ſignū crucis.⁊ calix ẛcat ſepulchꝝ corpis xp̄i
panis aūt ẛcat carnē.⁊ vinū ẛcat ſanguinē chriſti.aqua ꝓo ẛcat ſudorem
quē chriſtus emiſit a corpe.⁊ mappa ẛcat ſudariū chriſti.liber aūt ſcript⁹
ẛcat verba q̄ xp̄s in cruce ꝓtulit De ẛcatōne altaris ⁊ q̇d ẛcent linthea-

mina habet plene in rõnali diuinorum officiorum super rubrica de altari capitulo Altare aũt in eccleſia ¶ Cõſtrue (ara) .i. altare (deſignat ſignũ crucis. q3) p et (calix) s[e] deſignat (ſepulchrum) chriſti (Sz panis) deſignat (carnem chriſti. q3) p et (vinũ) deſignat (cruorẽ) .i. ſanguinẽ chriſti (aqua dat) id ẽ ficat (ſudorẽ) Et (palla linea) .i. mappa (dat ſudaria) et (liber ſcriptus) dat (verba q̃ chriſtus ptulit cruce) id eſt in cruce pendens.

¶ De forma et materia miſſe

In miſſa forma ſunt verba ieſu benedicta
Panis materia cum vino vitis et aqua
Preſbiter hec ſacrat. intentio ſi tamen extat.

Hec ẽ. xviij. huius capituli ps. in q̃ tractatur de forma et materia miſſe dicẽs q verba dñi noſtri ieſu chriſti ſunt forma ipſius miſſe. panis vero vinũ et aqua ſunt materia. pſbiter aũt cũ intẽtõe ſua ẽ cã efficiẽs dũ hec ↄſecrare intẽdit Aduertendũ tñ ẽ. q forma iſtius euchariſtie ſacramẽti ẽ hec Hoc ẽ enim corpus meũ Et obmiſſis multis opinionibus doctorum theologorum de demõſtratõe huius pnois hoc. dic q demõſtrat illud qd ptinet ſub ſpẽbus panis et aque qdcũq3 ſit illud Vide ſupra hoc doctores in quarto ſententiarũ et in manipulo curatorum et ibidẽ ponuntur aliq̃ rõnes eorum De materia aũt huius ſacramẽti nullus dubitat. vt hoc etiam habetur in. c. cum marthe. de celebratione miſſa Quõ et q̃re aqua in ſacrificio altaris vino miſceatur. vide in. c. in calice de ↄſe. di. ij. qm̃ de latere chriſti exiuit aqua vt mundaret nos a pctõ. et ſanguis vt redimeret nos Quare aũt de latere. quia vñ culpa venit inde et gratia. ſ3 culpa venit per euã q̃ erat ſumpta de latere ade. grã aũt venit per ſanguinẽ q̃ fluit de latere xpi. ¶ Cõſtrue (bñdicta verba ieſu) s[e] plata in cena (ſunt forma in miſſa. panis ẽ materia cũ vino vitis. et) etiã (aq̃ pſbiter ſacrat) .i. ↄſecrat (hec. ſi tñ intentio) ſacerdotis (extat) id eſt eſt

¶ Oratio dum leuatur corpus chriſti

Sacra videns ora genibus flexis et adora
Dicens deuote verſus hos. quos doceo te
Salue ſaluator mundi rex atq3 creator
Qui deus es et homo natus de virginis aluo
Te deus exoro ſupplex. et pronus adoro
Ut mihi condones et celi gaudia dones
Nec non defunctis viuis fidis quoq3 cunctis

Hec ẽ decimanona huius capituli ps. in q̃ docet autor orõnem quã debemus dicere cũ corpus xpi leuatur in miſſa dicens. q cũ videmus hoſtiã cõſecratã hoc eſt verum corpus chriſti. debemus flexis genibus adorare et orare deuote hos verſus ſequentes. ſc3 Salue ſaluator mundi etc. Cõfitẽdo et credẽdo firmiter ibi eẽ xpm mundi ſaluatorẽ et creatorẽ et regẽ. q̃ es deus et homo natus de maria virgine orando ſuppliciter et adorando vultu

pno.i. in terrā inclinato. vt xp̄s dignet̃ nobis dare gaudia celi. ac etiam oib; fidelib; viuis ⁊ defunctis Aduertēdū ē φ ea q̄ ponunt̃ in hac orōe ptinent̃ virtual'r vel formal'r in articul' fidei. q̄ ponunt̃ in ca. firmiter credimus. de sum. tri. ⁊ fi. ca. ⁊ in ſymbolo. Quicūq; vult ſalu⁹ eē ⁊c. Finis pͦ orōis ē depcatiu⁹ more matris eccl'e. ſolū celeſtia nob tribui. de terrenis nihil curātes tāq̄ nulli⁹ momēti ⁊ ꝟtutis ¶ Cōſtrue. tu (videns ſacra). i. ꝯſecratā hoſtiā (ora ⁊ adora genib; flexis. dicēs deuote hos ꝟſus q̄s doceo te) ſc; O (ſaluator mūdi. rex atq; creator ſalue Qui es deus ⁊ hō nat⁹ de aluo). i. de vētre (ꝟginis) marie O (de⁹) ego (ſupplex exoro te. ⁊ pnus). i. humil' (adoro) te (Ut ꝯdones). i. ꝯcedas (⁊ dones mihi gaudia celi). i. paradiſi (nec nō) id eſt etiā (defunctis fidis). i. fidelib; (q̄q;) et (cunctis viuis) id eſt viuentibus

¶ Oratio dicenda quando leuatur ſanguis chriſti

O ſanguis chriſti qui fuſus amore fuiſti
Generis humani. nobis precor auxiliari
Dele peccata. da nobis regna beata

Hec ē. xx. ps hui⁹ capl'i. in q̄ ractat autor de orōe dicēda qn̄ leuat̃ ſanguis in miſſa. orō āt ē hec O ſanguis xp̄i q̄ fuiſti effuſus in ara crucis p nobis ⁊ p toto genere humano. rogam⁹ te vt nob auxilier; delēdo pctā nr̄a. ⁊ dādo nob regna celeſtia De veritate aūt corpis ⁊ ſanguinis xp̄i in ſacramēto altaris ſatis pt; in. c. ſicut vrens. ⁊ in. c. corporeū. de ꝯſe. di. ij. ¶ Cōſtrue (O ſanguis xp̄i q̄ fuiſti fuſus). i. effuſus (amore humani gener; p̄cor auxiliari; nob dele pctā. ⁊ da nob regna btā). ſ. gaudia padyſi.

Quō quilibet recipere debet corpus chriſti

Quiſq; dei ſumens corpus ſit ei bene credens
Orans deuotus ieiunus crimine lotus
Sitq; timoratus. non vlla claue ligatus
Pranſus percipere poterit cogente neceſſe
Corpore percepto te cuſtodire memento
Nequaq̄ ſancto pellas quid de ſacramento
Redde deo grates. orans tibi det bonitates
Ne ſis ingratus caueas quoſcunq; reatus

Hec ē. xxi. ps hui⁹ capl'i. in q̄ autor tractat quō d; q̄l'ibet recipe corp⁹ xp̄i. ⁊ poſtea ſe cuſtodire reddēdo grās deo dicēs ſ. φ q̄cūq; recipit corp⁹ xp̄i d; habere bonā fidē orādo deuot⁹ ieiun⁹ ⁊ ſine crimine Et cū timore reuerētiali d; recipe eritq; ſolut⁹ ab omī vinculo excōmunicatōis Ille āt q̄ nō ē ieiunus nō p̄t recipe corp⁹ xp̄i niſi magna īminente neceſſitate Recepto āt corpe xp̄i d; recipiens ſe valde honeſte cuſtodire ⁊ cauere ne aliq̄d de ſpecieb; ſacramētalib; mittat foras Itē debet deo grās agere ne ingratus de tanto beneficio videat̃. ¶ Cōſtrue (Quiſquis). i. quilibet (ſumens corpus dei ſit credens bene ei) id eſt ſit fidelis. ⁊ ſit (orās deuo

tus.ieiun⁹)nedū eucharistie ſacramētū ē a ieiunis ꝑcipiendū. ſꝫ etiā oīa
ſacramēta. vt dꝛ in. c. ſancta. de ꝯſe. di. ij. niſi in neceſſitate. vt ibi dꝛ Et ſit
(lot⁹). i. mūdatus (crimine). i. pctō (qꝫ) ꝓ et (ſit timoꝛat⁹) sᶜ timoꝛe filia
li (nō) ſit (ligat⁹ vlla). i. aliq̄ (claue) sᶜ iuriſdictōis (pranſus). i. hō nō ieiu
nus (poterit ꝑcipe) ſcꝫ coꝛp⁹ xp̄i. hoc dico (neceſſe). i. neceſſitate (cogente
Memēto te cuſtodire) ſcꝫ honeſte ꝛ pure a pctō cauēdo (coꝛpe) xp̄i (ꝑce
pto). i. ſuſcepto (nequaq̄ꝫ). i. nō (pellas). i. emittas (q̄d). i. aliq̄d (de ſa/
cramēto ſancto) sᶜ tu (oꝛans redde deo grates) vt ip̄e (det tibi bonita/
tes) ſcꝫ ꝟtutes ꝛ alia bona neceſſaria. ꝛ (caueas quoſcūqꝫ reat⁹). i. q̄cūqꝫ
pctā (ne) ꝓ vt nō (ſis ingrat⁹) ſcꝫ deo. Vñ pleni⁹ de diſpōne ad receptō
nem coꝛꝑis chꝛiſti ꝑ aplm̄ dꝛ p̄ma ad coꝛinthios. xi. in fine. Vide etiam
quō vxoꝛati debēt abſtinere a cōmixtione carnali ꝛ ꝯtinenter viuere trib⁊
quattuoꝛ aut octo dieb⁊ in. c. oīs honoꝛ. de ꝯſe. di. ij.

¶ De extrema vnctione quō debet fieri ꝛ vbi et ad quid valet.

Preſbitero debet adultus infirmus inungi
In ſeptem membꝛis. oleo cruce quoqꝫ verbis
Vngitur infirmus. vt maioꝛ gratia detur
Sic leuioꝛ moꝛbus. et pena minoꝛ toleretur

Hec ē. xxij. huius capl̄i ꝑs. in q̄ docet autoꝛ de extrema vnctōe quō ſcꝫ
debeat fieri ꝛ ad q̄d valeat dicēs. ꝙ infirm⁹ q̄ ē adultus ꝛ doli capax dꝫ
a ſacerdote ſi appareat moꝛtis ꝑiculū inungi oleo ad hͦ oꝛdinato in ſeptē
mēbꝛis. ꝑ que potuit egrotans peccare Mēbꝛa aūt ſunt hec. oculi os au/
res nares man⁹ pedes ꝛ renes Et vngēdo infirmū dꝫ in q̊libet loco face/
re ſignū crucis. ꝛ dicere hec ꝟba Per iſtā ſanctā vnctōeꝫ ꝛ ꝑ ſuā piiſſimā
miſericoꝛdiā indulgeat tibi deus quicq̄d deliquiſti ꝑ viſum. ꝛ ſic de alijs
ſenſib⁊ In hac aūt vnctione ꝯfert̄ maioꝛ grā infirmo q̄ꝫ p̄us habuit Item
moꝛb⁊ eius fit tolerabilioꝛ ꝛ pena minoꝛ ſuſtinet̄ De hoc aūt ſacramēto
pleni⁹ habet̄ in Manipulo curatoꝝ. Itē q̄d operet̄ iſtud ſacramentū. ꝛ q̄
ſit ꝓpꝛia ei⁹ materia. ꝛ ſi vngat̄ infirm⁹ criſmate carēs oleo an teneat vn/
ctio. ꝛ quō criſma nō ē niſi oleū balſamo admixtū. ꝛ vtꝝ valeat vnctio de
oleo nō ꝯſecrato ſicut valet baptiſmus de aqua nō ꝯſecrata. vide de ꝯſe.
di. v. c. i. ꝛ de ſacra vnc. c. vnico. ꝛ in gloſa. c. pꝛeſbiteros. xciiij. di. ¶ Cō
ſtrue (infirmus adultus dꝫ inungi oleo) sᶜ ſancto (pꝛeſbitero). i. a pꝛeſbi/
tero (in ſeptē mēbꝛis. q̊qꝫ) ꝓ et (infirmus vngit̄ (oleo. cruce. ꝛ verbis. vt
gratia maioꝛ detur) sᶜ infirmo. ꝛ vt (moꝛbus ſit leuioꝛ) ꝛ vt (pena minoꝛ
toleretur) id eſt ſuſtineatur.

¶ De oꝛdinibus ꝛ numero oꝛdinum.

Oꝛdo ſeptenus eſt claro munere plenus
Tres ſunt maioꝛes. ſed bis duo pꝛimo minoꝛes
Janitoꝛ eſt pꝛimus. lectoꝛ vult eſſe ſecundus
Exoꝛciſta ſubit his acolitus ſibi nubit

Subleuita ſubeſt. leuitaqꝫ ſacrior hoc eſt
Septimo collatus eſt ordo preſbiteratus
Gratia cum poſſe datur. imprimiturqꝫ caracter

Hec eſt.xxiij.ps huius capli. in qua tractat autor de ordinibꝫ ⁊ numero coꝝ dicens. ꝙ ſeptē ſunt ordines. quoꝝ tres ſunt ſacri ⁊ vocant maiores alij aūt quattuor ſunt nō ſacri ⁊ vocant minores. ⁊ ſunt priores. qꝛ prius ſumunt. ⁊ iſti minores appellant. ſcꝫ ianitor lector exorciſta ⁊ acolitus Primus aūt ordo ſacer appellat ſubleuita ſeu ſubdiaconus. ꝗ tn̄ in ꝑmitiua eccleſia nō erat ſacer ordo. vt dꝛ in.c. multis de etate ⁊ qualitate ordinandoꝝ. Scd̄s ſacer ordo appellat leuita ſeu dyaconus Et tercius ⁊ vltimꝰ vocat preſbiteratus In his em̄ ordinibꝫ gr̄a ꝯfert cū aliqua poteſtate aliquid faciendi qd̄ prius nō poterat nec dicebat Imprimit etiā caracter. ꝗ ē indelibilis quare tales ordines nō reiterant Aduertendū tn̄ ꝙ ſm canoniſtas ſunt nouem ordines. qꝛ dicunt epiſcopalē dignitatē repn̄tare duos ordines. Theologi vero ſolū dicunt eē ſeptē De hoc vide.c. cleros.xxij.di. Nota ꝙ magiſter ſententiaꝝ in quarto di.xxiiij. dt ꝙ ordo ſacer eſt ſacꝝ ſignaculū ꝗ ꝯfert ſpūalis poteſtas ea faciendi q̄ ꝑtinent ad illum ordinē

¶ Cōſtrue (ordo ſeptenus) .i. in ſeptē diuiſus (eſt plenꝰ munere claro) .i. ſpūſancto (tres) ordines (ſunt maiores. ſꝫ bis duo) id eſt quattuor (ſunt ꝑmo minores. ianitor eſt ꝑmus) ordo (lector vult eſſe ſcd̄s. exorciſta ſubit his) id eſt ſeq̄tur (acolitus) talis ordo (nubit) .i. ſociat (ſibi. ſubleuita) .i. ille ordo (ſubeſt. qꝫ) ꝓ et (leuita eſt ſacrior hoc) ſcꝫ ordine priore. (ordo preſbiteratus eſt collatus ſeptimo loco. gr̄a) ſcꝫ dei (dat) sᶜ in his ordinibꝫ (cū poſſe) .i. cū poteſtate (qꝫ) ꝓ et (caracter) id eſt ſignū indelibile (imprimitur) ſcꝫ in his ordinibus

¶ De horis dicendis ⁊ a quibus

Quilibet iſtorum qui ſit ſuſceptor eorum
Ad ſacra promotus debet nec non titulatus
Horas quotidie ſeptenas dicere rite

Hec eſt.xxiiij.ps huius capituli. in qua tractat autor de horis canonicis dicendis docens a q̄bus dici debeant. Dicit ergo. ꝙ q̄cunqꝫ ſuſcepit aliquē ſacroꝝ ordinum. vel aliquē titulū bn̄ficij. debet ⁊ tenet quotidie dicere ſeptē horas canonicas ſm ritū ⁊ ꝯſuetudinē ſue cathedralis eccl̄ie vel ſancte romane eccleſie Et ſilis rō eſt de intitulatis. qꝛ ꝓpter officiū diuinū dat bn̄ficium. vt in.c. vltimo de reſcriptis in ſexto. De alijs aūt dꝛ in.c. dolentes. ⁊ etiam in.c.i. de celebratōne miſſaꝝ De hac materia vide ampliſſime ꝑ dn̄m de ferrarijs in quodā tractatu ſuo quem fecit de horis canonicis ¶ Cōſtrue (quilibet eorum) sᶜ hominum (ꝗ ſit ſuſceptor iſtoꝝ) ſcꝫ ſacroꝝ ordinum (ꝓmotus ad ſacra. nec nō) id eſt etiam (titulatus) id eſt habens bn̄ficium (debet quotidie dicere rite) .i. recte ⁊ debite (ſeptenas horas) id eſt ſeptem horas canonicas.

¶ Ad quid dicuntur hore et quid ſignificant.

Ut collaudetur chriſtus. et mors memoretur
Nocte ieſus captus. damnatur iudice prima
Ducitur in terna. ſexta crucifigitur hora
Mortuus eſt nona. fit lancea veſpere fixa
Conditur extremo. cur ſeptem dicimus horas

Hec eſt. xxv. ps huius capituli. in q̄ autor docet quare dicunt̄ hore. ⁊
q̄d ſcant dicens. ꝙ ſeptē hore canonice ſunt dicende ad laudem dei ⁊ me
moriā mortis eis Matutina em̄ dicitur ea hora q̄. chriſtus captus erat.
Prima vero ea hora qua xp̄s a iudice fuit ꝯdēpnatus Tercia vero dr̄ ea
hora qua ductus eſt xp̄s vt crucifigeret̄ Sexta vero dr̄ ea hora qua xp̄s
crucifixus eſt Nona vero dr̄ ea hora qua xp̄s mortuus eſt Veſpe aūt di
cunt̄ ea hora qua xp̄s ꝑcuſſus eſt lancea in latere dextro Cōpletorium dr̄
ea hora qua xp̄s fuit ſepult⁹ ¶ Cōſtrue (vt xp̄s collaudetur ⁊ mors
memoretur) id eſt recordetur. dicimus ſeptem horas canonicas (ieſus)
sc̄ fuit (captus nocte) ieſus (damnatur) id eſt condemnatur (prima ho/
ra iudice) id eſt a iudice. Jeſus (ducitur) ſupple ad crucem (in terna) id
eſt in hora terciarum. ieſus (crucifigitur hora ſexta) ieſus eſt (mortuus
hora nona. lācea fit fixa). i. vulnerat̄ lancea (veſpere). i. hora veſperaꝝ. ie/
ſus ꝯditur). i. aromatib⁹ vngit̄ ⁊ ſepelit̄ (extremo). i. vltimo (cur). i. quare
(dicimus ſeptē horas) sc̄ canonicas. Dn̄s innocentius dr̄ in. c. i. de cele/
bratōe miſſaꝝ. ꝙ q̄libet clericus p̄cipue in oīb⁹ ſacris ordinib⁹ ꝯſtitut⁹ dꝫ
om̄i die dicere officia diuina vel audire. vt dr̄. etiam. xci. di. clericus. ⁊ xcij.
di. c. finali.

¶ Quomodo hore debent dici

Clerice pauſando dic horas non properando
Dicas attente. dic totum ſupplici mente
Dic iuxta morem. dicas primo q̄ꝫ priorem
Cunq̄ꝫ deo loqueris orans. non ergo vageris
Sincopa vitetur. verſus non anticipetur
Donec finitus omnino ſit tibi primus
In templo vanum fuge cantum. dilige planum
Non clames tantum ꝙ cogaris linquere cantum

Hec eſt. xxvi. ps huius capl̄i. in qua autor docet quō hore canonice de
bent dici. Dicit ergo ꝙ hore canonice ſunt dicende nō nimis feſtinando.
immo tractim. q̄ꝛ attendere dꝫ vnuſquiſq̄ꝫ ad ſcatōem ⁊ intellectū eoꝝ q̄
dicunt̄. ⁊ oīa dicere debemus deuote ⁊ humiliter Et quia cum deo loqui
mur. non vagari per alia extranea vllatenus debemus. nec interrumpere
verba ꝓpter p̄cipitatōem nimiam. nec incipere vnū verſum p̄us q̄ꝫ alius
ſit finitus Nō ꝓpt̄ vanā gloriā. ſed eā fugiendo cantabimus plane ſine
deuiatōne Nec eſt inchoandus cantus nimis alte. ita vt cogat̄ q̄s poſtea

dimittere eundē. magꝫ eñ corde q̄ꝫ vocibꝫ cantandū ē in eccl'ia dei. qꝛ oīa debent ordinari vt populus inducet̄ ad deuotōem. vt. xcij. di. per totum.

¶ Cōstrue O (clerice dic oras pauſando) .i. tractim (nō ꝓperādo) .i. feſtinando (dicas attente. dic totū ſupplici mente) .i. humili (dic iuxta morem) .i. ꝯſuetudinē loci (qꝫ) ꝓ et (dicas pmo poꝛē) ſcꝫ verſuꝫ (ꝛ oꝛans loq̄ris cū deo. ḡ nō vageris) sᶜ extranea cogitando (Sincopa vitet̄. verſus nō anticipet̄) .i. pueniet̄ (donec) quouſqꝫ (verſus ſit oīno bñ finitus. fuge cantū vanū in templo) ſcꝫ dei (dilige planū cantū Nō clames tm̄) .i. tam alte (ꝙ cogaris linquere) id eſt dimittere (cantum)

¶ De coniugio vbi inſtitutum fuit ꝛ ad quid.

Coniugium pꝛimo ſtatuit deus in paradyſo
Aſſocians hominem (quos fecerat) et mulierem
Ad pꝛolem dandum legaliter. atqꝫ fouendum
Fit quoqꝫ pꝛo culpa luxus carnis fugienda
Coniugij bona ſunt pꝛoles. fides ſacramentum
Hec tria nubentes debent ſeruare fideles
Ut pꝛolem generent. ſemperqꝫ fidem ſibi ſeruent
Ut conſeruentur ſemper. ſimul atqꝫ iuuentur.

Hec ē. xxvij. ps huius capl'i. in q̄ tractat autoꝛ de matrimonio docēs quare ꝛ vbi fuit inſtitutū Dicit ḡ ꝙ in pncipio mundi deꝰ inſtituit hoc ſacramentū matrimonij. ꝛ hoc fecit in paradyſo terreſtri cū Adā eue cōiunxit. vt ſcribit̄ Gene. ij. cū dixit Creſcite ꝛ multiplicamini. Dicit̄ etiam in. c. gaudemus de diuoꝛtijs. ꝙ ꝑ illa verba. Hoc nunc os ex oſſibꝫ meis inſtitutū eſt ſacramentū matrimonij Cauſa aūt huiꝰ ſacramēti ē multiplicatio ꝓlis ad vitandū carnis foꝛnicatōeꝫ. qꝛ caro ꝓna ē ad malū Gen. viij. Tria igit̄ bona ſunt in hmōi ſacramēto. ſcꝫ fides ꝓles ꝛ ſacramentū. et hec tria debēt interuenire a pncipio ſuſcepti ſacramēti. ꝛ pſeuerare vſqꝫ ad finē Pꝛimo fides. vt neuter adulteret̄ Pꝛoles. vt eā mater alat ꝛ ſuſcipiat Sacramētū. vt matrimoniū nō ſeparet̄. lꝫ thoꝛi diuiſio fiat ꝑ adulteriū. matrimoniū tñ nō ſepatur. xxij. q. ij. c. ij. Niſi alter de ꝯſenſu alterius ad religionē tranſierit. vt habet̄ de ꝯuer. ꝯiu. c. ex publico. Nullꝰ ḡ extra matrimoniū dꝫ carnis actū ꝯplere. al's peccat moꝛtalr. vt dꝛ ad ephesios v. hoc eñ ſcitote ꝙ oīs foꝛnicatoꝛ non hꝫ ꝑtē in regno chꝛiſti Et pma ad Coꝛinthios. vi. q̄ aūt foꝛnicat̄ in coꝛpus ſuū peccat Et notandū ꝙ matrimoniū eſt viri ꝛ mulieris ꝯiunctio indiuiduā vite ꝯſuetudinē retinēs xxviij. q. ij. ꝑagrapho apud ¶ Cōſtrue (deus ſtatuit) id eſt oꝛdinauit (pmo ꝯiugiū (illud ſacramentū (in paradyſo) ſcꝫ terreſtri. sᶜ ipe deꝰ (aſſocians hoiem ꝛ mulierē quos fecerat ad dandū legaliter) .i. ſub lege ſacramenti (ꝓlem. atqꝫ) ꝓ et (fouendū) .i. nutriendū ſiue educandū (quoqꝫ) .i. certe ꝯiugiū (fit ꝓ culpa carnis luxus) .i. luxurie (fugienda bona ꝯiugij ſunt ꝓles. fides ꝛ ſacramentū. fideles nubētes) .i. ꝯiugati (debent ſeruare hec tria) ſcꝫ (vt generent ꝓlem. qꝫ) ꝓ et (ſeruent ſꝑ ſibi fidē) ꝛ (vt ꝯſeruent̄ ſemꝑ ſimul. atqꝫ) ꝓ et. vt (iuuentur) ſe mutuo

¶Quot requirūtur ad cōiugiū ⁊ de impedientib⁹ ipm

Fit quoqꝫ coniugium conſenſu.ſed decet ipſum.
Conſenſum ſignis oſtendi ſiue loquelis
Quando tractatur coniugium. tunc videatur.
Anteqꝫ ſit factum.ſi pateat impedimentum
Nam male peccarent ſi contra ius ſociarent
Error.conditio.votum.cognatio.crimen
Cultus diſparitas.vis.ordo. ligamen .honeſtas
Si ſis affinis.ſi fote coire nequibis
Hec facienda vetant connubia .facta retractant

¶Hec ē.xxviij.ꝑs huius capituli.in qua docet autoꝛ.q̄ requirunt in matrimonio ⁊ q̄ ſunt impedimēta eius dicēs ꝙ matrimoniū ꝯtrahit ſolo cōſenſu ambaꝝ ꝑtiū ⁊ debēt talis ꝯſenſus clare manifeſtari ꝑ ꝟba vl' ꝑ ſigna infallibilia Aduertendū ē tñ diligēter qñ tractat matrimoniū vtrū ſit aliqđ impedimētū inter volētes ꝯtrahere qm̄ peccāt grauiter q̇ matrimonia iure canonico interdicta ſciēter tractāt Impedimēta aūt ſunt duodecim.ſ.erroꝛ.videlꝫ ꝑſone.q̇ ex ſui natura ⁊ nō ex inſtitutōe eccleſiaſtica ſolum impedit matrimoniū.qm̄ q̇ errat nō ꝯſentit.vt.ff.de iuriſdictōne.l.ꝑ erroꝛē.⁊ errantiū voluntas nulla eſt.C.de iuris ⁊ factis ignoꝛātia.l.cū ꝑ teſtamentū.vñ ſi vir vel mulier erret in matrimonio ꝯtrahēdo nullus eſt ꝯſenſus.q̇ ſolus facit matrimoniū Notandū ꝙ triplex pt eſſe erroꝛ circa ꝑſonā.ſ.ipſius ꝑſone.vt ſi de petro credat.⁊ ſit nicolaus.erratur.circa ꝑſonā ⁊ talis erroꝛ impedit matrimoniū Alius eſt erroꝛ foꝛtune.vt ſi de paupere credat ꝙ ſit diues Tertius ē erroꝛ qualitatis.ut ſi de ignobili credat ⁊ ꝙ ſit nobilis.vel ſi de coꝛrupta credat ⁊ ꝙ ſit virgo Et iſti duo vltimi erroꝛes nō impediūt matrimoniū Aliud eſt impedimētū ꝯditōis ab eccl'ia introductū in fauoꝛē libertatis.⁊ tale impedimētū impedit matrimoniū. vt ſi mulier libera ignoꝛāter ꝯtrahat cū ſeruo vel ecōtra matrimoniū nullū eſt niſi poſtqꝫ alter nouerit ꝯditōem alterius ⁊ ꝯſentiat in eā vel verbo vel facto vel carnali copula Tertiū eſt impedimētū voti.ſ.ꝯtinētie vel caſtitatis.⁊ ſi ſimplex impedit matrimoniū ꝯtrahendū.ſed nō dirimit iam ꝯtractū.ſecus ē de ſolēni.vt in.c.vnico de voto ⁊ voti redēptōe li.vi.Promoti etiā ad ſacros oꝛdines ⁊ religioſi nō pñt ꝯtrahere Quartū ē impedimētū cognatōis.q̄ triplex ē.ſ.carnal'.ſpūalis.legalis.Carnalis appellat ꝯſanguinitas Eſt aūt ꝯſanguinitas vinculū ꝑſonaꝝ ab eodē ſtipite deſcendētiū.carnali ꝓpagatōe ꝯtractū. Et inter hmōi ꝯſanguineos ꝓhibitū ē matrimoniū vſqꝫ ad quartū gradū in linea trāſuerſali.in linea aūt aſcendēti ⁊ deſcēdenti recta ꝓhibitū eſt matrimoniū vſqꝫ ad infinitū Cognatio autē ſpūalis ē ꝓpinq̄tas ꝓueniēs ex ſacri datōne vel ſuſceptōne, vt cū ſacerdos baptiſat pueꝝ efficit eius pater ſpūalis Sil'r patrin⁹ ⁊ matrina.vt dr.iij.q.j.in.c.Oīs Hec aūt cognatio ꝓhibet matrimoniū inter leuātē ⁊ leuatū ⁊ inter filios ⁊ filias leuātis ⁊ patris ⁊ matris leuati Cognatio ꝟo legalis q̄ ē adoptio vix aut nūqꝫ habet in vſu.ꝓbꝫ tñ impedimētū ſm ius ciuile in

ter adoptantē ⁊ adoptatū. ⁊ inter filios carnales ⁊ adoptiuos Quintū ē impedimētū criminis. vñ nota ꝙ aliq̄ crimina ſūt impediētia matrimoniū ꝯtrahēdū. ſꝫ nō dirimētia ꝯtractū vt inceſtus vxoꝛicidiū raptus aliene vxoꝛis. ſolēnis penitētia. ⁊ ſi q̄s inſidiādo matrimonio ꝓpriū filiū de fonte ſuſceperit. vt poſſit ꝓuare ſ vxoꝛē debito carnali Item homicidiū preſbiteri ⁊ multa alia Tria aūt ſunt crimina q̄ impediūt ⁊ dirimūt. Primū ē cū aliq̄s adulterat̄ cū aliq̄ ꝯiugata. ⁊ ip̄e vel alia machinat̄ cū effectu in moꝛtē mariti Scd̄m ē ſi adulter preſtet fidē adultere ꝙ ducet eā poſt moꝛtē mariti legittimi Tertiū ē qñ ducit ꝑncipal̄r eā ſic dicēdo. capio te nūc in vxoꝛē. ⁊ poſt moꝛtē mariti tui celebꝛabimus ſolēnia. q̄ꝛ ait celeſtinus papa plus ē ducere q̄ꝫ fidē facere vt d̄ꝛ in ti. de eo q̄ ducit in matrimoniū quā polluit ꝑ adulteriū. c. cū habere. Sextū ē impedimētū diſparitatis cultus. ſ. qñ vnꝰ eſt fidelis ⁊ altera infidelis matrimoniū nullū ē inter eos. niſi alter ꝯuertere t̄ ad finē alterius Septimū ē impedimētū violētie. violētia cū̄ de ſua natura excludit ꝯſenſum liberū q̄ ſolus facit matrimoniū vt ſi alter ꝯiugū coactus violēter ꝯtrahit inuitus matrimoniū Octauū eſt impedimētū oꝛdinis. ⁊ intelligēdū ē de ſacro. qm̄ minoꝛes oꝛdines nō impediūt Nonū ē impedimētū ligaminis. ſ. cū q̄s ē ligatus alteri vxoꝛi ꝑ ſacramētum matrimonij Decimū ē impedimētū publice honeſtatis iuſticie introductū ab ecclia ꝓpter eius honeſtatē. vt cū q̄s diſpōſauit puellā ſeptennē licꝫ eā nō cognoſcat. nullus tñ ꝯſanguineus viri poterit eā ducere in vxoꝛē. vt in. c. iuuenis. de ſpon. Undecimū impedimētū ē affinitas. Eſt aūt affinitas ꝑſonaꝝ ꝓpinq̄tas ex carnali copula ꝓueniēs omī carēs parentela. ⁊ nō ꝓtendit̄ vltra ꝑmū gradū. vt in. c. tue fraternitati. de ꝯſanguinitate ⁊ affinitate Duodecimū impedimētū ē impotētia coeūdi. ⁊ iſtud ē maximū: q̄ꝛ cōtrariat̄ directe matrimonio. qđ oꝛdinat̄ ad ꝓlē ſuſcipiēdā. ⁊ ꝓuenit tale impedimētū aliqñ a natura. vt frigiditas in viro ⁊ artatio in muliere. aliqñ ꝓuenit ex accidēte. vt caſtratio maleficiū qđ fit ꝑ q̄dā maleficia q̄ dicūtur foꝛe vel fracture Aliud ē impedimētū tꝑis feriaꝝ. vt ab aduētu dñi vſq̄ꝫ ad octauas epiphanie. ⁊ a ſeptuageſima vſq̄ꝫ ad octauas paſche. ⁊ a tribꝫ diebꝫ ante aſcenſionē dñi incluſiue vſq̄ꝫ ad octauas penthecoſtes ꝓhibet̄ ꝯtrahi matrimoniū. vt de ferijs. c. capellanus. Aliud eſt impedimētū qđ vocat̄ interdictū eccleſie. ſ. qñ aliq̄s ꝓhibet̄ ꝯtrahere cū aliqua. q̄ꝛ foꝛte d̄ꝛ eius ꝯſanguinea. vel affinis. vel ſponſa alterius. ⁊ generaliter quādocūq̄ꝫ ꝓhibet̄ matrimoniū a canone expꝛeſſo iure. ſed iſtud impedimētū nō ſemꝑ dirimit matrimonium iam ꝯtractū Impedimenta autem perpetua ponit dominus Innocentius in. c. iuuenis. de ſponſalibus

¶ Cōſtrue (quoq̄ꝫ). i. certe (ꝯiugiū). i. matrimoniū (fit ꝯſēſu) ſ. mutuo (ſꝫ decet ip̄m ꝯſenſum oſtēdi ſignis) ſ. exterioꝛibꝫ (ſiue) ꝑ vel (loq̄lis). i. ſermonibꝫ (qñ ꝯiugiū tractat̄ videat̄ bñ anteq̄ꝫ fit factū). i. ꝯpletū (ſi impedimētū patꝫ. nā) ꝑ q̄ꝛ. ſ. illi (q̄ ſociarēt). ſ. viꝝ ⁊ feminā (ꝯtra ius peccarēt male) ſ. iſta ſunt impedimēta (erroꝛ) ſcꝫ ꝑſone (ꝯditio). ſ. ſeruitutis (cognatio). ſ. ꝯſanguinitas ꝑſonaꝝ (crimē. diſꝑitas cultꝰ) ſcꝫ religionis (vis) id ē volētia (oꝛdo) ſcꝫ ſacer (ligamen). i. vinculū matrimonij (honeſtas) ſ. publica (affinis) id eſt affinitas perſonarum (ſi neq̄bis) id ē nō poteris (foꝛte coire. hec) ſ. ꝑdicta (vetāt). i. pꝛohibent (connubia). i. matrimonia

facienda. ⁊ retractãt).i.diſſoluũt (facta) ſcꝫ matrimonia

¶De tempore prohibente coniugium

Sex ferie feſtum prohibent. ſed non ea ſoluunt.
Aduentus differt ſponſos. felix quoqꝫ confert
Septuagena negat. paſche lux nona relaxat
Letania vetat. ſed trinum numen adunat

¶Hec eſt viceſima nona ⁊ vltima ps huius capli. in qua docet tempora prohibentia matrimonium fieri dicens. ꝙ he ſex ferie que ſequuntur in textu prohibent matrimoniũ trib⁹ temporib⁹ celebrari: verũtamen contractum non dirimunt Tres priores ferie prohibent fieri eo tempore matrimoniũ de preſenti cũ ſolẽnitate. ⁊ tres ſequẽtes ferie relaxant tẽpus matrimonij Et pmo aduẽt⁹ ꝓhibet ꝯtrahi matrimoniũ. ſꝫ feſtũ felicis ꝯfert poteſtatẽ celebrãdi matrimoniũ. Itẽ ſeptuageſima negat matrimoniũ vſqꝫ ad nonã diẽ poſt paſcha. nona vero dies dat poteſtatẽ Itẽ dies rogatõnũ ꝓhibẽt matrimoniũ vſqꝫ ad feſtũ ſancte trinitatis De hac materia vide in canone optet. xxxiij. q. iiij. vbi dr textus Nõ oportꝫ a ſeptuageſima vſqꝫ in octauã paſche. ⁊ trib⁹ hebdomadib⁹ ante feſtiuitatẽ ſancti Iohãnis baptiſte. ⁊ ab aduẽtu dñi vſqꝫ ad epiphaniã nuptias celebrare ¶Cõſtrue (ſex ferie ꝓhibẽt feſtũ).i. actũ ꝯiugalẽ (ſed nõ ſoluũt).i. diſſoluũt (ea) matrimonia (aduentus).i. illud tps (differt).i. diſtare facit (ſponſos. qꝫ) ꝑ et (felix).i. feſtũ felicis ꝯfeſſoris (confert).i. tribuit facultatẽ celebrãdi matrimonia (ſeptuagena).i. ſeptuageſima (negat).ſ. matrimoniũ (nona lux paſche).i. dies nona a feſto paſche (relaxat) matrimoniũ (letania).i. tps rogationũ (vetat).i. ꝓhibet matrimoniũ (ſed numen trinũ).i. feſtũ trinitatis (adunat) ſupple matrimonium

¶Capitulum quintum de virtutib⁹

C Riminibus lotis de mente tuaqꝫ remotis
Inſere virtutum ſemen que ſunt tibi ſcutum.
Neqꝫ quantum viues in peccatum recidiues
Sintqꝫ tibi lumen. quo poſſis cernere numen

¶Iſtud ẽ quintũ huius operis capitulũ. in quo tractat autor de ꝟtutib⁹ et pmo in generali Scdo in ſpeciali dicẽs. purgatis criminib⁹ noſtris per penitẽtiã. ⁊ eiſdẽ ab intẽtõe noſtra ſeparatis. ſeminare debemus ꝟtutes in mente noſtra. qm̃ ꝟtutes ſunt velut ſcutũ ⁊ defenſio aduerſus peccata. ⁊ ſunt ipe ꝟtutes lumen aie quo cernimus peccatũ. ⁊ quo nos caueamus ne ad peccatũ redeamus. inanis eſt aũt penitẽtia quã ſequens culpa coinquinat. qꝛ iteratũ vulnus ſanaᷣ tardius Et frequẽter peccans vix veniã merebitur Et qd ꝓſunt lamenta ſi replicanᷣ peccata. Nihil valet veniam a malis poſcere ⁊ mala denuo iterare Si ergo vitam bonã accepiſti noli deſiſtere. ⁊ ꝓpoſitum noue vite ꝯſerua iugiter. vt de pe. diſ. j. c. inanis
¶Cõſtrue (inſere ſemẽ ꝟtutũ. q) sᶜ ꝟtutes (ſitꝫ tibi ſcutũ).i. defenſio pctõrũ ⁊ h dico (criminib⁹ lotis ⁊ remotis de mẽte tua. nec), p ⁊ nõ (recidiues)

d ē iterū cadas (in pctm̄ q̄ztū) .i. q̄zto tpe (viues. q̄z) ꝑ ꝛ ipe ꝟtutes (ſine lumē tibi quo) sᶜ lumine (poſſis cernere numē) .i. deum.

¶ De trib⁹ virtutib⁹ theologicis. ꝛ quattuor cardinalib⁹

Septem virtutes habeas. aduerſa refutes.
Eſto fide firmus. ſpe rectus. amore ligatus
Prudens. ꝛ iuſtus. animo fortis. moderatus

¶ Hec ē p̄ma ꝑs hui⁹ capl'i. in qua tractat autor de trib⁹ ꝟtutib⁹ theologicis. ꝛ de q̄ttuor cardinalib⁹ dicēs. qꝫ habere tenemur ſeptē ꝟtutes. ꝛ fugere debem⁹ eaꝝ ꝯtraria vicia. Theologicales aūt ꝟtutes hec ſt̄ .ſ. fides firma. ſpes recta. ꝛ charitas recte ordinata. Cardinales ſunt prudētia. iuſticia fortitudo ꝛ tꝑerantia. De trib⁹ p̄mis ꝟtutib⁹ theologicis vide magiſtrū ſentētiaꝝ in tertio circa finē. ꝛ ꝑ totū ibidē ſatis ample habet᷑. De ꝟtutib⁹ q̄s ſpūſſctūs dat vide apl'm ad epheſios. v. vbi dt̄ fructus aūt ſpūs ē charitas. gaudiū. pax. paciētia. benignitas. bonitas. lōganimitas. māſuetudo. fides. modeſtia. ꝯtinētia. caſtitas. De alijs vero q̄ttuor ꝟtutib⁹ vide ſenecā in libro de ꝟtutib⁹. ꝛ Areſtotelē in li. ethi. ꝛ Cathonē in libro de bonis morib⁹ ¶ Cōſtrue (habeas ſeptē ꝟtutes) ꝛ (refutes) .i. reijcias (aduerſa) .i. ꝯtraria illis ꝟtutib⁹ (eſto) .i. ſis (firm⁹ fide. rectus ſpe) .ſ. futuroꝝ (ligatus amore) .i. charitate. eſto (prudēs ꝛ iuſtus. fortis aīo. moderat⁹) id ē modeſtus ſeu temperatus

¶ De donis ſpiritusſancti in generali

Donis impleri pro cura peneumatis almi
Eſto timens. pius. atqꝫ ſciens. factis bene conſul.
Hinc intellectus. ſapientia. dona dei ſunt

¶ Hec ē ſcd̄a pars huius capl'i. in q̄ tractat autor de donis ſpūſſcti in generali. dicēs qꝫ debem⁹ multū laborare ꝑ donis ſpūſſcti. Primū ē donū ſapientie. ſcd̄m donū ſcie. tertiū donū ꝯſilij. q̄rtū donū intellect⁹. q̄ntū prudentie. ſextū donū pietatis. ſeptimū donū fortitudinis. De his habet᷑ Eſa. xi. et Greg. xix. omel'. ſuꝑ Ezechielē ¶ Cōſtrue (ꝓcura) .i. ſtude (impleri donis pneumatis almi) .i. ſpūſſancti (eſto) .i. ſis (timēs) sᶜ deū (pius) .i. miſericors (atqꝫ) ꝑ ꝛ eſto (ſciēs) ꝛ eſto (bn̄ ꝯſul factis) tuis. (Intellectus) ꝛ (ſapiētia ſunt hinc) .i. poſt hoc (dona dei) .i. ſpiritusſancti

¶ Octo beatitudines.

Sis bene dotatus. vt ſis in fine beatus
Sis pauper. mitis. flens. ius ſitiens. miſerator
Mundus. pacificus. vult ſic mundiqꝫ creator
Per ſeptem merita dantur tot premia magna.
Pauper enim regnat. mitis poſſeſſor abundat
Flens conſolatur. ſitiens iuſtum ſatiatur
Fit pietaſqꝫ pijs. dominum mundusqꝫ videbit.
Eſt quoqꝫ pacificus domini proles ꝛ amicus.

¶ Hec ē tertia ꝑs hui⁹ capl'i. in q̄ tractat autor de octo beatitudinalibus

dicens. ꝙ debemus nos hic ornare ꝟtutib⁹. ꝑ q̄s ad beatitudinem celeſtis glorie ꝑuenire poſſumus. octo em̄ ſᵹ beatitudines p̄ntis vite. qb⁹ regnū celoꝝ ꝓmeremur. Prima ē paupertas. ſcd̄a ē mititas ſeu humilitas. tertia ē fletus ⁊ luct⁹. q̄rtū ē deſideriū iuſticie. q̄nta ē miſericordia paupeꝝ. ſexta ē cordis mūdicia. ſeptima ē patiētia. octaua eſt ſuſtinētia ꝑſecutoris ꝓpter iuſticie veritatē Nonā btitudinē inſuꝑ addit xp̄us Mat. v. dicēs Bti eſtiſ cū maledixerint vobis hoīes. ⁊ ꝑſecuti vos fuerint. ⁊ dixerint oē malū aduerſus vos mētiētes ꝓpter me Per meritū em̄ haꝝ ꝟtutū ꝯferūtur maxima p̄mia Nā pauꝑ abūdabit diuitijs Mitis ꝟo poſſidebit terrā viuētiū Lugēs ꝯſolabit̄ Juſticiā deſiderās ⁊ ſitiēs ſaturabit̄ Miſericors miſericordiā dei ꝯſequet̄ Mūdus corde deū videbit. Pacific⁹ aūt filius dei vocabit̄ Et q̄ ꝑſecutōem patit̄ ꝓpter iuſticiā regnū celoꝝ ꝯſequet̄. Et de his oīb⁹ vide capl'm. v. in euāge. Math. ¶ Cōſtrue (Sis dotat⁹ bn̄) sᶜ doniſ ſpūſſcti (vt ſis btūs in fine) sᶜ mortis (Sis pauꝑ. mitis) ſeu benign⁹ (flens. ſitiēs). i. appetēs (ius). i. iuſticiā (miſerator. mūd⁹) corde (pacific⁹) q̄r (creator mūdi vult ſic): i. ꝑcipit ſic (Tot magna p̄mia) sᶜ ſequētia (dantur ꝑ ſeptē merita) p̄dicta (em̄), ꝓ q̄r (pauꝑ regnat. mitis poſſeſſor) sᶜ terre abundat (flens ꝯſolat̄. ſitiēs iuſtū). i. iuſticiā (ſatiat̄. ꝗꝫ) ꝓ ⁊ (pietas fit pijs. mūdus videbit dn̄m: ꝗꝫ), ꝓ ⁊ (pacific⁹ ē ꝓles). i. fili⁹ (dn̄i ⁊ amic⁹)

¶ De fide ⁊ circa que cōſiſtit

Vera fides credit que non videt. his ⁊ obedit.
De qua preſcripſi. cur hic non plus tibi ſcripſi

¶ Hec eſt q̄rta huius capituli pars. in qua tractat autor de fide ⁊ circa q̄ ꝯſiſtit dicēs. ꝙ vera fides facit credere qd̄ nō videt̄. ⁊ obedire etiā his q̄ nō vident̄ vt ait ap̄ls Heb. xi. vbi d̄r ꝙ fides ē ſub̄a reꝝ ſperādaꝝ argumētū nō apparētiū De fide ſatis dictū ē ſup̄ in ca. p̄mo hui⁹ libri. q̄re hic ſuꝑſedet̄. ¶ Cōſtrue (fides vera credit) ea (q̄ nō videt. ⁊ obedit his) que non videt (De qua) fide ego autor (p̄ſcripſi) ſcꝫ in p̄mo capitulo (cur nō plus ſcripſi tibi hic) id eſt in hoc loco.

¶ De ſpe ⁊ eius effectib⁹

Eternam ſpectat vitam ſpes. ⁊ meritis ſtat
In domino fixa ſecus eſt preſumptio dicta.
Spernit terrena ſpes. celi ſpectat amena
Egris ſolamen. tribulatis dat releuamen
Non in diuitijs proprijs ſperes vel amicis.
In domino ſpera. qui donat gaudia vera
Qui vult prodeſſe ſperanti neſcit abeſſe.
Debet quiſqꝫ fore cum ſpe ſimul atqꝫ timore
Ut non diffidat peccans. nimium neqꝫ fidat

¶ Hec ē q̄nta pars huius capituli. in q̄ determinat autor de ſpe ⁊ eius effectu dicēs. ꝙ ſpes ex grā ⁊ meritis ꝓueniēs facit nos expectare cū certitudine vitā eternā. quā fide credim⁹ eē poſt p̄ntē miſeriā. alias em̄ ſpes ſine meritis ꝓprijs ē q̄dā p̄ſumptio future btitudinis. veluti ſperare in dn̄o ſi-

ne operib⁹ virtuoſis.ꝑ verā ſpem ꝯtemnimus res terrenas ⁊ deſideram⁹ res celeſtes.⁊ ſpes future releuatōis ⁊ ſanitatis ꝯſolatᷣ infirmos.⁊ releuat tribulatos Nō eñ ſperare debemus ſeu ſpem ponere in diuitijs.vt dᷣ ps lxi Diuicie ſi affluāt nolite coꝛ apponere.nec in amicis.vt in ps.cxxvi. Nolite ꝯfidere in pncipib⁹ neqꝫ in filijs hoīm in qb⁹ nō ē ſalus Sperandū eſt aūt in ſolo deo.q dare pt vita eternam.⁊ ſolus pt ꝑficere ⁊ nunqꝫ deficere Viuamus igitᷣ cū ſpe venie de pctis ⁊ cū timore dei.qꝛ ſpes ſine timore pſumptio eſt.de qua dᷣ Maledictus q peccat in ſpe Neqꝫ etiā tm̄ ſperandū eſt de dei miſericoꝛdia.vt poſtponatᷣ timoꝛ diuine iuſticie.alias eñ eſſet peccare ſub ſpe venie ⁊ ꝯtra ſpm̄ ſanctū. vt dᷣ in.c.qs de cōſe.diſ.iiij.

¶ Cōſtrue (ſpes).i.illa virtus theologicalis (ſpectat).i.expectat (vitam eternam) ⁊ ſpes (ſtat fixa).i.firmata (in dño meritis).i.ꝑ merita ſupple ſpes (dicta ſecus).i.aliter (ē pꝛeſumptio).i.vitiū tale (ſpes ſpernit terrena).i.terrenas res (ſpectat amena).i.iocūditates (celi).i.paradyſi.⁊ ſpes (dat ſolamen).i.ꝯſolatōem (egris) ⁊ (dat releuamen tribulatis Nō ſperes in diuitijs ꝓꝑijs vel in amicis) ſꝫ (ſpera in dño q donat vera gaudia) ſcꝫ celeſtia (Qui) ſᵉ deus (vult ꝓdeſſe ſperanti) in eo.⁊ (neſcit abeſſe) id ē deſerere ſperantē (Quiſqꝫ).i.qlibet (debet foꝛe).i.eſſe (cū ſpe.atqꝫ) pꝛ debet eē (ſimul cū timoꝛe Vt peccās nō diffidat).i nō deſperet (neqꝫ fidat) id ē nō ꝯfidat (nimiū) de dei miſericoꝛdia

¶ De charitate.et pꝛimo in generali

Charus amoꝛ eſt dictus vere maxima virtus
Qua fit gratus homo domino. tandemqꝫ beatus
Conſtat amans plenus virtutibus.alter egenus
Nullus habet floꝛem meriti.niſi pꝛopter amoꝛem

¶ Hec eſt ſexta pars huius capli.in qua autoꝛ tractat de charitate in generali dicēs.ꝙ charitas q̄ eſt verus amoꝛ dei ſui ⁊ ꝓximi dᷣ veraciter maxima ꝟtutū Quare chꝛiſtus charitatē ſibi appꝛopꝛiās dt Hoc ē pceptum meū vt diligatis inuicē Joh.xv. Jtē dt aplus ad Ro.xiij. Qui diligit legē impleuit.plenitudo ḡ legis eſt dilectio. Siliter.j.ad Coꝛinth.xiij. Pꝛobat aplus.ꝙ nulla virtus ē vtilis ad ſalutē ſine charitate.cū dt Si linguis hominū loquar ⁊ angeloꝝ.charitatē aūt nō habeā.factus ſum ſicut es ſonās aut cymbalū tinniens Charitas eñ facit hoīem deo gratum ⁊ deinde beatum.⁊ q habet charitatē omnē habet virtutē Nullus etiā mereri pt vitā eternam ſine charitate q̄ cū ſemel perfecta habetᷣ nunqꝫ excidit.vt dᷣ.j.ad Coꝛinth.xiij. Et ſilr in iure dᷣ Ficta charitas ē que deſerit in aduerſitate charitas vera ſemel habita vlterius non amittitur

¶ Cōſtrue (amoꝛ carus).i.charitas (eſt dictus vere ꝟtus maxima.q̄ virtute (hō fit gratus).i.acceptus (dño qꝫ) ꝓ ⁊ fit (tādē).i.finalr (btūs) et hō (amans) ex charitate (ꝯſtat).i.eſt (plenus ꝟtutib⁹) ⁊ (alter).i.q nō hꝫ charitatē eſt (egenus).i.carens ꝟtutib⁹.⁊ (nullus hꝫ floꝛē meriti) ſcilꝫ regni celoꝝ (niſi ꝓpter amoꝛē).i.ꝓpter charitatem

¶ A quo incipit charitas.et quō eſt diligendus quiſqꝫ

Oꝛdo ſeruetur.vt pꝛimo deus peramettur.

Poſtea dilige te ſuper omnia.ſed magis hunc te
Proximus eſt hinc plus peramandus iuſtus amicus
Poſtea vult dominus vt amatus ſit inimicus.
Inquantum bonus eſt.et homo.ſed non vt iniquus
Poſt corpus proprium peramettur.et hinc alienum.
Dilige ſic homines. vt eorum crimina vites
Ac odias culpas.hominem non qui facit ipſas

¶ Hec eſt ſeptima ps huius capli.in qua docet autor q̄ ſunt diligēda ex charitate ſm ꝑus ꝛ poſterius.magis ꝛ minus.dicēs ꝙ in charitate perfecta ꝛ ordinata talis ē ordo ſeruādus.vt ſcꝫ ꝑmo ꝛ ꝑncipalr̄ diligat̄ deus et ſup oia.deinde ql̄ibet tenet̄ ſeipm̄ diligere amore.ſ.iuſticie ꝛ nō ꝯcupiſcētie.Tertio vero loco diligendus ē ꝓximus.ꝛ ꝑmo bonus ꝛ iuſtus ꝛ amicus.ꝛ ꝯſequēter inimicus.vt dr̄ Luc.vi.Diligite inimicos veſtros.bn̄facite his q̄ oderūt vos Itē dt̄ Auguſtin⁹.Primo diligamus q̄ ſupra nos ſunt deinde q̄ intra nos De hoc ordine etiā tractat Ambroſi⁹ dicēs.ꝙ diligere etiā debem⁹ inimicos ꝛ q̄ſcunqꝫ.lꝫ ſint mali.nō tn̄ diligere debemus eos qꝛ mali ſunt.ſed qꝛ hoies ſunt Deinde corpa noſtra diligamus .ꝑpōnēdo tn̄ aias alioꝝ.hoī em̄ miſerādū ē.peccatori iraſcēdū.vt.xxiij.q.iiij.in rubro.ꝛ in.c.duo iſta noia.vbi textus dr̄ Duo iſta noia cū dicimus homo peccator.nō vtiqꝫ fruſtra dicunt̄.qꝛ peccator ē corpore.ꝛ qꝛ hō eſt miſerie

¶ Conſtrue(Ordo ſeruet̄)s^e in charitate(vt deus perametur)id eſt perfecte amet̄(ꝑmo)id eſt ante oia(dilige poſtea te).i.teipm̄(ſup oia.ſꝫ) s^e diligas(magis hunc)ſcꝫ deū(te)id ē ꝙ̄ te(Proximus iuſtus amic⁹ eſt plus peramādus hinc)id eſt poſtea Et(dn̄s)ieſus(vult)id eſt p̄cipit (vt inimicus ſit poſtea amatus)id eſt dilectus.ſcꝫ(inq̄ꝫtū eſt bonus)bonitate entis(ꝛ inquantum eſt homo.ſed non vt iniquus)id eſt inq̄ꝫtum peccator.(Corpus ꝓprium perametur)id ē diligatur(poſt)id eſt poſtea (ꝛ hinc)id eſt poſtea.s^e diligatur(alienum).i.corpus proximi.(Dilige ſic hoies.vt vites).i.fugias(crimina eoꝝ Ac),p ꝛ(odias culpas.nō ſup^e odias(hoiem.q̄ facit ipſas)culpas.

¶ De prudentia et circa que conſiſtit

Preſens rebus tranſactis ſolertia noſcit.
Conſtat in inſidijs prudentia vera cauendis
Ac diſpenſandis ſapienter reb⁹ agendis
Preſens diſpone.tranſactum mente repone
Proſpice ventura.ſic eſt prudens tua cura
Cum quid vis agere.debes bene primo videre
An tibi conueniat.liceat ſimul vtile fiat
Omnia prudenter fac.finem cerne frequenter
Et primo metue.que poſſunt inde venire

¶ Hec eſt octaua ps huius capl'i. in qua tractat autor de prudētia ꝛ cir-
ca q̄ ꝯſiſtit dicēs. ꝙ ſolertia ē peritia ꝯferēdi p̄ſentia p̄teritis ꝛ ꝓncipiū fi-
ni. ꝛ ſic dr̄ Pāphilus Principiū fineq̄ʒ ſimul ſolertia ſpectat. Sʒ prudētia
tria tp̄a ꝯcernit Prudēs em̄ oīa ſua facta q̄ ꝯplere intēdit ſapiēter aduer-
tit. vt euitet caſus fortuitos q̄ varijs modis ꝯtingere pn̄t Preſens em̄ tē-
pus prudēs diſponit. ꝛ p̄teritū mente voluit ac retinet. Solicite vero fu-
turꝝ tp̄s a longinquo ꝯtemplat̄ Et in his tribꝫ verſat̄ cura eius. Prudēs
etiā in agēdis ꝯſiderat. an ꝯueniāt ei ꝛ vtil'r licita ſint. Nō em̄ cuncta q̄ li-
cent ſꝑ expediūt. vt ait aplus pͣ corinthi. vi. Prudenter g̊ oīa ex fine ſunt
ꝯcernenda. q2 dū finis bonus ē totū laudabile fas ē Et metuēda ſunt q̄ in-
de ꝓuenire poſſunt. ne in aliq̊ noceant. Et nota ꝙ prudētia ē virtus
cardinalis in intellectu practico ꝯtinens alias cardinales. mediū tenens
inter morales ꝛ intellectuales. auriga earꝫ. q̄ obliuione nō delet̄. ꝓpriū bo-
nū ꝯcernēs ꝛ cōe nō omittens. ab arte differēs q̄ ſolicitudinē hʒ annexā

¶ Conſtrue (Solertia) ſcʒ illa ꝟtus (noſcit) .i. ꝯgnoſcit (p̄ſens) tp̄us
ſc (in rebꝫ tranſactis. Uera prudētia ꝯſtat in inſidijs cauēdis. ac) ꝑz (in
diſpēſādis) .i. diſtribuēdis (ſapiēter rebꝫ agēdis) O (prudēs) ſc tua (cu-
ra ē ſic) taliter (diſpone p̄ſens tp̄s. repone mente) tua. ſc tp̄s (trāſactū) .i.
preteritū (ꝓſpice vētura Cū vis agere. qđ) .i. aliq̄d (debes p̊mo videre be-
ne. an) .i. vtrū (ꝯueniat) .i. decens ſit. an (liceat ꝛ an fiat ſimul vtile. fac oīa
prudenter. cerne finē frequēter. ꝛ metue p̊mo ea q̄ poſſunt venire inde) .i.
ex illo fine. iuxta illud Quicq̄d agas prudēter agas ſed reſpice finem

¶ De iuſticia ꝛ impedientibꝫ ipam

Eſto vir iuſtus cunctis reddendo ſuum ius
Redde creatori ius maiori q̄ʒ minori
Serua dulcorem iuris moderando rigorem
Seuit iuſticia niſi ſit pietas ſibi iuncta
Ut bene procedas non verba nimis cito credas
Te prius informa ne ledas quem ſine norma
Qui ſubito credit alios et ſe male ledit.
Qui cito procedit a iuſto ſepe recedit
Turbant ſepe metus odium dilectio munus.
Judicium rectum. cur eſt vtrunq̄ʒ cauendum

¶ Hec eſt nona huius capl'i ps. in qua tractat autor de iuſtitia ꝛ impedi-
mētis ip̄ius dicēs. ꝙ vir iuſtus reddit cuiq̄ʒ qđ ſuū ē ꝛ p̊mo deo. etiā alijs
tā minoribꝫ q̄ʒ maioribꝫ. iuſtus em̄ debet ſeruare iuris eq̄tatē ꝛ tēperare iu-
ris rigorē. iuſticia aūt ꝯuertit̄ in crudelitatē niſi habeat pietatē ſibi annexā
Judex g̊ ꝛ quicūq̄ʒ alius iuſtus exercēdo iuſticiā ſi iuſte vult ꝓcedere nō
debet oībꝫ ꝟbis nimis cito credere. ſʒ dʒ p̊us debite ſe informare de veri-
tate ne ledat iuſtū ſine regl'a iuſticie Sepe em̄ accidit ꝙ is q̄ nimis cito cre-
dit ꝟbis q̄ audiuit ꝛ p̄mature ꝓcedit ad exercēdū iuſticiā ſeip̄m ꝛ aliū le-
dat qm̄ a iuſticia recedit. Aduertēdū tn̄ ꝙ q̄ttuor ſt̄ q̊bꝫ ſolet humanū ꝑ-
uerti iudiciū. p̊mū ē metus ſeu timor. ſcđm ē odiū. tertiū ē dilectio. q̄rtū ē
mun⁹ ſeu donū acceptū. a q̊bꝫ dʒ eſſe oīs iuſtus iudex alien⁹. vt dr̄ in capl'o

Cũ eterni. de ſentẽtia ⁊ re iudicata. li. vi. ⁊ ibi ponit̃ pena iudicis temere iudicantis Eſt aũt iuſticia ꝯſtans ⁊ ꝑpetua volũtas ius ſuũ cuicũqꝫ tribuens. ff. de iuſticia ⁊ iure ¶ Cõſtrue (eſto) .i. ſis (vir iuſtꝰ reddendo) .i. dãdo (cũctis) ſ. hoibꝫ (ſuũ ius. redde ius creatori) .i. deo (maiori. qꝫ) ꝓ et (minori. ſerua dulcorẽ) .i. eq̃tatẽ (iuris moderando rigorẽ) id ẽ duriciẽ (iuſticia ſeuit) .i. crudelis ẽ (niſi pietas ſit iũcta ſibi) ſ. iuſticie (nõ credas nimis cito verba vt ꝓcedas bñ) ſcꝫ iuridice (informa ꝑus re. ne) ꝓ vt nõ (ledas quẽ) .i. aliquẽ (ſine norma) .i. regula iuris) ſ. ille (q̇ credit ſubito) .i. cito (ledit male ſe ⁊ alios) ille (q̇ ꝓcedit cito recedit ſepe a iuſto) .i. iuſticia (Odiũ metꝰ) .i. timor (dilectio) .i. amor (munꝰ turbãt) .i. ꝑturbãt ſiue ꝑuertũt (ſepe rectũ iudiciũ. cur) .i. quare (vtrũqꝫ ẽ cauendũ)

¶ De fortitudine.

Fortis ſis animo ſemper peccata cauendo
Sis conſtans fortis. cum temptat te malus hoſtis
Tempore ſi meſto vexaris fortior eſto
Nam poſt aduerſa deus bona dat viceuerſa
Ut non deficias conſtans in turbine fias
Tunc debes eſſe mage fortis quando neceſſe
Semper magnanimus aduerſus fortior eſt plus.

Hec ẽ decima huiꝰ capl̃i ꝑs. in q̃ tractat autor de fortitudine dicẽs. q̃ fortes ⁊ aio ꝯſtantes eẽ debemꝰ aduerſus demonis tẽptatões ſi volumꝰ vitare pctã Quanto eĩ plus tẽptamur. tanto debemꝰ fortiꝰ reſiſtere tẽptatõibꝫ. qḋ ſi fecerimus deũ adiutorẽ noſtꝝ ꝑcipiemꝰ q̇ tẽptatõem fugabit. ⁊ plurima bona ꝓpter reſiſtentiã dabit. vt dr̃ Apoc. xxi. Qui vicerit poſſidebit hec ⁊ ero illi deꝰ. ⁊ ille erit mihi filiꝰ Ubi g̃ ẽ bellũ atqꝫ ꝑiculum ꝯſtantiores ⁊ fortiores eẽ debemꝰ. veluti boni ꝓceres. nã magnanimus quãto fortiꝰ impugnat̃. tãto plus aduerſus ĩpugnantẽ fortificatur Fortitudo ẽ virtus moralis q̃ q̇s ꝯſtanter ſuſtinet aduerſa ⁊ audaciter aggredit̃ difficilia ¶ Cõſtrue (ſis fortis aio cauẽdo ſꝑ pctã. ſis ꝯſtans et fortis cũ hoſtis. malus) .i. dyabolꝰ (tẽptat te. eſto fortior ſi vexarꝭ tp̃e meſto) .i. triſti (nã deꝰ dat viceuerſa) .i. ecõtrario (bona poſt aduerſa. fias ꝯſtans in turbine) .i. turbatõe (vt nõ deficias debes eẽ tũc mage) id ẽ magis (fortis qñ) ſ. eſt (neceſſe) .i. neceſſitas req̇rit (magnanimꝰ aduerſis) .i. in ꝯtrarijs (eſt ſꝑ plus fortior) id eſt fortis

¶ De temperantia.

Ut domino gratus viuas eſto moderatus
Non vult ſobrietas rationis frangere metas
Quanto plus poteris in cunctis te modereris
Uincere cor proprium plus eſt q̃ꝫ vincere mundum
Temperet exceſſus qui non vult eſſe reprenſus
Semper adeſt vicium niſi ſit temperamentum
Quanto maior eris moderatior eſſe teneris

Nam ſtultus cito eris ni velle tuum modereris.

Hec ē.xi.huius capl'i ꝑs.in q̄ tractat autoꝛ de tēperantia dicens. ꝙ ſi velim⁹ deo grati eē.debem⁹ viuere moderate.qm̄ q̄ ſobꝛie viuit nunq̄ʒ ex cedit rōnis regulas.ꝛ ꝑ moderatōem vincere coꝛ ꝓpꝛiū magnū ē ꝛ valde virtuoſum.ꝛ ē mai⁹ opus q̄ʒ vincere totū mundū. Si q̄s ḡ velit viuere ſine rephēſione dʒ in nullo excedere.vbi em̄ nō ē temperātia ibi ſꝑ ſunt cri mina Et q̄to q̄s maioꝛ ē tanto dʒ eē moderatioꝛ.al's q̄s ſtult⁹ reputaꝛ q̄ñ volūtas ei⁹ nō moderaꝛ.vn̄ ſm Ambꝛoſiū.tēperantia ē virtus q̄ mo dū ꝛ oꝛdinē coꝝ q̄ dicēda vel agēda ſunt ſeruat Conſtrue(eſto).i.ſis (moderat⁹ vt viuas gratus).i.accept⁹ (dn̄o.ſobꝛietas nō vult frangere metas).i.limites ſeu terminos(rōnis.modereris te).i.moderat⁹ ſis(in cunctis q̄to poteris.vincere coꝛ ꝓpꝛiū ē plus q̄ʒ vincere mundū)s^e ille(q̄ nō vult eē repꝛenſus).i.rephenſus(tēperet).i.moderet(exceſſus).i.ſupa bundantias(viciū adeſt ſꝑ niſi tēperamentū ſit.)teneris eſſe moderatioꝛ quanto eris maioꝛ.nā).ꝑ quia.(eris cito ſtultus.ni) id eſt niſi(modere ris tuū velle)id eſt tuam voluntatem

¶ De timoꝛe ꝛ circa que conſiſtit.

Pꝛe cunctis timeas dominū ſimul et reuerere
Ni dominum timeas opus eſt te cuncta timere
Si dominū metuis.contraria nulla timebis
Si quis amet dominū ſemper reuerebitur ipſum
Humano moꝛe non eſt amoꝛ abſq̄ʒ timoꝛe
Non ſibi ſeruili.ſed amicabiliter reuerenti
Non timeas hominem nec mundum te tribulantem
Sed dominum metue.qui ſemper regnat vbiq̄ʒ
Qui valet in patria te ponere ſiue gehenna
Si chꝛiſtum metuis ſemper peccare cauebis
Si metuis dominum tibi donabit paradyſum

Hec ē.xij.hui⁹ capl'i ꝑs.in q̄ tractat autoꝛ de timoꝛe.ꝛ circa q̄ ꝯſiſtit. dicens.ꝙ an̄ oīa ꝛ ſuꝑ oīa debemus deū timere ꝛ ꝑfecte honoꝛare. qm̄ q̄ deū nō timet oīa odio hʒ.ꝛ ecōtra. q̄ deū ꝑfecte timet timoꝛe reuerētiali et filiali ſeu obedientiali nihil aliud timere dʒ.qꝛ nihil ei poterit nocere.ve lut dt apl's Si de⁹ ꝓ nob q̄s ꝯtra nos Ad Rho.viij. Qui ꝟo amat deū valde timet offendere eū.qm̄ null⁹ ē ꝑfect⁹ amoꝛ human⁹ ſine timoꝛe Sʒ aduertendū ꝙ timere debem⁹ deū nō timoꝛe ſeruili.ſicut dyabol⁹ timet ſʒ amoꝛe amicicie ꝛ reuerētiali.mūdus aūt vel mūdan⁹ hō nō ē timēdus q̄ʒuis ꝓ tp̄e inferre tribulatōem poſſit.deus āt ſolus ꝟe timēdus eſt. q̄a vbiq̄ʒ eſt ꝛ retribuit gloriā vel penā Qui em̄ deū timet ſꝑ a pc̄tō abſtinet q̄re tandē regnū aſſequiꝛ celeſte. Timoꝛ em̄ paulū induxit ad fidē.xxiij. q.iiij.ſciſmatici Agens tn̄ bonū timoꝛe pene nō amoꝛe iuſticie.nō duciꝛ a ſpūſancto.xxiij.q.vi c.Iā ꝟo.§.ex his. Quotuplex āt ſit timoꝛ vide in capl'o Cū q̄ de p̄tēdis in ſexto.in gloſa.ſuꝑ verbo foꝛmidine.vbi allegat

Gregoriũ dicentē ꝙ timoꝛ ſeruilis ē in q̃ viuit amoꝛ peccādi.ꝛ ſeq̄ret̃ act⁹ niſi timeret̃ punir⁹ ¶ Cōſtrue(timeas dn̄m ꝛ reuerere).i.honoꝛa (ſit pꝛe cunctis).i.an̄ oīa(opus ē).i.neceſſe ē (te timere cuncta alia) sc a deo (ni).i.niſi(timeas dn̄m.nulla ꝯtraria timebis ſi metuis).i.times (dn̄m ſi q̇s).i.aliq̇s (amat dn̄m reuerebit̃).i.honoꝛabit(ſp̄ ip̄m Amoꝛ) sc pfe-ctus (nō ē abſq3 timoꝛe humano)sc nō timebis dn̄m amoꝛe (ſeruili ſibi. ſ3 reuerēti).i.honorāti(amicabilr̃ ſibi)deo(nō timeas hoiem nec mundū tribulantē te.ſ3 metue dn̄m.q̇ regnat ſp̄ vbiq3.q̇)sc dn̄s(valet).i.p̄t (po-nere te in patria ſiue gehēna).i.igne infernali (Cauebis ſp̄ peccare ſi me-tuis chꝛiſtū).i.dn̄m(Si metuis dn̄m donabit tibi paradyſum).i.regnū celoꝝ.q2 dr̄ p̄s. Beatus vir q̇ timet dn̄m

¶ De pietate et miſericoꝛdia.

Si vis gaudere miſeris ſemper miſerere
Si pius es miſeris. pietate dei potieris
Utilis eſt pietas plus q̃3 terrena poteſtas
Nemo poteſtate ſaluatur. ſed pietate

Hec ē.xiij.hui⁹ capl'i p̄s.in q̄ determinat autoꝛ de pietate ꝛ miſericoꝛ-dia dicēs.ꝙ ſi q̇s velit habere gaudiū celeſte d3 miſericoꝛs eē paupibꝫ et miſerabilibꝫ pſonis.q2 nō ē dign⁹ miſericoꝛdia q̇ nō facit miſericoꝛdiam Quare dr̄ xp̄s Lu.vi. Eſtote miſericoꝛdes ſicut ꝛ pater veſter celeſtis miſericoꝛs ē.illis eñ ꝓmiſit de⁹ miſericoꝛdiā Math.v.dicēs. Beati mi-ſericoꝛdes q̄m ipi miſericoꝛdiā ꝯſequent̃ Qui igit̃ pi⁹ ꝛ miſericoꝛs fuerit in hac vita regnū celoꝝ p dei miſericoꝛdiā ꝯſequet̃. Eſt g̃ pietas ipa ſeu miſericoꝛdia vtilioꝛ poteſtate terrena.q̄m nullus ſaluabit̃ p poteſtatē. ſ3 bn̄ p pietatē. Pietas igit̃ ad oīa valet ad Thimotheū.iiij. Que pn̄tis et future vite ipetrat ſubſidiū. vt dr̄.lxij.di.hoſpitalitatē. vbi multa dicunt̃ de pietate.igit̃ vide ibi ¶ Cōſtrue(miſerere ſp̄ miſeris ſi vis gaudere potieris).i.vteris (pietate dei.ſi es pi⁹).i.miſericoꝛs (miſeris).i.paupibꝫ (pietas ē vtilis plus q̃3 poteſtas terrena.nemo ſaluat̃ poteſtate ſ3 pietate.

¶ De operibus miſericoꝛdie coꝛpoꝛalibꝫ.

Septem coꝛpoꝛea fac pauperibus pia facta
Paſce fameſcentes. pota nimium ſitientes
Indue nudatos. redime de carcere captos
Egros confoꝛta. peregrinos collige poꝛta
Defunctos ſepeli. ſic ſumes gaudia celi

Hec eſt.xiiij.huius capituli pars.in qua tractat autoꝛ de operibꝫ mi-ſericoꝛdie coꝛpalibus dicens.ꝙ quilibet chꝛiſtianus debet pꝛomereri vi-tam eternam p ſeptem opera miſericoꝛdie pauperibꝫ exhibenda.videlicet dando cibum ꝛ potum indigentibꝫ.induendo nudos ꝛ redimēdo cāpti-uos maxime chꝛiſtianos inter infideles exiſtentes. hoc eñ opus miſeri-coꝛdie feliciſſimū ē ꝛ iure p̄uilegiatū.ita videlicz vt res ſacre deo dedicate

poſſint ꝑ tam pio ope alienari. vt Inſti. de rex. diuiſione. pagrapho ſacre
res. ⁊ in. le. ſancimus. C. de ſacroſanctis eccleſijs Et melius in. c. au ꝑ hꝫ
eccl'ia. xij. q. ij. vbi dr text⁹ Illa ſunt vaſa p̄cioſa q̄ redimūt aīam a morte
Inſup ꝯfortando ⁊ ꝯſolando infirmos. recipiēdo pegrinos. ſepeliendo
mortuos plurimū meremur Hm̄oīāt opa miſericordie ſunt ad ſalutem
aie neceſſaria. qm̄ q̄ ea nō ipleuerit in die iudicij a dn̄o reprobabit ⁊ ꝯdē-
nabit. vt dr Mathei. xxv. Ite maledicti in ignē eternū. qr eſuriui ⁊ nō de-
diſtis mihi mādūcare ⁊c. Quicūqꝫ ḡ opa miſericordie minime exercere
cupit dū viuit. iā iudicat⁹ ē diuina iuſticia ꝓbante. vt ſup̄ ¶ Cō-
ſtrue (Fac ſeptē pia facta corpea) i. ſeptē opa miſericordie (pauperib⁹) ſ.
(paſce fameſcētes) i. eſuriētes (poto) i. potū da (ſitiētes nimiū. idue) i.
veſti (nudatos) i. nudos (redime captos de carcere. ꝯforta egros) i. ifir
mos (collige) i. recipe) porta) i. intra portā dom⁹ tue (pegrinos) i. pau-
peres extraneos (ſepeli defunctos) id eſt mortuos. ⁊ (ſumes) id eſt acci-
pies (ſic gaudia celi) id eſt paradyſi

¶ De operib⁹ miſericordie ſpiritualib⁹

Septem fac opera pia ſpiritualia dicta
Corrige peccantes. ac inſtrue pauca ſcientes
Conſule non doctis. exora pro tribulatis
Conforta meſtos. porta patiens oneroſos
Offenſas ſponte ledenti corde remitte

Hec ē. xv. ps hui⁹ capl'i. in q̄ tractat autor de ſeptē opib⁹ miſericordie
ſpūalib⁹ dicēs. ꝙ ſeptē ſunt opa miſericordie q̄ ſpūalia dicunt. ⁊ ad q̄s te
nemur ſm̄ poſſibilitatē noſtrā. videlicꝫ corrigere peccātes. docere ignorā
tes. ꝯſulere inſipientib⁹. orare ꝑ exn̄tib⁹ in tribulatōe. ꝯſolari deſolatos.
ſuſtinere patiēter viros oneroſos. remittere facile ex ꝓpria volūtate iniu-
riā ab alio factā. tā ꝟbalē q̄ꝫ corpalem. de q̄b⁹ operib⁹ vide Mathei. xxv.

¶ Cōſtrue (fac ſeptē opa pia dicta ſpūalia) ſcꝫ corrige peccātes) id ē
ptores (ac inſtrue ſciētes pauca (ꝯſule nō doctꝭ) i. ignorātib⁹ (exora ꝑ
tribulatis Cōforta meſtos) i. triſtes Et tu exn̄s (patiēs. porta) i. tole-
ra (oneroſos) i. moleſtos (remitte) i. indulge (ſponte) i. libēter (ledēti) ſe
te ꝟbo facto vel ope (offenſas) i. forefacta (corde) id eſt ex corde

¶ De elemoſyna q̄bus ꝓdeſt ⁊ qn̄ debet fieri

Si tibi ſint multa ſtudeas dare multa frequenter
Si tibi ſit modicum. da iuxta poſſe libenter
Si non ſufficias dare. ſit tibi prompta voluntas
Si dare non poteris. ſaltem pro velle mereris
Tempus confirmat. elemoſyna federa firmat
Chriſto conſiliat. dantes a crimine ſeruat
Crimina mortificat. redimit. penamqꝫ relaxat
Grates conſeruat. miſeros ſemperqꝫ viſitat

Omnia multiplicat bona.pro orantibus orat
Demones expugnat fraudes.a morteq; ſaluat
Prodeſt defunctis purganti carcere vinctis
Hic cui das munus ſit vel videatur egenus
Res (quam das) propria tibi ſit.criſtus tibi cauſa
Da bona dum tua ſunt.quia nunc data plus tibi proſunt
Quam ſi preberes cum non retinere valeres
Erras ſi ſperes q͛ te plus diligit heres
Sub terra poſitum.q̃ʒ tu te plus diligas ipſum.

¶ Hec eſt.xvi.ps huius capli.in qua autor tractat de elemoſyna docẽs q̇
bus.pdeſt)qñ fieri debeat Dicit igit᷑.q͛ q̇ multa bona hʒ dʒ frequẽter da-
re elemoſynã ꝛ abũdãter.q̇ vero paꝝ hʒ libẽter inde paꝝ dare dʒ.q̇ aũt ni-
hil hʒ dʒ ſaltẽ habere volũtatẽ dãdi.poteſtatẽ q̃ʒuis nõ habeat ꝛ ſic ex tali
velle ſine ope mere᷑ Elemoſyna eñ multũ ꝯmenda᷑ in pluribꝫ locis ſacre
ſcripture.ipa eñ ꝯfirmat tẽpꝰ.Et elemoſyna ẽ fedus firmũ recõſiliatõis
peccatoꝝ.pſeruat a pctõ.mortificat crimina.tollit penã pctõꝝ gratiã ꝯſer
uat.paupes ſuſtinet.oĩa bona ſpũalia ꝛ corpalia multiplicat.orat p eo q̇
cã facit.repellit fraudes demonũ.ꝛ ſaluat hoĩem a morte eterna.pdeſt plu
rimũ defunctis carcere purgatorij detentis Faciẽda ẽ elemoſyna paupibꝫ
ꝛ egenis .vel ſaltẽ his q̇ reputan᷑ egeni cũ ſint mẽdicantes ꝛ res q̃ da᷑ p
elemoſyna debet eſſe ppria ipſius dantis Et cã donatõis dʒ eſſe amor xpi
pmo ꝛ pncipalr Item multo melior ẽ elemoſyna facta in vita cũ bona ſunt
in poteſtate.q̃ʒ ſit illa q̃ iube᷑ ꝛ ordina᷑ ex teſtamẽto.vl' alias dari poſt mor
tẽ Plerũq; etiã ꝯtingit.q͛ heredes nõ integre ꝛ vlr p ſingula ꝯplent volũ
tatẽ defunctoꝝ poſt mortẽ Quare multo melius ẽ donare in vita q̃ʒ relin-
quere veris heredibꝫ donãdũ Error eñ maximus ẽ opinari heredẽ plus
diligere teſtatorẽ q̃ʒ ipſemet teſtator ſeipm diligat aut dilexerit cũ viueret
Quid aũt ſit elemoſyna recolligi pt ex dictis Salomonis Elemoſyna eſt
res ſancta agens ꝟtutes.iũgens angelis ſeparãs a demonibꝫ.murus inex
pugnabilis Vel ſm Thobiã Elemoſyna ẽ q̃ a morte ꝛ pctõ liberat aĩam ꝛ
nõ pati᷑ ire in tenebras ¶ Cõſtrue (Si multa) sc bona tpalia (ſint tibi ſtu
deas dare frequẽter multa Si modicũ ſit tibi.da libẽter iuxta poſſe).i.fa
cultatẽ (Si nõ ſufficias dare) tũc (pmpta volũtas ſit tibi Si nõ poteris
dare.mereris ſaltẽ p velle).i.bona volũtate (Elemoſyna ꝯfirmat tps.fir-
mat federa).i.pactũ vel pacẽ ꝯſiliat dãtes (elemoſynã xpo.ſeruat).i.pſer
uat a crimine (mortificat crimina).i.pctã (ꝛ redimit) crimina (q;).p ꝛ (re
laxat penã.ꝯſeruat grates).i.gratiã (q;).p ꝛ (viſitat ſemp miſeros.multi
plicat omnia bona) tã tpalia q̃ʒ ſpũalia (orat p donãtibꝫ ipam.expugnat
fraudes demonis.q;).p ꝛ (ſaluat a morte) eterna (prodeſt defunctis vin
ctis).i.detentis (carcere purganti).i.in purgatorio (Hic).i.ille (cui das
munus) id ẽ elemoſynã (ſit vel videatur) id eſt appareat eſſe (egenus) id
ẽ pauper Res (quã das) ſit tua ppria ꝛ (chriſtus ſit tibi cã) dandi (Da bo
na) tpalia (dũ ſunt tua q2) bona (data nunc).i.in pſenti vita (proſunt tibi
plus.q̃ʒ ſi prebẽres cũ nõ valeres retinere) ſcʒ in morte Tu (erras ſi ſperẽs

ꝙ heres diligit te plꝰ).i.magis(ſub terra poſitū).i.ſepultum (ꝙ̄ tu) ipſe (diligas plus teipſum).

¶De ſcientia et ignorantia

Multi multa ſciunt. ꝛ ſe bene ſcire relinquunt
Temet cognoſce. dominum cognoſcere poſce
Tu melior fieres prorſus ſi te bene ſcires
Quam ſi negligeres. ꝛ cetera corde teneres.
Diſcere ne ceſſes. ſi doctor maximus eſſes
Nam per doctrinam poteris vitare ruinam
Non curans ſcire merito quod ſcire tenetur
Si ſuper hoc erret excuſatus non habetur
Precipue regere qui debet ſiue docere
Eſt quaſi vile pecus ignorans. ꝛ quaſi cecus
Qui ducens cecum facit ipſum ſternere ſecum

¶Hec ē.xvij.ꝑs huius capli.in qua tractat autor de ſcia ꝛ ignorātia dicēs ꝙ multi ſunt hoies plures ſciētes ꝛ ſemetipos ignorātes Cognitō vero ſuipius lōge vtilior ē quacūꝗ alia cognitōe Meliꝰ ē em̄ viro ſeipm cognoſcere ꝙ̄ oia alia a ſe cognoſcere. ꝛ ſeipo ꝑtermiſſo Quare nullus debet ceſſare quin ſꝑ aliqd diſcat ꝙ̄uis doctiſſimꝰ fuerit. qꝛ doctrina ſcripturarū facit euadere ruinaꝫ eternā Et qui in his que ſcire tenetur errauerit cū ea ſcire potuerit non excuſatur a culpa.ignorans em̄ eſt ſicut brutū aial . ꝛ veluti cecus.quod valde vicioſum ē in eis q̇ debēt alios regere ꝛ docere.q̄bus neceſſaria eſt ſcientia Eſt aūt ſcientia noticia reꝝ cum cauſa probabili vel neceſſaria Ignorantia vero ē defectus noticie eoꝝ q̄ quis ꝑt ꝛ tenetur ſcire ¶Cōſtrue(multi viri ſciūt multa. ꝛ relinquūt ſcire).i.ꝯgnoſcere(bene ſe) .i.ſeipos. (Cognoſce temet).i.teipm(ꝛ poſce).i.deſidera(cognoſcere dn̄m.tu fieres prorſus).i ꝑfecto(melior ſi ſcires bn̄ te.ꝙ̄ ſi negligeres te. ꝛ teneres).i.reſeruares(cetera)ſͤ a te (corde. Ne),p nō(ceſſes diſcere)etiā(ſi eſſes maximus doctor. nā),p qꝛ(poteris vitare ruinā)id ē caſum(ꝑ doctrinā) Et vir(nō curās ſcire)illud(qđ tenet̃ merito ſcire .nō habet̃ excuſatus ſi erret ſuꝑ hoc.ignorās ē quaſi).i.ſicut (vile pecus) id ē brutū aial(ꝛ ē quaſi cecus ꝑcipue).i.maxime ille(q̇ debet regere).i.gubernare alios(ſiue),p vel(docere).i.informare(Qui)ſͤ cecus(ducēs cecū facit ipm ſternere).i.cadere (ſecum)

¶De conſilio ꝛ de experiencia

Omnia conſilia tua ſint in nu mine fixa
Te non precipitas. ſi conſilio domini ſtes
Conſilio tracta maturo propria facta
Nam cito peccabis. quando nimis accelerabis
Conſule maiores prudentes ꝛ ſeniores.
Vt non deficias. nec damnoſus tibi fias

Conſilium verum docet experientia ſenſus.
Si defendendo cauſam ſumas vel agendo
Hoc fac conſulte. ne conſumas bona ſtulte

¶ Hec ē. xviij. ps huius capli. in q̄ docet autor de ꝯſilio ⁊ experientia di-cens. ꝙ oīa ꝯſilia noſtra debēt eſſe fixa in deo. q̄ſcens in ꝯſilio dñi nūq̄ꝫ p̄cipitat ſe. Quicūq̄ꝫ igit̄ nimis cito ꝑperādo ſine deliberato ꝯſilio aliq̄d facit plerūq̄ꝫ delinquit. Cōſulendi ḡ ſunt maiores prudētes ⁊ meliores. ne q̄s in agēdis deficiat ſeu dānū patiat̄. Vel ꝑ etiā ꝯſiliū trahit̄ ex experiētia reꝝ que maior ē in ſenibꝫ. quare ſenſus coꝝ melior crebro ē. Inſuper ſi q̄s velit iudicio litigare ſiue reus fuerit ſiue actor debet ṗus iuriſperitos ꝯſulere. ne in debite ſua bona ꝯſumat. qm̄ iuris auſpicia ⁊ fines dubia ſunt. vt in caplo Finē de dolo ⁊ ꝯtumacia. extra. Quid aūt ſit ꝯſiliū ⁊ de eius ordi-ne habetur per doctores in capitulo Significaſti. de electione in antiquis Et in canone Synodus xvij. diſtin. ¶ Conſtrue (omnia conſi-lia tua ſint fixa). i. poſita ſiue firmata (in numine). i. in ſolo deo (nō p̄cipi-tas te ſi ſtas ꝯſilio dñi Tracta facta ꝓpria ꝯſilio maturo) id eſt deliberato (nam) ꝓ q2 (peccabis cito qn̄ accelerabis nimiū Cōſule maiores pruden-tes ⁊ meliores. vt nō deficias nec fias tibi dānoſus. experiētia reꝝ docet veꝝ ꝯſiliū Experiētia ſenſus amplior). i. maior ē (in ſenibꝫ Si ſumas cām defēdēdo vel agēdo fac h̄ ꝯſulte (ne) ꝓ vt nō (ꝯſumas ſtulte bona) ſ. tua.

De intellectu

Tunc intellectus hominis conſtat bene rectus
Cum ſuper omne deum timet ac intelligit ipſum
Ac recte credit ⁊ iuſſibꝫ eius obedit
Cur intellectum teneas in numine fixum
Sepe roges dominum. qui confert hoc tibi donum
Hunc non abſcondas in terra ſed bene condas
Ut tibi donatum reddas domino geminatum
Sic quoq̄ꝫ lauderis a chriſto nec reproberis

¶ Hec eſt xix. pars huius capli. in qua tractat autor de intellectu dicēs. ꝙ intellectus hois tūc rectus ē ⁊ verus cū deū intelligit ⁊ ſuꝑ oīa diligit. ac mādatis eius obedit nec nō cū omnia (que ſunt fidei) firmiter credit. Igitur ponendus ē p̄mo intellectus noſter ad deū quē rogare ſepe debe-mus qm̄ ip̄e ſolus eſt q̄ tribuit intellectū veꝝ in omni re. nō aūt a deo da-tū intellectū debemus abſcōdere. ſed potius manifeſtare. vt ex tāto dono fructū dño reportemus. ⁊ ſic a chriſto laudabimur nec reꝓbabimur ſed di-cere poterimus Dñe q̄nq̄ꝫ talenta tradidiſti mihi. ecce alia q̄nq̄ꝫ ſuplucra-tus ſum Mat. xxv. Et ſic in nobis ꝯplebit̄ qđ in pſal. dr̄ intellectus bon⁹ omnibus timentibus eum. q2 deus intellectum dat paruulis

¶ Cōſtrue (intellectus hominis conſtat). i. ē (tūc bene rectus. cū ip̄e ti-met deum ſuper omne) id eſt ante omnia (ac) pro ⁊ (cum intelligit ip-

ſum)s^c deū(ac),p ꝛ(credit)s^c ea q̄ ſtꝫ fidei(ꝛ obedit iuſſib)).i.p̄ceptis (ei⁹.cur).i.q̄re(teneas itellectū fixū).i.fundatū(in numine).i.in deo (ro‑ ges).i.obſecres ſiue adores(ſepe dn̄m q̇ ꝯfert).i.dat(tibi h̄ donū.nō ab ſcōdas hūc).ſ.intellectū(in terra.ſꝫ ꝯdas).i.edifices(bn̄ vt reddas dn̄o donatū tibi geminatū).i. duplicatū(q̊ꝗ).i.certe(lauderis .ſic a chriſto (nec reprobꝰis).i.nō damnaberis

¶De ſapientia

Eſt immortalis ſapientia ſpiritualis
Quamuis mundana fertur ſapientia vana.
Chriſtum diligere.ſemper omnia crimina flere
Mente deum gerere peccata futura cauere.
Mundum deſpicere celeſtia corde tenere
Singula ſic ſapere ſicut ſunt ſic ꝛ habere.
Hec eſt ſincera mentis ſapientia vera
Exoptat ſupera ſapiens ꝛ gaudia vera.
Deuitat ſcelera mundi contemnit ꝛ era
Optima diſcernit a prauis crimina cernit
Omnia vult agere conſulta recta tenere.

¶Hec ē.xx.ps huius capituli.in qua docet autor de ſapiētia dicēs.ꝙ duplex ē ſapiētia.ſ.ſpūalis ꝛ mūdana Spūalis ē eterna ꝛ imortalis.mūdana ē fragibilis ꝛ vana Uera aūt ſapiētia ē deū diligere pctā plorare.ſp deū p̄ oculis habere.pctā fugare.mūdū ꝯtēnere.celeſtia diligere.ꝛ ea ꝯtēplare ꝛ deſiderare vbi vera ſunt gaudia.et bona terrena deſpicere Sapiēs eīn bn̄ ſcit diſtinguere bona a malis diſcernēs crimina nec intēdit in ea. Que recta ſunt tenet.ꝛ oia facit cū ſilētio vn̄ ſapiētia ē habit⁹ ſupnaturalis aie a a ſpūſctō infuſus ad deū cognoſcēdū ꝛ ſapore diligēdū. Ideo ſapiētia recte dicta ē ſapida ſcia ſm yſidoꝝ.li.ethimologiaꝝ ¶ Cōſtrue(ſapia ſpūalis ē imortalis q̄uis ſapia mūdana ferf).i.dr(vana diligere chriſtū ſuper oia.flere crimina).i.pctā(gerere deū mente.cauere pctā futura. deſpicere mūdū).i.feruore(tenere corde celeſtia ꝛ ſapere).i.intelligere(ſic ſingula.ꝛ habere)ea(ſicut ſunt.hec ē vera ſapiētia mētis ꝛ ſincera Sapiēs exoptat) id ē valde optat(ſupera).i.ſupna(ꝛ vera gaudia)ſapiēs(deuitat ſcelera mūdi.ꝛ ꝯtēnit era mūdi).i.pecunias Sapiēs(diſcernit).i.diuidit(optima a p̄uis.cernit oia)ſapiēs(vult agere oia ꝯſulta).i.ꝯſilio tenere recta)ꝫ

¶De paupertate

Paupertas grata virtus Eſt magnificata
Cui ſunt collata regna celorum beata
Pauperies leta ſtat multa laude repleta.
Cor leuat ad chriſtum.qui mundum non amat iſtum
Spernit terrena.paradyſi ſperat amena.
Paruo contenta patiens non eſt violenta

Quāuis iudicia male ſint ſtat libera tuta
Pauper dico lete viuit ſine lite quiete
Vix aliquem ledit. humilem mentem quoqꝫ reddit
Carnem compeſcit. quia non bene paſta macreſcit
Munere ditatur diuino. fine beatur
Eſt humilis talis pauper ſic ſpiritualis
Nam non inflatur. quare ſuper aſtra leuatur.

¶ Hec ē. xxi. hui⁹ capl'i ps. in q̄ tractat autoꝛ de pauꝑtate dicēs. ꝙ pauꝑtas ē magna virtus deo multū grata. qꝛ elegit pauꝑes ſibi parētes. ſcꝫ apl'os. vt voluit pauꝑ apparere Math. ix. Vulpes foueas hn̄t ꝛc. filius hoīs nō hꝫ vbi caput ſuum reclinet. pauperibꝫ eīn dedit chꝛiſtus regnuꝫ celeſte Math. v. Beati pauꝑes ſpū qm̄ ipoꝝ ē regnū celoꝝ Laudabil'ē pauꝑtas ſi leta ꝛ iocūda ſit. nā facile pauꝑ eleuat̄ in deū eo ꝙ diligit mundū iſtū. ꝛ ſpernit terrena. ſperās habere celeſtia. Pauꝑ ē ꝯtent⁹ modica re nemini infert violentiā. qꝛ patiēs ē. Pauꝑ libertatē ſecurā hꝫ. q̄uis aduerſus eū ſint aliq̄n iudicia ſeu ꝑtes federis. Pauꝑ let⁹ q̄etus viuit ſine lite. humilis ē. ꝛ aduerſus neminē inſurgit. carnē ſuā domat viuens tenue. et diuitie illi⁹ ſunt mun⁹ gloꝛie dei. in q̄ ſperat beatificari Pauꝑ. in xp̄o (q̄ dꝛ ſpūalis) ſꝑ ē humilis. q̄re tādē a deo exaltat̄. qui exaltat humiles Luce p°. Notandū tn̄. ꝙ triplex ē pauꝑtas. Pꝛima ē coacta ꝛ neceſſitate inducta. vt in his q̄ vellēt diuites eē ꝛ nō pn̄t Alia ē ficta. vt in hipocritis q̄ fingunt ſe pauꝑes. vt aliq̄d eis detur. Tercia ē vera volūtaria ꝛ ſpūalis pauꝑtas de q̄ hic loq̄mur ¶ Cōſtrue (pauꝑtas grata ē virt⁹ magnificata). i. magna (cui) pauꝑtati (regna celoꝝ beata ſtꝫ collata). i. data (pauperies). i. pauꝑtas (leta ſtat repleta multa laude. leuat coꝛ) s^c ei⁹ (ad chꝛiſtum. q̄ nō amat iſtū mundū. ſpernit terrena. ſperat amena). i. delectabilia (paradyſi. pauꝑtas ē ꝯtenta ꝑuo ꝛ ē patiens ꝛ nō ē violēta. q̄uis iudicia ſint). i. exiſtant (male) s^c data ꝯ̄ pauperē (ſtat tn̄) s^c pauꝑtas (libera) id eſt voluntaria ꝛ libens. ꝛ (tuta. dico) ꝙ (pauper viuit lete quiete ꝛ ſine lite. pauꝑ ledit vix aliquē. q̄qꝫ) ꝑ et (pauꝑtas reddit mentē humilē. cōpeſcit carnē. qꝛ caro nō bn̄ paſta). i. nutrita (macreſcit. pauꝑtas ditat̄ munere diuino ꝛ beat̄). i. beatificat̄ (fine. talis pauꝑ) q̄ (ē ſic ſpūalis eſt humil'. nam), ꝑ qꝛ (nō inflat̄). i. ſuꝑbit (quare leuat̄ ſuꝑ aſtra)

¶ De humilitate.

Sis humilis mente. verbis factis retinens te
Sis humilis geſtu. ſemper meditando quis es tu
Nullum contemnas. ſed te mundum quoqꝫ ſpernas
Sperne teqꝫ ſperni. noli laudatus haberi
His gradibus quinqꝫ referes humilis bona vite.
Quanto dignioꝛ es humilis potius foꝛe debes
Qui non eſt humilis confundetur quaſi vilis
Cerne quid es quid eris. humilis ſic efficieris

Vile cadauer eris. hoc ergo frequens mediteris
Subdi maiori decet equaliqꝫ minori
Sic humiles grati chriſto ſunt aſſociati.

¶ Hec ē.xxij.huius capl'i ps.in q̄ determinat autor de humilitate dicēs ꝙ humilitas (quā quiſqꝫ dꝫ habere) ꝯſiſtit in mēte.ꝟbis.factis.ꝛ geſtu.q̄ ꝓuenit cū q̇s meditatꝰ q̇s ꝛ q̄lis ē.ꝛ ſic in ſe reſpiciēdo nullā inuenit ſupbie occaſionē.humilis em̄ neminē ſpernit p̄ter ſeip̄m ꝛ mūdū.nec tn̄ ab alijs vult ſperni vel laudari. Et iſti ſunt qnqꝫ gradus humilitatis p q̊s vita efficitꝰ bona. Nā hoies maioris dignitatꝫ debēt eē maioris humilitatꝫ.qm̄ ſupbus oīs reputatꝰ vilis. ꝛ oīb eſt odioſus.humilitas aūt ꝓuenit cū q̇s attendit q̇s ē.q̇d erit.qꝫ vile cadauer vnuſquiſqꝫ noſtꝝ erit. Frequenter igitꝰ debemus verſari in his.q revocant nos a peccatis. Inſup verꝰ humilis ſubijcit ſe maioribꝫ eq̄libꝫ ꝛ minoribꝫ ſe ſm̄ p̄ceptū beati petri p̄ma petri.ij. Subditi eſtote om̄i humane creature ꝓpter deū. humiles g̊ ſunt oībꝫ amabiles ꝛ deo maxime grati. q̄re chriſto tandē in patria aſſociantꝰ. Aduertendū tn̄ ꝙ duplex ē humilitas.ſ. ficta.de q̄ dꝛ Eccleſiaſti.xix. Eſt q̇ nequiter humiliat ſe. ꝛ interiora eius plena ſunt dolo. Alia eſt vera. de q̄ hic loquitꝰ. ꝛ ē amor dei vſqꝫ ad ꝯtēptū ſui ꝛ mūdi ¶ Cōſtrue (Sis humilis mente, retinēs).i.cuſtodiens (te verbis ꝛ factis. ſis humilis geſtu) corpis (meditando ſp q̇s tu es.nullū contemnas.ſꝫ ſpernas te.q̊qꝫ) ꝓ et (ſperne te ſperni.noli haberi).i.reputari (laudatus) tu sc (humilis referes bona vite his qnqꝫ ḡdibꝫ.debes potius fore humilis q̄ꝫto es dignior) ille sc (q̇ nō ē humilis ꝯfunditꝰ q̄ſi vilis) o hō (Cerne.q̇d es.q̇d eris efficieris ſic humilis.eris vile cadauer. ergo mediteris frequens).i.frequenter (hoc) sc dictū (decet ſubdi maiori.qꝫ) ꝓ et (equali) ꝛ (minori. humiles grati ſunt aſſociati ſic chriſto)

¶ De mititate et manſuetudine

Sis animo mitis vt odorem des quaſi vitis
Eſto manſuetus ac ſimplex atqꝫ quietus
Hec faciunt hominem domino ſimilemqꝫ placentem
Non reddas prauis malefacta.ſed eſto ſuauis
Hoc tibi dat meritum.deus autem punit iniquum
Cum magis es dignus debes magis eſſe benignus
Nanqꝫ fit indignus domini pietate malignus

Hec ē.xxiij.huiꝰ capl'i ps. in q̄ tractat autor de mititate ꝛ māſuetudine dicēs.ꝙ p mititatē animi efficitꝰ hō in ꝯſpectu dei ꝛ viroꝝ velut odor vitis q̇ valde placidꝰ ē. p māſuetudinē ꝟo ē hō ſimplex ꝛ pacificꝰ. ꝛ per hec oīa efficitꝰ hō ſi'lis ac placens deo. Manſuetus ꝟo ꝛ mitis nō curat alioꝝ malefacta ad aīm reuocare vindicando ſe.ſꝫ ſuauis eſt. ꝛ inde magnū acq̇rit meritū.deus em̄ punit oīne iniquū. Maioris etiā dignitatis hoies debēt eē benigniores.qm̄ ſi maligni forēt.indignos dei miſericordia ſe facerēt.q nō ē dignꝰ miſericordia q̇ eā nō fecerit.iō xp̄us dr Mathei xviij. Nūq̇d oportuit te miſereri ꝯſerui tui.ſicut ego tui miſertꝰ ſuꝫ Mi

ritas ſeu mãſuetudo ẽ modeſti animi trãquillitas. q̃ nulla rerꝫ agitatiõe turbaᷓ ¶ Cõſtrue(ſis mitis aio. vt des odorẽ q̃ſi vitis Eſto manſuetus. ac) ꝓ et (ſimplex. atq̃) ꝓ et (q̃etus. hec faciunt hoiem ſilem deo. q̃) ꝓ et (placentẽ) sᶜ tu (nõ reddas prauis). i. malis (malefacta. ſꝫ eſto ſuauis. hoc) sᶜ factũ (dat tibi meritũ. aũt) . i. certe (deus punit iniquũ). i. peccatũ. sᶜ tu (debes eẽ magis benignꝰ. cũ) i. ꝓ qñ (es magis dignus) ſcꝫ honore (nanq̃) ꝓ qꝛ (malignus fit indignus pietate dñi)

¶ De fletu.

Si vis ſaluari. debes primo lachrimari
Qui bene plorabit deus ipſum letificabit
Fle pro peccatis. ⁊ pro miſeris tribulatis.
Pro deſiderio paradyſi flere memento
Si nõ das lachrymas. ipſas optando gemiſcas
Cum de corde venit dominum mox lachryma lenit
Mentem letificant lachrime. peccamina purgant
Et chriſtum placant. paradyſi gaudia donant

Hec ẽ. xxiij. huius capl'i ps. in q̃ tractat autor de fletu dicẽs. q̃ vult ſaluari dꝫ ħ deplorare pctã ſua q̃ cõmiſit. vt dicat cum ſapiẽte. ſilem vocem omnibꝫ emiſi plorãs. Promiſit eñ deꝰ ꝯſolatõnem lugentibꝫ Math. v. Beati q̃ lugẽt qm̃ ipi ꝯſolabunᷓ. Plorandũ igiᷓ ẽ ꝓpter multa. Primo ꝓ peccatꝭ ⁊ tribulatõe miſerorꝫ. vt dt apl's ad galathas. xi. Quis infirmaᷓ et ego nõ infirmor. q̃s ſcandaliſaᷓ ⁊ ego nõ vror. Itẽ plorandũ ẽ ꝓ deſiderio paradyſi. id eſt regni celeſtis. ſicut dicebat apl's ad Roma. vij. Infelix ego quis me liberabit a corpe mortis huius. cupio diſſolui ⁊ eſſe cum chriſto. Lachrima etiã pacificat chriſtũ qñ a corde bono ꝓcedit. quam ſi q̃s nõ pt̃ habere. dꝫ in corde gemitꝰ habere. nã lachrime faciũt mentẽ hoĩs letã. purgãt pctã. pacificãt chriſtũ. donant paradyſum. Aduertendũ tñ q̃ ẽ q̃dã fletus deceptõis. vt ait Ouidiꝰ de mulieribꝫ dicens. Ut flerent oculos erudiere ſuos. Aliꝰ ẽ fletꝰ idebite ꝯpaſſionis. de q̃ dt autor q̃ ipẽ cogebaᷓ plorare dydonis mortẽ. q̃ ſe occidit ob amorẽ. Aliꝰ ẽ fletꝰ deuotionis. de q̃ dt ps. vi. Lauabo ꝑ ſingulas noctes lectũ meũ lachrimis ⁊c̃.

¶ Cõſtrue. sᶜ tu (debes lachrimari ꝑmo ſi vis ſaluari. deꝰ letificabit ipm) sᶜ hoiem (q̃ bñ plorabit. fle). i. plora (ꝓ peccatis) ſcꝫ tuis (⁊ ꝓ miſeris tribulatis) ⁊ (memẽto flere ꝓ deſiderio paradyſi) sᶜ tu (ſi nõ des lachrimas gemiſcas optãdo ipas Lachrima lenit). i. placat (mox). i. ſtatim (dñm. cũ venit de corde. lachrime letificãt mentẽ . purgãt peccamina ⁊ placant chriſtũ. ⁊ donant gaudia paradyſi)

¶ De virginitate et caſtitate.

Sis mundus corde verbis factis ſine ſorde
Ut dominum vere poſſis ſuper aſtra videre
Mundicie vitam virgo tenet et benedictam
Dicitur angelicus merito vir virgo pudicus

Virginitas flores virtutum fert ⁊ odores
Humanos mores tranſcendit ⁊ auget honores
Propter maiores mundanos ſpernit amores
Si virgo non ſis.caſtus tamen eſſe teneris
Cuiuſꝗ ſtatus quis ſit debet fore caſtus
Si non ſit caſtus nemo poterit fore ſanctus
Non ſunt fedati.ſed mundi corde beati.

¶ Hec ē viceſimaq̄nta ps huiꝰ capl'i.in q̄ tractat autor de ꝟginitate dicens.Qui vult deū videre in terrena beatitudine dꝫ ſe ab omī ſorde cauere.⁊ mundiciā cordis ꝟbis ⁊ factis tenere.Ille em̄ dr̄ vir angelicꝰ ⁊ bn̄dictus q̄ virgo ē.qm̄ ꝟginitas ē flos ꝟtutū ⁊ odor oīm moꝝ humanoꝝ.ſuperat em̄ honores.q̄s etiā auget.ſpernit em̄ ꝟgo mūdanos honores.qꝛ ſperat maiores.ſ.celeſtes.Tenemur em̄ oēs ad caſtitatē.lꝫ nō habemus ꝟginitatē.qm̄ nemo ſaluabit̄ ſine caſtitate.q̄ p̄t etiā inter ꝯiugatos obſeruari.vt in caplō nicena.xxxi.d.dicēs.Beati etiā ſunt ſaluati omī labe corporis ⁊ aie mūdati.Mūdicia ꝟo ē vniuſcuiuſꝗ hoīs ītegritas diuini amoris intuitu obſeruata.nō ad vanā gloriā.de q̄ chriſtꝰ Mathei.xxiij.Ve vobis ſcribis ⁊ phariſeis q̄ mūdatis qđ de foris ē.intus aūt pleni eſtis rapina ⁊ imūdicia ¶ Cōſtrue(ſis mūdus corde verbis ⁊ factis)⁊ ſis(ſine ſorde).i.macula(vt poſſis videre dn̄m ſup̱ aſtra.ꝟgo tenet vitā mundicie ⁊ bn̄dictam.vir pudicꝰ).i.caſtus(⁊ virgo dr̄ merito angelicꝰ)qꝛ in carne p̄ter carnem viuere ē magis angelicū q̄ꝫ humanū.vt dr̄ Hieroni.(ꝟginitas fert).i.portat(flores ꝟtutū ⁊ odores)sᶜ ꝟginitas(trāſcendit mores humanos.⁊ auget honores)sᶜ ꝟginitas(ſpernit amores mūdanos.ꝓpter maiores)sᶜ amores(Si nō ſis ꝟgo teneris tn̄ eē caſtꝰ.q̄s).i.aliq̄s(dꝫ eē caſtus cuiuſcūꝗ ſtatꝰ ſit.nemo poterit fore).i.eē(ſanctꝰ ſi nō ſit caſtꝰ.fedati).i.maculati(nō ſunt beati ſꝫ mundi corde).i.cogitatōne.

¶ De pace

Eſto pacificus ⁊ pacis ſemper amicus
Cum cunctis pacem teneris habere tenacem
Chriſtus pacificus dixit ſermone beatus
Naſcens portauit pacem.moriens reparauit
Surgens induxit pacem.teſtando reliquit
Conſerua triplicem chriſto fratri tibi pacem
Hoſtes pacifica feda prudenter iniqua
Pax confert letam vitam.menteꝫ quietem
Sedat rancores.fouet et augmentat honores

¶ Hec eſt viceſimaſexta huius capituli pars.in qua tractat autor de pace dicens.ꝙ exemplo chriſti debemus eſſe pacifici ⁊ pacis amici cū omnibus ⁊ ſemper.Nam vir pacificus habet benedictōem a chriſto ⁊ beatitudinē.vt dr̄ Mathei.v.Bati pacifici ⁊c̄.Chriſtus em̄ in ſua natiuita-

te pacē mūdo ꝯtulit ⁊ ſua morte pacē reparauit. ſua reſurrectōne pacē in⸗duxit. ⁊ in ſuo teſtamēto diſcipulis pacē reliquit dicēs Pacē meā do vobis. Tripl'r aūt pacē habere tenemur. ſcʒ cū xp̄o cū fratre ꝓximo. ⁊ cum nobiſipis in ꝯſcientia Prudēter aūt debem⁹ nob hoſtes noſtros pacificare. feda ⁊ iniqua relinquētes Uita eīn pacifica iocūda ē ⁊ q̄eta. tollit ran⸗cores. ⁊ auget atqꝫ nutrit honores Nota ꝙ ſm cōpendium theologie pax ē ſtat⁹ virtutis in q̄ ē delectatio in deo ſine ꝯtractōne carnis mundi et dyaboli. iō pacifici q̄tū ad opa exteriora deo magis approximāt q̄ʒ miſericordes. ⁊ iō filij dei vocant ¶ Cōſtrue (Eſto). i. ſis (pacificus) et eſto (ſp amic⁹ pacis) s. tu (teneris habere pacē tenacē). i. firmā (cū cūct̄) s. hoīb (xp̄s dixit) s. ille q̄ ē (pacific⁹ ſermone ē btūs) s. xp̄s (naſcens portauit pacē. ⁊ moriens reparauit). i. iteꝝ parauit. ⁊ xp̄s (ſurgens induxit pacē. ⁊ reliquit eā teſtando). i. in teſtamēto (Cōſerua triplicē pacē). ſ. (xp̄o. fratri ⁊ tibi pacifica hoſtes prudēter) ⁊ (feda iniqua Pax ꝯfert). i. dat (vitā letā. qꝫ) ꝓ ⁊ (mentē q̄etam) s. pax (ſedat). i. pacificat (rācores) id eſt lites. ⁊ (fouet). i. nutrit (⁊ augmentat honores)

¶ De patientia

Uir patiens eſto. nunq̄ʒ ſis corde moleſto
Nemo ſui dominus fertur patiens niſi verus
Seruat prudenter animam viuens patienter
Nam flores cunctorum fert patientia morum
Fer mala cum pauſa. nemo patitur ſine cauſa
Quāuis hic multa patiatnr homo ſine culpa
Hic homo torquetur. vt ſic patiendo probetur
Ut mens purgetur. vt premia plura lucretur
Ne ſublimetur. vt chriſto gloria detur
Ut preſeruetur ne perpetuo crucietur
Ut mala prudenter tua portes et patienter
Inſpice maiores aliorum ſepe dolores

Hec eſt. xxvij. hui⁹ capl'i ps. in q̄ tractat autor de patiētia dicēs. ꝙ nullus eſt dn̄s ſuīpius niſi ſit ꝟe patiens. ⁊ q̄ patienter viuit prudēter vitaꝫ ꝯſeruat. nā patientia eſt flos oīm virtutū Igit̄ patienter ſuſtinere debem⁹ mala q̄ nos hic p̄munt. attēdentes ꝙ nihil patimur ſine cā. lʒ bn̄ aliq̄n patiat̄ aliq̄s ſine culpa. nā torquet̄ aliq̄n hō. vt ꝓbet̄ a xp̄o ꝑ patientiā. ali⸗q̄n ꝟo vt mens ⁊ cogitatio eius purget̄. q̄nqꝫ etiā vt plus mereat̄ ꝑ veri⸗tatē patientie. etiā vt nō ſupbiat. ſʒ dei gloriā q̄rat. ⁊ vt p̄ſeruetur a pena eterna Prudēter ḡ ſuſtinere debem⁹ tribulatōes noſtras. ⁊ patiēter aſpiciendo ꝓximoꝝ noſtroꝝ maiores tribulatōes. Nota ꝙ patiētia ē vir⸗tus equanimiter portans ꝯtumelias ⁊ aduerſitates. de q̄ dī xp̄s Lu. xiij. In patiētia veſtra poſſidebitis aīas veſtras. ¶ Conſtrue (eſto). i. ſis vir patiēs. nūq̄ʒ ſis corde modeſto. nemo fert̄). i. dr̄ (ver⁹ dn̄s ſui niſi pa⸗

tiens) s[c] vir (viuēs patiēter ſeruat prudēter aīam) s[c] ab oīb9 malis (nā) ꝑ q2 (patiētia) illa virt9 (fert). i. portat (flores cūctoꝝ moꝝ). i. ꝟtutum s[c] tu (fer). i. ſuſtine (mala cū pauſa). i. reqe. q2 (nemo patiꝭ ſine cā. q̄uis) id ē lz. hō patiaꝭ hic multa ſine culpa hō torqueꝭ). i. tribulaꝭ (hic vt ꝓbeꝭ patiendo) ⁊ (vt mens purgeꝭ. ⁊ vt lucreꝭ plura p̄mia. ne) ꝓ vt nō (ſublimeꝭ). i. ſupbiat (vt glīa detur xp̄o) ⁊ (vt pſerueꝭ). i. cuſtodiaꝭ (ne cruciet) id ē puniaꝭ (ppetuo). i. in inferno. s[c] tu (inſpice ſepe maiores dolores aliorum. vt portes prudēter ⁊ patienter tua mala) id ē incōmoda

¶ De obedientia

Debet obedire domino. quicunqꝫ ſubire
Vult regnum celi. parendo corde fideli
Qui non parebit celeſti ſede carebit
Qui bene parebit paradyſi munus habebit
Vt nequeas ledi. maiori ſemper obedi
Ni tibi conſtaret ꝙ non licitum demādaret
Non eſt illicitum iuſſum maioris agendum
Eſt ſemper domino parendum cuncta regenti
Plus q̄ꝫ prelato iuſtum non precipienti.

Hec eſt. xxviij. hui9 capli ps. in q̄ tractat autor de obedientia dicens Qui vult intrare regnū celoꝝ dꝫ obedire p̄mo deo ⁊ mādata eius tenere q̄m q̄ nō obedierit deo dānabiꝭ ppetuo ⁊ carebit celeſti regno Obediēdū ē inſup maioribꝫ ⁊ ſupioribꝫ noſtris. tā p̄latis eccleſiaſticis q̄ꝫ p̄ncipibꝫ ſecularibꝫ. hoc tn̄ intelligendū ē de rebꝫ licitis. que nō ꝯtradicūt legi diuine Subdit9 em̄ nō teneꝭ obedire ſupiori in rebꝫ illicitis. q̄ ꝯtrariant legi diuine. q̄m deo magis q̄ꝫ hominibꝫ obediendū ē. q2 oīa creata velint nolint ſunt in potentia obediētiali creatoris. vt dt Scot9 in quarto ſniaꝝ Si ḡ oīs creatura obedit deo creatori ſuo adhuc multo magis hō teneꝭ. q̄ oībꝫ aliis ē pfectior Diciꝭ em̄ Baruch tercio Stelle vocate ſunt ⁊ dixerunt aſſumus Vn̄ nota ꝙ obedientia eſt ſpontaneū ⁊ rationabile ꝓprie voluntatis ſacrificiū ꝓpter dei cultū Cōſtrue (q̄cunqꝫ vult ſubire) id eſt intrare (regnum celi dꝫ obedire dn̄o parendo corde fideli) s[c] ille (q̄ nō parebit) id eſt obediet (carebit ſede celeſti) s[c] ille (qui parebit bn̄ habebit munus paradyſi Obedi ſemp maiori vt nequeas) id eſt nō poſſis (ledi. ni) id eſt niſi (ꝯſtaret) id eſt claꝝ eēt (tibi ꝙ demādaret) id eſt p̄ciperet (nō licitū) ſcꝫ p̄ceptū (illicitū iuſſum) id eſt p̄ceptū (maioris nō eſt agendū. ſed eſt parendū) id eſt obediendū (ſemp dn̄o regenti cuncta) id eſt oīa (plus q̄ꝫ prelato non p̄cipienti iuſtum)

¶ De contēplatione ⁊ vita actiua

Contemplare bona celi poſcens tibi dona
Que ſunt eterna ſupernaqꝫ deſideranda
Vt ſic terrena ſpernas pro luce ſerena

Dicitur actiua bona vita bonum faciendo
Contemplatiua melior eſt celſa petendo
Martha bonam partem ſumpſit domino famulando
Magdalena tamen meliorem fert ſpeculando
Cur ſpeculatiuus ſis in domino bene viuus
Sancta gerens opera. ſic ſumes gaudia vera

Hec ē. xxix. huius capl'i ꝑs. in q̄ tractat autor de duplici vita. ſ. ꝯtēplatiua ⁊ actiua dicēs. ꝙ vita ꝯtēplatiua ē ꝯſiderare bona celeſtia. ⁊ ea ſibi deſiderare in patria celeſti. q̄ eſt ꝑpetua ⁊ eterna. ita ꝙ ꝓ luce ſerena acq̄rendā oīa terrena ⁊ mūdialia veniūt ſpernēda ⁊ tandē deſerenda Actiua ꝟo vita ē bn̄ agere in oīb; opib; terrenis ⁊ mūdanis ⁊ iuſte ⁊ ſancte He aūt due vite figurant̄ nobis a dn̄o Luce ꝑmo. ſcȝ ꝑ mariā magdalenā. q̄ ꝟcat vitā ꝯtēplatiuā quā ipa eligebat. q; ſꝑ ſpeculabat̄ altiſſima dei opa. et iō d; de ea ꝙ meliorē partē elegit. q̄ nō auferet̄ ab ea Per marthā vero ꝟcatur nobis vita actiua. qm̄ ipa ſeruiebat dn̄o miniſtrando corpori neceſſaria Quicūqȝ igit̄ erit viuens ꝯtemplatiue cū operib; bonis. hic merebit̄ gaudia ſempiterna De his duob; modis viuendi ⁊ figura eoꝝ. ⁊ q̄s ipoꝝ melior ſit ſatis habet̄ in. c. Niſi cū pridē. de renūciatōe. in antiq̄s

¶ Cōſtrue. ſc tu (poſcens). i. q̄rens (bona celi ꝯtemplare. dona) ſc celeſtia (q̄ ſunt eterna ſuperna. qȝ) pro et deſideranda (vt ſic ſpernas) id ē cōtemnas (terrena ꝓ luce ſerena Actiua vita) d; bona faciendo bonū. cōtemplatiua) ſcȝ vita (eſt melior petendo celſa) id eſt alta (Martha ſumpſit partem bonam famulando) id eſt ſeruiendo (domino. tamē Magdalena fert) id eſt portat (meliorē partē ſpeculando) id eſt ꝯtemplādo (cur) id eſt ideo (ſis ſpeculatiuus viuus in domino. bn̄ agens) id eſt faciens (ſacra opa. ſumes ſic gaudia vera)

¶ De oratione

Sedulus exora dominum reuerenter adora
Ut ſibi te gratum faciat nunc. poſtqȝ beatum
Sepe deum placat oratio cor bene mundat
Hoſtes exuperat. celos penetrando ſubintrat
Chriſto preſentat. que poſcens ſedulus optat
Auxilium preſtat his. quos tribulatio vexat
Nos deus orare iuſſit ſimul et vigilare
Diſcipulis formam dans orandi. quoqȝ normam
Que breuis eſt digna tenet in ſe cuncta petenda.

Hec eſt. xxx. huius capituli ꝑs. in qua tractat autor de oratōne dicens ꝙ attente debemus deum orare ⁊ reuerenter adorare. quatenus nos hic gratos faciat. ⁊ poſtea in celis reddat nos beatos. Oratio enim multa

bona facit.qꝛ deū ſepe pacificat.qḋ patꝫ de Moyſe orante ꝓ ppl̄o iſrl̄. ne dn̄s eū diſꝑderet.vt ptꝫ Exodi.xviij.Itē orō purgat cor orātis.hoſtes vincit.celos intrat.deo pn̄tat ea q̄ orans deſiderat. ꝛ magnū auxiliū dat eis q̄ ſuſtinēt tribulatōem Quare deꝰ p̄cepit nos orare ꝛ in orōne vigilare.dans nob̄ modū orandi.ꝛ orōem ipam ꝯſtituēs q̄ breuiꝰ ē digniſſima in ſe ꝯtinēs q̄ nobis petēda ſunt.vt dꝛ Mathei.vi.ſic orabitꝭ Pater noſter ꝛc.Oratio aūt ē eleuatio mētis in deū mirabilia dei enarrādo. ꝛ defectus ſeu tribulatōes noſtras inſinuādo. Btūs Thomas in q̄rto diſt.v. dt ꝙ orō ē pius mētis affectus in deū tendēs.ꝛ plerūqꝫ ne pigritet̄ in vocem ꝓrumpēs Quecūqꝫ q̄ri pn̄t de orōe tradunt̄ in clementina vnica.de reliquijs ꝛ veneratōe ſanctoꝝ in gloſa vide ibi. ¶ Cōſtrue.sᶜ tu (ſedulus).i.attentꝰ(exora dn̄m.ꝛ adora reuerēter.vt faciat nūc te gratū ſibi.qꝫ)ꝓ et(btm̄ poſt).i.poſt hanc vitā(orō placat).i.pacificat(ſepe deū) sᶜ.orō(mūdat bn̄ cor.exuperat).i.vincit(hoſtes.ꝛ ſubintrat celos penetrando)sᶜ orō(pn̄tat chriſto)ea(q̄ ſedulus).i.attentus (poſcēs).i.orās (optat)sᶜ orō(p̄ſtat).i.dat(auxiliū his)sᶜ hominibꝫ (quos tribulatio vexat).i.moleſtat(deꝰ iuſſit).i.mādauit(nos orare ꝛ vigilare ſiml̄ dās formā).i.modū(diſcipul̄ orādi.quoqꝫ)ꝓ ꝛ(normā.q̄) ſcꝫ forma orandi (eſt breuis ꝛ digna.ꝛ tenet).i.ꝯtinet(in ſe cuncta petenda)

Septem petitiones orationis dominice

O pater in celis regnans te poſco fidelis
Nomen primo tuum ſit ſemper magnificatum
Aduenıat regnum celeſte tuum benedictum
Velle tuum reris per te nos fiat.ꝛ ſic ꝛ in altis
Da panem noſtrum nunc nobis quotidianum
Et parcas nobis mala ſicut nos inimicis
Et ſi temptemur non permittas ſuperemur
Sed nos a cunctis malis defendas iniquis

Nec ē.xxxi.huiꝰ capl̄i ꝑs.in q̄ tractat autor de ſeptē petitionibꝫ orōis dominice dicēs Ego tenēs fidē poſco te patrē meū in celis regnantē.hec ē p̄ma ꝑticula huiꝰ dominice orōis Scḋa ē Nomē tuū ſit ſꝑ ꝛ p̄mo magnificatū Tercia ē Adueniat mihi regnū tuū celeſte bn̄dictū Quarta ē. tuū velle ꝑ chriſtianos fiat in terris ſicut in celis Quinta Da nobis panem noſtꝝ quotidianū Sexta ē Parce nobis mala q̄ fecimꝰ.ſicut nos indulgemus malefactoribꝫ noſtris Septima ꝛ vltima eſt Si temptemur ab hoſtibus noſtris.defende nos vt non vincamur ab eis In hac orōne digniſſima(quam deus pro nobis ꝛ noſtra vtilitate dignatus eſt facere) ſeptem ſunt petitōnes que correſpondent ſeptem donis ſpiritu ſſancti

¶ Cōſtrue(O pater regnās in celis)sᶜ ego(fidelis poſco).i.oro (te nomē tuū ſit p̄mo magnificatū ſꝑ).i.om̄i tp̄e(tuū regnum celeſte adueniat)sᶜ mihi(tuū velle fiat ꝑ nos in terris.vt).i.ſicut(fit in altis).i.in celis.sᶜ o pater(da nunc).i.hodie(nobis)sᶜ inuocantibꝫ te(panē noſtꝝ q̄-

cidianū.⁊ parcas).i.dimittas(nobis mala)q̄ ꝯmiſimus(ſicut nos)sc pe
ꝑcimus(inimicis)ſcꝫ noſtris(⁊ nō ꝑmittas)ꝙ(ſuꝑemur ſi temptemur.
ſed defendas nos a cunctis malis iniquis)

¶De conditionib⁹ orationis

Sit deuota.gemens oratio.ſit pia.feruens
Pura ſit.aſſidua.diſcreta ſit.ac operoſa.
Juſta ſit.ac humilis.attenta ſit.atqꝫ fidelis.

¶Hec eſt.xxxij.pars huius capituli.in qua tractat autor de ꝯditionib⁹
oratōis dicens.ꝙ oratio debēt eſſe deuota cū lacrimis.frequēs ⁊ pia pu-
ra ſine peccato.ꝯtinua diſcreta.laborioſa cū alijs opib⁹ bonis.iuſta.humi-
lis,attēta.⁊ fidelis.⁊ inter cetera debēt eſſe breuis. vt dt chriſtus . Nolit
orantes multū loq̇.ꝑua eīm oratio cū deuotōne melior ē qꝫ lōga ſine deuo-
tōne,vt de ꝯſe.diſ.v.c.nō mediocriter ¶Cōſtrue(orō ſit deuota gemēs)
id ē lacrimoſa(ſit pia ⁊ feruēs)orō(ſit pura).i.mūda(aſſidua). i.ꝯtinua
(diſcreta.ac oꝑoſa)orō(ſit iuſta ⁊ humilis attenta atqꝫ),ꝑ ⁊ (fidelis)

¶De ieiunio et quando debet fieri ex precepto

Abſtineas ſeruans ieiunia nulla relaxans
Que iubet eccleſia ſeruari.ſcilicet iſta
Vult.chriſtus natus.aſcenſio.ſpiritus almus
Sumpta dei genitrix ieiunando venerari.
Ante diem feſti.nec non apoſtolus omnis
Exceptis iacobo.philippo.ſicqꝫ ioanne
Cum quadrageſima.iungantur tempora quarta.
Et que pontifices in ſede ſua ſtatuerunt

¶Hec eſt.xxxiij.pars huius capituli.in qua tractat autor de ieiunio oſtē-
dens qñ debemus ieiunare ex p̄cepto eccle.Dicit̄ igit̄ ꝙ ieiunia in textu po-
ſita ſunt de p̄cepto eccl'ie.quare ſine relaxatōe ab oīb⁹ obſeruari debēt Pri-
mū ē ieiuniū natiuitatis dn̄ice Secdm ē aſcēſionis dn̄i.Tertiū pēthecoſtes
Quartū aſſumptōis beate marie v̄ginis .Quintū ē oīm aploꝝ.exceptis
trib⁹.ſ.iacobi.philippi.⁊ ioānis euāgeliſte.Sextū ē quadrageſime.Septi-
mū ē quattuor tp̄m .Octauū ē ieiuniū romanoꝝ pontificū nouiter intro-
ductū ſi q̊t fuerint.pn̄t eīm romani pontifices ꝯſtituere ieiunia .q̇b⁹ tene-
mur obedire ſub pena peccati mortalis ;vt .in.capi .ſi q̇s. de maioritate ⁊
obedientia.De temporib⁹ ieiunioꝝ ⁊ ſolemnitatib⁹ ieiuniū habētib⁹ vide
plene in.c.ij.de obſeruatōne ieiunioꝝ ¶Cōſtrue.sc tu(abſtineas ieiu-
nia ſeruans,nulla)sc ieiunia(relaxans)id eſt poſtponens(que)sc ieiunia
(eccl'ia)sc romana(iubet)id eſt mandat(ſeruari ſcꝫ iſta)que ſequuntur
(natus chriſtus)id eſt natiuitas chriſti(aſcenſio)ſcꝫ chriſti(ſpūs almus)
id ē ſctūs.ſcꝫ penthecoſtes(ſumpta dei genetrix).i.aſſumptio beate marie
v̄ginis(vult).i.p̄cipit(venerari ieiunando.ante diem feſti)ſcꝫ in vigilia
(nec nō)id eſt etiam(omnis apoſtolus)id eſt in profeſto omniū apoſtolo-
rum(iacobo.philippo qꝫ)pro ⁊ (ioanne exceptis)id eſt demptis(quarta)
id ē quattuor(tempora iungātur cū quadrageſima.⁊ q̄)sc ieiunia(pon-

tifices)ſcʒ romani(ſtatuerũt in ſua ſede)id ẽ in ſua dignitate. ſᵉ volũt ve-nerari ieiunando.

¶ Quõ debet fieri ieiuniũ. et de ꝯſequentibꝫ ad ipſum.

Cum ieiunabis horam non anticipabis
Crimina vitabis. epulis te nec onerabis.
Pauperibus dabis. dominum laudando rogabis
Carnem caſtigant ieiunia. crimina vitant
Ac mentem releuant. faciunt dominoqꝫ placentem
Donant virtutes ac premia. dantqꝫ ſalutes

¶ Hec ẽ. xxxiiij. pars huius capituli. in qua tractat autor quõ debet fieri ieiunium. ⁊ etiã de ꝯſequentibus ad ipſum dicens ꝙ is qui ieiunat nõ debet anticipare horam. ſ. meridianã. nec debet nimiũ comedere. ſʒ debet pauperibꝫ aliq̃d dare. orõni vacare. carnẽ caſtigare. crimina vitare. Ieiunium em̃ deuotũ eleuat mentem in deum. ⁊ facit eam deo placentem. ⁊ acq̃rit virtutes ⁊ premia eterna Nota ꝙ ſicut hora nõ eſt anticipanda in ieiunio. ita nec eſt differenda maxime vſqꝫ ad ſero. ſicut fit a quibuſdam in vigilia natiuitatis dñi. qm̃ talis videt̃ ritus paganoꝝ. vt notat̃ de ꝯſecra. diſ. v. Sint tibi. ¶ Cõſtrue(nõ anticipabis)id eſt nõ antecapies(horam)ſcʒ ſolitã comedẽdi(cum ieiunabis vitabis)id ẽ fugies(crimina). i. peccata. (Nec onerabis te epulis)id eſt cibis delicatis(qꝫ) ꝑ et (dabis pauperibꝫ)aliq̃d(⁊ rogabis dñm laudãdo)eum(Ieiunia caſtigant carnẽ vitant). i. vitare faciũt(crimina. ac releuãt). i. ſurſum leuãt(mẽtem)ſcʒ ad deũ(qꝫ) ꝑ et(faciunt)ipſam(placentem dño)ieiunia(donant virtutes et premia)ſcʒ eterna(qꝫ) ꝑ ⁊(ſalutes)ſcʒ anime.

¶ De verecundia

Eſto verecundus. ſi vis fore crimine mundus
Erubeas fari res turpes ac operari
Cuſtos virtutum pudor eſt. contra mala ſcutum
Virtutum florem perdis perdendo ruborem.
Non tamen erubeas tantum ꝙ commoda linquas
Que debent fieri. ſeu crimina cuncta fateri
Nam rubor hic ſtultus eſt crimen. non bona virtus
Sepe rubor generat ſcabiem. quia neſcius extat

¶ Hec eſt. xxxv. pars huius capituli. in qua tractat autor de verecundia dicens. ꝙ duplex eſt verecundia. q̃dam eſt q̃ ꝯſeruat ꝟtutes. alia eſt q̃ celat crimina. ⁊ talis dr̃ ſtultitia. Qui vult g̃ eſſe mũdus ab oĩ crimine dʒ habere verecundiã dicendi ⁊ faciendi ea q̃ ſunt turpia ⁊ inhoneſta. verecũdia em̃ ẽ cuſtos ꝟtutum. ⁊ ſcutum oĩm maloꝝ. Qui g̃ eã amittit. florẽ etiã ꝟtutum ꝑdit Etiam ꝓpter nimiam verecũdiã nõ ſunt vtilia relinquẽda. maxime illa q̃ ſunt licita Nõ em̃ debet q̃s tm̃ erubeſcere in ꝯfeſſione. ꝙ nõ audeat peccata ꝯfiteri. Nam talis verecũdia diceret̃ magna ſtulticia et crimen apud deũ reputaretur. ⁊ inde ſequerent̃ multa mala Nota ꝙ

verecundia eſt boni ſpei nuncia .bone indolis index.ſimplicitatis colum-
be ſignum.teſtis innocentie.lampas prudentie.gloria ɔſcientie.cuſtos fa-
me ⁊ vite ¶ Conſtrue(eſto)id eſt ſis(verecundus.ſi vis fore)id eſt eē
(mundus crimine. Erubeas)id eſt verecunderis(fari)id eſt loqui(res
turpes ac)pro et(operari)res turpes.quia(pudor eſt cuſtos virtutū) et
eſt(ſcutum)id eſt defenſio(ɔtra mala)id eſt peccata. Tu (perdis florem
virtutum.perdendo ruborem)id eſt verecundiam(tamē nō erubeas)id
eſt nō verecūderis(tantum)id ē adeo(ꝙ linquas).i.relinquas (ɔmoda)
id eſt vtilia(que debent fieri.ſeu)ꝓ vel ꝙ linquas(fateri).i.ɔfiteri(cūcta
crimina.nam)pro qꝛ(hic rubor ſtultus eſt crimen)id eſt peccatum(non
sᶜ ē(bona virtꝰ)⁊(rubor generat ſepe ſcabiem)id eſt damnum(quia ex
tat)id eſt exiſtit (neſcius)

¶De veritate

Sis verax opere ſis cordeqꝫ verus et ore
Verax laudatur.ſed mendax vituperatur
Verus doctrina ſis iuſticia quoqꝫ vita.
Hec ſemper teneas.nec propter ſcandala linquas.
Nunq̄ꝫ mentiri debes.nec falſa tueri.
Ut mala vitentur aliquando vera tacentur
Sed cum iurabis quod quantaqꝫ ſcis reſerabis
Verum non celes vnq̄ꝫ.vel falſa reueles

¶ Hec eſt.xxxvi.pars huius capituli.in qua tractat autor de veritate
dicens ꝙ triplex eſt veritas.ſcꝫ oris.cordis.⁊ operis.⁊ homo verax ſemꝑ
eſt laudandus.⁊ homo mendax ē ſꝑ vituperandus Et eſt alia triplex ve
ritas.videlicet doctrine vite ⁊ iuſticie.que ſemꝑ intemerate obſeruāda eſt
Nunq̄ꝫ eñ mentiēdum eſt.nec falſum eſt ſuſtinēdum. Aliqñ tamē poteſt
veritas ſine dolo ſubticeri.vt ſcꝫ euitet̄ aliqđ grāde malum.ſine iuramē-
to tamen.quoniam in iuramento debet intereſſe veritas.nec debēt occulta
ri ¶ Notandum tamē.ꝙ veritas vite bone vel iuſticie nunq̄ꝫ ē relin
quēda vel deſerēda q̄uis veritas doctrine qñqꝫ omittatur .maxime vbi
ſcandalū imminet.aut multitudo delinquētiū eſt in cā vt đr in caplo Niſi
cū pridem.de renunciatōnibꝫ in antiqs ¶ Cōſtrue(Sis verax)id ē ve
rus(opere)id ē facto(ſis verus corde).i.cogitatōe(⁊ ore).i.ſermone(hō
verax laudat̄.ſed mēdax vituperatur)ergo(ſis verus doctrina.iuſticia.
quoqꝫ)pro⁊(vita.teneas ſꝑ hec)sᶜ dicta(nec linquas).i.derelinquas(ꝓ
pter ſcandala.nunq̄ꝫ debes mētiri .nec tueri).i.defendere(falſa) Et(vera
tacētur aliqñ vt mala vitētur).i.fugiant̄(Sed cū)ꝓ qñ(iurabis).i.deū
in teſtē vocabis(qꝫ)ꝓ ⁊(reſerabis).i.dices(qđ ſcis qꝫ)ꝓ ⁊(quanta ſcis.
nō celes vnq̄ꝫ verꝫ:vel nō reueles vnq̄ꝫ falſa)

¶De modeſtia.

Non ſis infeſtus.in cunctis eſto modeſtus
Optima res modus eſt.nam ſemper ad omnia prodeſt
Noli laxare linguam.quoniam reuocare.

Non poteris verbum. quod dicis forſan acerbum
Coram quo dicas. quid. quomodo. quando requiras
Dicas dicenda. docte ſileas reticenda
Modice reſponde. pulcre taceas ve recede.
Ut ſic placetur. quando te maior habetur.
Cum de maiore loqueris. ſis cautus in ore
Utere ſermone moderato cum ratione.
Qui ſpuit ad celum. ſputum fedat ſibi vultum

¶ Hec eſt .xxxvij. huius capituli pars. in qua tractat autor de modeſtia. dicēs ꝙ mod⁹ ſeu rex modeſtia (q̄ ſꝑ in oīb⁹ ꝓdeſt) honeſtiſſima atq̄ optima res ē. Quicunq̄ igit̄ vult honeſte viuere. debēt modeſtus eſſe. ⁊ nō immoderatus. Per modeſtiā eñ lingua refrenat̄. qđ valde laudabile ē. q2 verbū ſemel ꝓlatū nunq̄ p̄t reuocari. iuxta illud horatij. Et ſemel emiſſū foret irreuocabile ꝟbū. Qñ eñ q̄s loquit̄ attēdere debēt corā q̄b⁹ loq̄tur. q̄d loquit̄. quō ⁊ qñ. Inſuꝑ prudēter aduertat q̄ dicēda ⁊ q̄ tacēda ſīt. Nam res pōderare debemus moderate ⁊ pulcre ⁊ honeſte vel oīno tacere debem⁹ maxie qñ maiorib⁹ noſtris loq̄mur. Uideam⁹ etiā ne ꝓuocemur ad irā. ſꝫ prouocatos pacificem⁹ nobis, nā q̄ de maiore loq̄tur moderato ſermone vtat̄. Plerūq̄ etiā ꝯtingit ꝙ q̄ de alio male loq̄tur in eo diffamat̄. q2 forte peior ē illo. aut ſimilis illi. veluti ꝯtingit in eo q̄ ſpuit ad celū qm̄ ſeipm̄ ſputo aſꝑgit ⁊ ꝓprio facto maculat̄. ſic ꝯtingit ei qui immoderate loquitur

Et nota. ꝙ modeſtia ſm̄ Tulliū p̄mo rethoricoꝝ ē per quā pudor purā ⁊ ſtabilē ꝯpat autoritatē. pudor aūt ē timor turpitudinis. ⁊ fuga rei indecentis ¶ Cōſtrue (nō ſis infeſtus). i. moleſtus ſiue inq̄etus (eſto modeſtus). i. moderatus (in cunctis) q2 (modus ē optima res) iuxta illđ Oīb⁹ adde modū modus ē pulcerrima ꝟtus (nā) ꝓ q2 modus (ꝓdeſt ſꝑ ad oīa noli laxare linguā. qm̄) ꝓ q2 (nō poteris reuocare ꝟbū quod dicis forſan acerbū). i. malū (req̄ras). i. attēdas (corā q̄ dicas. quō dicas. ⁊ qñ dicas) Et (dicas docte dicēda). i. q̄ debēt dici (et ſileas). i. taceas (reticēda). i. q̄ debēt taceri. Et (reſpōde modice). i. modeſte (taceas pulcre. ve) ꝓ vel (recede. vt qñ habet̄ maior te placet̄ ſic). i. pacificet̄ (Sis cautus in ore cū loq̄ris de maiore vtere ſermone moderato cū rōne) nā ille (q̄ ſpuit ad celū ſputū). i. ſaliua oris ſui (fedat). i. maculat (ſibi vultum). i. faciē.

¶ De legalitate

Si vis in celis fore gaudens eſto fidelis.
Cunctis prefertur vir qui legalis habetur.
Legalis domino ſis. ipſum ſemper amando
Et diſpenſando domini bona multiplicando
Ac ſibi parendo. nec non ipſum reuerendo.
Legali probior non eſt. nec nomine maior
Tanq̄ perfectus ſtat legalis bene rectus
Non vult fraudare quenq̄. nec damnificare

¶ Hec eſt.xxxviij. pars huius capituli.in qua autoꝛ tractat de legali-
tate dicēs.ꝙ legalitas ē virtus q̄ alijs ꝑponit̄ in fidelitate ſeruāda quam
virtutē opꝫ nos habere ſi velimus in celis cū xp̄o gaudere Legales autē
tūc dn̄o ſumus cū eū amātes dona q̄ nobis ꝯtulit alijs diſpēſando multi
plicamus ⁊ ſp̄ obediēdo p̄ceptis eius ⁊ eū vt tenemur venerādo Nullus
eñ melioꝛ ē aut maioꝛ viro legali.q̄ ſp̄ ꝑfectus ⁊ rectus manēs nulli frau-
dē aut damnū facit Nota ꝙ legalitas ē fidelitatē ⁊ vnitatē tam factis
q̄ꝫ ꝟbis ſp̄ obſeruare de qua dr̄ Apoc.ij.Eſto fidelis vſqꝫ ad moꝛtē.⁊ da
bo tibi coꝛonā vite ¶ Conſtrue(eſto fidelis ſi vis foꝛe).i.eſſe(gaudēs
in celis)s[c] aliq̄s(vir q̄ habet̄ legalis).i.fidelis (p̄fertur cūctis).i.omnibꝫ
(ſis legalis dn̄o amādo ſemp̄ ipſum.⁊ diſpēſando).i.diſtribuēdo (⁊ mul
tiplicādo).i.augēdo(bona dn̄i.ac)pꝛo ⁊(parendo)id eſt obediendo(ſibi
necnon).i.etiam(reuerendo).i.honoꝛando(ip̄m deū)s[c] aliq̄s (nō ē pꝛo-
bioꝛ).i.melioꝛ(legali)homine(nec)pꝛoꝛ nō.⁊ nō eſt aliq̄s(maioꝛ noīe).i.
ſm̄ nomen(legalis)hō(ſtat bene rectus tanq̄ꝫ ꝑfectus)⁊(nō vult frauda
re quenq̄ꝫ.nec damnificare).i.dānū inferre

¶De ingratitudine

Non ſis ingratus domino ſi vis foꝛe gratus
Redde vices danti plus qui dat cuncta tonanti.
Sumens donatum debes te reddere gratum.
Grates reddendo verbis.factis recolendo
Dicitur ingratus benefactoꝛi male gratus.
Obliuiſcendo.non reddendo ve nocendo

¶Hec eſt.xxxix.pars huius capituli.in qua tractat autoꝛ de ingratitu
dine dicens ꝙ cauere debemus ſumopere ne ingrati ſimus deo ⁊ benefa-
ctoꝛibꝫ noſtris.pꝛimo deo qui cuncta nobis tribuit bona tam foꝛtune q̄ꝫ
nature Cum igitur dona eius recipimus.gratias illi agere debemus ver
bis ſcꝫ ⁊ factis Similiter etiam ⁊ hoībꝫ a quibꝫ alia bona recipimus.gra-
tiaꝝ actiones debemus.qꝛ Eſopus dr̄ Immemoꝛ accepti nō decet eſſe bo
ni Ille eñ ingratus ē qui benefactoꝝ obliuiſcitur ⁊ q̄ nō retribuit cum p̄t
vel nocet benefactoꝛi ſuo verbo vel facto.cui deberet obſequium pꝛeſtare
Unde ſm̄ beatum Bernardum Ingratitudo eſt ventus vꝛens exiccans
fontem pietatis.roꝛem miſericoꝛdie ⁊ fluenta gratie.benefactoꝛum obli-
uio.contra quā ingratitudinē dicitur Thob.iiij.Omni tempoꝛe benedic
dominū.quia immemoꝛē beneficij omnes oderunt.vt dr̄ Tullius.

¶ Conſtrue(Non ſis ingratus dn̄o.ſi vis foꝛe)id ē eſſe(gratus)id ē
acceptus(Redde vices)id ē gratias (danti plus)⁊(tonāti)id ē deo(q̄
dat cūcta)s[c] bona tu(ſumens)id ē accipiēs(donatū)id eſt donū (debes
reddere te gratū)id ē beneficij memoꝛē(reddēdo grates ꝟbis.⁊ recolen-
do)id ē honoꝛando(factis)id ē operibꝫ.s[c] ille(dr̄ ingratus)q̄ eſt(benefa-
ctoꝛi)ſuo(male gratus)ſcꝫ(obliuiſcēdo)beneficioꝝ(nō reddendo)vices
(ve)pꝛo vel(nocendo)benefactoꝛi

De ſolutione debitoꝛum

Debita ſolue cito ne damnum detur amico

Si cito non ſoluis. te ſponte crimine voluis
Soluere ſi tardas. fieri tibi grata retardas

¶ Hec eſt quadrageſima huius capituli pars. in qua tractat autor de ſolutōne debitoꝝ dicens. ꝙ qui alteri aliquid debet. tenetur ꝗ̃citius poteſt ſatiſfacere. ne in defectu ſolutionis patiatur diſpendium. Qui eñ diu tenet alienum debitum cum poſſit ſoluere peccat ⁊ meretur ne quis amplius ſibi accōmodet. de quo dꝛ Leuitici decimonono Nō morabitur opus mercennarij tui apud te vſqꝫ mane. ¶ Conſtrue (ſolue cito debita ne) pro vt non (detur damnum amico. tu voluis) id eſt inuoluis (te crimine ſponte) id eſt voluntarie (ſi non ſoluis cito. retardas grata tibi fieri ſi tardas ſoluere) s^c. debita

¶ De diſcretione.

Uirtutum nutrix diſcretio dicitur eſſe
Inſuper eſt tutrix quare non debet abeſſe
Eſto diſcretus rerum moderamine fretus
Non bene diſcernes niſi te ratione gubernes
Omnia diſcerne que ſunt bona vel mala cerne
Elige que bona ſunt. ſed reſpue que nimis obſunt
Sis circumſpectus vt nunqꝫ ſis male rectus
Et ſint directa per te que ſunt male recta

¶ Hec eſt quadrageſimaprima huius capli ps. in qua tractat autor de diſcretōne dicēs. ꝙ diſcretio ē nutrix ⁊ tutrix oim virtutū. qm̄ eas nutriet, ꝓtegit. qꝛ diſcretio ē attributio actus vel paſſionis aliqbus cū excluſione alicuius vel aliquoꝝ. Diſcretus eñ vir oia facit cū deliberata rōne nō ꝑcipitanter. ⁊ cū reꝝ pōdere ſeu mēſura. diſcretio etiā rectiſſime diſtinguit inter bona ⁊ mala vt hec eligat. illa vero reſpuat tanqꝫ nocentia. Inſuper diſcretio hincinde ⁊ vbiqꝫ q̄ minus recta ſunt dirigit Nota ꝙ diſcretio ē mater aliaꝝ virtutū. vt in capitulo ꝑmo de officio cuſtodis. ⁊ in capitulo preſentiū. i. q. v Idem in cle. paſtoralis de re iudi ¶ Cōſtrue (diſcretio dicitur eſſe nutrix virtutū. diſcretio ē inſuper). i. vltimo (tutrix) id ē defenſatrix (quare nō debet abeſſe) id ē deficere (eſto diſcretus fretus) id ē monitus (moderamine) id ē mēſura (rerū. nō diſcernes bene. niſi gubernes te rōne) s^e recta (diſcerne) id ē dijudica oia. cerne que ſunt bona vł mala Elige ea q̄ ſunt bona. ſed reſpue ea q̄ obſunt nimis) id ē nocent (ſis circūſpectus) i. hinc inde aſpiciēs (vt nunqꝫ ſis male rectus. ⁊) s^e ea (que ſunt male recta ſint directa per te) s^e diſcretū

¶ De prouidentia.

Prouideas cura vigilanti ſepe futura.
Ne noceat cura. que ſunt caueas nocitura
Ac bona procura non ſpectans tempora dura.
Ne tibi quid deſit. prouiſio prouida preſit.
Qui de venturis non prouidet extat inermis

Non confundetur qui premunitus habetur
Neſcit prodeſſe qui neſcit prouidus eſſe
Prouidus eſt plenus. improuidus extat egenus:

¶ Hec eſt .xlij. pars huius capl'i. in qua autor tractat de prouidentia dicens q̄ vir prouidens prouidet ſibi de futuris cū omni diligentia. ne ſcilꝫ noceant ſibi que futura ſunt. adeo enī futuris reb' prouidet q̄ nulla futura poſſunt ei nocere. ſed prouiſio ꝑ eum facta ſibi eſt vtilis. q̄m qui ſibi in futuris non prouidet. ſepe plura aduerſa patit̄. prudens etiam ſꝑ munit' eſt. ⁊ ꝓpterea nunq̄ȝ colluſus eſt. ſed omnib' bonis plenus eſt. improuidus enī pauper ē ⁊ nulli prodeſt nec etiam ſibiipſi **Nota** q̄ prouidentia ē futurorꝫ ꝯſideratio ſm̄ rectitudinē conſilij ⁊ precepti. qua q̄s vitat futura mala vel ſaltem ea moderatur ¶ Conſtrue (prouideas ſepe futura cura) id eſt ſollicitudine (vigilanti) id eſt diligēti (cura) id eſt caue (ne) ꝓ vt nō (futura noceāt. caueas ea que ſunt nocitura) id ē q̄ poſſunt nocere (ac) pro ⁊ (nō ſpectans tempora dura) id ē difficilia (ꝓcura). i. acquire (bona. ne) pro vt nō (aliq̄d deſit tibi) s' in poſterꝫ (ꝓuiſio ꝓuida). i. ꝓuide facta ſcꝫ a longinquo (preſit tibi. ille extat) id ē manet (inermis) id ē ſine armis (q̄ nō ꝓuidet de futuris) ille (q̄ habet̄ ꝑmunitus) id ē munitus (nō ꝯfundet̄) ille (q̄ neſcit eſſe ꝓuidus. neſcit ꝓdeſſe). i. ꝓficere (ꝓuidēs vir ē plen') id ē diues (improuidus extat egenus) id ē pauper

¶ De largitate

Sis largus parcus non vaſtator nec auarus
Stat medio virtus. extrema tenet loca virus.
Prodigus eſt dando nimium cupidus retinendo
Largus dans danda. parcus retinens retinenda
Prodigus in vanis conſumit cur ſit inanis
Qui ſua conſumit eget. ⁊ poſt vndiq̄ȝ ſumit
Prodigus eſt prauus. ſed peior fertur auarus
Nam quaſi ſemper obeſt alijs. nunq̄ȝ ſibi prodeſt
Quilibet exceſſus malus eſt. cur ſit bene preſſus
Tu medium retine. modus eſt ſeruandus vbiq̄ȝ
Serua menſuram ſemper multum valituram
Da cito gaudenter gratis iuſte ſapienter.
Nam donum decorant hec. et meritum meliorant.

¶ Hec eſt quadrageſima tertia huius capl'i pars. in qua tractat autor de largitate dicens. q̄ largitas eſt virtus moralis inter duo extrema viciosa ꝯſiſtens. que ſunt ꝓdigalitas ⁊ auaricia. Prodigus enī inutiliter plura ꝯſumit vbi nō oꝑtꝫ. q̄n nō oꝑtet. ⁊ ſicut nō oꝑtet. dat enī danda ⁊ non dāda. quare vanus ſepe ⁊ egenus efficitur ⁊ ſic malus ē. Sed peior eo eſt auarus. qui nec ſibi nec alijs vtilis eſt Retinet enim non retinenda. ⁊ non diſtribuit ſua nec aliena. ſic ergo excedit in non dando ⁊ nimium retinēdo

largus autem quia virtuoſus eſt medium tenet amboꝛum Nam aliquan do dat ſcꝫ vbi opꝫtet. ꝛ aliqñ nõ dat. ſcꝫ vbi nõ opꝫ. ꝛ ſic modũ ꝛ mẽſurã ſer uat q̄ laudãda ſunt in omnibꝫ. dat enĩ cito gaudẽter gratis iuſte ꝛ ſapien/ ter q̄ omnia faciũt dona amabilia ꝛ valde decoꝛa. ex quibus etiã magnũ meritum apud deum expectatur. Nota ꝙ largitas eſt virtus moꝛalis in medio duorum extremoꝛũ ſcꝫ prodigalitatis ꝛ auaricie conſiſtens . per quam quis dat que danda ſunt ꝛ retinet retinenda De qua dicitur Luce xvi. Uade vende omnia que habes ꝛ da pauperibꝫ ꝛ ſequere me Item faci te vobis amicos de mãmona iniquitatis. tribuendo pauperibus

¶ Cõſtrue(ſis largus ꝛ parcus nõ vaſtatoꝛ)id eſt diſſipatoꝛ (virtus ſtat)id ē exiſtit(in medio)s^c duoꝝ(virus)id eſt viciũ(tenet loca extrema vir ē pꝛodigus dando nimiũ. vir ē cupidus retinẽdo nimiũ. vir dans dan da ē largus. ꝛ retinens retinẽda eſt parcus)id ē auarus(pꝛodigus ↄſumit res ſuas in vanis rebꝫ. cur)id ē quare(ipe fit inanis)id eſt inutilis. ille s^c (qui ↄſumit ſua eget ꝛ poſtea ſumit vndiqꝫ. pdigus ē pꝛauus. ſed auarꝰ fertur). i. dr(peioꝛ. nam)pꝛo qꝛ(obeſt). i. nocet alijs (q̄ſi ſp. ꝛ nõ pdeſt ſibi vnq̄ꝫ. qlibet exceſſus ē malus. cur)id ē quare(ſit pꝛeſſus). i . ſupꝛeſſus (bñ tibi). i. a te(tu retine mediũ. modus ē ſeruandus vbiqꝫ. ſerua mẽſurã vali turam ſemꝑ multum. da cito gaudenter gratis iuſte ſapiẽter . ꝗ̃ hec de/ coꝛant donũ ꝛ melioꝛantꝰ meritum.

¶ De pꝛedicatione ꝛ conditionibꝫ predicatoꝝ.

Ut valeas eſſe doctoꝛ bonus iſta neceſſe.
Sunt tibi pꝛecipue. que debes coꝛde tenere
Sit tibi vita decens. bona lingua. ſcientia pꝛudens
Conueniẽſqꝫ modus. intentio ſit tibi chꝛiſtus

¶ Hec eſt quadrageſimaquarta pars huius capituli. in qua tractat autoꝛ de pꝛedicatione ꝛ conditionibus pꝛedicatoꝛis dicens . ꝙ bonꝰ do ctoꝛ ſeu pꝛedicatoꝛ neceſſario debet habere ea que ſequuntur . ſcꝫ bonam vitam. honeſtam ꝛ decentem conuerſationem. bonam linguam ꝛ diſcre/ tam pꝛudentiam ꝛ modum conuenientem. intentõnem vero deuotam in chꝛiſto Ieſu: non in vana gloꝛia aut pecunia ꝛ tunc eius pꝛedicatio erit bo na ꝛ recta Nota ꝙ pꝛedicatio eſt manifeſta ꝛ publica moꝛum inſtru/ ctio ꝛ fidei hominum infoꝛmationi deſeruiens. ex ratõnum ſemita ꝛ au/ toꝛitatum pꝛocedens. vt inquit Alanus in pꝛouerbijs ¶ Conſtrue(iſta) s^c que ſequuntur(ſunt tibi neceſſe)id ē neceſſaria(pꝛecipue)id ē maxime (vt valeas eſſe doctoꝛ bonus. que debes tenere coꝛde)id ē memoꝛia(vita decens ſit tibi. lingua bona)ſit tibi(ꝛ ſcientia pꝛudens)ſit tibi(qꝫ)pꝛo et (modus ↄueniens. chꝛiſtus ſit tibi intentio)

¶ De his que pꝛedicabilia ſunt ꝛ q̃uo.

Commoda dic verba. ſint ſacra lege pꝛobata
Sic vt ab erroꝛe doctoꝛ caueaſqꝫ pudoꝛe
Sancta fides. culpa. virtus ꝛ gloꝛia plena
Hec ſunt pꝛecipua per te ſermone pꝛobanda
Sermo tuus gratus ſit verax pꝛemeditatus

Clare prolatus. feruens. bonus et moderatus
Utilis ornatus ſit congruus atq̄ beatus
Non tamen elatus ſit. nec nimium celeratus
Semꝑ ſermones fac iuxͣ conditiones
Illorum. qui ſunt preſentes. nam mage proſunt
Verba dei recta documentis merita facta
Prodeſt doctor ita. ſi conſtat ei bona vita

Hec ē q̄drageſimaq̄nta hui⁹ capl'i ꝑs. in q̄ tractat autor de his q̄ p̄dicanda ſunt ⁊ quō. dicens ꝙ doctor in p̄dicatōe debet dicere ꝟba audientib⁹ vtilia ꝯtenta in lege dei ⁊ ſacra ſcriptura. Nec dꝫ ſeminare errores vel ea in q̄b⁹ ē dubiū aut difficultas ꝓpter pudorē ꝯſeruandū. hec em̄ veniunt maxime p̄dicanda. ſcꝫ fides vera ⁊ ſancta. pctā. virtutes ⁊ mores. ⁊ gloria ſempiterna. Predicator etiā dꝫ ꝓuidere qui vult p̄dicare. vt grām habeat ⁊ veritatē dicat. Sermo eius dꝫ eſſe clarus fecundus bonus ⁊ moderatus. vtilis ornatus ꝯueniens ⁊ beatus. nō ſupbus nec nimis celeratus. ⁊ ſm̄ ꝯditōem eoꝝ q̄ audiunt. q̄m plus ꝓficiūt. verbū em̄ dei ⁊ ſanctoꝝ merita facta ſunt ad documentū noſtꝝ. ⁊ tunc magis ꝓficiunt. hoc em̄ mō p̄dicator vtilis eſt populo. dummō bn̄ ⁊ virtuoſe viuat. Nota ꝙ quinq̄ ꝟba ſm̄ aplm̄ ad Choꝝ. xiiij. ſunt p̄dicanda. videlicꝫ credēda agenda vitanda timenda ⁊ ſperāda. hoc ē fides ꝟtutes vicia pena ⁊ glīa.

¶ Conſtrue. o (doctor dic verba cōmoda) q̄ (ſunt ꝓbata ſacra lege) id ē ſacra ſcriptura. dic (vt caueas) ſͨ te (ſic ab errore. q̄) ꝑ et (pudore). i. verecundia (hec ſunt p̄cipua). i. p̄ma ⁊ optima (probanda ſermone ꝑ te Sancta fides culpa). i. viciū (virtus ⁊ gloria plena. tuus ſermo ſit gratus. ſit verax ⁊ p̄meditatus) ſermo ſit (ꝓlat⁹ clare) vt hoīes audientes capiant (feruēs) vt ad deuotōem incitent̄ (bonus ⁊ moderat⁹. ſit vtilis et ornat⁹ ꝯgruus. atq̄) ꝑ et (beatus. tn̄ nō ſit elat⁹). i. ſupb⁹. ſꝫ humilis (nec ſit celerat⁹ nimiū). i. feſtinatus (fac ſꝑ ſermones iuxta ꝯditōes illoꝝ q̄ ſunt p̄ſentes. nā) ꝑ quia (mage ꝓſunt verba dei ⁊ ꝟba recta. ⁊ merita facta documētis). i. cū bonis doctrinis (q̄r doctor ꝓdeſt ita ſi bona vita) id ē honeſta (ei ꝯſtat). i. eſt. iuxta illō Dogma tuū ſordet cū te tua culpa remordet.

¶ De fraterna correctione.

Fratrem corrigere peccantem quiſq̄ tenetur
Ut careat ſcelere. niſi quando per iſta timetur
Deterior fieri. vel non correptus haberi
Vel ſi ſperetur ꝙ proximus inde grauetur
Aut ſi tardetur. quia nondum tempus habetur
In ſimili peccans publice ſuper his prohibetur
Ut bene corrigere valeas. te corrige vere
Ut ſic correptus poſſis corrigere rectus
Qui non corrigitur aliorum facta videndo

Punitur digne aliorum facta ſequendo
Prauos corrigere virtus permaxima vere
Juſti vexantur. niſi praui corripiantur

Hec ē q̄drageſimaſexta huius capl'i ꝑs. in q̄ tractat autor de fraterna correctōe dicēs. ꝙ q̄libet chriſtianus vidēs fratrē ſuū chriſtianū in aliquo peccare tenet̄ ſub pena peccati eū corrigere niſi ſit in caſibꝫ ſequentibꝫ. videlicȝ. qꝛ credat delinquentē ex correctōe peiorē fieri. ⁊ nō meliorē. Item ſi videat peccantē nō velle corrigi ab aliquo. Itē ſi ex tali correctōe aliꝰ in odiū ipſius correpti grauet̄. Itē ſi videat aliq̄s ꝙ tunc nō ſit aptū tp̄s correctōis. Quicūqȝ aūt vult aliū de crimine corrigere. dȝ ꝑus ꝯſcientiā ſuā examinare. ⁊ dȝ eſſe ſine tali crimine. ⁊ hoc qn̄ publice corrigit. qm̄ ſiꝫ is q̄ corrigit aliū de crimine tali publice maculet̄ nō valet eius correctio. qꝛ ridiculoſa populo habet̄ ⁊ tanq̄ȝ turpis. vt d̄r Catho. Turpe eſt doctori ſi culpa redarguat ip̄m. Quicūqȝ igit̄ vult aliū corrigere dȝ ſeip̄m ꝑus emēdare. vt ꝑus emēdatus ꝯſ̄ter digne poſſit alium corrigere. Ille inſup de peccato iuſte puniet̄. q̄ videns alioꝝ malefacta eoſdē ſeq̄tur ꝯtēnens correctōem. Correctio ergo fraterna eſt virtus maxima ⁊ reipublice neceſſaria. al's mali hoīes bonos infeſtarent ⁊ a virtutibꝫ coartarēt. q̄re ſeq̄retur multoꝝ periculū. Nota ꝙ beatus Thomas ſc̄da ſc̄de d̄t. ꝙ correctio fraterna cadit ſub p̄cepto affirmatiuo. quare obligat ad ſp ⁊ nō ꝓ ſp. ſed ꝓ loco ⁊ tp̄e. Itē d̄r idē. q. xxxiij. ꝙ q̄dā correctio ē actꝰ charitatis. ⁊ q̄daȝ eſt actꝰ iuriſdictōis. De correctōe qn̄ peccatū eſt occultū vel manifeſtuȝ et de monitione canonica. vide optime in canone. ſi peccauerit. ij. q. i.

Conſtrue (Quiſqȝ tenet̄ corrigere fratrē peccantē. vt ip̄e careat ſcelere). i. pctō (niſi qn̄ timet̄ q̄s fieri deterior). i. peior (ꝑ iſta) ſcȝ correctōnes vel qn̄ timet̄ (nō haberi correptꝰ). i. emēdatus (vel ſi ſperet̄). i. timeat̄ (ꝙ ꝓximꝰ grauet̄ inde). i. ſcandalizet̄ (aut) ꝓ vel (ſi tardet̄). i. expectet̄ (qꝛ nō dum). i. adhuc nō (tp̄s habet̄) Et (peccans publice in filī) ſᵉ caſu (ꝓhibetur) ſᵉ corrigere (ſuꝑ his) in q̄bꝫ peccat (Corrige te vere. vt valeas bene corrigere) alios (vt) tu exiſtens (ſic correptus). i. emēdatus (poſſis rectꝰ rep̄hendere) alios Et (q̄ nō corrigit̄). i. emendat̄ (videndo facta alioꝝ. punit̄ digne). i. iuſte (ſequēdo facta). i. opa (alioꝝ. Corrigere prauos). i. ꝑuerſos (ē vere ꝑmaxima virtus) qꝛ (iuſti). i. boni hoīes (vexant̄). i. moleſtant̄ (niſi praui corripiant̄). i. corrigant̄.

¶ De ſomno et vigilia

Sunt promiſſa bona vigilantibus atqȝ corona
Se bene ditabit meritis bene qui vigilabit
Sunt dormitantes reprobati non vigilantes
Chriſtus ad orandum nos monuit ⁊ vigilandum
Ut cum temptamur in nullo decipiamur
Nam venit abſqȝ mora mors. qua non credimus hora

Debes vitare ſero nimium vigilare
Nam ſero vigilare nimis nocet. quando fit ignis
Nempe ſitim generat. in verbis tempora vaſtat
Corpus ſepe grauat animum. quandoq; moleſtat
Surgere mane vetat. ⁊ craſtina ſepe retardat.

Hec ē. xlvij. huius capl'i ps. in q̄ tractat autor de ſomno ⁊ vigilia dicens. q̄ deꝰ ꝓmiſit vigilantibꝫ multa bona. videlicet coronā vite eterne. Quicūq; igit̃ virtutibꝫ inuigilauerit hanc coronā glorie infinite ꝓ merito ſuo habebit. dormientes ṽo nimiū ſunt a deo reprobati tāq; deſides et pigri. Exemplo igit̃ chriſti vigilare in oratōnibꝫ debemꝰ vt tēptatōes malas vitemꝰ. Tempꝰ etiā meritoriū huiꝰ breuiſſime vite incertū ē. nā mors noſtra ſequit̃ corpis noſtri vmbrā q̄cunq; pgamus. Nec intelligendū eſt hoc de illa vigilia. q̄ fit aliq̄n iuxta ignē cā ſolacij. q̄ talis vigilia ſepe nociua eſt, q̄m ſitim īducit ⁊ multa tpa in verbis inutilibꝫ ꝯſumit. ⁊ aggrauat plurimū corpus. animū quoq; meſtū reddit. īpedit etiā ne q̄s mane ſurgat. ⁊ iō tardat craſtinā operā. i. diligētiā. Nota q̄ chriſtꝰ p̄cepit vigilare. ⁊ dormientes increpauit dicēs. Nō potuiſtis vna hora vigilare mecū Mathei. xxvi. Vigilate ergo ⁊ orate ⁊c. ¶ Conſtrue (Bona) ſcʒ eterna (atq; corona) glorie (ſunt ꝓmiſſa vigilātibꝫ) ⁊ ſc ille (ditabit ſe bn̄ meritis q̄ bn̄ vigilabit) Et (dormitātes) ſc i peccatꝭ (ſunt reprobati) et (nō vigilātes. chriſtus monuit nos ad orandū ⁊ vigilandū. vt in nullo decipiamur cū tēptamur. nā) ꝓ q̄ (mors venit abſq; mora). i. tarditate. et venit (qua hora nō credimꝰ). i. putamꝰ (Debes vitare vigilare nimiū ſero). i. veſpe (nā) ꝓ q̄ (vigilare ſero nocet nimis q̄n ignis fit. nempe) ꝓ q̄ (generat ſitim ⁊ vaſtat). i. ꝯſumit (tpa in verbis) ſc vanis (grauat ſepe corpus. q;) ꝓ et (moleſtat q̄nq; animū. vetat). i. ꝓhibet (ſurgere mane et retardat ſepe craſtina) ſc opera

¶ Multa mala ſunt que facit nimius ſomnus.

Noli dormire nimis. aut pauſando pigrere
Somnus enim nimius eſt ſepe valde nociuus
Corpus enim reddit putreſcens. reumata nutrit
Vulnerat et mentem. ſic ocia vana ſequentem
Tempus perdendo. vicijs alimenta gerendo
Dat laſciuire carnem. faciendo perire.

Hec ē q̄dragesimaoctaua huiꝰ capl'i ps. in q̄ tractat autor de malis q̄ facit nimius ſomnꝰ dicēs. q̄ nimiꝰ abundās ſomnus. ſil'r ⁊ oīs pigricia nociua ē multū tā corpi q̄ aīe. nā efficiūt corpꝰ pigrū ⁊ tardū ſeu lentū ⁊ reumate plenū. ⁊ vulnerat mentē. i. aīam ſequentē vana ocia. q̄m tempꝰ amittit. ⁊ nutrit crimina. ⁊ fortificat carnē q̄ militat aduerſus aīam. Et tandē facit aīam p peccatū perire. Oīs aūt ſomnolētus piger eſt ⁊ mittitur ad formicā vt ab ea diſcat prudētie ſue diligētiam Prouerbioꝝ. vi. Vade ad formicā o piger. ⁊ ꝯſidera vias eiꝰ. Cōſtrue (Noli dormire nimis

nut).p vl'(pigrere).i.piger eē(pauſando).i.laſciuiēdo (em̄).p quia (ſomnus nimius eſt ſepe valde nociuus).i.nocens (em̄).p quia.s' ſomn⁹ (reddit corp⁹ putreſcens).i.putridū (⁊ nutrit reumata).i. ſupfluos humores (⁊ vulnerat mentē).i.aīam (ſequentē ſic ocia vana.pdendo tps. gerēdo).i.āminiſtrādo (alimēta vicijs) ⁊ ſomnus (dat).i.facit (laſciuire).i. luxuriari (carnē.faciendo eā perire).i. interire.

Quō ſe debet homo regere dum intrat lectū et quid dicere debet dum leuat ſe de lecto

Dum vis dormire debet crux ſancta preire
Te ſic commendes domino.reuerenter et ores
Me tibi cōmendo deus ſemper alme petendo
Ut me pauſantem conſerues ac vigilantem
Me tibi virgo pia ſemper commendo maria
Tu mihi ſaluatrix ſis ſemper et auxiliatrix
Angelus qui meus eſt cuſtos pietate ſuperna
Me tibi commiſſum ſerua defende guberna
Sis mihi tutela michael. raphaelq̄ʒ medela
Tu gabriel fortis ſis contra pericula mortis
Hec eadem facies de ſomno quando reſurges

¶ Hec eſt q̄dragesimanona huius capli ps. in qua tractat autor de his q̄ debemus dicere ⁊ facere cubando ⁊ ſurgendo dicēs. q̄ cū volum⁹ dormire debemus nos ſigno crucis munire.deo nos cōmendādo ⁊ eū reuerenter adorando dicētes. Me tibi cōmendo deus alme ⁊c.id ē p̄cor te vt ꝯſerues me tā dormiendo q̄ʒ vigilando. Et debemus poſt chriſtū rogare beatā virginē glorioſam dicētes. O virgo Maria habeas me ſp̄ tibi cōmiſſum ad cuſtodiendū. ⁊ ſis mihi in auxiliū ſalutis mee. Itē etiam dirigere debemus orōem noſtrā ad angelū bonū noſtꝝ. qui cuſtos nobis pietate dei tribuit. vt digne nos conſeruare illeſos ab aduerſario noſtro dyabolo dicētes. O gabriel ſis mea defenſio ꝯtra hoſtes meos volentes me impugnare nocte ⁊ die. O raphael ſis mea medicina. tu vero gabriel cuius interp̄tatio eſt fortitudo. ſis mihi in adiutoriū ꝯtra mortis pericula. hoc idem etiā orantes dicere debemus cum a lecto ſurgimus

¶ Cōſtrue (Sancta crux dʒ preire).i.p̄cedere (dū vis dormire. cōmēdes te ſic domino ⁊ ores reuerēter)eū. ſic ſcʒ. O (alme deus cōmendo me tibi ſp̄ petēdo).i.rogando te (vt ꝯſerues me pauſantē).i.dormientē (ac) p et (vigilantē) O (pia v̄go maria cōmēdo me tibi ſp̄) vt (tu ſis mihi ſp̄ ſaluatrix ⁊ auxiliatrix) O ſancte (angele q̄ es cuſtos meus) s' deputat⁹ (ſuperna pietate).i.deo (ſerua) s' in gratia (defende) ab impugnatōe demonū (guberna) in bonis opib⁹ (me cōmiſſum tibi) O (michael ſis mihi tutela).i.defenſio (q̄ʒ).p et. O (raphael ſis mihi medela).i.medicina Et (tu fortis gabriel ſis ꝯtra pericula mortis) mee Et tu (facies hec eadē quando reſurges de ſomno.

¶De perſeuerantia

Si vis regnare. ſtudeas bona continuare
Fac bona continue. poteris ſic viuere tute.
Omnes virtutes currunt querendo ſalutes
Continuans curſum ſcandit conſtantia ſurſum
Incipiunt multi. non perficiunt bona ſtulti
Stultus mutatur. vt luna cito variatur
Quolibet a vento agitatur ſicut arundo
Sed prudens conſtat. vt ſol ſua lumina preſtās.
Quod bene cepiſti comple. nam premia donat
Chriſtus vincenti. finis non pugna coronat.

¶Hec ē quinquageſima pars huius capituli. in qua tractat autor de perſeuerantia. per quam omnes virtutes pmium merentur. ⁊ ē illa ꝟtus per quam alie continuant. quia nihil valet incipere bene ⁊ terminare male. multi em̄ bene incipiunt. ſed qꝛ hanc ꝟtutē perſeuerantie nō habent an̄ finem operis deficiūt ⁊ nō perficiūt. ⁊ ſic vt ſtulti pmiū ſui operis perdūt et tales merito comparantur lune. qꝛ ſepe mutantur ſicut luna quolibet menſe ſm apparentiā mutatur Prudens aūt quia conſtans eſt. merito ſoli comparatur. qui ſemper lumen ſuum diffundit. ſtultus vero velut arundo a vento agitata variatur Si premium igitur ſperamus oportet adimplere bona que incepimus. quoniam dicit criſtus Mathei quarto. Qui perſeuerauerit vſqꝫ ad finē. hic ſaluus erit. quia finis ⁊ nō pugna coronā et premium meretur Nota ſm Tulliū. ꝙ perſeuerātia ē in re bene ꝯſiderata ſtabilis ratioꝛ perpetua māſio ¶Cōſtrue (Studeas ꝯtinuare bona ſi vis regnare) in celis ſupple (fac ꝯtinue bona ſic poteris viuere tute. om̄es virtutes currunt querendo ſalutes. vir ꝯtinuans curſum ſuū ſcandit ſurſum conſtātia ſua. multi incipiūt ſtulti non perficiūt bona. vir ſtultus mutatur cito vt luna. ſtultus variatur a quolibet vēto. ſtultus agitatur ſicut arundo), id eſt herba (ſed vir prudens conſtat preſtans ſua lumina vt ſol (comple illud qđ bene cepiſti. nam) pro qꝛ (chriſtus donat premia vincenti. finis coronat non pugna).

¶De cuſtodia quinqꝫ ſenſuum

Guſtus. odoratus. auditus. viſio. tactus
Per te claudantur. nec ſordes ingrediantur.

¶Hec eſt quinquageſimaprima pars huius capituli. in qua tractat autor de cuſtodia quinqꝫ ſenſuum dicens ꝙ quinqꝫ ſenſus corporis qui ſunt. guſtus. odoratus. auditus. viſus. ⁊ tactus ſunt ſeruandi nobis clauſi. qꝛ non debemus per eos nimis delectari in rebus huius mundi. alias enim multa peccata per miniſteriū ſenſus a nobis fierēt. niſi coherceretur et clauderentur hoc eſt continerētur honeſte a nobis. ne ſeculi oblectamēta hauriant. de ſe enim proni ſunt ad malum ab origine ſua. vt Geneſis octauo dicitur Senſus enim ⁊ cogitatio humani cordis in malū ꝓna ſunt

ab adoleſcentia ſua. propter quos dicebat paulus ad romanos ſeptimo video aliam legem in membris meis. id eſt in ſenſibꝫ repugnātem legi mē tis mee ⁊ captiuantem me in legem peccati. quare exclamabat docēs nos ſic facere. infelix ego homo quis liberabit me de corpore mortis huius in quo ſcilicet ſunt tot mali ſenſus ¶ Conſtrue (guſtus ille ſenſus (odoratus. auditus. viſio ⁊ tactus claudatur per te. ne) pro vt non (ſordes ingrediantur per eos ſc ſenſus.

De viſu

Noli reſpicere. que poſſunt viſa nocere
Auertas viſum. tibi ne tollat paradyſum.
Intrat mors animas per viſus ſepe feneſtras.
Cor clauſis portis euitat vulnera mortis

¶ Hec eſt quinquageſimaſecūda pars huius capituli. in qua autor tractat de viſu dicēs. ꝙ per viſum ſepe vulneratur ad mortem cor noſtrū ꝓpter peccatū mortale inde cauſatū. nam viſus ē porta per quā ſepe mors ingreditur ſcꝫ peccatū mortale quare tenere debemus eam clauſam. ne videamus illa que poſſunt nobis nocere videndo propter que poſſemus paradyſum perdere. Uiſus enim fuit miniſter ⁊ pͥma porta peccati in eua. vt Geneſis tertio dicitur. vidit igitur mulier ꝙ bonū eſſet lignū ⁊ ad videndū ſuaue. ¶ Conſtrue (noli reſpicere ea que viſa poſſunt nocere. auertas) id eſt tollas (viſum. ne). i. non (tollat tibi paradiſum). i. regnū celoꝝ mors) ſcilꝫ peccatum (intrat ſepe animas per feneſtras viſus. cor euitat vulnera mortis portis) ſcꝫ viſus (clauſis

De auditu

A verbis vanis mendacibus atqꝫ prophanis
Aures auertas. ipſas ad commoda vertas.
Audi ſermones. miſſas. horas. rationes
Sic te diſpones. ad rectas conditiones

¶ Hec eſt quinquageſimatertia pars huius capituli. in qua tractat autor de auditu dicēs. ꝙ cauere debemus ne audiamus verba vana prophana ⁊ mendoſa. Audire vero debemus vtilia nobis velut ſermones miſſas. horas ⁊ orationes bonas. Et generaliter omnia per que poſſumꝰ ad vitam peruenire vt conditiones rectas habeamus Audire etiam debemus viros ſapientes. quia audiens ſapiens ſapientior erit prouerbioꝝ pͥmo ¶ Cōſtrue (Auertas) id eſt remoueas (aures a verbis vanis, mēdacibꝫ. atqꝫ), ꝓ et (ꝓphanis. i. pollutis (vertas ipſas) ſc aures (ad cōmoda Audi ſermones. miſſas. horas. rōes. diſpones ſic te ad ꝯditōes rectas

De odoratu

Non ſit odoratus vnqꝫ tuus immoderatus
Chriſtus odor tibi ſit. cum pluſqꝫ cetera proſit

¶ Hec eſt quinquageſima quarta huius capituli pars. in qua tractat

autor de odoratu dicens. ꝙ nunq̄ debemus immoderate ⁊ exceſſiue ſpe‑
cieb⁹ odoriferis ad delectationem vti q2 in tali delectatōne nimia poſſet
cōſiſtere vel generari peccatū: chriſti vero bonus odor qui eſt ad vitā eter
nam debet ſatiſfacere odoratū noſtrū. vt dicit canticoꝝ primo. in ore vngē
torū tuoꝝ currimus. odor enim paſſionis chriſti alijs eſt odor vite in vi‑
tam. alijs eſt odor mortis in mortem. vt in. c. Nabuchodonoſor. xxiij. q.
iiij ¶ Conſtrue (tuus odoratus nō ſit vnq̄ immoderatus, chriſtus ſit
tibi odor. cū proſit pluſq̄ cetera.

De guſtu

Stringe tuū guſtum qui vult conſumere multum
Plurima guſtare vult ſepe ventrem grauare
Si guſtum ſequeris nunq̄ bene proficies tu
Si tibi crediderís. non ſobrius efficieris

¶ Hec eſt quinquageſimaquinta huius capituli pars. in qua autor
tractat de guſtu dicens. ꝙ ſumma cū diligentia guſtū noſtrum ⁊ ipſius
concupiſcentiam artare atq̄ vincendo frenare debemus. cuius laſciuiam
ſectantes ſi illius habenas laxauerimus. multa incommoda reportabim⁹
tum primo nimium ventrem grauando. tum ſecundo ſobrietatem ⁊ ali‑
as illi annexas virtutes. necnon inſuper omnem rerum profectum extin‑
guendo. nec ergo incitanti parendū eſt guſtui. ſed peſſundendus per om‑
nia venit non quantum ad vite neceſſitatem facit. hi etenim ſenſus noſtre
carnis omnes eius more ad mala prona ſunt. ⁊ laſciuire carnis ſimilitudi
ne querunt. ſed in viro prudente rationem eoꝝ diurnam atq̄ regulam vni
uerſalem habent que prohibet eoꝝ incētiuū. ne facilitas venie incentiuum
p̄beat delinquendi. vt habetur in capitulo. vt clericoꝝ mores de vita ⁊ ho‑
neſtate clericorum ¶ Conſtrue (ſtringe guſtum tuū, qui vult conſume
re multū. guſtare ſepe plurima vult grauare ſepe ventrem. nunq̄ profici‑
es) id eſt ſtudebis (bene. ſi ſequeris guſtū. nō efficieris ſobrius ſi credide
ris tibi)

De tactu

Sic compeſce manus ne tactus ſit tibi vanus
Tangens immunda manus. ex hoc eſt male munda
Ut vites penas res non tangas alienas
Non aliquid tangas male pro quo poſtea plangas

¶ Hec eſt quinquageſimaſexta huius capituli pars. in qua autor tra‑
ctat de tactu dicens. ꝙ nihil tangere debemus quod ſit immundum. ſeu
inhoneſtum tam in nobis q̄ in alijs Item nihil alienū tāgere debem⁹ furti
cauſa aut alia iniuſta occaſione. ⁊ generaliter ab omni tactu illicito ⁊ rei
illicite abſtinendū ē. vt prophanis ac tactu rerum ſacraꝝ. alias culpa no‑
bis eſt pro qua in poſterum plangendū eſt Tangere eīn immundū eſt cō
ſentire peccatis. vt dr. xxiij. queſtione q̄rta in caplo recedite ¶ Cōſtrue
(cōpeſce) id ē conſtringe vel refrena (ſic manus) ſupple tuas (ne) pro vt nō

ſit(tactus)ſupple tuus(tibi vanus)id ē inanis(manus tangens immū-
da)id eſt inhoneſta(ex hoc)ſupple facto(eſt male munda)ſcilicet manus
(non tangas res alienas)ſcilꝫ non tuas(vt vites penas)ꝛ(non tangas
aliquid)id eſt aliquam rem(pro quo poſtea)id eſt impoſterum(plāgas)
id eſt conqueraris

De inceſſu

Sicqꝫ pedes cohibe.ne vadant ad mala prompte
Non ad rixandum vadant.nec damnificandum
Non ad cernendum varias res.nec rapiendum
Ad dominū greſſus diſpone tuoſqꝫ regreſſus
Et quia de facili.nequeunt aſſueta relinqui
Non ſumas vſum.qui gignere poſſit abuſum

¶ Hec eſt quinquageſimaſeptima huius capituli pars.in qua tra-
ctat autor.de inceſſu dicens.ꝙ greſſus atqꝫ regreſſus noſtros in deū ma-
xime debemus ordinare.vt videlicet aſſueſcamus ire ad loca ſancta. ꝛ ho-
neſta ꝛ virtutū inductiua.ſcientiaꝝ etiam diſciplinaꝝ oſtenſiua.ne ad lo-
ca iſtis contraria conſuetudinem inducamus.ſed pedes noſtros penitꝰ
cohibeamus.ne ad aliena audienda.atuero ſaltem ad illa videnda q̄ ma-
la ſint nos conducant.rixas fugiamus.vana ne videamus.damna aut ra
pinas cuiqꝫ ne inferamus.Sint igitur pedes ꝛ affectiones noſtre ad ſolū
deū principaliter tendentes per quos affectiones.humane deſignantur
q̄ poſtremo relictis alijs prioribꝫ malis remanent in nobis ideo oportet
eas deponere quādo ſunt nimiū fixe terrenis voluptatibꝫ qđ voluit in-
telligere chriſtus cū dixit Qui lotus eſt nō indiget niſi vt pedes lauet.i.
vt malas affectōes tollat Et hec fuit ratio quare chriſtꝰ lauit pedes diſ-
cipuloꝝ ſuoꝝ ꝛ nō manus.vt dr Joannis decimotertio. ¶ Cōſtrue
(qꝫ)pro et(cohibe)id eſt prohibe(ſic pedes.ne)pro vt non(vadāt prom
pte ad mala.Et diſpone greſſus tuos ad dominū.qꝫ)pro ꝛ tuos regreſ-
ſus(ꝛ nō aſſumas vſum).i.ꝯſuetudinē.q̄ poſſit gignere abuſum.qꝛ aſſue
ta nequeunt relinqui de facili

De honeſtate vite.

Sit tua mens munda ſemper meditatio ſancta:
Actio ſit iuſta.nec non intentio recta
Commoda ſint verba.ſit conuerſatio grata.
Sit placitus geſtus.greſſus maturus honeſtus.
Congrua ſit veſtis ſocijs ſocieris honeſtis
Compoſitos mores habeas laudabiliores.

¶ Hec eſt quinquageſima octaua pars huius capituli.in qua tra-
ctat autor de honeſtate vite dicens.ꝙ hec eſt vera vite huius decentia ſeu
honeſtas.videlicet vt purgata omni labe crimini anima noſtra ſit pura.

atqꝫ munda ab omni macula in dei ꝛ hoīm ↄſpectu.meditatio ſit ſancta. actio iuſta.intentio recta ꝓpter deum.ſcꝫ aut aliqđ in deū tendens.verba audientibꝫ ſint vtilia nō ſcandaloſa.ꝛ tota ↄuerſatio hoībus grata.geſtꝰ placitus.inceſſus vero maturus ꝛ grauis ſm ꝑſone ſtatū.veſtimēta ſint ꝓfeſſioni atqꝫ vocatōni ↄuenientia.Societas cū qua habet̄ ↄuerſatio ſit honeſta.mores ꝛ actus ſint bñ cōpoſiti ſeu ordinati.vt laudabilius fieri poterit.ne q̇d fiat minus in ea in qua q̇s ↄuerſat̄ vita qđ ꝑ Therentiuꝫ laudabile cenſendum eſt.inquit eñ in andria.nā id arbitror apprime i vita eſſe vtile.vt ne q̇d nimis ¶ Conſtrue(Tua mens ſit munda.meditatio ſit ſꝑ ſancta.actio).i.operatio(ſit iuſta.necnō).i.etiā(intentio) ſit (recta.verba ſint cōmoda).i.vtilia.Conuerſatio ſit grata geſtus placitus.greſſus ſit maturus ꝛ honeſtus.veſtis ſit ↄgrua.ſocieris ſocijs honeſtis.habeas mores cōpoſitos ꝛ laudabiliores

¶ Quomodo trahendū eſt bonum exemplum ab omnibus.

Inſpice maiores mediocres atqꝫ minores
Collige ſic flores virtutum cōmodiores
Cum quibus orneris ſalueris ꝛ auxilieris
Sis bene moroſus.ꝛ ad impia facta moroſus
Nobilitas morum plus prodeſt q̄ꝫ genitorum

¶ Hec eſt q̇nquageſima nona huius capituli ꝑs.in qua tractat autor quō trahendū eſt bonū exemplū ab oībus dicens.ꝙ is qui deſiderat ſibi optimas comparare virtutes facile hoc poterit ſi mores maioꝝ medioꝝ atqꝫ minoꝝ ↄſiderauerit ꝛ ex his qđ eſt ↄuenientius decentius atqꝫ honeſtius ſibi appropriauerit.vt ornatior ꝛ ſaluti ex eoꝝ auxilio ꝓximior fiat.ꝛ ſis bene moroſus.ꝛ ad turpia facta.id eſt malefacta.moroſus .i. id eſt tardus.quia nobilitas morum ſola eſt que animum moribus ornat.Nō aūt ea q̄ ex parentibꝫ trahit̄. moroſus inſuꝑ a morum multitudine dicitur.cuius media breuis eſt.Item moroſus đr a mora cuius media longa eſt.qm̄ virtuoſus oīs tardus eſt ad malum ꝑpetrandū.Vñ ꝑ̇ma iacobi ꝑ̇mo đr.Sit aūt oīs hō velox ad audiendū.tardus ad loquendū.ꝛ tardus ad iram ¶ Conſtrue(Inſpice maiores mediocres.atqꝫ).ꝑ ꝛ (minores.collige ſic flores virtutū cōmodiores.cū q̇bꝫ virtutibꝫ orneris ꝛ auxilieris.ſis bene moroſus).i.virtuoſus(ꝛ ſis moroſus).i.tardus (ad facta impia).i.mala(nobilitas moꝝ ꝓdeſt plus q̄ꝫ genitoꝝ)

¶ De modo viuendi ꝛ conuerſandi

Sis bene diſcretus inter conuiuia letus
Tunc parce comede.mage parce pocula ſume
Ac parce loquere.ſocios large reuerere
Non ſis ad riſum pronus.niſi ſit tibi viſum
Quod bene conueniat ꝛ tunc tibi fiat honeſte

Hunc homo deridet. qui multum vel cito ridet
Non diſcurrendo procedas vel ſaliendo
Non vadas nocte. vel ſaltem eas bene docte
Si poſſis tende ſociatus ſemper honeſte
Signa mali fugias. ne ſuſpectus tibi fias
A praua ſpecie debet ſepe ſe quiſqꝫ cauere

¶ Hec eſt ſexageſima huius capituli ps. in qua tractat autor de modo viuendi ⁊ ꝯuerſandi dicens. ꝙ magna debet haberi diſcretio ad honeſte ꝯuerſandum. ⁊ maxime in ꝯuiuijs vbi plerumqꝫ aggreganꝭ bene ⁊ male morati. id eſt compoſiti moribus atqꝫ diſſoluti inter quos ſatis eſt difficile diſcretōnis menſuram debite obſeruare. Que menſura ip̄a eſt. vt videlicet moderate cibum atqꝫ moderatius potum ſibi quiſqꝫ ſumat Et vt parum loquatur. plurimum vero alios reuereatur. modeſte rideat ſi occaſio ſe offerat. a vino penitus abſtineat. ne ceteris ludibrio fiat aut nimia noteꝭ leuitate. Inſuꝑ ꝯuerſatōem obſeruet honeſtā vt nō diſcurrat ꝑ vicos ⁊ plateas ſaltando aut preter modum ambulando maxime nocte. quod ſi neceſſitas preſtiterit. fiat ſocietate decenti ad' tollendum omnem malā ſuſpitōem. Quoniā ab om̄i mali ſpecie precepit apoſtolus abſtinere. vt in capitulo. Cum ab omni. de vita ⁊ honeſtate clericoꝝ Sapiens enim ſuos mores trahit a ſapientioribus antiquis. vt dicitur eccleſiaſt. xxxix. Sapientiam omnium antiquorum exquiret ſapiens.

¶ Conſtrue (Sis bene diſcretus. ſis letus inter conuiuia. comede tunc parce. ſume mage). i. magis (parce poculū. ac) pro et (loquere parce reuerere). i. honora (large ſocios. non ſis pronus ad riſum niſi viſum ſit tibi ꝙ conueniat bene. ⁊ fiat tunc honeſte tibi). i. a te (homo deridet hunc qui ridet multum vel cito. nō procedas). i. nō eas (diſcurrendo vel ſaliendo. nō vadas nocte vel ſaltem eas bene docte). i. prudēter (tende). i. vade (ſociatus honeſte ſi poſſis. fugias ſigna mali. ne) ꝓ vt nō (fias ſuſpectus tibi. quiſqꝫ debet ſepe cauere ſe a ſpecie praua)

¶ Quō fugienda ſunt mala conſortia.

Non habeas ſocios ſtultos. ſed dogmate plenos
Cum ſanctis habita. que ſunt puerilia vita
Elige doctorem qui te reddat meliorem
Elige conſortem. qui ſanctam det tibi ſortem
Qui bene vult agere viliaqꝫ facta cauere
Prauorum fugere debet conſortia vere
Si ſanctos ſequeris ſanctus ſic efficieris
Sed peruerteris ſi peruerſos comiteris
Pomum corruptum cito corrumpit ſibi nuptum
Omnia contacta denigrat pix calefacta
Sic maculat cunctos prauus ſocius ſibi iunctos

¶ Hec eſt ſexageſimaprima huius capituli pars. in qua tractat autor quo ſunt fugienda mala conſortia dicens. Quicunq̈ ſanctã incorruptã et immaculatam cupit ducere vitam. viros his ſimiles inhabitandi grã q̃rat. Qui em̃ querit doctrinã ⁊ ſcientiam non ſtultum ſequatur aut ignorantem. ſed doctorem ſapientem qui te reddat meliorẽ. qui autẽ ſanctos viros ſequitur. ſanctus tandem efficitur. Et ad contrarium. qui malos ſequitur. eis ſilis mox efficitur. pomi corrupti exemplo. quod nomẽ fructuũ generale vocatur. nam ſi coniunctum alteri valido pomo adhereſit ſtatim in eius conuertet corruptõnis multitudinẽ Et iterum queadmodũ pix nigra conficta eſt calnre liquida quecunq̈ attractauerit. in eius nigredinis ſilitudinem conuertit. Sic ſuo more cunctos quos ſibi inſanus adiunxerit ad mores puerſos pducit. Facilius pualeſcunt vicioꝝ ſeminaria prochdolor ⁊ in nobis prochpudor q̈ virtutum Tullius em̃ ad Lucillum ait. q̈ nullius boni ſine ſocio iocunda eſt poſſeſſio Querendus eſt igitur ſocius iocunditatis gratia. ſed prius eſt eligendus ⁊ virtute probandus. quia qui corruptis ſociatur. incorruptus permanere non poteſt. vt in capitulo Quiſquis. xxiij. queſtione quarta. ⁊ ideo vitanda eſt ſocietas malorum. vt in capitulo. Non turbatur. xxiij. queſtione prima

¶ Conſtrue (Nõ habeas ſocios ſtultos. ſed plenos dogmate). i. doctrina (habita cũ ſanctis. s. hoĩb) (vita ea q̃ ſunt puerilia. elige doctorẽ q̃ reddat te meliorẽ. elige conſortem). i. ſocium (qui det tibi ſortẽ fortune). i. partẽ ſanctã. ille ſupple (qui vult bene agere. q̈) pro et (cauere facta vilia debet fugere vere conſortia prauoꝝ (Si ſequeris ſanctos efficieris ſic ſanctus ſed peruerteris). i. peruerſus efficieris (ſi comiteris). i. ſeq̃ris (puerſos) id eſt malos (pomũ corruptum corrũpit cito nuptuz). i. coniunctũ (ſibi. pix calefacta denigrat oĩa contacta. ſic prauus ſoci⁹ maculat cũctos iũctos ſibi).

¶ De ludis cauendis

Non ad taxillos ludas. nam ius vetat illos
Ludi vitentur. aut plurima damna ſequentur
Ludens diſpendit res. famam. tempora perdit
Fraudem cõmittit. mendacia ſcandala nutrit
Se male ditare cupit. ⁊ alios ſpoliare
Clamat blaſphemat iraſcitur ⁊ male damnat
Infert litigia periuria verbera furta
Eccleſiam ſpernit. nocet huic qui ludere cernit
Languet macreſcit dolet amittendo caleſcit
Perdens inſanit. moleſtando corpus inanit
Quãuis letetur modicum ſi forte lucretur
Non hoc ditatur iniuſte ſi teneatur

¶ Hec eſt. lxij. huius capituli pars. in qua tractat autor de ludis ca-

uendis dicens. ꝙ ludus taxilloꝝ eſt iure ꝓhibitus. vt in capitulo clerici. de vita ⁊ honeſtate. cleri. extra. Et generaliter dicunt doctores ꝙ oīs ludus (cuius ſors ⁊ euentus cōmittitur fortune) ꝓhibet iure niſi ſit in modica re. aliqui tamē ſunt ludi ꝑmiſſi ad ꝟtutis exercitatōnem. de quibus phus quarto phyſicoꝝ ⁊ Cicero libro officioꝝ. Ludi ergo prohibentur omnes ex quibus damna ſequuntur. vt in aucten. Alearum ludus. c. de religioſis ⁊ ſumptibus funerū. ⁊ in aucten. de ſanctiſſimis epiſcopis collatione. x. Quia in talibus ludis res ⁊ tempus ꝑduntur. Fraus ⁊ mendacium ⁊ ſcandalum cōmittuntur. ſpoliat etiam qui perdit bonis ſuis. ⁊ tunc clamat blaſphemat iraſcitur ⁊ maledicit. litigat peiorat verberat et furatur ſi poteſt. Spernit eccleſiam. nocet his qui ꝓficiunt languet macreſcit dolet ⁊ caleſcit furore. moleſtus eſt velut inſanus. Corpus eius eſt inane viribus. licet modicum gaudium recipiat ſi aliquando lucratur et qꝛ iniuſte acqrit nō poteſt ex lucro illo ditari. imo tenetur ad ſatiſfactōnem nec poteſt repetere quod amittit. qm̄ illud quod lucratum eſt ex turpi lucro vel iure ꝓhibito venit pauperibꝫ erogandum maxime ſi ex parte vtriuſqꝫ vertitur turpitudo. vt eſt bona gloſa ⁊ doctores etiam tenent in capitulo. pnul. de vita ⁊ honeſtate clericoꝝ. ¶ Cōſtrue (nō ludas ad taxillos. nam) ꝓ qꝛ (ius vetat illos. ludi vitentur. aut) ꝓ vel (pluri ma damna ſequentur. ludens diſpendit. i. diuidit res. famā ꝑdit ⁊ tēpora cōmittit fraudem. nutrit mendacia ⁊ ſcandala. cupit ſe ditare male. ⁊ cupit ſpoliare alios. ludens clamat blaſphemat iraſcit ⁊ male dānat). i. maledicit (ifert. i. dat (litigia piuria ꝟbera furta. ſpernit eccleſiā. nocet huic ꝗ cernit ludere. languet amittendo. macreſcit. i. incipit fieri macer. dolet ⁊ caleſcit. ꝑdens inſanit ⁊ inanit). i. inanis efficit velut ſtultꝰ (moleſtādo corpus ꝗuis letet modicū ſi lucret forte aliqd. nō ditat. i. nō efficitur diues (hoc). i. ex hoc (ſi teneatur). i. poſſideatur (iniuſte)

¶ De fama

Uir bone ſemper ama. ꝙ ſit tibi ſplendida fama
Nomen habere bonum fertur domini fore donum
Quis habens vitam non debet ſpernere famam
Sancta tibi vita prodeſt. aliis tua fama
Si propriam famam fieri vis ſemper honeſtam
Crimina deuita. nam famam dat bona vita
Nedum per crimen poſſis amittere nomen
Sed mala per ſigna fiet tua vita maligna

¶ Hec ē. lxiii. huius capituli ꝑs in ꝗ tractat autor de fama dicēs. ꝙ ſi diu volumꝰ viuere bone ⁊ integre fame odorē ſaluare debemꝰ. qꝛ grande dei donū ē atqꝫ viri ꝟtuoſi vehemēs ꝓſumptio. ꝗre a nemine ſpernēda fama eſt. ſꝫ potius optāda at vere ꝯſeruāda venit. Cōſeruat aūt hec ꝑ vitā ſine crimine agitatā ⁊ honeſtam ꝯuerſationē. Tollit etiam ꝑ malam vitam aut per aliquam mali ſigni ſpēm. beata autē vita eſt ſancta ⁊ ipis ſanctis

nium ad ſagittam tributa multum perficit. Et ſimilr̃ ſenſu ꝯtrario vox ē fama mala que cito ꝛ velociter currit ad aures ſinguloꝝ. vt ait virgilius eneydū. iiij. Fama malū q̄ nō aliud velocius vllū Parua metu ꝑmo mox ſeſe attollit i auras. hec fama mala deturpat ꝛ alios ad ſe trahit in exēplū quare hoc malū eſt valde ꝑniciosum. Ideo dr̃ Prouerb. xxij. Melius ē nomen bonū ꝗ̄ diuitie multe. Sup argentum eñ ꝛ aurum gratia bona. ¶ Coſtr. (O bone vir ama ſp ꝙ fama ſplēdida ſit tibi ꝛ ſp nomē bonū tibi habere fertur). i. dr̃ (fore). i. eſſe (donū dñi. quiſquis). i. ꝗlibet (habēs vitam nō debet ſpernere famā. Sancta vita ꝓdeſt tibi. tua vita prodeſt alijs. deuita crimina ſi vis famā fieri ſp honeſtā. nā) ꝑ quia (fama dat vitam bonā. vita ne) ꝑ ꝛ nō. id eſt aliquando nō (poſſis amittere nomē ꝑ crimen. ſꝫ tua vita ſit maligna ꝑ mala ſigna)

¶ De diſpoſitione domus

Ne perdas ſubito domi diſponere cito
Ac tua diſpone fac omnia cum ratione
Sic vt portare valeas ſumptus moderare
Qui nimis expendit alienum poſtea prendit
Ut bene ſufficias ſeruare ſtatum ſapienter
Sumptus non facias niſi iuxta poſſe libenter
Nec plures teneas famulos inconuenienter
Diuitias caueas ne veſtias inſipienter
Sed tibi prouideas de rebus ſufficienter
In cunctis habeas menſuram conuenienter
Diſcrete videas que ſunt facienda frequenter
Et cito diſponas prout expedit ipſa decenter
Quottidie multa nobis naſcuntur agenda
Cum ſint iam nata velocius expedienda
Aut aliter plura remanebunt perficienda
Cum tibi ſit cura patrare negotia plura
In primo cura cuius mora plus nocitura

¶ Hec eſt ſexageſimaquarta ps huius capituli. in qua tractat autor de diſpoſitōne domus dicens. ꝙ prudens rerum ſingularū diſpenſator cū moderamine ac recta rōne priuſꝗ̄ domus eius patiatur diſpendiū eideꝫ cito ꝛ ſtatim non per temporum interſticia diſponit in cunctis vtilibꝫ ſuis conſiderādo videlicet quos poſſet ſuſtinere ſumptus. ꝛ quas debeat res exponere. ꝛ quas habeat ſibi conſeruare. Nam ſi talis indiſcrete ꝛ inutiliter expenderet bona temporalia ꝛ illa que ſua ſunt. egenus factus ꝛ pauper aliena raperet aut concupiſceret. Igitur dñs attente habet conſiderare vt ſibi ꝛ ſuis ſufficiat. ꝛ ne inuanū diuitias ꝯſumat. ꝛ quot famulāſ

tes ſibi retineat. vt modum ⁊ menſurã in omnibꝫ conſeruet. in agendis vero que multa quottidie ⁊ varia naſcuntur nobis ſic ipſe verſetur vt oꝛdinem ꝯſtituat. que pꝛius ſunt atuero poſterius vtiliter gerenda ſunt. vt velociter expediat ea quoꝛum diuturna moꝛa damnum affert. deinde ſuo loco ⁊ oꝛdine queqꝫ ſingula diſponat. De regimine ⁊ domus diſpoſitõne que ad yconomum videntur pertinere tractat ample philoſophꝰ in politicis. ⁊ Cicero de officijs ¶ Cõſtrue. sᵉ debes (diſponere cito domũ ne) id eſt vt non (perdas ſubito. ac) pꝛo et (diſpone tua. fac ſic omnia cuꝫ ratione vt poꝛtare valeas ſumptus). i. expenſas (moderate. ille qui expẽdit nimis pꝛendit). i. accipit (poſtea alienum. non facias ſumptus libenter niſi iuxta poſſe. vt ſufficias ſapienter ſeruare ſtatum. nec) pꝛo ⁊ non. ⁊ non (teneas plures famulos inconuenienter. ſꝫ pꝛouideas ſufficienter tibi de rebus. habeas cõuenienter menſuram in cunctis. videas diſcrete ea que ſunt facienda frequenter ⁊ diſponas cito ipſa. pꝛout). i. ſicut (expedit decenter. multa agenda nobis). i. a nobis (naſcuntur quottidie que ſunt expedienda velocius cum ſint iam nata. aut) pꝛo vel (plura remanebunt aliter ꝑficienda. cũ cura ſit tibi patrare) id eſt ꝑficere (plura negotia cura). i. fac ꝑmo id (cuius moꝛa eſt plus nocitura)

¶ Ultimũ capitulum de moꝛte ⁊ eius ſequela
Et pꝛimo de pꝛeparatõne ad moꝛtem

Oꝛdet moꝛs cuncta que naſcũtur ſine cuncta
Que pꝛius vnita ſoluit feriendo ſagitta
Nemo vitare moꝛtem valet aut ſuperare
Nam clauſis poꝛtis intrat loca ſingula foꝛtis
Nocte dieqꝫ cuiqꝫ moꝛs inſidiatur vbiqꝫ
Sepe necat ſubito multos gladio bis acuto
Quãuis incipias bonus in medio quoqꝫ fias
Si bene non finis. malus hic fert et mala finis
Cur bene credendo peragens bona pꝛaua cauendo
Neſis damnatus ſis obedire paratus
Uiuere coneris bene. nam bene ſi moꝛieris
Uix bene viuentem vidi pꝛaue moꝛientem
Non eſt moꝛs ſubita quam conſociat bona vita
Defunctos opera ſociant nõ arua nec era
Sis animo foꝛtis inſtanti turbine moꝛtis
Sis bene contritus confeſſus menteqꝫ punctus
Coꝛpoꝛe munitus chꝛiſti. membꝛiſqꝫ perunctus
Cunctis ignoſce veniam tribui tibi poſce
Mundum poſtponas nec amicos coꝛde reponas

Summa cura tua ſit ꝙ mens ſit bene pura
Chriſtum rogare ſatagas ꝛ ſepe rogare
Ut tibi condonet tua crimina teqꝫ coronet
Subde voluntati domini te corde libenti
Eſt virtus facere gratum facienda neceſſe
Tunc bene nitaris vt deuote moriaris
Tanqꝫ catholicus ꝛ chriſti verus amicus
In domino ſpera fidens in virgine mera
Orans deuote velit intercedere pro te
Mortem cõmemores chriſti tunc iugiter ores
Te cruce ſignando veramqꝫ fidem recitando
Cõmendans animam domino qui fecerat ipſam
Sed ne ſis victus caueas tunc demonis ictus
Nam tunc conatur plus demon et inſidiatur
Ut deſperare faciat quem vult cruciare
Sed ſibi nõ credas. nec ab his que dico recedas
Nunqꝫ deſperes de diuina pietate
Nec propria ſperes ſaluus fieri probitate
Te potius firmes ſaluatoris bonitate
Qui bene contritos ſperantes in deitate
Seruat clementer miſeranti fertilitate
Quantũcunqꝫ malus fueris poteris fore ſaluus
Si bene contereris in fine libenſqꝫ fateris
Si nequeas ore tunc ſaltem corde fatere
Pectus tundendo ſignũqꝫ crucis faciendo
In cruce pendentem latronem mox morientem
Chriſtus ſaluauit quia compatiendo rogauit
Ergo fide pura te chriſti nomine firma
Qui nunqꝫ ſpernit quos contritos bene cernit

¶ Hoc eſt vltimũ hui⁹ libri capl'm. in ꝙ tractat autor de morte ꝛ ei⁹ ſequela. ꝛ pͥmo de diſpõe ad mortẽ dicẽs. ꝙ oĩa in qbꝫ ẽ ſpũs vite tractus a natiuitate tandẽ diſſoluto ſpũ morte cadũt. mors ꝯo a nemine vel euitari vel ſupari vllatenus pt. qm̃ nõ minus eſt ſubtilis qꝫ fortis. qui ſingula loca etiã clauſa penetrat. cũcta ſibi ſubijciẽdo viuẽtia Omi inſup inſidiat viuẽti ſiue de die ſiue de nocte. ꝛ ſubito ſine p̃uijs indicijs velut traditor plures extinguit. ꝙ cũ eius hora icerta ſit ꝛ illius occaſiõe piculũ imineat grauiſſimũ cui nõ ẽ ſile. ſcꝫ dãnatõis eterne. qꝫtũ in nobis fuerit prudẽter cauere debemus. nec tãto diſcrimini cũ incertitudine agendoꝝ ꝛ ſine ſpe meritoꝝ noſmetipſos exponamus. quoniã cuius finis malus erit ineter-

num mala crudeliſſima ſuſtinebit. quare fidē integram habemus operā-tem per dilectōnem bonam ⁊ mala precauentem. in omnib⁊ deo ⁊ eccle-ſie obedientes per quoꝝ doctrinam bene viuere ⁊ mori poterimus. nā ra-riſſime ꝯtingit bene viuentem male mori. ⁊ econtra raro contingit male viuentē bene mori. Nulla eſt timiditas bene viuenti ⁊ cū fortitudine mor-tem expectanti. Mors dico ſubita. quoniā oīs talis ſemꝑ eſt bene diſ-poſit⁹. vt ergo bene viuamus ⁊ inde bene moriamur. mundū ⁊ eius ami-cos poſtponere debemus. ſcʒ amorē inordinatū. diuitias. voluptates of-fenſas ⁊c. Veniā a deo poſtulare debemus. ꝯtritōnem. ꝯfeſſionē. ⁊ dolo-rem mentis de peccatis habere debemus Deinde corpus chriſti humili-ter petere. poſtremo vero extremam vnctionē imminēte mortis pericu-lo ſuſcipere. In hac eīn extrema inſtantis mortis neceſſitate. ad quā am-plius nulli conceditur reditus. ſupreme curare ac ſollicite debemus. vt anima noſtra ſit mūda ⁊ pura oīni ſorde criminis purgata. chriſtū domi-num ieſum ac redemptorem noſtrum ſuꝑ his validiſſime deprecantes atqꝫ ſepiſſime ſatagentes. quatenus dignetur ipē crimina dimittere. ⁊ tā-dem in gloria ſua perpetua coronare Libero etiam corde debemus volū-tatem noſtram voluntati diuine ſubmittere. qđ etiam neceſſariū ⁊ deo gratū eſt. Diſponamus igitur nos viuētes ad bene ſecureqꝫ moriendū velut boni catholici ⁊ dei amici. ſpem in domino deo ⁊ fidem ponēdo. at-qꝫ credendo virginem mariam glorioſam pro nobis tunc apud filium in-tercedere. Poſt predicta aūt ſi ſuperuiuit infirmus debet memoriā habe-re de morte ⁊ paſſione domini noſtri ieſu chriſti faciendo ſignum crucis et recitando articulos noſtro fidei cōmendando animā ſuam deo ꝗ eam creauit. ⁊ diligenter prouidere debet ne incidat demonis tēptationem. qꝫ pre ceteris temporib⁊ tunc temporis maxime hoīem vexat de infidelita-te aut de deſperatōne. Nemo ergo preſumat in ea hora ſaluteʒ ſibi dari ꝓ-pria virtute ſua. ſed de infinita miſericordia dei. in qua firmiter permanē-dum eſt. quia deus nunqꝫ in tali neceſſitate relinquit vere contritos ⁊ in eo debite ſperantes. ſed ſaluat quoſcunqꝫ ⁊ quāticūqꝫ peccatores fuerint dūmodo libēter ⁊ nō coacti corde ꝯtriti ſunt ⁊ ore ꝯfeſſi. aut ex neceſſitate detenti vt nō ſciant loqui. dūmodo tm̄ ſigna ꝯtritōnis faciant. ſcʒ percu-tiendo pectus vel ſignū crucis ⁊c. ſemper ſperandū eſt de taliū ſalute. Fir-ma ergo ſit in nobis dei miſericordia infinita. quia deus in tali extrema ne-ceſſitate ꝯſtitutos nō deſpicit ſi ſint vere contriti corde. vt in p̄s. Cor cō-tritum ⁊ humiliatum deus nō deſpicies Maximum tamē periculuʒ eſt his qui peccare nō ceſſant vſqꝫ ad mortem ꝙ penitentia ſeu ꝯtritio in eis ſit ex timore mortis cauſata. vel etiā timendū valde eſt ꝙ nullā habēt cō-tritōnem propter multas cauſas quas ponit dn̄s Gratianus. de. pe. di. vij. in fine. ⁊ ibi vide plene de ſerotina penitentia ⁊ eius periculo. ¶ Cō-ſtrue (mors mordet cuncta q̄ naſcuntur ſine cuncta). i. ſine mora (q̄ mors ſoluit). i. diſſoluit (prius feriendo ſagitta. nemo valet). i. poteſt (vitare mortem. aut) pro vel (ſuperare. nam) pro quia (mors fortis intrat ſingu-la loca. ⁊ portis clauſis inſidiat̃ vbiqꝫ) quia (nocte ⁊ die mors necat). i. in-terficit (ſepe ſubito multos gladio acuto bis qᵐ̃uis incipias) sᶜ bene face-re (ꝗqꝫ) ꝑ et (qᵐ̃uis fias bon⁹ in medio ſi nō finis bon⁹ fert ad mala. cur)

id eſt quare (pera gens bona credendo bene ⁊ cauendo praua. ne) pro
vt nō (ſis damnatus. ſis paratus obedire ſemꝑ. coneris viuere bn̄. nam)
ꝓ quia (morieris ſic bn̄. ego vidi vix) .i. raro (viuentem bene morientem
praue. illa mors nō ē ſubita quā bona vita ꝯſociat. opa ſociāt defunctos
arua nō ſociant nec era. ſis fortis animo turbine [illegible]rtis inſtante. ſis bene
cōtritus ꝯfeſſus. qꝫ) ꝓ et (ſis punctus) .i. cōpunctus (bene mente Sis
munitus corꝑe chriſti. qꝫ) ꝓ et (p̄unctus mēbris. ignoſce) .i. parce (cun/
ctis. poſce) .i. roga (veniā tribui tibi. poſtponas mundū. ne) ꝓ vt nō. ⁊ nō
(reponas amicos corde. tua ſumma cura ſit ꝙ mens ſit bene pura. ſata/
gas rogare chriſtū ⁊ rogare ſepe. vt ꝯdonet tibi crimina tua. qꝫ) ꝓ et (co/
ronet te. ſubde te corde libenti voluntati domini. facere gratū neceſſe) id ē
neceſſario (ē virtus faciēda. tūc nitaris) .i. laborabis (bene vt moriaris de
uote. tanqꝫ) .i. ſicut (catholicus ⁊ verus amicus chriſti. tu fidens in virgi
ne mera) .i. pura (ſpera in domino. orans deuote vt velit intercedere pro
te. Cōmemores mortē chriſti. ores tunc iugiter) id eſt ꝯtinue (ſignando
te cruce. qꝫ) pro et (recitando veram fidē. cōmendās animā tuam domi/
no qui fecit ip̄am. ſed caueas tunc ictus demonis ne ſis victus. nam tūc
demon conatur plus ⁊ inſidiatur vt faciat deſperare eum quem vult cru
ciare. ſed nō credas ſibi nec recedas ab his que dico. nunqꝫ) ꝓ nō ⁊ vnqꝫ.
et nō (deſperes) vnqꝫ (de pietate diuina. nec) pro vt nō. ⁊ nō (ſperes fieri
ſaluus probitate) id eſt virtute (ꝓpria. firmes potius te bonitate ſaluato/
ris. qui ſaluat clementer contritos bene ſperantes in deitate fertilitate mi
ſeranti poteris fieri ſaluus quātumcūqꝫ fueris malus. ſi contereris) id ē
contritus fueris (bene in fine) id eſt in morte (qꝫ) pro et (fateris) id eſt con
fiteris (libens) id eſt volens (ſi nequeas fateri tunc ore. ſaltem fatere cor/
de. tundēdo) id eſt ꝑcutiendo pectus (qꝫ) ꝓ et (faciendo ſignum crucis.
chriſtus ſaluauit mox latronem pendentē in cruce. quia rogauit compa/
tiendo. firma ergo te nomine chriſti fide firma. qui nunqꝫ ſpernit quos
cernit bene contritos) s^c corde

¶ De penis inferni.

Poſt mortem pena ſequitur. vel gloria plena
Pena tamen purgans eſt vana. ſed altera damnans
Mortali vitio moriens mox traditur orcho
Semper paſſurus penas. nunqꝫ rediturus
Nam non ſunt digni reſidentes morte maligni
Qꝫ ſint ſaluati. quia ſunt valde maculati
Quāuis ſpectati ſpreuerunt eſſe leuati
Cur ſunt damnati iuſte ſemper cruciati
Et velut ingrati nunqꝫ ſunt inde leuati
Vermes cum tenebris et verbera frigus ⁊ ignis
Demonis aſpectus. ſcelerum confuſio luctus

Fetoꝛ.ſerpentes.languoꝛ ſine fine vrentes
Prauos toꝛquebunt.ſemperqꝫ quiete carebunt
Eſurient.ſitient.defoꝛmes coꝛpoꝛe fient
In terre centro percuſſi turbine tetro
Non eſt oꝛandum pꝛo damnatis neqꝫ dandum
Nam ſuppoꝛtari non poſſunt ſiue iuuari

¶ Hec eſt ſcd̄a huius capituli pars.in qua tractat autoꝛ de penis in⸗ferni dicens.ꝙ poſt p̄ſentis vite miſeriam ſperamus perfectam dei gloꝛiā aut duaꝝ penarum alteram videlicet purgatoꝛij aut inferni penam.penā inferni ꝑpetuam ſuſtinebunt quicunqꝫ in aliquo peccato moꝛtali ſine illi⸗us contritōne ſcienter ab hac luce diſceſſerunt. quia imediate poſt moꝛ⸗tem p̄ſentis vite deſcendent ad inferos vbi penas ſtatim inenumerādas perpetuo patientur.quas dignum eſt eos ineternum ſuſtinere.quia ta⸗les diſceſſerunt ſoꝛde moꝛtalis criminis maculati.⁊ nihil maculatum in troibit in regnum celoꝝ ¶ Item quia ingrati deo extiterunt pꝛecepta eius relinquentes dum viuerent atqꝫ conſilia ſpernentes.dyaboli volun⸗tatem compleuerunt.⁊ pꝛopꝛij coꝛpoꝛis voluntatē ſequuti ſunt. Et quia voluiſſent ſemꝑ viuere vt ſemꝑ peccare potuiſſent.tum quia deum infini tum obiectū eternum ⁊ ꝑpetuum offenderunt.vt pena coequetur offen⸗ſe ineternū cruciabuntur. iuxta illud. Quātum gloꝛificauit ſe in delicijs tantū date illi toꝛmenta.quia ſm̄ menſuram delicti erit ⁊ plagaꝝ modus Deutronomij viceſimoq̄nto. De cauſis aūt ꝑpetuitatis pene infernalis habetur in capitulo finali.de penitentia.diſtinctōne vltima in fine. vbi dr̄ textus Qui aūt impenitens finitur ſi ſemper viueret ſemꝑ peccaret.ſemꝑ plenus iniquitate.ſemper ſine charitate toꝛquebitur ſine fine. Pene autē ſenſibiles pꝛeter alias intellectuales inferni he ſunt. ſcꝫ vermes.tenebꝛe palpabiles.verbera demonum.frigus intollerabile.⁊ ignis inextinguibi⸗lis.viſio hoꝛribilis demonū.indignatio peccatoꝝ.fletus ⁊ ſtridoꝛ dentiū Mathei viceſimoq̄nto. Fetoꝛ impoꝛtabilis.languoꝛ ſcꝫ anime ⁊ coꝛpo⸗ris.fames.ſitis.defoꝛmitas coꝛpoꝛis Locus vero inferni ſm̄ opinionem doctoꝛum eſt in centro terre ſeu in medio terre in quo ſemper detinebunt damnati perpetuo quoniā nulla eſt deo pꝛo eis poꝛrigēda oꝛatio. vt in ca pitulo. Cum marthe de celebꝛatōne miſſaꝝ.⁊ Iob decimo. In inferno nulla eſt redemptio.ſed ſempiternus hoꝛroꝛ.quod iugiter aut ſaltem cre⸗bꝛo a nobis venit conſiderandū.vt dr̄ eccleſiaſtici ſeptimo Memoꝛare no uiſſima tua ⁊ in eternū nō peccabis ¶ Conſtrue(pena vel gloꝛia ple⸗na ſequitur poſt moꝛtem,tamen pena purgans eſt vna.ſꝫ altera eſt dam⸗nans.moꝛiēs vicio moꝛtali).i.peccato (tradit̄ mox).i.ſtatim (oꝛcho).i. inferno(paſſurus ſemper penas) ſ[c] eternas (nūq̄ꝫ reditur⁹)ſ[c] ex penis (nā).ꝑ quia.(reſidētes).i.remanētes (moꝛte maligni).i.peccatoꝛes(non ſunt digni ꝙ ſint ſaluati. quia ſunt valde maculati. q̄uis ſpectati) id eſt expectati ſ[c] a domino (ſpꝛeuerūt eē leuati) id eſt releuati a domino (cur) id eſt quare(ſunt damnati ⁊ cruciati ſemꝑ iuſte. ⁊ nunq̄ꝫ ſunt leuati inde velut) id eſt ſicut(ingrati.vermes cum tenebꝛis ⁊ verbera frigus ⁊ ignis

aſpectus demonis ꝛ confuſio, ſcelerum. luctus ſiue fletus. fetoꝛ. ſerpentes languoꝛ) ſc. ppetuus (toꝛquebūt ſine fine prauos. qꝫ) ꝓ et (carebunt ſemper quiete) ſc. damnati (eſurient ſitient fient deformes coꝛpoꝛe. ꝑcuſſi) ſc. erunt (turbine tetro). i. obſcuro (in cētro). i. medio (terre. non eſt oꝛandū ꝓ dānatis. neqꝫ dandū) ſc. ē aliquid ꝓ eis (nam) ꝓ quia (nō poſſunt ſupportari). i. auxiliari (ſiue) pro vel (iuuari)

¶ De penis purgatoꝛij

Qui ſine moꝛtali moꝛitur. tamen in veniali
Vel nondum plene facta de crimine pena
Carcere ſeruatur. in quo grauiter cruciatur
Donec purgatus ſcandit ſuper aſtra beatus
Hos ſuppoꝛtare nos poſſumus atqꝫ iuuare
Ut cito purgentur. ac inde cito releuentur
Proſunt defunctis purgandi carcere punctis
Miſſe. preces. dona. pꝛoſunt ieiunia pꝛona
Ac per eos facta propere legata ſoluta

¶ Hec eſt tercia huius capituli pars. in qua autoꝛ tractat de penis purgatoꝛij dicens. ꝙ ſunt duo genera peccatoꝝ. q̄ purgant̄ pena purgatorij. ſcꝫ veniale peccatū. ꝛ moꝛtale ꝯfeſſum vl' ꝯtritum. de quo nō eſt plene ſatiſfactū ꝑ penitentiā vel alio mō ꝑ indulgentiā. Pena aūt huius purgatoꝛij eſt grauiſſima. vt dr btūs Auguſtin⁹. qꝛ excellit penā oīm martyꝝ q̄ ꝓ chꝛiſto paſſi ſunt. miro em̄ modo cruciat. Et iſtos in purgatoꝛio exiſtētes multis modis iuuare poſſumus. vt dꝛ in canone Anime defunctoꝝ xxx. q. ij. Modi aūt ſunt quattuoꝛ ꝑ̇ncipales. ſcꝫ oblatio ſacerdotum. preces ſanctoꝝ. elemoſyne charoꝝ. ꝛ ieiunia cognatoꝝ. Similr̄ dꝛ ſcđo Machabeoꝝ. xij. Sancta ꝛ ſalubꝛis eſt cogitatio pꝛo defunctis exoꝛare vt a peccatis ſoluātur. De purgatoꝛio aūt. vtrum ſit ꝛ qualis eius pena fuerit. et que ſunt peccata ibidem reſeruata purganda. vide in canone Qualis. xxv. di. ꝛ in capitulo Quid aliud. De hoc etiam habetur ꝑ beatum Thomam in. iiij. di. xx. articulo pꝛimo. Dominus aūt brixienſis in ꝑ̇mo verbo purgatoꝛium dt. ꝙ pena purgatoꝛij infligitur per demones. licꝫ aliqui theologi dicant ꝯtrariū ꝓbantes ſic. Anima exn̄s in tali pena diſceſſit in gratia. ꝛ eſt in charitate. quare aduerſum eſſet ipam affligi ꝑ demones qui ſunt extra charitatē. Pro quo vide ſanctū Thomā in ſumma cōtra gentiles in libꝛo quarto. queſtione. cxiiij. ¶ Conſtrue. ille (q̄ moꝛit̄ ſine moꝛtali. tn̄ i veniali) ſc. pctō (vel nō dū). i. nō adhuc (pena). i. penitentia (facta plene de crimine ſeruat̄ carcere in quo cruciat̄ grauiter donec ipe purgat⁹ ſcādit beat⁹ ſuꝑ aſtra. Nos) ſc. viuētes (ſuppoꝛtare poſſum⁹ hos. atqꝫ) ꝓ ꝛ (iuuare vt purgent̄. ac) ꝓ ꝛ (releuent̄ cito inde). i. a loco purgatoꝛij (miſſe ꝑ̄ces ꝛ dona ꝓſunt defunctꝭ purgādis pūctis). i. detentis (carcere. ieiunia ꝓna). i. ꝓmpta (ꝓſunt. ac) ꝓ ꝛ (legata). i. donationes in teſtamento (facta ꝑ eos ſoluta ꝓpere) id eſt cito

¶ De gaudijs paradyſi.

Qui mundus moritur penitus mox pace potitur
Gaudens in domino cum ſanctis in paradyſo
Non decet orare pro ſanctis. immo rogare
Debemus nos orantes ipſos celebrare

¶. Hec eſt quarta pars huius capituli. in qua tractat autor de gaudijs paradyſi dicens. ꝙ quicunqȝ ab om̄i macula peccati purgatus morit̄ ſtatim ad celum euolat. vbi beata fruitõe dei eterna in pace ꝑpetue letatur que in viſione beatifica eſſentialiter conſiſtit. deus em̄ ip̄e in trinitate pſonaꝝ ꝛ vnitate ſubſtantie eſt obiectum eſſentiale beatitudinis eterne. quare eadem eſt felicitas glorie eſſentialiter in omnibus beatis. que tam̄e diſtinguit̄ ſꝫm gradus meritorum. Pro his aūt ſanctis nõ eſt orandum. nā iniuriā facit martyri qui orat ꝓ martyre. vt in capitulo Cum marthe de cele. miſ. Rogare aūt eos debemus ꝛ ſolēnitates eorum celebres habere. vt pro nobis apud deum intercedant. vt habetur in textu ꝛ gloſa de reliquijs ꝛ veneratõne ſanctorum in antiquis. ꝛ in ſexto per totum. Sancti igitur oratõnibus noſtris nõ egent pro eo ꝙ ſunt perfecte beati. Nos vero oratõnibus eorum indigemus. quos cum miſeri ſimus vndiqȝ mala noſtra perturbant. licet aliqui doctores dicant ꝙ beatitudo ſanctorū poteſt augeri vſqȝ ad diem iudicij. Quare cum eccleſia pro eis orat augetur eorum beatitudo. videtur tam̄e econtrarium in capitulo Cum marthe in fine. vbi dͭ textus ꝙ ſuffragia que fiunt a fidelibus in eccleſia pro valde bonis. id eſt pro ſanctis actiones gratiarum ſunt

¶ Conſtrue (Ille qui moritur mundus potitur) id eſt fruitur (mox penitus pace gaudens in domino cum ſanctis in paradyſo non decet orare pro ſanctis. immos)ᶜ decet (rogare. Et nos orantes debemus ipſos) sᶜ ſanctos (celebrare) id eſt feſtiuare

¶ De numero celorum.

Deni ſunt celi reſerandi corde fideli
Luna ſtat in primo. ſtat mercuriuſqȝ ſecundo
Ac venus in terno. vult ſol luceſcere quarto
Mars nitet in quinto. ſed iupiter ordine ſexto
Saturnus celo ſepteno ſiſtitur alto
Octauo celo tibi ſtellas eſſe reuelo
Stat criſtallinum ſuper iſtos luce ſerenum
Fulget in empireo ſummo paradyſus olympo
In quo ſunt iuncta ſine defectu bona cuncta
Hic deitas trina regnat ſuper omnia digna
Aſtat regina ſibi mater virgo benigna
Inde hierarchia triplici ſunt agmina dona

Dat cherubin ſeraphinqꝫ choros diſtinctio ſumma
In medio dominans princeps ſimul atqꝫ poteſtas
Virtutes ſiſtunt.archangelus.angelus atqꝫ
His homines grati domino ſunt aſſociati
Iuxta promerita preſente data ſibi vita
Cetum laudantes dominū ſemper ſpeculantes
Cernit amatqꝫ deum ſanctus fruitur tenet ipſum
Sic gaudet pſallit laudat.ſine fine quieſcit
Diues honoratus tutus liber ſatiatus
Clarus ſubtilis agilis non paſſibilis fit
O q̄ꝫ ditati ſunt celi ſede beati
Semper honorati.ſumme ſunt glorificati
Ergo mundanis rebus ſpretis quoqꝫ vanis
Celica poſcamus.⁊ ſurſum cor teneamus
Vt deus a penis protectos atqꝫ cathenis
Poſt mundi curſum faciat nos ſcandere ſurſum
Ac velut optamus.ibi ſemper eum videamus
Qui dat cuncta bona det nobis hec pia dona

¶ Hec eſt quinta ⁊ finalis huius capituli ꝑs ac etiā totius p̄ntis operis.in qua tractat autor de numero celoꝝ dicens.ꝙ decē ſunt celi ſm theologos.q̄ merito declarandi ſunt fidelibꝫ chriſtianis.qm̄ beatitudo (quā finaliter expectamus) in vltimo celo quo ad ſitū dr̄ reſidere. numer⁹ aūt celoꝝ ſm mentē phyloſophoꝝ accipit̄ ex numero planetaꝝ. Luna nanqꝫ eſt in p̄mo celo.mercurius in ſecūdo.venus in tercio.ſol in quarto.mars in quinto.iupiter in ſexto.ſaturnus in ſeptimo.⁊ alie ſtelle in octauo Supra omnes iſtos ſunt adhuc duo.ſ. celum criſtallinū ſic a luce criſtallina appellatum.⁊ vltimo loco eſt celum empireum . in quo paradyſus eſt et oīa deſiderabilia.vt ſcꝫ beata ⁊ glorioſa trinitas quia oīa regit ⁊ diſponit. deinde beata virgo maria.tercio loco nouem ordines angelorum ſub triplici hierarchia He eñ ſunt videlicꝫ.cherubin.ſeraphin.⁊ throni. dominationes.p̄ncipatus.⁊ poteſtates.virtutes.archāgeli.⁊ angeli. Poſtea ꝓo ſunt anime humane ordinate ſm ordinē ⁊ gradū ſuoꝝ meritoꝝ. Iſte aūt venerandus chorus ꝯtinuo laudat deū.⁊ ꝯtemplatur eum quem videndo amat.amando fruitur.⁊ fruendo tenet.⁊ ſic gaudet in deo . pſallit laudat ⁊ quieſcit diues bonis omnibꝫ exuberans . honoratus virtute.tutus ab omī formidine.liber ab omi ſeruitute.ſatiatus omni dulcedine.clarus omni lumine.agilis omni leuitate.ſubtilis omni penetratōne. īpaſſibilis ab omni infirmitate. Quantū ergo attendamus diues eſt q̄ in ſuperna beatitudine felix eſt . ſummo eñ fruitur honore ⁊ gloria . igitur ꝓpter huiuſmodi celeſtia ſpernenda ſunt terrena ⁊ vana ⁊ caduca. corda noſtra fingentes rebus eternis.vt cathenis ⁊ penis eternis erepti poſt preſen-

155733 36

tis vite curſum aſcendere poſſimus ſurſum. ⁊ ibi deum videre velut felices ꝑpetuo illic ſtare Quod nobis preſtare dignetur ille a quo cuncta ꝓcedunt. Qui viuit ⁊ regnat per ſeculorum ſecula amen

¶ Nota ꝙ celum ſm phm ſcdo celi ⁊ mundi eſt corpus pmum natura ſimpliciſſimū.incorruptibile.ſolidum.ſubtiliſſimū.quātitate maximū.qualitate lucidū.dyaphaneitate ꝑſpicuum.materia puriſſimū.figura ſpericum.locum ſupremum creaturaꝝ in ſe contentiuū Et diuiditur in decem celos vt viſum eſt. ¶ Conſtrue(Celi ſunt deni)id eſt decem(referendi).i.declarandi(corde fideli.luna ſtat pmo celo.qꝫ)ꝓ et(mercurius in ſcdo.ac)ꝓ et(venus ſtat in terno).i.in tercio celo(ſol vult luceſcere).i.lucere(quarto)celo(mars)ille planeta(nitet)id eſt ſplendet(in qnto.ſʒ iupiter nitet ſexto ordine.ſaturnus ſituatur)id eſt ponitur(in ſeptimo)celo(alto.reuelo tibi ſtellas eſſe in octauo.qꝫ)ꝓ et(criſtallinum celū ſerenum).i.clarum(luce ſtat ſuper iſtos. Paradyſus fulget in olympo) id eſt celo(empireo)ſic dicto(ſummo).i.altiſſimo(in quo)empireo(cuncta bona ſunt inſerta ſine defectu.deitas trina).i.triplex in ꝑſonis videlʒ (regnat hic).i.in illo celo(digna ſuꝑ oia mater regina ꝟgo benigna aſtat) id eſt pſens eſt(ſibi.Agmina nona).i.nouem ſunt (inde).i.poſtea(triplici hierarchia.choros)videlicet(diſtinctio ſumma).i.ſuprema(dat cherubin ſeraphin.qꝫ)pro et(thronos)ſcʒ illos(dominans ſeu ordo dominationū.princeps).i.ordo principatuum(atqꝫ)pro et(poteſtas ſimul)ſunt ſupple(in medio)id eſt in media hierarchia(virtutes archangeli.atqꝫ)ꝓ et(angeli ſiſtunt).i.ſtant poſt pores hierarchias ⁊ ordines(hoies grati deo ſunt aſſociati his)ordinibus(iuxta).i.ſm(ꝓmerita data ſibi in preſenti vita)hoies inquam(laudantes cetum).i.ſocietatē(reſpicientes ſꝑ dominū.diues honoratus tutus liber ſatiatur.clarus.agilis.ſubtilis.nō fit paſſibilis)talis ſaluatus ſᶜ(cernit.atqꝫ)pro et(amat deum.⁊ fruitur ſanctis.⁊ tenet ipſum deum.gaudet ſic.pſallit)id eſt cātat.⁊(laudat)deū et(quieſcit ſine fine.O qꝫ)id eſt quantum(ſunt ditati beati in ſede celi.Sunt honorati ſemꝑ.ſunt glorificati ſumme.Ergo poſcamus celica).i.celeſtia(⁊ teneamus cor ſurſum.rebꝫ mundanis.qꝫ)ꝓ et(vanis.ſpretꝭ vt deꝰ faciat nos ſcādere ſurſuʒ.ꝓtectos a penis.atqꝫ)ꝓ(cathenis poſt curſum mundi.ac)ꝓ et(videamus ſemꝑ ibi eum.velut)id eſt ſicut.nos (optamꝰ)ille(qui)ſcʒ deus(dat cūcta bona det nob hec dona pia)Amē

¶ Diui Bernardi Floretus Colonie impreſſus explicit feliciter Anno ante iubileum centeſimum

[Coeln, Quentell 1499.]

ant 39 14

Hunc librum inter opera Bernardi non inbe-
nis.

UNIV.
BIBLIOTHEEK
UTRECHT

12.2

RAR
5

colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A B C D E F G H I J K L M N
x·rite
0 1 2 3 4 5 6 mm